

สุทธิปรีทัศน์

มหาวิทยาลัยสุโขทัยวิทยา

SUDDHIPARITAD Vol. 10 No. 28 June - September 1995 ISSN 0857 - 2670

ปีที่ ๑๐ ฉบับที่ ๒๘ มิถุนายน - กันยายน ๒๕๓๘ ราคา ๕๐ บาท

ฉบับ "หลากหลายภาษา หลากสีลาวัฒนธรรม"

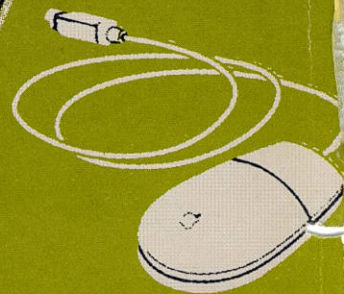
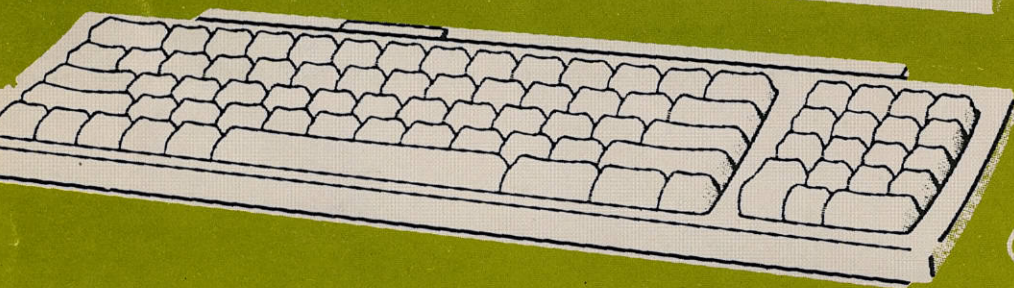
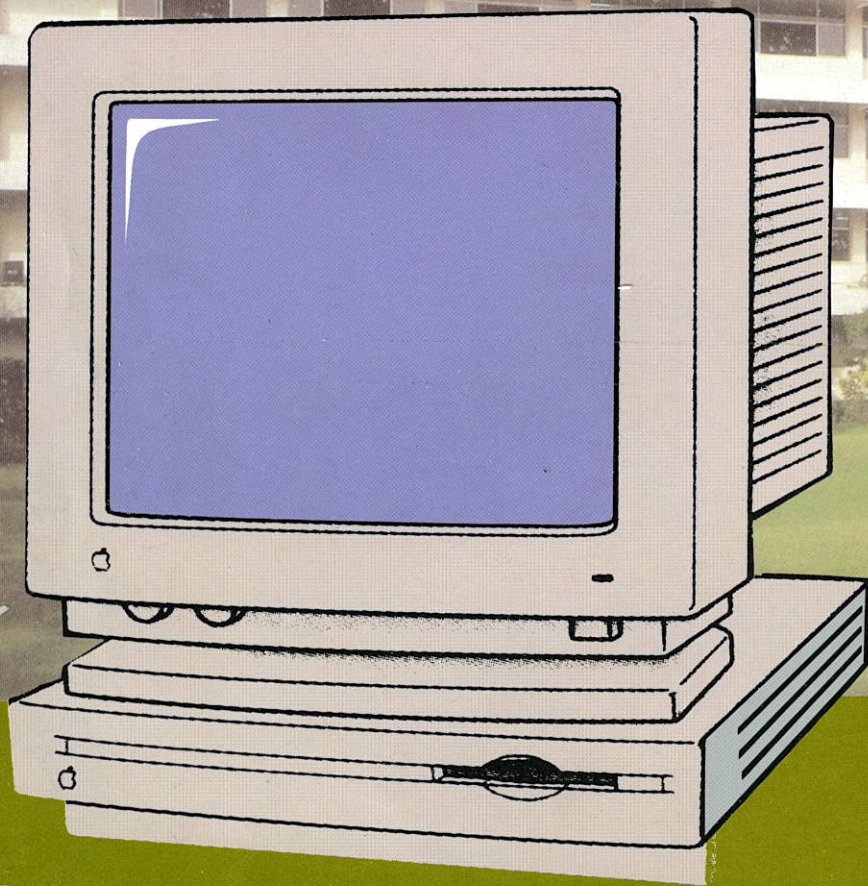
"Diversity of Languages and Richness of Cultures." ISSUE

- ☐ สัมภาษณ์พิเศษ คุณธรรมเกียรติ กันอริ เรื่อง "ดาวเข้าใจวัฒนธรรม และงานด้านวัฒนธรรมอย่างไร"
- ☒ คำนียามบางประการของวัฒนธรรมไทย
- ☒ ภาษาไทยกับความเป็นชาติ
- ☒ ประเพณีเพื่อความเจริญงอกงาม
- ☒ เกษตรภาษาไทย
- ☒ ชมโบราณสถานอย่างรู้คุณค่า

**INFO
COMP**

มหาวิทยาลัยธุรกิจบัณฑิตย์

INFOCOM CO., LTD.

2991/59-60 Floor 3 Visuthanee Hitech Office Park, Ladprao Road. ,
(Between Soi 101-103) Wangthonglarng, Bangkok 10240, Thailand.
Tel. 370-3310 - 9 Fax : (662) 370-3319

ส ท ธิ ป ริ ท ์ ศ น์

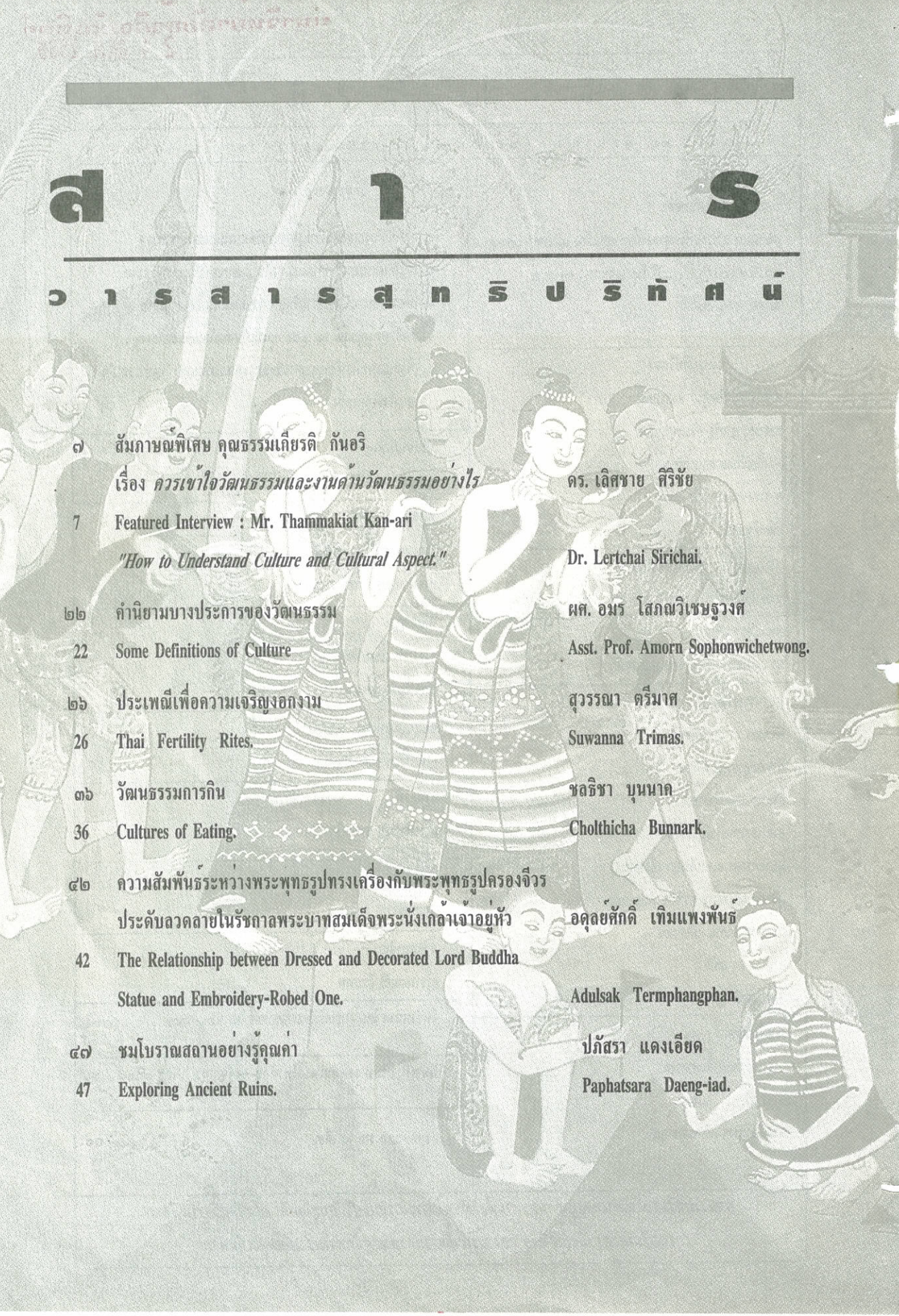
ปีที่ ๑๐ ฉบับที่ ๒๔ มิถุนายน - กันยายน ๒๕๓๙ ISSN 0857-2670 ราคา ๔๐ บาท

เจ้าของ มหาวิทยาลัยธุรกิจบัณฑิต ๑๑๐/๑-๔ ถ.ประชาชื่น ห้างสองห้อง คอนโดเมือง กรุงเทพฯ ๑๐๒๑๐ โทร. ๕๕๐-๐๐๕๐ (อัตโนมัติ ๒๐ เลขหมาย) ต่อ ๕๐๒ โทรสาร. ๕๕๑-๓๑๕๕	วัตถุประสงค์ ๑. เพื่อเป็นการเผยแพร่ความรู้ทางด้านวิชาการในศาสตร์สาขาต่างๆ ๒. เพื่อให้บริการทางวิชาการแก่สังคมในรูปแบบของวารสารทางวิชาการ ๓. เพื่อส่งเสริมการแสดงความคิดเห็น เสนอผลการค้นคว้าและวิจัย ๔. เพื่อให้ผู้ทรงคุณวุฒิ คณาจารย์ และนักวิชาการได้เผยแพร่ผลงาน ๕. เพื่อเผยแพร่เกียรติคุณทางด้านวิชาการของมหาวิทยาลัย ในฐานะสถาบัน อุดมศึกษาแห่งหนึ่ง
คณะที่ปรึกษา ศาสตราจารย์ไพฑูริย์ พงศะบุตร อาจารย์ประเสริฐ ประภาสโนบล ดร.เลิศลักษณ์ ส.บุรุษพัฒน์ อาจารย์ประกาศ วัชรภรณ์ คณบดีทุกคณะ	ประธานสัมพันธ์ อาจารย์สุรางคณา ณ นคร
บรรณาธิการ : ผู้พิมพ์และโฆษณา รองศาสตราจารย์ ดร.นวนิตย์ อินทรมะ	ที่สุจน์อักษร อาจารย์ชัยศักดิ์ สุกระกาญจน์ อาจารย์ณัฐลธิ์ พุฒิวีสารภักย์
ผู้ช่วยบรรณาธิการ ผู้ช่วยศาสตราจารย์บุษทิพย์ ป.บรรจงศิลป์	ศิลปกรรม อาจารย์ทรงธรรม โพธิ์แก้ว นายปรัชญา แก้วมาก
กองบรรณาธิการ ดร.อรชร อรรถบรรพพิศาล อาจารย์สุวรรณา ศรีมาศ อาจารย์วิศรุต สุวรรณวิเวก อาจารย์สุเทพ พันประสิทธิ์ ผู้ช่วยศาสตราจารย์ปริญญา เกื้อหนู ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.วินิจ พันจ่ออักษร อาจารย์ปรีชาภรณ์ เพื่อก่อง อาจารย์อุษา สุกใส อาจารย์คณีย์ มุสา	ออกแบบรูปเล่ม อาจารย์ก่อเกียรติ ขวัญสกุล
ฝ่ายจัดการ อาจารย์สุนันทา ลิมศิริวงศ์ อาจารย์วิศรุต โทนทอง นายพัฒนพงศ์ อภิเดชพัชรกุล	ถ่ายภาพ อาจารย์ศุภชัย สายจตุศรีกุล
ฝ่ายพิมพ์ บริษัท เอ็ดดิสันเพรสโปรดักส์ จำกัด โทร. ๔๗๑-๗๐๑๔ - ๒๔	เรียงพิมพ์ นายภาณุมาศ สุทธิสังข์
ฝ่ายพิมพ์ บริษัท เอ็ดดิสันเพรสโปรดักส์ จำกัด โทร. ๔๗๑-๗๐๑๔ - ๒๔	ฝ่ายสมาชิก อาจารย์สมศิริ ธีระภาพ
พิมพ์ที่ บริษัท เอ็ดดิสันเพรสโปรดักส์ จำกัด โทร. ๔๗๑-๗๐๑๔ - ๒๔	จัดจำหน่าย โดย ศูนย์หนังสือธรรมศาสตร์ โทร. ๒๒๑-๐๖๓๓
กำหนดออก รอบ ๔ เดือน	กำหนดออก รอบ ๔ เดือน

บทความหรือข้อคิดเห็นของผู้เขียนทุกท่านที่ลงพิมพ์ในวารสารสุทธปริทัศน์ทุกฉบับ เป็นทัศนวิจารณ์อิสระ
มหาวิทยาลัยธุรกิจบัณฑิต กองบรรณาธิการและคณะผู้จัดทำไม่จำเป็นต้องเห็นด้วย

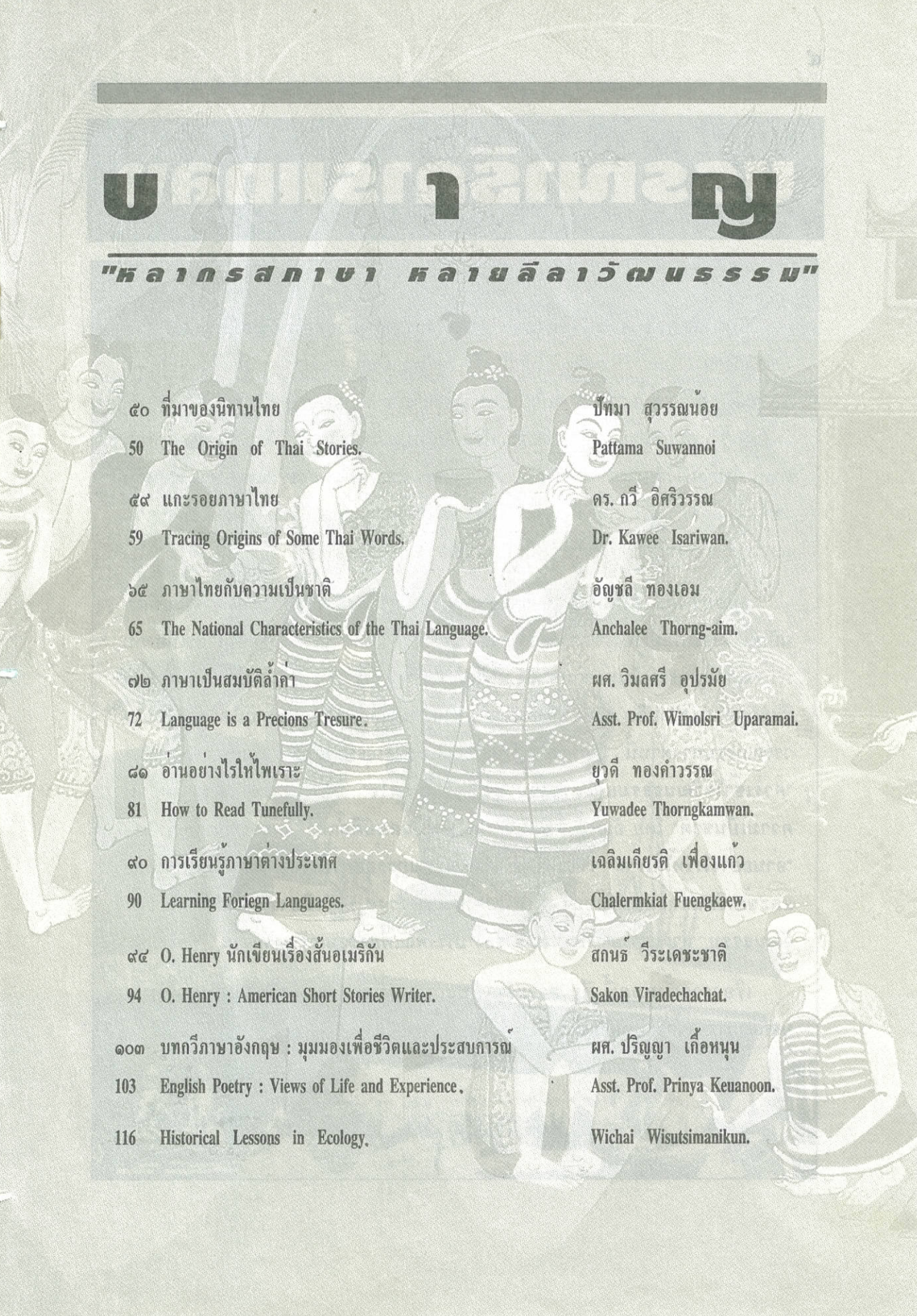
สาร

วารสารสุกตริปรีทัศน์

-
- A background illustration depicting a group of Thai people in traditional attire. In the center, a woman in a patterned sarong and a man in a striped shirt are engaged in conversation. To the left, another woman in a patterned sarong is visible. In the foreground, a man in a striped shirt is kneeling, and a woman in a patterned sarong is standing next to him. The background features a traditional Thai building with a tiled roof.
- ๗ สัมภาษณ์พิเศษ คุณธรรมเกียรติ กั่นอริ
เรื่อง ควรเข้าใจวัฒนธรรมและงานด้านวัฒนธรรมอย่างไร ดร. เลิศชาย สิริชัย
- 7 Featured Interview : Mr. Thammakiat Kan-ari
"How to Understand Culture and Cultural Aspect." Dr. Lertchai Sirichai.
- ๒๒ คำนิยามบางประการของวัฒนธรรม ผศ. อมร โสภณวิเชษฐวงศ์
- 22 Some Definitions of Culture Asst. Prof. Amorn Sophonwicheitwong.
- ๒๖ ประเพณีเพื่อความเจริญงอกงาม สุวรรณา ตริมาศ
- 26 Thai Fertility Rites. Suwanna Trimas.
- ๓๖ วัฒนธรรมการกิน ชลธิชา บุนนาค
- 36 Cultures of Eating. Cholticha Bunnark.
- ๔๒ ความสัมพันธ์ระหว่างพระพุทธรูปทรงเครื่องกับพระพุทธรูปครองจีวร
ประดับลวดลายในรัชกาลพระบาทสมเด็จพระนั่งเกล้าเจ้าอยู่หัว อุดุลย์ศักดิ์ เทียมแพงพันธ์
- 42 The Relationship between Dressed and Decorated Lord Buddha
Statue and Embroidery-Robed One. Adulsak Termphangphan.
- ๔๗ ขมโบราณสถานอย่างรู้คุณค่า ปักสรา แดงเอียด
- 47 Exploring Ancient Ruins. Paphatsara Daeng-iad.

บทกวีภาษาถิ่นเมือง

"หลากหลายภาษา หลายลีลาวัฒนธรรม"

-
- A background illustration depicting a group of Thai people in traditional attire. In the center, a woman in a patterned sarong and a man in a striped shirt are engaged in conversation. To the left, another woman is visible. In the foreground, a young boy and a young girl are sitting on the ground, looking towards the viewer. The style is traditional Thai art, with fine lines and a muted color palette.
- ๕๐ ที่มาของนิทานไทย
50 The Origin of Thai Stories. ปัทมา สุวรรณน้อย
Pattama Suwannoi
- ๕๙ แกะรอยภาษาไทย
59 Tracing Origins of Some Thai Words. ดร. กวี อิศริวรรณ
Dr. Kawee Isariwan.
- ๖๕ ภาษาไทยกับความเป็นชาติ
65 The National Characteristics of the Thai Language. อัญชลี ทองเฒ
Anchalee Thorng-aim.
- ๗๒ ภาษาเป็นสมบัติล้ำค่า
72 Language is a Precious Treasure. ผศ. วิมลศรี อุปรัมย์
Asst. Prof. Wimolsri Uparamai.
- ๘๑ อ่านอย่างไรให้ไพเราะ
81 How to Read Tunelessly. ยุวดี ทองคำวรรณ
Yuwadee Thorngkamwan.
- ๙๐ การเรียนรู้ภาษาต่างประเทศ
90 Learning Foreign Languages. เฉลิมเกียรติ เฟื่องแก้ว
Chalermkiat Fuengkaew.
- ๙๔ O. Henry นักเขียนเรื่องสั้นอเมริกัน
94 O. Henry : American Short Stories Writer. สกนธ์ วีระเดชชาติ
Sakon Viradechachat.
- ๑๐๓ บทกวีภาษาอังกฤษ : มุมมองเพื่อชีวิตและประสบการณ์
103 English Poetry : Views of Life and Experience. ผศ. ปริญญ์ เกื้อหนู
Asst. Prof. Prinya Keuanoon.
- 116 Historical Lessons in Ecology. Wichai Wisutsimanikun.

บรรณาธิการแถลง

นับตั้งแต่พูนรามคำแหงมหาราช ทรงประดิษฐ์ลายสือไทยขึ้นเป็นครั้งแรกเมื่อ พุทธศักราช ๑๘๒๖ ประชาชาติไทยก็ได้มีภาษาไทยเป็นภาษาประจำชาติ เป็นเอกลักษณ์ของชาติไทยนับแต่นั้นมา ภาษาเป็นเครื่องมือสื่อสารที่สำคัญยิ่ง เป็นมรดกทางวัฒนธรรมที่ได้รับการสั่งสมสืบสาน ถ่ายทอดและแปรเปลี่ยนไปตามกาลเวลา วิวัฒนาการของภาษาดำเนินไปตามวิวัฒนาการของสังคมอยู่ตลอดเวลา อันเป็นผลหลายรูปแบบ เช่น ลีลาทางวิชาการ ลีลาทางธุรกิจ หรือลีลาที่ใช้ในสื่อมวลชน ซึ่งแต่ละลีลาจะมีลักษณะเฉพาะกลุ่มเฉพาะตน ภาษาและวัฒนธรรมจึงเป็นมรดกอันล้ำค่าของสังคมไทย

สุทธิปริทัศน์ สิ่งพิมพ์อันเป็นวารสารทางวิชาการแห่ง มหาวิทยาลัยธุรกิจบัณฑิตย์ ฉบับนี้ ได้รวบรวมเรื่องราว บทความ สารความรู้ความเข้าใจ ในเรื่องอันเกี่ยวเนื่องกับ ภาษาและวัฒนธรรมในหลากหลายมุมมอง หลายทัศนะวิจารณ์จากนักคิด นักเขียน นักวิชาการ ที่ระดมสรรพความคิด บรรจงถ่ายทอดเป็นลายลักษณ์อักษร สนองความใคร่รู้แก่ผู้สนใจวรรณกรรมทางด้านนี้ เริ่มด้วยบทสัมภาษณ์พิเศษ คุณธรรมเกียรติ กันธิริ ว่าด้วยเรื่อง "ควรเข้าใจวัฒนธรรมและงานด้านวัฒนธรรมอย่างไร" บทความเรื่อง "ภาษาไทยกับความเป็นชาติ" โดย อัญชลี ทองเอน "ภาษาเป็นสมบัติล้ำค่า" โดย วิมลศรี อุปรมัย "อ่านอย่างไรให้ไพเราะ" จากยุวดี ทองคำวรรณ "แกะรอยภาษาไทย" โดย กวี อิศริวรรณ และข้อเขียนและมุมมองของ อมร ไสภณวิเชษฐวงศ์ : คำนิยามมุ่งประการของวัฒนธรรม สุวรรณ ตรีมาศ กับเรื่องของ ประเพณีเพื่อความเจริญงอกงาม

เรื่องราวทั้งหมดนี้ คือ สารอันเป็นแก่นสารที่กองบรรณาธิการเสนอเพื่อเป็นบรรณาการแก่ผู้อ่านเหมือนเช่นเคย

กองบรรณาธิการ

๑๕ ธันวาคม ๒๕๓๔

สาระสิ่งเบบปกความ

คำนิยามบางประการของวัฒนธรรม / ผศ.อมร โสภณวิเชษฐวงศ์

หน้า ๒๒

วัฒนธรรมมีคำนิยามมากมายหลายประการ ทำให้เกิดความสับสน ถ้าได้ศึกษาพิจารณาเปรียบเทียบกันจะช่วยให้เข้าใจวัฒนธรรมชัดเจนยิ่งขึ้น และสามารถนำไปใช้ประโยชน์ได้ในภาคปฏิบัติ

ประเพณีเพื่อความเจริญงอกงาม / สุวรรณา ตริมาศ

หน้า ๒๖

"ในบรรดาประเพณีต่าง ๆ มีอยู่จำพวกหนึ่งซึ่งมีอยู่ในหมู่ชนที่ประกอบอาชีพการเกษตรอย่างคนไทย ประเพณีเหล่านั้นเกี่ยวกับความเจริญงอกงามและความอุดมสมบูรณ์ของพืชพันธุ์ธัญญาหาร ซึ่งทำสืบต่อกันมาแต่โบราณจนถึงปัจจุบัน แม้ว่าบางประเพณีจะเลิกราไป แต่ก็ยังมีคุณค่าแก่การศึกษา"

วัฒนธรรมการกิน / ชลธิชา บุญนาค

หน้า ๓๖

วัฒนธรรมการกินของคนแต่ละกลุ่ม แต่ละเชื้อชาติ เปรียบเสมือนการแต่งกายในชุดพื้นเมือง หรือการพูดภาษาท้องถิ่นของตนเอง หากเรามีความจำเป็นต้องเข้าไปร่วมกลุ่ม ควรเรียนรู้ถึงวัฒนธรรมของพวกเขา และพยายามแต่งกายในชุดพื้นเมืองของเขาให้ถูกต้องสวยงาม

ความสัมพันธ์ระหว่างพระพุทธรูปทรงเครื่องกับพระพุทธรูปครองจีวรประดับลวดลาย

ในรัชกาลพระบาทสมเด็จพระนั่งเกล้าเจ้าอยู่หัว / อรุณศักดิ์ เทียมแพงพันธุ์

หน้า ๔๒

พระพุทธรูปครองจีวรประดับลวดลาย นอกจากจะมีพุทธลักษณะที่งดงามแล้ว ยังเป็นเครื่องยืนยันถึงภูมิปัญญาของปฏิมากรในการถ่ายทอดแนวความคิด ความเชื่อและความนิยมของคนในสังคมออกมาเป็นผลงานได้อย่างยอดเยี่ยมอีกด้วย

ชมโบราณสถาน 15 อย่าง รุ้คุณค่า / ประภัสรา แสงเอียด

หน้า ๔๗

โบราณสถานเป็นแหล่งท่องเที่ยวที่สะท้อนถึงเอกลักษณ์และความเป็นมาอันยาวนานของชาติอย่างเป็นรูปธรรม การชมโบราณสถานอย่างมีความเข้าใจในสาระดังกล่าว จึงนับเป็นการชมโบราณอย่างมีคุณค่า

ที่มาของนิทานไทย / ปัทมา สุวรรณน้อย

หน้า ๕๐

นิทานพื้นบ้านเป็นมรดกทางวัฒนธรรมอย่างหนึ่ง มีปรากฏอยู่ในทุกชาติ ทุกภาษา และสามารถถ่ายทอดแพร่กระจายจากถิ่นหนึ่งไปยังถิ่นอื่น ๆ ในลักษณะของการถ่ายทอดกระแสวัฒนธรรม นิทานพื้นบ้านที่เล่าสู่กันฟังในประเทศไทย มีที่มาจากทั้งในและต่างประเทศ การสืบค้นแหล่งกำเนิดของนิทานทำให้สอดคล้องกับทฤษฎีการแพร่กระจายของนิทานทั้งที่เป็นนิทานท้องถิ่น และนิทานที่มาจากแหล่งกำเนิดอื่น ๆ

แกะรอยภาษาไทย / ดร.กวี อิศริวรรณ

หน้า ๕๙

เป็นแนวคิดของผู้เขียน ที่ประสงค์จะให้การพูดและการเขียนถูกมีจุดยืน มีบรรทัดฐาน ให้สัมพันธ์ภาษาไทยเป็นภาษาประจำชาติ เราต้องรัก เราต้องรู้ ดังนั้น ถ้าอยากรู้ลึก ๆ ต้องแกะรอยภาษา เมื่อแกะดูแล้วเขาก็จะพบว่า สิ่งที่ถูกเขียนกันถูกหรือผิด เพราะปัจจุบันนั้น คำที่ผิด ๆ เอมมาใช้กันเสียจนถูก และคำถูก ๆ เรากลับใช้เสียจนผิด เมื่อท่านอ่านบทความนี้แล้วท่านจะได้ข้อคิดเพิ่มเติมขึ้นจากที่มีอยู่

ภาษาไทยกับความเป็นชาติ / อัญชลี ทองเอม

หน้า ๖๕

ภาษาเป็นเอกลักษณ์ของชาติ นำความภาคภูมิใจ ถือเป็นสมบัติของชาติที่คนในชาติต้องหวงแหนรักษาไว้ไม่ให้เสื่อมสูญ ภาษาเป็นเครื่องมือในการสืบทอดและเป็นหลักฐานทางวัฒนธรรม เป็นสิ่งที่ทำให้วัฒนธรรมและชาติรวมเป็นอันหนึ่งอันเดียวกันได้ ซึ่งปรากฏให้เห็นเด่นชัด คือ ภาษาของชาติ

ภาษาเป็นสมบัติล้ำค่า / ผศ. วิมลศรี อุปรมัย

หน้า ๗๒

"ถ้าพูดไม่เป็น อ่านไม่ออก ฟังไม่เข้าใจ เขียนไม่ได้ โลกของนักธุรกิจเพื่อเศรษฐกิจไทยก็ไปไม่ถึงดวงดาว เพราะภาษาเป็นเครื่องมือของการสื่อสาร และถ้าเราเพื่องมมองที่กว้างไกลในระดับโลก (GLOBALILATION) ก็จริง แต่ถ้าเรานึกถึงระดับชาติ (NATIONLIZATION) เราก็อ่านไม่ได้"

อ่านอย่างไรให้ไพเราะ / ยุวดี ทองคำวรรณ

หน้า ๘๑

ภาษาไทย เป็นภาษาที่ประกอบด้วยอักษรสูง กลาง คำ เมื่อนำไปค้นกับวรรณยุกต์ก็จะมีเสียงสูง คำ ดุจทำนองดนตรี การอ่านภาษาไทยให้ไพเราะจึงควรอ่านให้ถูกต้องตามอักขรวิธีและตามความนิยม

การเรียนรู้ภาษาต่างประเทศ / เฉลิมเกียรติ เฟื่องแก้ว

หน้า ๙๐

ปัญหาในการเรียนรู้ภาษาคำต่างประเทศในปัจจุบัน คือ นักเรียน นักศึกษาไม่สามารถนำภาษาคำต่างประเทศที่เรียนจากชั้นเรียนไปใช้สื่อสารในชีวิตจริงได้อย่างมีประสิทธิภาพ ดังนั้น ครูในฐานะผู้สอนควรจะศึกษาและทำความเข้าใจ เกี่ยวกับกระบวนการเรียนรู้ภาษาของผู้เรียน เพราะการที่ครูเข้าใจปัญหาจะทำให้แก้ปัญหาดังกล่าวขึ้น

O. Henry a Most Famous Short-Story Writer / สกนธ์ วีระเดชชาติ

หน้า ๙๔

O. Henry เป็นนักเขียนเรื่องสั้นชาวอเมริกัน ผู้มีชื่อเสียงโด่งดังในช่วงปลายศตวรรษที่ ๑๙ มีบางคนกล่าวว่า นามปากกา O. Henry นั้นมาจากคำเรียกชื่อแมวของเขา ที่จริงแล้วมาจากอะไรกันแน่ เชิญอ่านเรื่องสั้นของเขาในเล่ม แล้วเปรียบเทียบกับประสบการณ์ในชีวิตจริงของผู้ประพันธ์

บทกวีภาษาอังกฤษ : มุมมองเพื่อชีวิตและประสบการณ์ / ผศ.ปริญญ์ เกื้อหนุน

หน้า ๑๐๓

บทกวีสะท้อนความคิด ความรู้สึกและประสบการณ์ของมนุษย์ บทกวีจึงเป็นทางลัดที่มนุษย์จะเรียนรู้ชีวิตและประสบการณ์ของมนุษย์ได้เป็นอย่างดี ทำให้เป็นเรื่องเพื่อค้นตามที่บางคนเข้าใจไม่

สัมภาษณ์พิเศษ

ธรรมเกียรติ กั่นอริ

เรื่อบ

"ควรเข้าใจวัฒนธรรม และบ้านด้านวัฒนธรรมอย่างไร"

โดย * ดร.เลิศชาย ศิริชัย

❑ ขอเริ่มต้นคำถามว่า เราจะให้ความหมายของวัฒนธรรมอย่างไร ถึงจะครอบคลุมขอบเขตของวัฒนธรรมได้ทั้งหมด

❑ ผมคิดว่าเรื่องการให้นิยามวัฒนธรรม มีคนที่พยายามให้ความหมายหลาย ๆ ลักษณะซึ่งมันมีคำรับคำร่าที่พอจะค้นคว้าเรื่องนี้ได้ ก็เลยไม่อยากจะเสียเวลาตรงนี้ ถ้าจะให้กระชับสั้น ๆ ผมคิดว่าวัฒนธรรมนั้น คือ สิ่งที่มีเนื้อของมนุษยชาติของกลุ่มชนเผ่าหนึ่ง ๆ ที่มีความสืบเนื่องต่อ ๆ มา สิ่งที่ต้องระวังมากคือวัฒนธรรมไม่ใช่เรื่องของอดีตอย่างเดียว เป็นเรื่องของปัจจุบันที่จะมีผลกับอนาคตด้วย มันเป็นวิถีชีวิต เป็นสิ่งที่มีการพัฒนาเปลี่ยนแปลงได้

❑ ที่คุณธรรมเกียรติกล่าวมา จะเห็นได้ชัดเจนว่าวัฒนธรรมมันเป็นวิถีชีวิตของคน มีการเปลี่ยนแปลงไปตามการเปลี่ยนแปลงของสังคม เมื่อเป็นเช่นนี้ เราจะมองอย่างไร ระหว่างความคิดที่ว่า วัฒนธรรมย่อมมีวิถีชีวิตเป็นไปของมันเอง เปลี่ยนแปลงไปตามอิสระของมันเอง กับความพยายามกำหนดวัฒนธรรมให้เป็นไปตามทิศทางที่เราต้องการ

❑ คำว่าทิศทางที่เราต้องการนี้ มันทิศทางของใคร ผมคิดว่าวัฒนธรรม ใครจะบงการเหมือนอย่างอื่นคงไม่ได้ คุณจะไปตั้งกระทรวงกีฬาและวัฒนธรรมขึ้นมาจะทำอะไร มันไม่ใช่ยุค

* อาจารย์ประจำคณะมนุษยศาสตร์ มหาวิทยาลัยธุรกิจบัณฑิต : กศ.ด. (พัฒนศึกษาศาสตร์) มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ ประสานมิตร

จอมพล ป. ที่มาทำกันอย่างนั้น ด้วยความเข้าใจอย่างนั้น แต่วัฒนธรรม มันเป็นเรื่องที่จะต้องเข้าใจคนที่มีความหลากหลาย มีความแตกต่าง และคราบใดที่ความแตกต่างไม่นำไปสู่ความแตกแยก หรือก่อให้เกิดความเสื่อมเสียของศีลธรรมอันดี หรือความสงบสุข ความมั่นคงของชาติ เราต้องใจกว้างพอที่จะยอมรับ วัฒนธรรมถ้าเราแปลแบบดั้งเดิมว่า สิ่งที่ดีงามมีมันจบแล้วในตัว เพราะมองทุกสิ่งทุกอย่างเป็นสิ่งที่ดีงามหมด ถ้าไปอ่านงานของท่านเจ้าคุณอนุমানราชชนิดี้ ๆ ท่านบอกว่าอะไรที่มีมันต่อเนื่อง ถึงแม้มันไม่ใช่สิ่งที่ดีงาม มันก็เป็นความประพฤติกของคนอย่างต่อเนื่องแล้วมันมีผล มันก็เป็นวัฒนธรรม อย่างวัฒนธรรมนักเลง หรืออะไรต่าง ๆ เหล่านี้ ถ้ามันมีวัฒนธรรมในแง่ที่ดี มันก็ควรมีกระบวนการของการที่จะแก้ไขโดยการอาศัยการศึกษา ความจริงการศึกษาก็เป็นส่วนหนึ่งของวัฒนธรรม แต่ว่าเมืองไทยนี้ อาจแปลความหมายของวัฒนธรรมในทางแคบ ฉะนั้น ก็แยกการศึกษา ศาสนา แยกอะไรต่าง ๆ ออกจากกัน ที่จริงการศึกษา ศาสนา การกีฬา การบันเทิง อะไรต่าง ๆ สารพัด มันรวมอยู่ในวัฒนธรรม ที่ไม่ใช่เทคโนโลยี ไม่ใช่วิทยาศาสตร์ มันเป็นวัฒนธรรม แต่เทคโนโลยีที่เอามาใช้แล้ว มันมาสู่วิถีชีวิตคนแล้ว มันก็กลายเป็นวัฒนธรรมได้ ตรงนี้อาจจะฟังยากว่า เอ๊ะ วัฒนธรรมคืออะไรแน่ ถ้าแปลตามรูปศัพท์มันก็จบ คือ สิ่งที่ดีงาม สิ่งที่ทำกันต่อเนื่อง แต่ตรงนี้เราก็มองเห็นว่า สิ่งที่ดีในสมัยหนึ่ง กับสิ่งที่ไม่ดีในสมัยหนึ่ง บางทีมันเป็นสิ่งๆ เดียวกัน บางทีมันเป็นค่านิยม มันต้องเปลี่ยนอย่างผู้หนึ่งสมัยก่อนต้องกินหมาก เมื่อกินหมากคราบของหมากก็จับฟันดำ ในสมัยนั้นไม่มียาสีฟัน และสมัยนั้นเชื่อว่าการกินหมากทำให้ฟันไม่ผุ ไม่เกิดโรคปริทันต์ หรือโรคอะไรต่าง ๆ บทกวีก่อน ๆ ก็พรรณนาว่า "ทนค้ำคั่งกลืนขางเจียร-

นัย " คือ ชมว่าฟันงาม แต่ต่อมา เราไม่เห็นว่าเป็นค้ำมันจะสวยตรงไหน อย่างชาวเขาที่ไม่กินหมากก็ฟันขาว เคยถามชาวเขาที่เขาฟันขาว เขาก็บอกว่า ฟันดำไม่เห็นจะงามตรงไหน แต่มีบางเผ่าที่กินหมากฟันดำ เขาก็บอกว่าโอ้ฟันขาวอย่างเขี้ยวหมามันงามตรงไหน โอ้มันเป็นเรื่องของทัศนะ ถ้าเพื่อไม่ให้เกิดการชีวิตผู้คนมากนัก เคารพในกติกาในอะไรต่าง ๆ เพื่อจะอยู่ร่วมกันได้อย่างสันติสุข ผมคิดว่าไอนี้ก็เป็นวัฒนธรรมเหมือนกัน วัฒนธรรมของการปกครอง ที่จะทำให้เกิดการประนีประนอม การเคารพซึ่งกันและกัน ให้อิสระให้เสรีภาพซึ่งมันอยู่ในลักษณะวิถีชีวิตไทยที่เคยมีมา

□ หมายความว่า คุณธรรมเกียรติคุณที่ผู้มีอำนาจไม่ว่าจะระดับไหน ไม่ควรที่จะเข้าไปจำกัด หรือกำหนดหรือบอกว่า วัฒนธรรมควรจะพัฒนาไปอย่างไร

□ ผมคิดว่านั่นแหละ คือสิ่งที่ถูกต้อง อย่าไปกำหนด เพราะถ้าไปกำหนด ก็เป็นวัฒนธรรมของคนสั่ง ของคนมีอำนาจ วัฒนธรรมมันไม่ได้เป็นของใคร มันเป็นวิถีชีวิต ถ้าเพื่อเราสังเกตว่า วิถีมันมาอย่างนี้ร่วมกัน มันส่งผลเสียต่อสังคม เราต้องมีวิธีค่อยๆ แก้ไข เราจะมีวิธีจูงใจอย่างไร เราจะค่อยๆ อธิบายอย่างไร เหมือนอย่างคนที่ฉลาด เมื่อก่อนนี้ท่านพูดด้วยเหตุผลไม่ได้ เพราะพูดด้วยเหตุด้วยผล คนมันไม่เชื่อ อย่างจะไปบอกเด็กว่า อย่าขี่หมานะเดี๋ยวมันจะกัดเอา เด็กก็ไม่เห็นว่าหมากัด มันจะเจ็บแค่ไหน แต่ถ้าบอกกับเด็กว่า ขี่หมาแล้วพัว มันก็จะยับยั้งพฤติกรรมของเด็กได้ก็แล้ว เพราะเด็กกลัวพัว แต่ได้ยินเสียงพัวร้องก็กลัวแล้ว เพราะฉะนั้น อันนั้นเป็นเรื่องของกลวิธีว่า ปลุกฝังใคร จะใช้อะไร อย่างไร มันเป็นเรื่องของ

กลวิธี การมีศิลปะ แต่หากเราไม่เข้าใจ กลับไปเข้าใจเป็นเปลือกเสียว่า ทำไมผู้ใหญ่จึงสอนคนงมยา ในแง่ของความเป็นวิทยาศาสตร์ เด็กก็หมา ฟันมันจะผ่าได้อย่างไร ถ้าอย่างนั้นเราจะไม่เข้าใจวัฒนธรรมของเราเองในหลายๆเรื่อง อย่างที่บักซ์ไค์ แถวพื้นที่ฟัทลุง มีค่านิยมมาแต่เดิมเลยว่า ผู้ชายคนไหนจะไปขอลูกสาวเขา หนึ่งจะต้องลักควายไป เขาจะถามก่อนเลยว่า ลักควายเป็นไหม เล่นมโนหฺราเป็นไหม ไอ้สองอย่างนี้ เขาไม่ได้มีเจตนาอยากได้คนที่ประพฤติผิดศีลธรรมไปลักควายชาวบ้าน แต่นั่นเป็นการบอกว่าเป็นนักเลง เป็นนักต่อสู้ เพื่อจะเอาตัวรอดได้ เมื่อเอาลูกสาวเขาไปเป็นเมียแล้ว ลูกสาวเขาจะไม่อดตาย ไอ้การรำนโนหฺราเป็นมันเรื่องศิลปะชั้นครู อยู่ในคณะมันก็มีวินัย มีอะไรต่าง ๆ มันสะท้อนอย่างนั้น เราต้องตีความจากเปลือกไปหาแก่น ถ้าจับเอาแต่เปลือกมาอธิบาย เราก็จะตำหนิวัฒนธรรมดั้งแต่ครั้งปู่ ย่า ตา ยาย เราไปหมด

□ ที่นี้วัฒนธรรมย่อมมีการเปลี่ยนแปลงเสมอ วัฒนธรรมไทยก็มีการเปลี่ยนแปลงมาตลอด ขอให้คุณธรรมเกียรติช่วยอธิบายว่า วัฒนธรรมไทยของเรานั้นมันมีปัจจัย หรือเงื่อนไขอะไรที่ทำให้มันเปลี่ยนแปลงมาเรื่อย ๆ

□ สังคมมันเปลี่ยน สภาพเศรษฐกิจมันเปลี่ยน อธิบายที่ตัวเศรษฐกิจก่อนก็ได้ จากแต่เดิมเราไม่ได้ใช้ระบบเงินตรา ถึงแม้จะมีเงินเข้าในการแลกเปลี่ยน การนำสินค้ามาแลกเปลี่ยนกัน มีการใช้เงินบ้าง แต่ว่าใช้เงินซื้อของน้อย ใช้ในการชดใช้สินไหม ในการปรับอะไรต่าง ๆ แต่ว่าการผลิตแบบทำเองใช้เอง แบบพึ่งตนเอง มันก็ทำให้ชีวิตเป็นแบบหนึ่ง คือ ทุกคนเหมือนกัน เสมอกัน เจ้าขุนมูลนายยังงี้ มีศักดิ์ต่างกัน

อย่างไรก็กินอยู่เหมือน ๆ กัน ความเหลื่อมล้ำค่าสูงมันไม่ค่อยชัดเจน แต่พอมันก้าวกระโดดไปอีกขั้นหนึ่ง เมื่อเศรษฐกิจพลิกผัน จากทำเองใช้เอง โดยเฉพาะเริ่มจากสมัยรัชกาลที่ ๓ ตอนปลาย ซึ่งเป็นยุคเปิดประเทศ เริ่มขายข้าว เพราะไม่กลัวว่าข้าวจะไม่กิน การบุกเบิกไร่นา การซื้อขายสินค้าเป็นเงินตรา มันเกิดขึ้นเป็นหน่ออ่อนของระบบทุนนิยม พอสิ่งเหล่านี้มันมาบีบ การผลิตข้าวเพื่อขาย ก็ทำให้ผู้คนหักฉางโค่นป่าเพื่อทำนา แล้วคนที่พึ่งตนเองด้วยการทอผ้า ก็ไม่มีเวลาทอผ้า เพราะเอาเวลาทั้งหมดไปทำนา ฉะนั้น ต้องซื้อผ้าของอังกฤษ ผ้านอก ผ้าอะไรต่าง ๆ อยู่นั้นเป็นยุคของชาร์ล ดิกเกนส์ ที่สะท้อนภาพอุตสาหกรรมของอังกฤษ ซึ่งก็ชุดรีดแรงงานเด็ก คล้าย ๆ กับประเทศในยุคแรก ๆ ของการทำอุตสาหกรรม มีการชุดรีดแรงงานเด็ก กัดขี้แรงงาน พบโฆษณาแรงงานราคาถูก สิ่งเหล่านี้มันเข้ามาแทนที่ สรุปลก็คือ คุณทำได้บางอย่าง แต่หลายอย่างคุณต้องซื้อ วิธีต่าง ๆ เริ่มเปลี่ยนไป พอแรงงานไทยขาดแคลน เพราะว่า ระบบศักดินากักเก็บแรงงานเอาไว้ อยู่ในระบบราชการ การเข้าเดือนออกเดือน แต่ตอนหลังมันทำไม่ได้ เพราะมันขาดแรงงาน จนถึงกับต้องนำแรงงานคนจีนเข้าประเทศในต้นรัตนโกสินทร์ การที่เอาคนจีนมาเป็นแรงงานอะไรนี้ มันก็ต้องเปิดประเทศมากขึ้น การผสมผสานวัฒนธรรมไทยจีน ส่วนหนึ่งก็มาจากข้อเท็จจริงนี้ การรับวัฒนธรรมตะวันตก ก็มาอีกแบบหนึ่ง โดยตะวันตกจะมองว่าเราป่าเถื่อน อยู่นั้นเป็นยุคล่าเมืองขึ้น ประเทศตะวันตกบอกว่า ต้องการช่วยประเทศที่ป่าเถื่อนให้เปลี่ยนมาเหมือนกับตัวเอง ฉะนั้น การปรับตัวเพื่อรักษาเอกราช คนไทยจึงรับฝรั่ง แต่ว่าเรารับอย่างรู้เท่าทัน ไม่ได้ปีดประเทศอย่างพม่า ซึ่งมีปัญหาในราชวงศ์ทิบอ ซึ่งเป็นราชวงศ์สุดท้าย ไม่เป็นเมืองจีน ที่หลงตน

เองยิ่งใหญ่เป็นโอรสแห่งสวรรค์ จนในที่สุดก็รักษาแผ่นดินไว้ไม่ได้ การปรับตัวมาเป็นแบบฝรั่งของไทย มันมีกระบวนการปรับตัววัฒนธรรม ไม่ใช่ก้าวกระโดด แต่ปรับอย่างรู้เท่าทัน และก็ชนชั้นนำพา ชนชั้นล่างตาม โดยไม่ตะขิดตะขวงใจ ชนชั้นนำพาเอง โดยเฉพาะรัชกาลที่ ๕ เคยทรงรับสั่งว่า คนรุ่นต่อไปไม่รู้ คงคิดว่าพระจุลจอมเกล้าฯ คลั่งฝรั่ง ตีกรามบ้านช่อง พระที่นั่งอนันตสมาคม อะไรต่ออะไรเป็นฝรั่งไป แต่ท่านก็ตรัสว่า แล้วจะหาคนอย่างพระยาราชสงครามมาจากไหน พระยาราชสงครามนี้เป็นสถาปนิกที่มีชื่อ อันนี้อยู่ในโคลงของครูเทพ หรือเจ้าพระยาธรรมศักดิ์มนตรี ที่แสดงความในใจแสดงพระราชปรารภในเรื่องนี้ นี่ก็เป็นกระบวนการการปรับ

□ ถ้าอย่างนั้น วัฒนธรรมมันก็สัมพันธ์กับชีวิตความเป็นอยู่ของประชาชน

□ อันนี้สัมพันธ์แน่นอน เพราะถ้าสังเกตดูว่า ทำไมเมืองหลวงคนจึงเข้ามากระจุกตัว แล้วเราก็ประสบปัญหากับการจราจรติดขัด วิถีชีวิตที่เปลี่ยนไป คือ แทนที่เราจะมีเวลาพักผ่อนที่บ้านมาก เราก็ต้องเสียเวลามาอยู่บนท้องถนนยาวนาน จนกระทั่งมีเรื่องสั้นที่โด่งดังชื่อไรท์ เรียกชีวิตในลักษณะนี้ว่า ครอบครัวยากลำบาก เราเห็นว่า นี่คือการเปลี่ยนแปลงจากสังคมเกษตรกรรม ซึ่งทุกคนทำไร่ทำนาอยู่ในชนบท ความเจริญมันกระจายไม่ทั่วถึง ความเจริญทางวัตถุเนี่ยะ คนจึงเข้ามากระจุกตัวในเมือง วิถีชีวิตก็เปลี่ยนไป ชีวิตที่เคยสงบสุขที่เคยร่มเย็น อะไรต่างๆ ต้องเกิดการเปลี่ยนแปลงใหม่ บางคนต้องมาเช่าบ้านเล็กๆ อุดอู้อยู่ นี่เป็นผลกระทบจากการเปลี่ยนแปลงทางเศรษฐกิจ วัฒนธรรมทางการกินการอยู่มันเปลี่ยน ความสัมพันธ์แบบพี่น้องเปลี่ยน ทำให้คนกรุงเทพฯ

จึงต้องกลายเป็นครอบครัวเดี่ยว คือมีพ่อ แม่ ลูก จะมีอีกสักหน่อยก็พี่เลี้ยง หรือที่เราเรียกกันแต่เดิมว่าคนใช้ เพราะอะไรก็เพราะว่าการผลิตของสังคมกรุงเทพฯ ไม่ใช้การผลิตแบบเกษตรกรรมที่ต้องใช้แรงงาน พอเป็นครอบครัวเดี่ยว การลำดับญาติก็ขาดตอน เดียวนี้ผมเชื่อว่า เด็กลำดับญาติไม่ถูกว่าปู่ทวด ย่าทวด ยายทวด แล้วขึ้นไปอีก ลูก หลาน เหลน โหลน คงไม่รู้จกแล้ว เพราะมันเปลี่ยนไปแล้วครับ

□ มาถึงปัจจุบัน ในบ้านเรามักจะมีการมองกันว่า วิถีชีวิตบางอย่างเป็นวัฒนธรรมไทย เช่น คนนิยมเข้าวัด เด็กเคารพผู้ใหญ่ คนชอบฟังเพลงไทยเดิม แต่ถ้าวัยรุ่นชอบดูคอนเสิร์ต ชอบฟังเพลงของเขา ชอบแต่งตัวแปลกๆ บอกว่า นี่ไม่ใช่วัฒนธรรมของไทย เราจะอธิบายความเข้าใจนี้ได้อย่างไร

□ ที่ตั้งตัวอย่างมานี้ มันเหมือนกับเอาผ้าผืนหนึ่งซึ่งเป็นสีขาว คือ ถ้าเป็นอย่างไทยเราแล้วเป็นสีขาว ถ้าเป็นอย่างฝรั่งแล้วเป็นสีดำ ผมเข้าใจว่าอาจารย์คงไม่ได้คิดอย่างนี้หรอก คนที่คิดอย่างนี้ ผมคิดว่าไม่ได้ดูพัฒนาการของวัฒนธรรมไทยว่า ที่จริงแล้วมันก็มีความกลมกลืน แบบเราไม่ได้ไปประดิษฐ์ทางวัฒนธรรม อย่างที่ผมพูดมาแต่ต้น เพราะว่าท่านแต่ก่อนเรา รัชกาลที่ ๕ เป็นตัวดั่งก็ได้ ละครคอนเสิร์ต ละครโอเปร่า ละครอะไรต่างๆ เหล่านั้นเข้ามา แต่ว่าเราจะทำอะไรให้กลมกลืน คือ ถ้าเราจะรับอย่างฝรั่งทั้งดุ้น เราก็รับไม่ได้หมด แล้วเราก็มีรากเหง้าของเราเอง ดังนั้น เราจึงมีละครอย่างปราโมทย์ ละครอย่างกรมพระนราฯ ทำ ละครร้องแบบโอเปร่า วงดุริยางค์สากลที่เป็นแบบซิมโฟนีคลาสสิก ก็เริ่มรับเข้ามา พระเจนดุริยางค์ก็อยู่ในช่วงรัชกาลที่ ๖ ละครพูดที่เป็นฝรั่ง

แทบจะ แต่แต่งเรื่องไทยที่รัชกาลที่ ๖ โปรดนี้ไม่ผิด ละคร
 ร้องทำเพลงเล่นเก็บเงินเป็นวีก (week) ก็ประสบผลสำเร็จอยู่
 ในช่วงระยะหนึ่ง นี่คือการปรับเข้าหากัน อย่างทุกวันนี้อาจจะ
 นำห้วงบางตรงที่ว่า แต่ก่อนนี้สิ่งต่างๆ มันเข้ามาช้า เข้ามาไม่
 หัวถึง สังคมไทยมันมีเวลา อย่างครุพราณบุรณ์แต่งเพลงไทย
 สากล โดยเอาเพลงไทยเดิมและความรู้ด้านเพลงสากลเข้ามา
 ผสมผสานจนเป็นเพลงของครุพราณบุรณ์ หรือเป็นเพลงของ
 ครูเอื้อ สุนทรสนาน นี่ก็เป็นการปรับปรนวัฒนธรรมสอง
 กระแสเข้าด้วยกัน แต่ทุกวันนี้มีเรื่องลิขสิทธิ์ สิทธิบัตร เรื่อง
 ทูมทางการเมืองตลาด ในยุคที่โลกไร้พรมแดนนี้ละ คุณซื้อแผ่นดิสก์
 จากเมืองนอกมาแผ่นหนึ่ง ฟังทั่วกันไปได้หมด ความท่วมท้น
 ตรงนี้ต่างหากมันน่าห่วง ถ้าเผื่อปริมาณมันชนะโดยที่ไม่มีเวลา
 เฉลียวใจ ไม่มีเวลาสร้างสรรค์งานเราเอง มันก็จะได้สิ่งที่ไปไม่
 ถึงสิ่งที่เรียกว่าสุนทรียะ แม้กระทั่งสิ่งที่ดี ๆ ของฝรั่ง เพลงใน
 ค่ายของนักร้องปัจจุบันที่โปรโมทเทปออกมาขายนี้ก็ไม่ถึง แต่
 ว่ามันเปิดเซ้า เปิดเย็น มันจางเปิด ตรงนี้การสร้างสรรค์มันจะ
 น้อยลง แต่เดิมเราสร้างสรรค์ของเราเองได้ หรือคัดแปลงได้
 แต่คราวนี้ก๊อปปี้เลย การที่เอาเพลงจีน ทำนองจีน แล้วก็มาใส่
 เนื้อร้อง เช่น เป้าขุนจีน ๔ ภาษาอะไรนี่ มันไปเลย

□ ที่เรียนถามคุณธรรมเกียรติปัญหาที่ผ่านมานี้ มันก็
 จะเชื่อมโยงกับผู้ที่เกี่ยวข้องกับการทำงานวัฒนธรรม
 ของชาติ เช่น หน่วยงานราชการ รวมทั้งครูอาจารย์ ใน
 สถานศึกษา ซึ่งยังมีมุมมองวัฒนธรรมไทยว่า คือ รำไทย
 คนตรีไทย อาหารไทย ผ้าไหม สถาปัตยกรรมไทย
 อะไรพวกนี้ เวลาจะทำงาน หรือจะคิดโครงการเกี่ยวกับ
 งานด้านวัฒนธรรม ก็จะมีแต่งงานพวกนี้

□ แหม ! อาจารย์ ขอพูดให้เจ็บใจเล่นนะ คนทำงาน
 วัฒนธรรมในระบอบราชการ มักเป็นคนคดงาน หรือเป็นคนที่ไม่
 เข้มองไม่จื๋นว่าจะให้ไปทำงานตรงไหน เลยโละมันอยู่ในกรมนี้
 เพราะฉะนั้น ความคิดสร้างสรรค์มันก็มีปัญหา แล้วก็ไปบวก
 กับลักษณะชาตินิยม มันทำให้เกิดปัญหา

□ จะมีผลกับวัฒนธรรมของประเทศเราบ้างไหม
 เพราะเมื่อคนที่มีความคิดดังกล่าวนี้ เกิดไปควบคุม
 นโยบายการทำงานด้านวัฒนธรรม ตัวอย่างเช่น ปรีณ-
 รงค์วัฒนธรรมไทย ซึ่งมีการทำงานกันมาก

□ เปลืองงบประมาณมาก

□ มันจะเกิดอะไรขึ้นใหม่ในลักษณะนี้

□ ก็มีปัญหามากอีกแหละ เพราะงานวัฒนธรรมมันซ้ง ควง
 วัดเป็นหน่วย เป็นผลผลิตทางเศรษฐกิจไม่ได้ มันเป็นเรื่องของ
 นามธรรม มันควรจะทำงานเป็นเหมือนคุณเฉลิมชัย จารุวัฒน์
 เมื่อแรกเริ่ม ตั้งองค์การส่งเสริมการท่องเที่ยวแห่งประเทศไทย
 หรือ อ.ส.ท. ที่กลายมาเป็นการท่องเที่ยวแห่งประเทศไทย คุณ
 เฉลิมชัยเป็นคนที่น่าทึ่งมาก เพราะคิดเรื่องการท่องเที่ยวโดยไม่
 ไข่เป็นเรื่องของกาการค้ากรม กอง หรือกระทรวง แต่เป็นการส่งเสริม
 ขายความคิด ขายบริการ อ.ส.ท. จึงทำวารสารหรือ
 อนุสาร อ.ส.ท. ขายความคิด ที่นี้การท่องเที่ยวคอนหลังมัน
 เป็นอุตสาหกรรม พอมันเป็นอุตสาหกรรม มันก็คิดเรื่องเม็ดเงิน
 ขึ้นมา มันก็ล้มเรื่องผลกระทบ เช่น การไปดื้ออะไรที่ไหน
 ก็ไปอย่างไคร่พท้อถิ่น ไคร่พพุดัน นึกอยากจะบุกไป
 ถ่ายรูปในงานบอยส่งลงที่เขาวงกตแก้ว บวชนครที่
 แม่ฮ่องสอนก็ทำ ชาวเขาก็กลายเป็นผู้ถูกเกณฑ์มาแสดง แล้วก็

รับเงิน คือ ไม่ได้เริ่มต้นด้วยความเคารพเขา สิ่งเหล่านี้มีมากแล้ว
มาก เพราะมันคงค้นไว้ในทางที่ผิด

□ คุณธรรมเถียรติมองว่าวัฒนธรรมมีหลายกลุ่ม ไม่ได้มีแบบเดียว ถ้าจะพูดให้เป็นระบบชัดเจน ควรจะมองอย่างไร จึงจะครอบคลุมกลุ่มต่างๆ อย่างที่คุณธรรมเถียรติว่า

□ คงครอบคลุมไม่ได้ นอกจากแยกเป็นส่วนๆ เหมือนกับวงกลม เราเขียนรูปร่างกลม บางวงกลมมันก็ทับซ้อนกันเหมือนกับห่วงของเครื่องหมายการกีฬา มันมีความสัมพันธ์ มีการซ้อนกัน ร่วมกัน ในขณะเดียวกันก็มีความแตกต่างกัน ส่วนของวงกลมตรงไหนที่เป็นส่วนอิสระ ก็เป็นลักษณะต่างหากเฉพาะมัน ถ้าเรามองอย่างนี้ เราจะเข้าใจโดยแยกเป็นกลุ่มกระแสหลักๆ ซึ่งผมอยากจะเรียกว่า กลุ่มวัฒนธรรมหลวง กับกลุ่มวัฒนธรรมราษฎร์ กลุ่มวัฒนธรรมหลวง คือ วัฒนธรรมที่สืบเนื่องมาจากวัฒนธรรมอันมีสถาบันพระมหากษัตริย์ ซึ่งเป็นสถาบันทางวัฒนธรรมที่สำคัญ มีการกำหนดตั้งแต่เรื่องภาษา พระราชพิธี ราชประเพณีอะไรต่างๆ เหล่านี้ มันเป็นการตกผลึกทางปัญญา พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวของเราทรงเป็นกษัตริย์ในระบอบประชาธิปไตย ทรงเป็นประมุขของชาติ ในพิธีวัฒนธรรมหลวงอย่างที่เราเห็น เช่น การเปิดประชุมสภาผู้แทนราษฎรสมัยแรก จะเสด็จประทับบนพระแท่นพุดताल กาญจนสิงหามณั นันคืออะไร นั่นคืออันนิมิตหมาย คติ ความเชื่อที่เรารับมาว่า พระมหากษัตริย์เหมือนกับพระเป็นเจ้าแห่งเขาพระสุเมรุ นี่ต้องอธิบายวัฒนธรรมอื่นๆ แล้วว่าพุดतालกาญจนสิงหามณั เป็นงานศิลปหัตถกรรม ที่มีการแกะสลักไม่อย่างงดงาม ที่มีลักษณะเป็นไทย แล้วก็เสด็จอย่างนั้นในท่ามกลาง

มหาสมาคม เป็นเรื่องของความสง่างาม มีผลทางใจ แต่มันก็จากนั้นแล้ว เป็นเรื่องของประชาธิปไตย จะเห็นว่ามันทับกัน ส่วนวัฒนธรรมราษฎร์ ก็เป็นอีกอย่างหนึ่ง คือ ชาวบ้าน ไม่จำเป็นต้องเด่นก้ำกึ่งเดียว อาจเป็นภูมิปัญญาในการปลูกข้าว คุนน้ำ คุนดิน คุนลม คุนอากาศต่างๆ ว่าเขาจะทำนาที่ปี ทำนาปรัง นาหว่าน อะไรต่างๆ ในการผลิต หรือถ้าเป็นการบันเทิงเด่นก้ำกึ่งเดียว การรำของชาวบ้าน เขามีลักษณะเฉพาะของเขา แต่เกิดเราไม่เข้าใจ เราจัดการไม่ถูกต้อง เราถูกครอบงำตั้งแต่ต้น เอานาฏศิลป์ของกรมศิลปากรไปแทนที่การรำรำของชาวบ้าน ผ่านวิทยาลัยครูซึ่งใกล้ชิดของชาวบ้านที่สุด แล้วก็บอกว่าทำรำมาตรฐานนะ ทำนี้ไปไหนๆ ทั่วประเทศก็จะเจอแต่ทำรำของหม่อมแม่ สนิทวงศ์เสนีย์ แต่ว่าชาวบ้านควรที่จะเป็นอิสระในการรำรำรำนี้หายไปในไหน นี่คือนี่ที่เราควรบอกว่า วัฒนธรรมมีความหลากหลาย

□ คุณธรรมเถียรติชี้ให้เห็นว่าวัฒนธรรมไทยนั้น มันหลากหลาย แต่ถ้าแบ่งคร่าวๆ ก็จะเป็นวัฒนธรรมหลวง กับวัฒนธรรมราษฎร์ และชี้ให้เห็นว่า ถึงวัฒนธรรมจะหลากหลายอย่างไร ก็มีสิ่งที่ซ้อนกันหรือสัมพันธ์กัน อยากให้ช่วยวิเคราะห์ให้เห็นสักนิดว่า วัฒนธรรมหลวง กับวัฒนธรรมราษฎร์ สัมพันธ์กันอย่างไร ส่งผลกันอย่างไร ซึมซับกันอย่างไร หรืออะไรมันครอบงำอะไร

□ ความจริงยังมีวัฒนธรรมต่างประเทศที่ส่งผลกระทบต่ออยู่ด้วย วัฒนธรรมหลวง คือ วัฒนธรรมราษฎร์ที่พัฒนาขึ้นไป เพราะเจ้านายท่านก็ได้มาจากไหน เพราะสังคมอยุธยา สังคมแต่ก่อนนี้ เราเปิดทางสำหรับอำนาจการขึ้นเป็นกษัตริย์ได้ ๒ วิธี วิธีหนึ่ง คือ สืบราชสันตติวงศ์ วิธีที่สอง คือ ปราบดา-

ภิเษก หมายความว่า คุณทำรัฐประหารได้ประสบความสำเร็จรักษาอำนาจได้ ก็ขึ้นเป็นกษัตริย์ต่อไป ทีนี้เมื่อมาจากชาวบ้านแล้ว ขึ้นมาเป็นกษัตริย์ วัฒนธรรมดั้งเดิมก็ต้องเป็นชาวบ้านมา แต่ว่า แทนที่จะกินข้าวในจาน ในชาวมุสลิม ก็จะใช้กระบะ เป็นจาน ชามที่มีคุณภาพดี ต้องหุ้มผ้าแดง ตีตราครั้งเพื่อความปลอดภัยผ่านการชิมการพิสูจน์มาก่อน ถ้อยคำภาษาจะเห็นว่า เราไปรับชนะศึกสงคราม ผู้ชนะทางอำนาจ หรือชนะสงครามนี้ มักจะแพทางวัฒนธรรม เช่น เมื่อเราไปชนะเขมรในเวลาอย่างนั้น เราก็ไปเอาถ้อยคำ ราชาศัพท์เขมร อะไรต่างๆ เขามา เจ้านายเราก็กินข้าวไม่ได้ ต้องเสวย ต้องอะไรต่างๆ เหล่านี้ก็จะเห็นว่า มันก็มีการพัฒนามา มีรากเหง้า มีที่มา มีวิวัฒนาการ มีการปรับเปลี่ยน ในขณะเดียวกันทางวัฒนธรรมหลวง ท่านกำหนดอะไรในทางระเบียบราชการ ราษฎรบางส่วนที่เกี่ยวข้องต้องปรับตัวตาม เช่น ไปติดต่อกับราชการเดินดินเปล่าไป ข้าราชการท่านก็มองจนหัวจรดเท้า เหมือนกับว่าเราไม่มีมารยาท ไม่สุภาพต่างๆ แต่ลึมนึกไปว่า จริงๆ แล้วชาวบ้านส่วนหนึ่งเขายากจน แต่เมื่อต้องแต่งตัวเอาใจข้าราชการ ซึ่งอยู่ในสายวัฒนธรรมหลวงนี้ เพื่อให้การติดต่อต่างๆ สะดวกขึ้นชาวบ้านก็ต้องปรับตัว ในทำนองนี้ยกตัวอย่างที่สดๆ ร้อนๆ กันดีกว่า เนื่องในการพระบรมศพสมเด็จพระเจ้า เราเห็นว่าเมื่อแรกนั้นสำนักพระราชวังซึ่งท่านคงจะคิดประกาศเอาเอง โดยข้าราชการสำนักพระราชวังว่า ใครที่จะเข้าไปถวายสักการะพระบรมศพนั้น จะต้องแต่งกายสุภาพแต่งชุดดำให้เรียบร้อย ไม่อนุญาตเป็นอย่างอื่น แต่พอหลังจากนั้นไม่นานนัก มีประกาศจากสำนักพระราชวังใหม่ออกมาว่า เนื่องจากราษฎรหรือประชาชนมีฐานะ มีรายได้ มีชีวิตความเป็นอยู่ทางเศรษฐกิจไม่เท่าเทียมกัน เพราะฉะนั้น ไม่จำเป็นต้องแต่งกายให้เหมือนกัน ขอให้

เพียงระลึกว่าให้แต่งกายสุภาพตามฐานันั้นๆ หมายความว่า คุณไม่ใช่ชุดดำก็ได้ แต่ต้องคำนึงถึงความเหมาะสม ไม่แต่งแปด อาจจะมีรองเท้าแตะ ไม่มีรองเท้าหุ้มส้นก็อนุญาตกันได้ ผมเข้าใจว่า อันนั้นน่าจะมาจากพระมหากษัตริย์คุณ แล้วข้าราชการสำนักพระราชวังน้อมเกล้าฯ ไปร่างประกาศฉบับใหม่อีกฉบับหนึ่ง อันนั้นก็ชี้ให้เห็นว่า มันเป็นวงที่มีความสัมพันธ์กัน ไม่ใช่ต่างคนต่างอยู่โดดเดี่ยว ทีนี้ พอถึงอีกวงหนึ่ง คือ วัฒนธรรมต่างประเทศ เราต้องปรับตัวในยุคฝรั่งล่าเมืองขึ้น เพื่อความทันสมัยอะไรต่างๆ การปรับตัวอย่างนี้ คนไทยก็ต้องปรับ เช่น คนไทยเคยนุ่งผ้าแถบ ก็ปรับมาใส่เสื้อ ขุนนางก็เริ่มใส่เสื้อเข้าเฝ้า เสื้อขุนนางไทยก็เอาอย่างยุโรป แต่ก็ไม่ได้ลอกมาทั้งหมด คัดแปลงเอาเอง ราชปะแตน ก็มาจาก ราชะ+ แพทเทิน (pattern) วรรณคดีของเรา ถ้าอ่านอิเหนาก็คือเห็นว่าทำไม่บูชบาจึงเป็นลมบ่อยก็เพราะว่า ในคันธดินโกสินทร์เริ่มแต่งหม่ม ภูมิอากาศเมืองไทยมันร้อนไม่มีแอร์ ไม่มีพัดลม พอแต่งหม่ม เสื้อสายมันรัดเขาก็เป็นลมง่าย มันก็สะท้อนกลับเข้ามาในวรรณคดี

คุณธรรมเกียรติชี้ให้เห็นว่า ต่างประเทศโดยเฉพาะประเทศตะวันตกเขามามีอิทธิพลต่อวัฒนธรรมของเราอย่างไร้ขอบ ในปัจจุบันมีความหวาดวิตกกังวลว่าอิทธิพลของต่างประเทศ ซึ่งแรงมากในปัจจุบัน อย่างที่เรียกกันว่า เป็นยุคโลกไร้พรมแดนหรือโลกาภิวัตน์ วิตกกังวลว่า ค่อยไปนี้วัฒนธรรมของเราจะถูกวัฒนธรรมต่างชาติ วัฒนธรรมของทุนนิยมโลกเข้ามาครอบงำเสียหายหมดกรรม คุณธรรมเกียรติมองเรื่องนี้อย่างไร

□ ครึ่งนี้ขึ้นอยู่กับว่า เราเก่งหรือเปล่า เราเก่งจริงหรือเปล่า ถ้าเราเก่งจริงก็ไม่กลัวครึ่งนี้ ปรับตัวอย่างไรเท่าทัน เลือกใช้ เลือกแทนทั้งกาย งบประมาณก็คือ สมเด็จพระราชาธิบดีฯ ท่านสอนพระธิดาของท่าน คือ หม่อมเจ้าหญิงพูนพิศมัย ดิสกุล เวลานั้นจะเสด็จไปไหนด้วยกันไม่ทราบ แต่ว่าหม่อมเจ้าหญิงพูนพิศมัย ขณะนั้นยังวัยรุ่นก็แต่งหน้าทาปาก แล้วก็ขึ้นรถพระที่นั่งไปกับทูลกระหม่อมพ่อ สมเด็จพระราชาธิบดีฯ รับสั่งว่า ให้ไปล้างหน้า ล้างตา ทำอะไรใหม่ให้เป็นธรรมดาปกติ ท่านบอกว่า คนดี ๆ ทั่วโลกเหมือนกัน แก่นของมนุษย์ครึ่งนี้ ผมคิดว่าเราเข้าถึงแก่นตรงนั้นหรือเปล่า หรือว่ารับเอาเปลือกเขามา จะสร้างตึกแถวก็เอาคอรินเทียน (Corintial) แบบกรีก แบบอะไรต่าง ๆ ผมก็ไม่รู้ว่ามันตั้งตรงนั้น มันสัมพันธ์อะไรกับภูมิศาสตร์กายภาพสิ่งแวดล้อม หรือเราคิดว่าเราจะเป็นไทย ก็เอาสามเหลี่ยมหน้าจั่วจอนทางหงส์ขึ้นไป แล้วยังครอบงำอีกว่า ลักษณะเรือนทรงอย่างนี้เป็นของภาคกลาง หรือพอขึ้นไปภาคเหนือก็ต้องโบสถ์อย่างนี้ เมื่อขออนุญาตจะสร้างโบสถ์ กรมการศาสนาก่อนมิติตามแบบที่มีอยู่แล้ว แบบ ก. แบบ ข. แบบ ค. ก็ไปสร้างแบบอย่างนี้ ทั่วภูมิภาคโน้น ภูมิภาคนี้ โดยไม่ได้ดูว่าเขามีลักษณะอะไรที่ดีของเขา ไอนี้เราต้องดู ถ้าเราเก่งจริงเรื่องอย่างนี้ผมคิดว่ามันไม่น่ากลัว ที่นี้ไอ้ความวิตกเข่ว่า เด็กวัยรุ่นเขาจะจะไปดิน ไปอะไรต่าง ๆ แล้วก็ลืมนึกของไทย ๆ ลืมเพลงไทย เป็นต้น ปัญหาอยู่ที่ว่า เราชักนำ เรอบรมเขาอย่างไร แล้วบางอย่างเป็นเรื่องของวัย วัยนี้ชอบการเคลื่อนไหวเร็ว ๆ แรง ๆ ไปเดินรำในเรค ถ้าควบคุมดี ๆ เช่นเมื่อถึงเวลากลับบ้าน คุณไม่ไปไหนตอนนี้ะ ปลอดภัยครับ ผมว่าปลอดภัยกว่าคนรุ่นผม คนรุ่นพ่อ รุ่นแม่ผม ซึ่งเดินรำแบบสโลว์ช็อป ผมว่า นั่นแหละ

น่ากลัว ที่ดิน นี่ต่างคนต่างดิน ผมไปดูมาแล้ว มันไม่มีใครและเนื้อต้องตัวใคร ต่างคนต่างดิน ด้วยความมันบนใบหน้า พอหมดเพลงก็กลับไปนั่งที่โต๊ะ พบว่าอย่างนี้ไม่น่ากลัว แต่ต้องอบรมให้รู้เท่าทันว่า อะไรมันแค่ไหนอย่างไร ที่นี้สังเกตไหมครับ เมื่อตอนคุณกรรมของทมิยันต์เป็นละครทางโทรทัศน์ นางเอกแกดซีม อิทธิพลของสื่อมวลชนก็เห็นได้ชัด ปรากฏว่าโรงเรียนมาแตร์เดอี เด็กเข้าชมรมดนตรีไทยแล้วขอซีมกันเป็นแถว ผมว่าเด็กเขาเป็นผ้าขาว ขึ้นอยู่กับว่าไปจัดการอย่างไรกับเขา จะฉลาดพอที่จะโน้มนำชักจูงอะไรเขาไหม หรือว่าจะไปออกคำสั่ง เด็กมันเหมือนกับแมวนะ ถ้าดึงหางตัวมันก็จะโก่ง มันก็จะต้าน เหมือนยิ่งห้ามก็ยิ่งยุอะไรทำนองนี้ ให้เขาเลือก แล้วเราบอกว่า มันมีสิ่งใดสิ่งใดอย่างไร เขาก็มีสติปัญญา

□ เพราะฉะนั้นจนถึงทุกวันนี้ คุณธรรมเกียรติก็ยังมองว่าวัฒนธรรมตะวันตก ก็ยังไม่เข้ามาทำความเสียหายอะไรให้กับเรา

□ ผมว่าก็มีนะ อย่างเช่น เมียเขา ช่วงสงครามเวียดนาม การรับเงินดอลลาร์ของอเมริกันเข้ามาในไทย เมียเขา ความสำสอนทางเพศ อะไรต่าง ๆ เหล่านี้ มันเข้ามาทำลาย แต่จะทำอะไรได้ คนที่อ่อนแอคิดอะไรเป็นวัตถุ แล้วก็ลืมนึกไปว่ามันจะกอบกู้ตรงนี้อย่างไร ผมกลับนับถือพวกลูกครึ่งชาวนอกนาคเดี๋ยวนี้พลุกพล่านการณ กลายเป็นศิลปิน เป็นอะไรหมด แต่ผมกลัวเด็กเดี๋ยวนี้ ใครที่ผมไม่แดง ผมไม่หยิก ก็อยากจะเป็นอย่างนั้นบ้าง

□ มาถึงอีกประเด็นหนึ่งว่า ในกระบวนการพัฒนาประเทศของเรา เท่าที่ผ่านมาเกิดปัญหาที่เรียกว่า

ช่องว่างระหว่างเมืองกับชนบท ช่องว่างระหว่างคนจนกับคนรวย ลักษณะเช่นนี้ก่อให้เกิดอะไรกับวัฒนธรรมบ้าง

□ น้าหว่งบางเรื่องนะครับ คือ ของเรานี้ สิ่งดีๆของฝรั่งเรารับมาไม่ได้ทั้งหมด อย่างเช่นเรื่องการประกันสังคม เราแค่ประกันสังคมเฉพาะคนที่ใช้ชีวิตทำงาน จ่ายเบี้ยประกันโดยหักจาก ๓ ฝ่าย นายจ้าง ลูกจ้าง และรัฐ แล้วคนแก่ที่ไม่ได้ทำงานจะไปพึ่งใครที่ไหน ปัญหาในชนบทก็เกิดขึ้นแล้ว คนหนุ่มสาวต้องทิ้งบ้านทิ้งชนบท เพราะอยู่ไม่ได้ พึ่งตนเองทางเศรษฐกิจไม่ได้ ชีวิตครอบครัวแตกสลาย เหลือแต่คนแก่ เด็กและผู้ใหญ่ ซึ่งเคยอยู่ใกล้ชิดกันและเรียนรู้จากกันและกัน ได้ขาดช่วงของการเรียนรู้ตอนนี้ การประกันสังคมแบบพื้นฐานของวัฒนธรรมตะวันออก คือ ความกตัญญู ต้องอาศัยความใกล้ชิด ความผูกพัน มันเริ่มหายไป เพราะว่าต่างคนต่างพึ่งตนเอง และผู้ชายกับผู้หญิงที่มาจากต่างจังหวัด มาทำงานกรุงเทพฯ คนที่ส่งเงินไป คือ ผู้หญิงนะครับ ผู้ชายไม่ได้ส่งหรอก เพราะไปคิดว่าผู้ชายนั้นบวชเรียนให้พ่อแม่เกาะชายผ้าเหลืองก็พอแล้ว ส่วนลูกสาวจะไปคนรักขายตัวเป็นโสเภณีเป็นอะไรยังก็ได้ นี่คือการแสอ์อิทธิพลเงินตราข้ามชาติ หรือเศรษฐกิจที่เราคิดว่าเราปรับตัวแต่มันไม่สมดุล ซึ่งมันน่าหว่ง เราจะต้องมีความฉลาดที่จะแก้ปัญหาตรงนี้ จะแก้กันอย่างไรไม่ใช่ไปเรียกร้องทางจิตสำนึกอย่างเดียว วัฒนธรรมเป็นเรื่องของการจัดการทางจิตสำนึก ความคิด แล้วก็จัดการทางวัตถุด้วย คุณสร้างนิคมอุตสาหกรรม คุณไปสร้างหมู่บ้านจัดสรร อะไรต่างๆ ทั้งหลายนี้ แต่ที่ ที่จะให้คนแก่มานั่งเล่นหมากรุก ให้เด็กได้มาเล่นฟุตบอล ได้มาทำกิจกรรมร่วมกันในชุมชนมีไหม เพราะว่าจะทำให้ความสัมพันธ์แบบบ้านค่อบ้าน รู้จักกัน ทักทายกัน ถือซาม

ถือแกง ไปแลกเปลี่ยนกันแบบเก่า มันไม่มีเสียแล้ว ชุมชนที่เข้ามาแทนที่ นี่ก็ถึงตรงใหม่ เหมือนกับวัด เหมือนกับศาสนา มันไม่ได้เกี่ยวกับการขายวัตถุมงคล แต่ทำอะไรให้เข้าใจธรรมะ ซึ่งเวลานี้ สิ่งที่เป็นหลักๆเป็นพื้นฐานถูกทิ้ง มันกำลังทิ้งส่วนที่เป็นแก่นแล้วเหลือแต่กาก เรากำลังเข้าวัดไปงานศพ แล้วก็ไม่ได้ปลงว่าชีวิตนี้เราต้องตาย เราจึงควรมีชีวิตอยู่ด้วยความไม่ประมาท แต่งานศพกลายเป็นงานมีที่ติง (meeting) ชุมนุมเพื่อนฝูงที่ไม่ค่อยได้เจอกันก็มาเจอกันในงานศพ นี่คือนี่ที่เราต้องเรียนรู้

□ ในระยะหลังมีการพูดถึงวัฒนธรรม กับการพัฒนาประเทศ หรือการพัฒนาสังคมกันมาก อยากให้อธิบายว่า วัฒนธรรมจะไปช่วยการพัฒนาดังกล่าวอย่างไร

□ อ้อ ช่วยแน่นครับ ในยุคที่โลกไร้พรมแดนนี้ ข่าวสารและการเรียนรู้เป็นเรื่องสำคัญ สังคมที่มีเสรีภาพแล้ว มันไม่ต้องนิินทา มันไม่ต้องซุบซิบ มันไม่ได้เป็นสังคมหวงห้าม หวงวิชาการถ่ายทอดความรู้ การพัฒนาองค์ความรู้ เป็นสิ่งใหม่ที่จะเข้ามาพัฒนาตัวบุคคล ผู้คนในสังคม ให้อยากรู้ อยากเรียน อยากทดลอง กระตุ้นส่งเสริมการวิจัย การค้นคว้า ไม่ใช่พึ่งเขาวัวแล้วก็เชื่อ ต้องพัฒนาองค์ความรู้ พัฒนาคน แล้วก็สร้างเครือข่ายเชื่อมโยงความรู้เข้าหากัน มันไม่ใช่กระบวนการเรียนการสอนอีกต่อไปแล้ว หรือการศึกษาที่ไม่ใช่กระบวนการเรียนการสอนที่ครูจะเป็นผู้บอกอะไรทุกอย่างต่อไปอีกแล้ว แต่ครูจะเป็นเพียงผู้ชี้แนะ เหมือนอย่างกับพระพุทธเจ้าตรัสว่า "อชชาคาโร ตถาคคา" คือ ตถาคค เป็นแค่เพียงผู้ชี้แนะ ต้องไปทดลองปฏิบัติเอง

□ เนื่องจากการพัฒนาของเราอย่างที่พูดเมื่อกี้ มันมีโครงสร้างของสังคม ๒ แบบ ซ่อนกันอยู่ คือ สังคมเมืองที่ได้รับอะไรไว้ กับสังคมชนบทซึ่งได้รับอะไรช้า แต่ในปัจจุบัน อิทธิพลจากเมืองหลวงไหลเข้าสู่ชนบทมาก มีการพูดกันว่า มีวัฒนธรรมบางอย่างที่ชนบทพัฒนาไม่ทันแล้วทำให้เสียเปรียบ เช่น วัฒนธรรมในการรับข้อมูลข่าวสาร วัฒนธรรมในการเก็บหลักฐาน วัฒนธรรมในการตรวจสอบข้อมูลข่าวสาร อะไรในทำนองนี้ เพราะอย่างน้อยมันมีธุรกิจสมัยใหม่เข้าไปมากมายในชนบท แต่ชาวชนบทยังขาดวัฒนธรรมที่จะสัมพันธ์กับสิ่งเหล่านี้ได้อย่างเหมาะสม คุณธรรมเกียรติคิดว่าควรทำอะไร ชาวชนบทจึงจะสามารถปรับตัวของตัวและรู้เท่าทัน

□ ถ้าพูดเฉพาะชาวนานี้ยาก แต่ถ้าพูดถึงชาวชนบททั้งหมดพอพูดได้ เหตุที่พูดถึงชาวนายากนี้ เพราะชาวนาคิดคิดเป็นพวกอนุรักษนิยม เปลี่ยนแปลงยากมากที่สุด การเปลี่ยนแปลงสังคม สิ่งที่เปลี่ยนยากที่สุด คือ การเปลี่ยนทางวัฒนธรรม ที่คั่นะ ต้องเน้นว่าที่คั่นะ เหตุที่ชาวนาเป็นอย่างนั้นเนื่องด้วยสภาพการผลิตของชาวนานั้น เป็นการผลิตแบบกระจัดกระจาย ไม่ได้อยู่รวมกลุ่ม รวมหมู่ รวมเหล่า ได้รับความศึกษาน้อย เพราะฉะนั้น ชาวนาจะไม่รู้สึว่าการนุ่งผ้าขาวม้า มันไม่สุภาพ ที่จริงการนุ่งผ้าขาวม้านั้นก็ไม่ใช่เรื่องที่สุภาพหรือไม่สุภาพ แต่เป็นเรื่องของปกติชีวิตไทยดั้งเดิม ยุคจอมพลสฤษดิ์ทำให้เกิดความรู้สึกเช่นนี้ แต่ชาวนาจะรู้สึกว่าการนุ่งกางเกงขาสั้นเดินตามชายหาดนั้นมันไม่สุภาพ มันโป้ เพราะไม่ได้อยู่ในวิถีชีวิตของเขา ยังมีวิถีชีวิตที่แตกต่างกันแบบ

นี้อีกเยอะ ที่นี้ก็กลับมาประเด็นเดิมว่า ช่องว่างทางการพัฒนาวัฒนธรรม โดยเฉพาะเรื่องการพัฒนาข้อมูลข่าวสารนี้จะทำอย่างไร ผมคิดว่ามันต้องอาศัยความร่วมมือ ทั้งองค์กรพัฒนาเอกชนและภาครัฐ ภาคเอกชนคงไม่เอาโรคเอาเปรียบนะครับ กระทรวงศึกษาก็ต้องสอนคนให้ตื่นตัวแสวงหาความรู้ แล้วว่าเมื่อสอนไปแล้วนี่ ต้องไปสร้างเครื่องมือเครื่องมือด้วยนะ อย่างเช่น ไปสร้างหอสมุด ศูนย์ข้อมูล สร้างพิพิธภัณฑ์ สร้างอะไรต่าง ๆ จะเป็นอุปกรณ์ที่เขาสามารถเรียนรู้และภูมิใจ ทั้งเรื่องของตัวเองและเรียนรู้จากโลกด้วย แต่ไม่ใช่เข้าไปบอกอย่างเดียวไม่มีอะไรรองรับ ผมยืนยันว่าวัฒนธรรมนั้นต้องอาศัยการบริหาร การจัดการ ต้องอาศัยทั้งการจัดการทางวัตถุ ทั้งการนำทางความคิด

□ พอดีคุณธรรมเกียรติพูดถึงการศึกษา ก็ขอเชื่อมโยงต่อไปว่า การที่เรามองว่าวัฒนธรรมมีส่วนสำคัญในการพัฒนานี้ การศึกษาจะเข้ามามีส่วนร่วมในกระบวนการนี้ได้อย่างไร และแบบไหน

□ ผมต้องบอกว่า การศึกษานั้น เป็นเครื่องมือของสังคมทุกสังคมที่จะผลิตคนไว้รับใช้สังคมตามที่สังคมนั้นต้องการ คนอย่างไร ในสังคมยุคที่ยังมีการปกครองระบอบสมบูรณาญาสิทธิราช การที่ฟลายงมหรือฟลายแกวก็ดี จะเข้าสู่ระบบราชการของกรุงศรีอยุธยา ต้องเข้าไปฝากตัวกับพระหมื่นศรี เรียนรู้เรื่องที่จะรับใช้เจ้านาย "ลูกผู้ชาย ลายมือก็ค้อยศ เจ้าจ้องอดสำท่ำสำเสมียน" อะไรต่าง ๆ เหล่านี้ ความต้องการของสังคมในขณะนั้นมีอย่างนี้เราก็อ่านเรียนการปฏิบัติไปแล้วต่อมา มันก็พัฒนาไปมากมาย การทำให้ทันสมัย (Modernize) หลังปฏิรูปการศึกษาในสมัยรัชกาลที่ ๕ แล้วก็มีโรงเรียนข้าราชการ

พลเรือน ที่พัฒนามาเป็นจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย อย่างนี้
อาศัยการศึกษาเป็นเครื่องมือของสังคม เมื่อท่านปรีดี พนม-
ยงค์ เปลี่ยนแปลงการปกครอง พ.ศ. ๒๔๗๕ กับคณะราษฎร
ทั้งหลาย กลไกที่จะรับใช้ระบอบประชาธิปไตย กลไกอย่างใหม่
จะอย่างไร มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์เกิดขึ้น อย่างที่อาจารย์
ไสว (สุทธิพิทักษ์) ท่านจบธรรมศาสตร์นี้แหละ เกิดขึ้นเพราะ
กลไกระบบราชการแบบดั้งเดิมมันไม่พอ มหาวิทยาลัยธรรม-
ศาสตร์ทำเป็นตลาดวิชา แล้วเปิดโอกาสให้ปลดเทศบาล
อะไรต่างๆ มาลงทะเบียนเรียนได้ เพื่อเปลี่ยนวิธีคิด จิตใจ
เปลี่ยนค่านิยม เปลี่ยนอะไรต่างๆ นี่คือการใช้การศึกษาเพื่อ
เปลี่ยนแปลงสังคมและเปลี่ยนแปลงวัฒนธรรม มาถึงยุคโลก
ไร้พรมแดน เราเรียกอะไรอย่างนี้ เราเรียกเรื่องความความเก่ง
กล้าสามารถทางเทคโนโลยี ความรู้เท่าทันโลก ความรู้ภาษา
ต่างประเทศต้องดี แต่ภาษาไทยต้องดีด้วยนะ เพราะภาษาไทย
นั่นเป็นพื้นฐานการเรียนรู้และรับรู้ความคิดต่างๆ ถ้าภาษาไทย
ไม่ดีเพราะนี่ถือว่าเป็นเรื่องใกล้ตัวแล้วละเลย ก็จะไปไม่รอด
เช่น การพูดในสภาก็พูด แต่ท่านประธานขัดคำศัพท์ เพราะนึก
ไม่ออก คิดไม่เป็น เรียบเรียงเป็นระบบไม่ได้ว่าจะพูดอะไร
อย่างไร นี่เป็นเรื่องสำคัญของการใช้การศึกษาเป็นเครื่องมือ
ของการพัฒนา ที่นี้ของเราเองมีจุดบอดอยู่ตรงที่ว่า เราชอบนำ
เข้าหรือซื้อเทคโนโลยี โดยที่เราไม่คิดริเริ่ม ชอบซื้อมือเป็บ เรา
ชอบเป็นหมอ แม้แต่ที่มีสติปัญญา มีพื้นฐานคณิตศาสตร์
วิทยาศาสตร์ ภาษาอังกฤษดี ชอบเรียนหมอ เพราะการเรียน
หมอเป็นวิชาชีพที่เป็นที่ยอมรับทางสังคม ทำรายได้ให้มาก
ถอนทุนคืนได้เร็ว ชอบเรียนวิศวะอะไรทำนองนี้ แต่ไม่มีใคร
ชอบเรียนวิทยาศาสตร์บริสุทธิ์ ซึ่งคือตัวพื้นฐานที่จะวิจัย จะ
ผลิตอะไรได้เอง โลกไร้พรมแดนนี้มันมีความโหดร้ายเรื่องทรัพย์สิน

สินทางปัญญา ทุกอย่างมันจดลิขสิทธิ์ สิทธิบัตรหมด เราอย่า
หลัง ไม่ทันเขาเราต้องมีการพัฒนา เตรียมคนที่จะเรียนรู้และ
สร้างสรรค์สิ่งเหล่านี้ด้วยตนเอง แทนที่จะซื้อ Know how
อยู่อย่างเดียว

□ ที่คุณธรรมเกียรติ์ชี้ให้เห็นว่า การศึกษามีความ
สำคัญที่จะพัฒนาวัฒนธรรมไปในทางที่เกิดประโยชน์ต่อ
การพัฒนาประเทศ อยากให้วิเคราะห์ต่อไปว่า การศึกษา
ของเราที่เป็นอยู่ในปัจจุบัน มันเอื้ออำนวยต่อสิ่งที่ว่านี้
มากน้อยแค่ไหน

□ เมื่อพูดถึงการศึกษาตามนัยนี้แล้ว ผมต้องขอแยกให้
เห็นว่าการศึกษาที่นั่นมีทั้งในระบบโรงเรียนและนอกระบบโรง
เรียน ไม่จำเป็นต้องเอาคนมาเข้าโรงเรียนเสมอไป การสร้าง
เครือข่ายความรู้โดยอาศัยสื่อมวลชนแขนงต่างๆ การสร้าง
องค์กรทางความรู้ การมีสถาบันทางวัฒนธรรม เช่น มี
พิพิธภัณฑ์ มีหอศิลป์ มีห้องสมุดอะไรต่างๆ เหล่านี้ มันสามารถ
จะเอื้อเพื่อช่วยเหลือได้ ไม่จำเป็นต้องเอาคนมาเข้าโรงเรียน
นโยบายของรัฐบาลปัจจุบันที่แถลงไปวันนั้น ก็มันจะต้องพูดถึง
ที่บอกว่าจะขยายการศึกษาภาคบังคับไปถึง ๑๒ ปี ปัญหาไม่ได้
อยู่แค่เพียงว่าเอาเงินมาจากไหน แต่อยู่ที่ว่าจะสอนอะไรด้วย
ถ้าสอนอย่างเช่นสอนในปัจจุบันนี้ ผมว่าล้มเหลว สิ้นเปลืองงบประมาณ
เพราะสอนแล้วคนไม่ฉลาดขึ้น คิดก็ไม่ค่อยเป็น อาจ
จะอ่านออกเขียนได้ แต่คิดไม่เป็น ที่น่ากลัวก็คือ ถ้าจะทำได้
๑๒ ปีจริงนี้ นโยบายที่จะต้องตอบให้ได้ คือ การที่เปิดโอกาส
ให้เอกชนมาลงทุนทางการศึกษา ไม่ว่าจะเป็นระดับมัธยมหรือ
มหาวิทยาลัย รัฐมีนโยบายชัดเจนแค่ไหนว่าจะแบ่งงานกันทำ
อย่างไร ไม่ใช่ไปแย่งเด็กจากเขา แล้วเขาอยู่ไม่ได้ เพราะว่าการ

ลงทุนทางการศึกษาก็เป็นเรื่องสำคัญ ที่จะต้องมีคำตอบที่ชัดเจน ถ้าทุกอย่างยังหยุดนิ่งเพียงแค่นี้โรงเรียน มีครู มีนักเรียน แล้วคิดว่าเป็นการศึกษา ผิดหรือไม่ใช่

□ ถ้ากล่าวเฉพาะมหาวิทยาลัย ควรจะมีบทบาทในเรื่องวัฒนธรรมอย่างไร

□ ผมคิดว่าหน้าที่ของมหาวิทยาลัย คือ เป็นผู้นำทางปัญญา เป็นประชาคมทางวิชาการ ที่ผมอยากเห็น คือมหาวิทยาลัยต้องสร้างความเข้มแข็งทางวิชาการของตนเอง ส่งเสริมครูบาอาจารย์ให้ค้นคว้าวิจัย แล้วก็ทำงานเผยแพร่ความรู้นอกจากทำงานสอน มีความสัมพันธ์กับชุมชน หรือสังคมในระดับที่แน่นอน แล้วก็เป็นผู้ผู้นำของการเรียนรู้อย่างเอางานเอการ อย่าไปเดินตัวกับการคิดอย่างมหาวิทยาลัยแบบโบราณว่าต้องเปิดสอนทุกคณะวิชา ถ้าเรารู้ว่าเราเก่ง เราถนัดในสาขาวิชาไหน เราพัฒนาได้บนพื้นฐานของความเป็นจริง ขอให้ทำอย่างไม่จำกัดขอบเขต อย่างนี้ดีกว่าการพัฒนาให้มีแพทย์ มีวิศว มีอะไรจนเประอะไรหมด แล้วไม่เก่งจริงสักอย่างเดียว แล้วก็ลงทุนราคาแพงด้วย การที่คิดว่ามหาวิทยาลัยต้องมีหลายวิชา มันเป็นเรื่องของมหาวิทยาลัยในประเทศตะวันตกยุคหนึ่ง ที่คิดว่าความหลากหลายวิชาการ จะทำให้ทุกคนมีความสุขกันและกันและก็เป็นมนุษย์จะสูงขึ้น เพราะรูทั้งทางวิทยาศาสตร์ รูทั้งวัฒนธรรม รูทั้งอักษรศาสตร์ รูทั้งปรัชญา แต่เอาเข้าจริงแล้ว แต่ละคณะมักไม่เชื่อมสัมพันธ์กันเลย แล้วก็มักคุยกันไม่รู้เรื่อง

□ ปัจจุบันเวลาเราพูดถึงปัญหาทางวัฒนธรรม รวมทั้งเจ้าหน้าที่ของรัฐด้วยนะครับ มักจะโยนความรับผิดชอบไปให้กับครูอาจารย์ในสถานศึกษาว่า ไม่ทุ่มเทการฝึกอบรมให้กับนักเรียน นักศึกษา อย่างเพียงพอ แต่พอ

ถึงกระบวนการบริหารกลับพบว่า รัฐจะไปเน้นให้ความสำคัญกับกลุ่มผู้ทำงานทางด้านเทคโนโลยี วิทยาศาสตร์ แล้วทอดทิ้งกลุ่มผู้ทำงานทางด้านวัฒนธรรม เช่น เวลาจะเพิ่มเงินเดือน หรือเงินพิเศษประจำตำแหน่งก็จะนึกถึงในกลุ่มโน้นเป็นสำคัญ แต่ก็พยายามจะเรียกร้องกลุ่มที่ทำงานทางวัฒนธรรมให้อุทิศตน ให้เอาใจใส่ลูกศิษย์มาก ๆ มันก็เลยขัดแย้งกันระหว่างอุดมคติที่เรียกร้องกับวิธีการบริหาร อยากให้ช่วยวิจารณ์ประเด็นนี้ครับ

□ นี่คือปัญหาการบริหาร การจัดการ คือ ให้อำนาจสนับสนุนทั้งด้านบุคลากร ด้านอะไรต่าง ๆ มีการจัดการที่เหมาะสมหรือไม่ จริงอยู่จะต้องให้ความสำคัญกับเทคโนโลยี เพราะมันลงทุนแพง คนดูแลรถราคาแพง ๆ รถเบนซ์ รถออลวี่ มากกว่าคนใช้ในบ้าน เพราะเขารู้สึกว่าเขาเป็นเจ้าของ เขาใช้แล้วมันเป็นเครื่องยศ เป็นหน้าเป็นตาของเขา แต่ว่าคนใช้ถึงแม้จะเจ็บไข้ได้ป่วย ก็ไม่ค่อยนึกถึง เพราะนึกว่ามันก็เป็นเพียงคนใช้นั่นคือ การตีค่าของอะไร การประเมินค่าของอะไร ได้มีการประเมินค่าตามความเป็นจริงหรือเปล่า ขณะเดียวกันจะฝากให้ใครทำงานอย่างหนึ่งอย่างใด เฉพาะฝ่าย เฉพาะเหล่า ตามลำพังไม่ได้ มันต้องเป็นการทำงานร่วมกัน เช่น พ่อแม่จะไปบอกว่ ลูกไปโรงเรียนแล้ว เป็นหน้าที่ของโรงเรียนที่จะอบรมสั่งสอนพ่อแม่ไม่เกี่ยว ในความเป็นจริงเด็กอยู่บ้านนานเท่าไร เด็กอยู่โรงเรียนนานเท่าไร กระบวนการเรียนการสอนเปิดโอกาสให้ครูกับนักเรียนใกล้ชิดกันเท่าไร มันไม่ใช่ส่วนที่คาบสแบบเมื่อก่อน ครบนี้ต้องปรับทั้งกระบวนการเรียนการสอน การอบรม ในขณะเดียวกันต้องจัดเงื่อนไขที่ไม่เป็นคุณแก่วัฒนธรรมอื่นๆหลาย ๆ อย่างในสังคม คือ ถึงแม้เราจะไม่อนุรักษ์นิยม แต่ว่าแหล่งบันเทิงเปิดเกิน ๒ ยามขึ้นไป ปิดดี

๒ วันศุกร์ วันเสาร์ อาทิตย์ถึงดี ๔ มีนักร้อง ทางเครื่องมา
เชียร์บักจ๊ว สมัยเป็นรัฐมนตรีมหาดไทย อะไรคือบรรทัดฐาน
ปกติที่จะไม่ออฟไซท์จนเกินพอดี เราคงไม่สามารถจะทำให้ทุก
คนมีศีลธรรม กลับบ้านแค่ว่า เป็นพ่อบ้านแม่บ้านที่น่ารัก
ลูกๆ อยู่บ้านพร้อมหน้าพร้อมตา เราคงทำอย่างนั้นไม่ได้ทั้ง-
หมด แต่สำหรับคนอีกฝ่ายหนึ่ง มีแหล่งผ่อนคลายเป็นแห่ง
เที่ยวกลางค่างกลางคืน ของคนที่ชอบป๊อปปี้ หน่อย หน่อย แค่ไหนละ
คือ ความพอดี สิ่งเหล่านี้ก็ต้องจัดการด้วย ไม่ใช่มีมือถือสาทุก
ถ้อยคำ ธรรมดาให้เด็กบูหรื แคร่รู้ก็ยังแสวงหารายได้จากบูหรื
อันนี้ก็ต้องพูดกันให้ชัด นี่คือการจัดการ สิ่งที่เราคิดมากในเรื่อง
วัฒนธรรม คือเรื่องของการจัดการ แต่ก่อนจะสู่การจัดการนี้
ความคิดที่ต้องทั่ววัฒนธรรมคืออะไร มีแบบเดียวหรือมีหลาย
แบบ มันมีของกลุ่มเดียวหรือหลายกลุ่ม มันหลากหลายแล้ว
มันทำให้ใครเจ็บปวดหรือไม่ หรือว่าจะนำไปสู่ความแตกแยก
หรือไม่ ต้องแบ่งกันเลยว่านี่ของภาคใด อยู่ส่วนของภาคใด
ภาคเหนืออยู่ส่วนของภาคเหนือ หรือว่ามันผสมผสานกันได้
และที่สำคัญ คือ วัฒนธรรมของการทำงาน วัฒนธรรมของ
องค์กร ทำอย่างไรให้คนมีความตื่นตัว มีความขยัน การรับสิ่ง
ใหม่ ๆ เข้ามา รับ คิว.ซี. (Q.C.) เข้ามาได้ผลจริง หรือว่า
อยู่บนพื้นฐานของวัฒนธรรมไทยจริงหรือเปล่า หรือว่าทำให้คน
จับผิดกัน ทะเลาะกันและเลย หรือว่าไปเรียน MBA แล้วมัน
เก่งเกินไป ไม่ยอมคุยกับคนข้าง ๆ ตัวเลย บริหารได้แค่ว่า
เม็กซิโก บราซิล และอาร์เจนตินา เพราะ M คือ เม็กซิโก
(Mexico) B คือ บราซิล (Brazil) และ A คืออาร์เจนตินา
(Argentina) คราวนี้ต้องถามดู เพราะว่าสิ่งที่เข้ามาปรากฏใน
สังคมไทย มักจะกลาย ไม่ว่าสิ่งดี สิ่งเลว ก็อยู่กันได้ผสมผสาน
เฮงๆ ซวยๆ ก็เป็นพื้นฐานสามัญของสังคมไทยอะไรทำนองนี้

❑ คราวนี้ขอย้อนกลับมาที่นโยบายของรัฐบาล
ปัจจุบันสักนิด ที่มีรัฐมนตรีให้สัมภาษณ์ว่า จะสนับสนุน
ให้มีการจัดตั้งทบวงวัฒนธรรมแห่งชาติ โดยรวมเอา
หน่วยงานต่าง ๆ ทางวัฒนธรรมเข้าด้วยกัน เช่น กรม
การศาสนา กรมศิลปากร สำนักงานคณะกรรมการ
วัฒนธรรมแห่งชาติ เป็นต้น คุณธรรมเกียรติมีความคิด
เห็นในเรื่องนี้อย่างไร

❑ คิดว่าการตั้งกระทรวงเป็นวิธีคิดของคนที่มาจาก
ข้าราชการ เพราะมันจะทำให้ชี้ไม่มีทางตัน อย่างน้อย
ผู้อำนวยการกอง ก็ชี้ ๘ รองอธิบดี ก็ชี้ ๙ อธิบดี ก็ชี้ ๑๐
ปลัดกระทรวง ก็ชี้ ๑๑ แล้วรัฐมนตรีที่มาจากเลือกตั้ง
อย่างน้อยก็มีกระทรวงให้ตั้งเพิ่มขึ้นอีกกระทรวงหนึ่ง พอจะ
แบ่งโควตากันในพรรคได้สะดวก แต่ว่าเป็นเรื่องเลอะเทอะ
ที่สุด เพราะวัฒนธรรมไม่สามารถจะบริหารด้วยวิธีการตั้ง
กระทรวง แล้วออกคำสั่ง ไม่ใช่เป็นเรื่องแบบกองทัพ ที่สั่งได้
ให้เข้าแถวได้ มันไม่ใช่อะไรอย่างนั้น การบริหารงานวัฒนธรรม ผม
คิดว่ามีแค่คณะกรรมการวัฒนธรรมก็พอแล้ว แล้วมีกองทุน
มาสนับสนุน มีคณะกรรมการประเมินผล ว่าใครทำอะไร ควร
จะได้เงินสนับสนุนอย่างไร ควรได้รับการดูแลสวัสดิการ
สวัสดิภาพอย่างไร มีคณะกรรมการอย่างนี้ดีกว่า แล้วถ้าเพื่อ
เป็นเรื่องของช่างฝีมือ อย่างช่างสิบหมู่ ที่กำลังจะสูญหายไป
นี้ต้องหางานมารองรับ แล้วหาทางให้เขาอยู่ในระบบการผลิต
ปัจจุบัน ผลิตได้ซ้ำไม่เป็นที่ไร มูลค่ามันสูงขึ้น เพราะถือว่าเป็น
ศิลปกรรม ต้องอาศัยกลไกของสังคมที่เป็นจริง จะรักษา
ช่างฝีมือ ก็ต้องทำให้ช่างฝีมือสามารถพัฒนาฝีมือได้อย่างสุด
ยอด แล้วราคาก็ต้องสูง เพื่อจะเลี้ยงตัวได้อย่างไม่เหนื่อย

ประวัติผู้ให้สัมภาษณ์

- ชื่อสกุล ธรรมเกียรติ ก็นอริ
- การศึกษา ปริญญาทางการศึกษา จากวิทยาลัยการศึกษาประสานมิตร โดยศึกษาในด้านวรรณคดีและประวัติศาสตร์
- การทำงาน
- เป็นครูที่โรงเรียนเปี่ยมสุวรรณวิทยา ธนบุรี จากนั้นย้ายไปสอนโรงเรียนมัธยม และโรงเรียนอาชีวศึกษาอีกสองแห่ง อาสาชีวิตครูประจำการเมื่ออายุ ๒๔ ปี ในตำแหน่งผู้ช่วยอาจารย์ใหญ่ฝ่ายวิชาการ โรงเรียนจารุพาณิชนัย
 - เคยเป็นผู้ประสานงานถวาย ความรู้ส่งทางสังคมศาสตร์ โดย มูลนิธิฟรีดริช นอยมานด์ ร่วมกับ มหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย
 - เคยดำรงตำแหน่งหัวหน้าแผนก ในการเคหะแห่งชาติเมื่อตั้งใหม่ ๆ
 - ปัจจุบันลาออกจากงานทุกอย่าง เพื่อทำงานด้านหนังสือ และเขียนหนังสืออย่างจริงจัง เคยเป็นเจ้าหน้าที่ประสานงานการพิมพ์ ผู้ช่วยบรรณาธิการนิตยสารอาวุโส ที่อัมรินทร์พริ้นติ้งกรุ๊ป เคยเป็นบรรณาธิการอาวุโส ผู้จัดการ สำนักพิมพ์มติชน ผู้อำนวยการศูนย์ข้อมูลมติชน และกรรมการบริหาร บริษัท มติชน จำกัด
 - ปัจจุบันเป็นบรรณาธิการ สำนักพิมพ์ธารวิมล
 - งานเขียนครั้งอดีต ปรากฏในนิตยสารต่าง ๆ เช่น วิทยาสาร อาจารย์สาร สังคมศาสตร์ปริทัศน์ น.ส.พ.อธิปไตย มาตุคาม สยามใหม่ ประชาธิปไตย รวมประชาชาติ ศิลปวัฒนธรรม และหนังสือ ในเครือมติชน เขียนโดยนามจริง และนามปากกาต่าง ๆ กัน ที่เป็นนามปากกาในชั้นหลัง อาทิ ผกาธรรม ไหมฟาง ใบพ้อ สายสะพาย (ใช้เมื่อสองปีแรก ของคอลัมน์ข้าราชการในมติชน) และ ชายกลาง เป็นต้น
- ปัจจุบัน เขียนบทความให้แก่หนังสือพิมพ์รายวันชั้นนำ ๓ ฉบับ รวมทั้งหนังสืออื่น ในฐานะนักเขียนอิสระ

งานบริการสังคม

- คณะกรรมการปฏิรูปการศึกษา ๒๕๑๘
- อาจารย์บรรยายพิเศษ ในมหาวิทยาลัยหลายแห่ง

- กรรมการบริหาร สมาคมภาษาและหนังสือแห่งประเทศไทย (๒๕๒๗)
- กรรมการฝ่ายวิชาการ สมาคมนักข่าวแห่งประเทศไทย ๒๕๒๙ และอุปนายกสมาคมฯ ๒๕๓๕
- วิทยากรพิเศษ อบรมนายตำรวจนครบาล ระดับสารวัตรใหญ่ และผู้กำกับการตำรวจ ๒๕๓๓
- กรรมการบริหาร สมาคมอนุรักษ์ศิลปกรรมและสิ่งแวดล้อม ๒๕๓๓
- กรรมการวางแผนการศึกษาแห่งชาติ ๒๕๓๕ (อนุกรรมการ เรื่อง เครือข่ายและระบบการศึกษา)

ผลงานรับรางวัล

พระวรวงศ์เธอพระองค์เจ้าหญิงวิมลนัคร ทรงเป็นประธานพิธีมอบรางวัลกองทุนหม่อมราชวงศ์ถนัดถณ
โสณกุล ประจำปี ๒๕๓๖ ในฐานะนักเขียนบทความดีเด่น จากผลงานตีพิมพ์ในหนังสือพิมพ์ผู้จัดการรายวัน

อาชีพอื่น จะพัฒนาการทำขนม ก็ต้องส่งเสริมให้ขนมขายได้ ไม่ใช่เป็นฟาสต์ฟู้ดเป็นอะไรต่าง ๆ ที่เข้ามาตีตลาดในขณะนี้ มัน
ต้องมีความคิดและการจัดการแบบนี้ การตั้งกระทวงไม่ได้ประโยชน์หรอก ก็จะประชุมสัมมนากันแล้ว ก็พิมพ์รายงานการประชุม
สัมมนาแล้วก็จบ ถือว่าประสบผลสำเร็จแล้ว

☐ จากที่คุณธรรมเกียรติพุดมาแล้วนะครับ อยากจะให้พูดให้ชัดเจนว่าบทบาททางวัฒนธรรมนี้ อยากจะให้รัฐบาล
ทำอะไรบ้าง

☐ ขอให้รัฐบาลเรียนรู้ก่อนเป็นเบื้องต้น เพราะจะทำให้โดยไม่เรียนรู้จะลำบาก ที่นี้จะให้ท่านเรียนรู้ทุกเรื่องก็ได้ ถ้าเผื่อไม่มีการ
เรียนรู้ ก็ต้องมีคณะทำงานสำหรับรัฐมนตรีเพื่อให้ความรู้ คือ ตั้งคณะทำงานหรือที่ปรึกษาที่รู้เรื่องนั้น ๆ อย่างดีเพื่อเอาใจ ส.ส.
สอบตก หรือตั้งเพื่อเป็นตำแหน่งเทกระโดนจะได้ไม่ต้องทะเลาะกัน ตั้งคณะทำงานเป็นคนช่วยคิด ช่วยดูแล แล้วก็ไม่ได้ทำให้
รัฐมนตรีเสียบทบาท คือ มีกั้นในการวินิจฉัยว่าเมื่อได้ข้อมูลอย่างนี้แล้ว จะตัดสินใจอย่างไร ข้อนี้อาจเข้าใจว่าเมื่อเข้าใจวัฒนธรรม
แล้ว เข้าใจอย่างที่ผมคิดว่าไม่ผิดนี้นะ คือ มันเป็นความหลากหลาย เป็นเรื่องที่ไม่กำหนดอะไรตายตัว มันมียุคสมัย บางอย่างก็
สืบทอดต่อไป บางอย่างก็หมดไปตามความจำเป็น บางอย่างใช้งานจริง บางอย่างใช้ไม่จริง อะไรต่าง ๆ เหล่านี้เมื่อเข้าใจแล้ว ก็
ต้องส่งเสริมคนทำงาน ส่งเสริมให้คนมีใจรักสิ่งเหล่านั้น ยกย่องให้เกียรติเขา ให้ความสำคัญเขา □□

คำนิยามบางประการของ วัฒนธรรม

* ผู้ช่วยศาสตราจารย์อมร โสภณวิเชษฐวงศ์

พ.ศ. ๒๕๓๘-๒๕๔๐ รัฐบาลกำหนดให้เป็นปี
สืบสานวัฒนธรรมไทย โดยเฉพาะ พ.ศ. ๒๕๓๘ นี้ เป็น
ปีวัฒนธรรมไทยกับการพัฒนา

วัฒนธรรมคืออะไร คนทั่วไปยังมีความเข้าใจ
สับสนกันอยู่ จึงขอเอาคำนิยามและคำอธิบายต่าง ๆ เกี่ยว
กับวัฒนธรรมมาแสดงไว้ตามสมควร เพื่อจะได้เปรียบเทียบ
และสร้างความเข้าใจที่ถูกต้อง

วัฒนธรรมเป็นเรื่องของมนุษย์ กล่าวคือ มนุษย์
เท่านั้นที่มีวัฒนธรรม สัตว์อื่น ๆ จะไม่มีวัฒนธรรม วิชาการ
ต่าง ๆ ที่ว่าด้วยมนุษย์ เช่น มานุษยวิทยา สังคมวิทยา

จิตวิทยา รัฐศาสตร์ นิติศาสตร์ ย่อมกล่าวถึงวัฒนธรรมทั้งสิ้น
แม้แต่จะแยกวัฒนธรรมเป็นวิชาหนึ่งต่างหาก เรียกว่า
"วัฒนธรรมวิทยา" ก็กระทำได้

เนื่องจากวัฒนธรรมเป็นเนื้อหาส่วนหนึ่งของ
วิชาการต่าง ๆ ดังกล่าวข้างต้น ความหมายของวัฒนธรรม
จึงมีตั้งแต่กว้างที่สุดจนถึงแคบที่สุด แล้วแต่วัตถุประสงค์ของ
วิชานั้น ๆ

ความหมายที่กว้างที่สุด เป็นความหมายในวิชา
มานุษยวิทยา นักมานุษยวิทยาหลายคนได้ให้คำนิยาม
วัฒนธรรมไว้ดังต่อไปนี้

* อาจารย์ประจำคณะมนุษยศาสตร์ มหาวิทยาลัยธุรกิจบัณฑิตย์ : M.S. (Education) State
University of New York, U.S.A.

- วัฒนธรรม คือ สิ่งทั้งหมดอันซับซ้อนประกอบด้วย ความรู้ ความเชื่อ ศิลปะ กฎหมาย ศีลธรรม ขนบธรรมเนียมประเพณี ความสามารถอื่น ๆ ที่มนุษย์ได้มาในฐานะเป็นส่วนหนึ่งของสังคม (Edward B. Tylor)

- วัฒนธรรม คือ ทุกสิ่งที่มนุษย์สร้างขึ้นมา เพื่อใช้ในการดำรงชีวิตร่วมกันในสังคม เป็นสิ่งที่คนส่วนใหญ่ในสังคมนั้น ยอมรับนับถือและปฏิบัติตาม รวมทั้งเก็บสะสมและถ่ายทอดวิธีการประเพณีปฏิบัตินั้นต่อไปยังลูกหลาน (Bronislaw Malinowski)

- วัฒนธรรมอันประกอบด้วยแบบพฤติกรรมที่ได้มาโดยการเรียนรู้ และถ่ายทอดจากคนรุ่นหนึ่งไปยังคนอีกรุ่นหนึ่ง โดยใช้สัญลักษณ์นั้นแตกต่างกันไปในกลุ่มชนต่าง ๆ วัฒนธรรมยังรวมถึงเครื่องมือเครื่องใช้ที่มนุษย์สร้างขึ้นมา ส่วนประกอบที่สำคัญของวัฒนธรรม ยังประกอบด้วยความคิดแต่งเติมและค่านิยมที่ติดตามมา นอกจากนั้น วัฒนธรรมยังพิจารณาได้ในแง่หนึ่งว่า เป็นผลผลิตของการกระทำ และในอีกแง่หนึ่งว่า เป็นเงื่อนไขที่จะให้เกิดการกระทำต่อ ๆ ไป (A.L. Kroeber)

- A.L. Kroeber และ C. Kluckhohn ได้ศึกษาคำนิยาม และคำอธิบายเกี่ยวกับวัฒนธรรมเป็นอันมาก แล้วสรุปว่า "วัฒนธรรม เป็นผลผลิต เป็นประวัติศาสตร์ เป็นสิ่งที่เลือกมา เป็นสิ่งที่เรียนรู้ ขึ้นอยู่กับสัญลักษณ์ และเป็นสิ่งที่สืบเนื่องมาจากพฤติกรรมและผลของพฤติกรรม"

ความหมายของวัฒนธรรมตามวิชาสังคมวิทยา โดยสรุปมีดังต่อไปนี้

- วัฒนธรรม คือ วิถีชีวิตซึ่งสังคมมนุษย์ทำให้เจริญขึ้น เพื่อสนองความต้องการอันเป็นพื้นฐานของความอยู่รอด ความถาวรแห่งเชื้อชาติ และการจัดระเบียบสังคม วัฒนธรรมเป็นประมวลแห่งงานวัตถุ แบบแห่งองค์การทางสังคม แบบแผนความประพฤติที่ได้รับการอบรมมา ความรู้ ความเชื่อ และการดำเนินงานอื่น ๆ ทั้งปวง ซึ่งได้แก่การทำให้เจริญขึ้นในสังคมมนุษย์ วัฒนธรรมจึงได้แก่ การจัดการกับสิ่งแวดล้อมของมนุษย์ (Joseph S. Roucek and Roland R. Warren)

- วัฒนธรรมแสดงถึงผลรวมแห่งการสร้างสรรค์ของมนุษย์ ผลรวมนี้ได้จากประสบการณ์ของกลุ่มชน จวบจนถึงปัจจุบัน วัฒนธรรม หมายความว่ารวมถึง สิ่งทั้งปวงที่มนุษย์ได้ทำขึ้นในรูปเครื่องมือ อาวุธ ที่อยู่อาศัย สินค้า และสิ่งที่เป็นวัตถุอื่น ๆ หมายความว่ารวมถึง สิ่งทั้งปวงที่มนุษย์ได้ทำให้อิทธิพลขึ้นในด้านทัศนคติ ความเชื่อ ความคิดเห็น การตัดสินใจ กฎหมาย สถาบัน ศิลปะ วิชาความรู้ ปรัชญา และองค์การทางสังคม วัฒนธรรมหมายความว่ารวมถึง ความเกี่ยวเนื่องกันระหว่างสิ่งที่กล่าวแล้วกับด้านอื่น ๆ แห่งชีวิตมนุษย์ ในฐานะที่แตกต่างจากชีวิตสัตว์ ทุกสิ่งไม่ว่าจะเป็นวัตถุหรือไม่ใช่วัตถุซึ่งมนุษย์สร้างขึ้นในการดำเนินชีวิต ย่อมนับว่าเป็นวัฒนธรรมทั้งสิ้น (New Outline of the Principles of Sociology)

- วัฒนธรรมหมายถึง กฎเกณฑ์และการคิดวิธีที่จะอยู่ร่วมกับคนอื่นได้ วิธีใช้วัตถุที่เกี่ยวข้องกับสิ่งแวดล้อมทางภูมิศาสตร์ วิธีปฏิบัติต่อร่างกายของเรา และวิธีจัดระเบียบเรื่องราวอันจะต้องประพฤติปฏิบัติเกี่ยวกับชีวิตนั้น ส่วนใหญ่ได้ว่าเป็นหลักและเตรียมไว้ล่วงหน้าแล้วก่อนที่จะเร้าเกิดมาใน

โลก แบบแผนแห่งความคิดและการกระทำภายในสังคม ดังกล่าวรวมเรียกว่า "วัฒนธรรม" ขอนี้ทำให้คิดถึงความจริงว่า จะต้องศึกษาทุก ๆ สังคมจากขนบธรรมเนียมประเพณี ซึ่งสังคมได้ทำให้เจริญขึ้น เนื่องจากกาที่เคยผ่านพบเหตุการณ์มานาน และความคึกคักไม่ว่าจะถูกหรือผิด มีเหตุผลหรือไม่ มีเหตุผล ไม่เพียงพอที่จะหาข้ออธิบายจากความประพฤติด้านบุคคล และลักษณะทางจิตใจ ไม่เพียงพอที่จะตัดสินลักษณะทางกายภาพของบุคคล และสภาพสิ่งแวดล้อมทางภูมิศาสตร์ที่แยกออกไป จากการพิจารณาสิ่งเหล่านั้นในลักษณะรวม (E.T. Miller)

คำอธิบายวัฒนธรรมในด้านอื่น ๆ มีดังนี้

- วัฒนธรรมเป็นคำที่ใช้กันกว้างขวางมากที่สุด แต่ก็ยังหละหลวมมาก คำนี้ใช้กันผิดบ่อย ๆ ด้วยเรามากพูดถึงวัฒนธรรมนี้และวัฒนธรรมนั้น วัฒนธรรมในสมัยโบราณ และวัฒนธรรมสมัยใหม่ วัฒนธรรมตะวันออกและวัฒนธรรมตะวันตก วัฒนธรรมอารยันและวัฒนธรรมเซมิติก วัฒนธรรมแห่งเชื้อชาติ และวัฒนธรรมแห่งประชาชาติ อาจไม่เป็นการไกลเกินความจริงนักที่จะกล่าวว่า วัฒนธรรม คือ วิวัฒนาการซึ่งมนุษย์คิดทำขึ้น หรือวัฒนธรรม คือ ความประณีตขึ้นในชีวิต ความคิดอ่าน การกระทำของมนุษย์ กระบวนการและผลรวมแห่งความประณีตขึ้นดังกล่าว ก็เรียกว่าวัฒนธรรมด้วย (R.R. Diwaker)

- วัฒนธรรมที่แท้จริงนั้นมิได้มาจากภายนอก หากมาจากภายในตัวคนเราเอง วัฒนธรรมไม่ใช่ขนานนกเงาที่เคลือบอยู่ข้างนอก หากเป็นส่วนสำคัญแห่งลักษณะประจำตัวบุคคล วัฒนธรรมที่แท้จริง คือ สิ่งที่เราได้มาด้วยตนเองในการ

ครองชีวิต และวัฒนธรรมที่มีคุณค่าควรแก่การพิจารณา คือ สิ่งที่เป็นส่วนหนึ่งของลักษณะประจำตัวบุคคลโดยแท้จริง (Miss Lillian Eichler)

คำนิยามวัฒนธรรมของนักวัฒนธรรมไทย

- วัฒนธรรม คือ สิ่งที่มีมนุษย์เปลี่ยนแปลง ปรับปรุง หรือผลิตขึ้น เพื่อความเจริญงอกงามในวิถีชีวิตของมนุษย์ในส่วนรวมที่ถ่ายทอดกันได้ เรียนกันได้ เอาอย่างกันได้ วัฒนธรรม คือ สิ่งอันเป็นผลผลิตของส่วนรวมที่มนุษย์ได้เรียนรู้มาจากคนแต่ก่อน สืบต่อเป็นประเพณีกันมา วัฒนธรรม คือ การคิดเห็น ความรู้สึก ความประพฤติกิริยาอาการ หรือการกระทำใด ๆ ของมนุษย์ในส่วนรวม ลงรูปเป็นพิมพ์เดียวกันและสำแดงออกมาให้ปรากฏเป็นภาษา ศิลปะ ความเชื่อถือ ระเบียบ ประเพณี เป็นต้น

- วัฒนธรรม คือ มรดกแห่งสังคม ซึ่งสังคมรับและรักษาไว้ให้เจริญงอกงาม (พระยาอนุมานราชธน)

- วัฒนธรรมหมายถึง ลักษณะที่แสดงถึงความเจริญงอกงาม ความเป็นระเบียบ ความกลมเกลียวก้าวหน้าของชาติ และศีลธรรมอันดีของประชาชน (พระราชบัญญัติวัฒนธรรมแห่งชาติพุทธศักราช ๒๔๘๕)

- วัฒนธรรม คือ สิ่งที่ทำให้เจริญงอกงามแก่หมู่คณะ วิถีชีวิตของหมู่คณะ ทางวิทยาการหมายถึง พฤติกรรมและสิ่งที่คนในหมู่ผลิตสร้างขึ้นด้วยการเรียนรู้จากกันและกัน และร่วมไข้อยู่ในหมู่พวกของคน (พจนานุกรม ฉบับราชบัณฑิตยสถาน พ.ศ. ๒๕๒๕)

บรรดาคำนิยามวัฒนธรรมเหล่านี้ ส่วนมากให้ความหมายไว้อย่างกว้าง รวมเอาความเจริญทางจิตใจ พฤติกรรมทางสังคมทุกอย่าง และผลผลิตทั้งเป็นรูปธรรมและนามธรรมเข้าไว้ด้วยกัน

คำนิยามที่แคบได้แก่ คำนิยามในพระราชบัญญัติวัฒนธรรมแห่งชาติ พุทธศักราช ๒๔๘๕ ซึ่งหมายถึงแบบฉบับที่ดีงาม หรือวัฒนธรรมส่วนที่ได้รับการเลือกสรรแล้ว

ในสมัยปัจจุบัน ได้มีการลดขอบเขตของวัฒนธรรมให้แคบลงมาอีก โดยถือว่า พฤติกรรมส่วนที่เป็นการแก้ปัญหาของมนุษย์เท่านั้นเป็นความหมายที่แท้จริงของวัฒนธรรม วัฒนธรรม เป็นรูปแบบวิธีแก้ปัญหามนุษย์และมนุษย์เรียนรู้รูปแบบนี้ ระหว่างที่เจริญเติบโตอยู่ภายในสังคม เพราะฉะนั้น วัฒนธรรม ก็คือ วิถีชีวิตของชุมชน

สังคมมนุษย์มีปัญหามาก ไม่ว่าปัญหาคบครัว ปัญหาทางเศรษฐกิจ ปัญหาทางการเมือง ปัญหาสังคม หรือปัญหาอื่น ๆ ซึ่งจำเป็นต้องแก้ด้วยกัน การแก้ปัญหาคืออาศัยวัฒนธรรมเป็นแกนจึงจะแก้ได้สำเร็จ

พฤติกรรมที่มนุษย์แสดงออกมานั้น นอกจากเป็นการแก้ปัญหาแล้ว ยังมีคำนิยามเป็นตัวกำหนด ที่มาที่สำคัญของคำนิยามของไทย คือ พระพุทธศาสนาและระบบเกษตรกรรม อันแสดงออกมาเป็นคำนิยามในการชอบทำบุญกุศล และมีความสัมพันธ์กันฉันพี่น้อง เป็นต้น ที่มาของคำนิยามใหม่ของไทย คือ ลัทธิทุนนิยม แสดงออกมาเป็นคำนิยามในเรื่องเงินและอำนาจ ทำให้มีการแข่งขันกันในด้านเศรษฐกิจอย่างสูง

พ.ศ. ๒๕๓๘ นี้เป็นปีวัฒนธรรมกับการพัฒนา ซึ่งหมายความว่า การพัฒนาทั้งในด้านเศรษฐกิจและสังคมจะต้องยึดวัฒนธรรมเป็นแกน ได้แก่ ไขว้วิถีแก้ปัญหามนุษย์หรือภูมิปัญญาชาวบ้านเป็นแนวทางในการพัฒนา รวมทั้งคำนึงถึงที่มาของคำนิยามของไทย คือ พระพุทธศาสนาและระบบเกษตรกรรมด้วย นักวิชาการหลายท่านเห็นพ้องต้องกันว่า ประเทศไทยนั้นถึงจะพัฒนาไปเป็นประเทศอุตสาหกรรมใหม่ก็ทั้ง "พุทธ-เกษตร" หรือพระพุทธศาสนากับระบบเกษตรกรรมไม่ได้

บรรณานุกรม

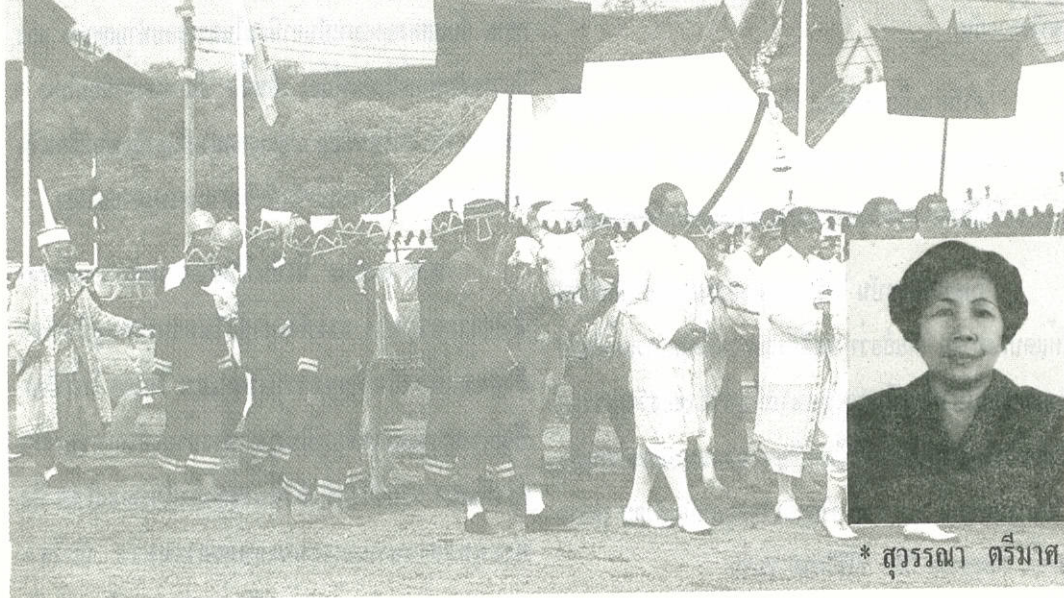
งามพิศ สัตย์สงวน หลักมานุษยวิทยา กรุงเทพฯ : เจ้าพระยาการพิมพ์ ๒๕๓๒.

สุชีพ ปุณฺณานุภาพ วัฒนธรรมวิทยา กรุงเทพฯ : โรงพิมพ์การศาสนา ๒๕๐๐.

เสฐียรโกเศศ วัฒนธรรมเบื้องต้น กรุงเทพฯ : ราชบัณฑิตยสถาน ๒๕๑๓.

Hoebel, E. Adamson Anthropology : The Study of Man New York : McGraw-Hill 1966.

ประเพณีเพื่อความเจริญงอกงาม

* สุวรรณา ตรีมาศ

ความเชื่อต่าง ๆ ที่สืบทอดกันมาจนกลาย
เป็นประเพณี เกิดจากความต้องการของคนในหมู่เหล่า
ที่ปรารถนาจะรักษาไว้ บางประเพณีอยู่ได้เพราะคนส่วน
ใหญ่เชื่อว่า ถ้าละเลยไม่ปฏิบัติจะเกิดความเดือดร้อน
ไม่เป็นสุข เพราะเป็นประเพณีที่สืบทอดกันมาตั้งแต่
ครั้ง ปู่ ย่า ตา ยาย แต่ก็มีจารีตประเพณีบางอย่างที่
ต้องสูญสลายไป เพราะผู้คนไม่เห็นประโยชน์และ
ความจำเป็น บางประเพณีก็ขัดต่อสิทธิมนุษยชน เช่น
ประเพณีฮินดู หรือลัทธิ "สตี" ที่บังคับให้สตรีโง่เข้า
กองไฟตามสามีผู้วายชนม์ ประเพณีจะอยู่ได้ต้องมีการ

ดัดแปลงให้เหมาะสม มีทั้งของเก่าและของใหม่
ควบคู่กันไป ชาติที่เจริญมักจะรักษาจารีตประเพณีให้
ดำรงไว้นานเท่าที่นาน เพราะจารีตประเพณีเป็นเครื่อง-
หมายของชาติ เตือนให้คนในชาติรู้สำนึกว่าเราเป็น
ชนชาติเดียวกัน มีจารีตประเพณีอย่างเดียวกัน

ไทยเป็นชาติดึกสิกรรม ราษฎรส่วนใหญ่เป็นชาวนา
อาชีพนี้ขึ้นอยู่กับดิน ฟ้า อากาศ หากปีใดเกิดความแห้งแล้ง
ฝนไม่ตกตามฤดูกาล ราษฎรจะได้รับความเดือดร้อนไม่มีข้าว
ประทังชีวิต ราษฎรก็พากันมานบนบานศาลกล่าว ขอให้ฝนตกลง
มา เพราะฝน คือ ตัวนำความเจริญงอกงาม พืชขอฝนจึงเกิด

ขึ้นตามภาคต่าง ๆ มาตั้งแต่สมัยโบราณ อาทิ การแห่นางแมว พิธีปั้นเมฆ และพิธีจุดขี้ไฟ เป็นต้น บางพิธีก็เลิกกันไป บางพิธีก็ยังคงอยู่ ส่วนพิธีหลวงที่สืบทอดมาตั้งแต่สมัยสุโขทัย จนตราบเท่าทุกวันนี้ ก็คือ พระราชพิธีจรดพระนังคัลแรกนาขวัญ แม้ว่าจะมีการเปลี่ยนแปลงบ้างตามกาลเวลา ก็เป็นเพียงเล็กน้อย แต่มีจุดมุ่งหมายตรงกัน เพื่อให้เกิดความเจริญอุดมคั่งพืชผลและสวัสดิมงคลต่อไพร่ฟ้าข้าแผ่นดิน เพราะพระเจ้าแผ่นดินทรงเป็นประธานในพระราชพิธีนี้

หนังสือพระราชพิธี ๑๒ เดือน พระราช-
นิพนธ์ของพระบาทสมเด็จพระจุลจอมเกล้าเจ้าอยู่หัว
รัชกาลที่ ๕ มีคำอธิบายถึงพิธีแรกนาขวัญไว้ดังนี้

" การแรกนาที่ต้องเป็นธุระของผู้ซึ่งเป็นใหญ่ใน
แผ่นดินเป็นธรรมเนียมมาแต่โบราณ เช่น ในเมืองจีน สี่พันปี
ล่วงมาแล้ว พระเจ้าแผ่นดินก็ทรงลงไถนาเองเป็นคราวแรก
พระมหากษัตริย์ของไทย ส่วนจดหมายเรื่องราวอันใดในประเทศ
สยาม ที่มีปรากฏอยู่ในการแรกนาก็มีอยู่เสมอเป็นนิตย์ไม่มี
เวลาเว้นว่าง ต้องการซึ่งผู้เป็นใหญ่ในแผ่นดินลงมือทำเอง
เช่นนี้ ก็เพื่อให้เป็นตัวอย่างแก่ราษฎรหันมาใหม่ใจหมั่นในการที่
จะทำนา เพราะเป็นสิ่งสำคัญที่จะได้อาศัยเลี้ยงชีวิตทั่วหน้า
เป็นต้นเหตุของความคั่งมั่นและความเจริญใหญ่โตแห่ง
พระนครทั้งปวง "

พระราชพิธีจรดพระนังคัลแรกนาขวัญ

สมัยสุโขทัยจัดให้มีพระราชพิธีจรดพระนังคัล ใน
วันที่มีฤกษ์ดีที่สุดในเดือน ๖ ตามตำราท้าวศรีจุฬาลักษณ์
พระราชพิธีนี้มีชื่อว่า พระราชพิธีไพศาชจรดพระนังคัล
มีพิธีพราหมณ์บูชาเทวดาก่อนเริ่มพิธีแรกนาขวัญ พระ-

มหากษัตริย์เสด็จมาในพระราชพิธี พร้อมด้วยพระบรมวงศา-
นวงศ์และข้าราชการบริวาร ทรงแต่งตั้ง ออกญาพลเทพย์
เป็นพระยาแรกนาพร้อมด้วยผู้ช่วยสองคน คือ พระศรี-
มโหสถ และพระวรินทร์เสรษฐี ออกญาพลเทพย์หรือ
พระยาพลเทพย์ แต่งตัวเต็มยศเยี่ยงกษัตริย์ ถือโลทองเทียม
ด้วยโคสุภราช พระศรีมโหสถแต่งตัวเป็นพราหมณ์ถือเอา
ไถเงิน เทียมด้วยพระโคเสวต-พระพร พระวรินทร์เสรษฐี
แต่งตัวเป็นคหบดีถือเอาไถตรีเทียมด้วยโคกระวิน เมื่อได้
เวลาอันเป็นอุดมฤกษ์ พระยาแรกนาจรดพระนังคัลเวียนซ้าย
ไปขวา ตามด้วยโลโทของพระศรีมโหสถและไถตรีของ
พระวรินทร์เสรษฐีตามลำดับ ขณะจรดพระนังคัลบรรดา
ชีพราหมณ์ก็โปรยข้าวดอก ดอกไม้ เป่าสังข์ และตีบัณเฑาะว์
(กลองเล็กที่มีสองหน้า ใช้ประกอบพิธีพราหมณ์) เดินนำหน้า
ขุนบริบูรณ์ธัญญาและนักการนาหลวงถือกระบี่เข้าหว่านธัญพืช
ตามรอยไถ จรดพระนังคัลจนครบสามรอบ ครั้นเสร็จการ
ไถหว่านแล้ว ก็ปลดพระโคทั้งหมดมากินของเลี้ยงท้ายที่มีอยู่ ๕
สิ่งด้วยกัน คือ ข้าว ถั่ว งา หนุ่ย และน้ำ ถ้าพระโคกินอย่างใด
อย่างหนึ่ง ก็มีคำทำนายตามตำราไตรเวท หลังพระราชพิธีก็มี
มหรสพฉลองกันอย่างสนุกสนาน

ในสมัยกรุงศรีอยุธยา พระมหากษัตริย์ไม่เสด็จมา
ในพระราชพิธี เพราะทรงจำศีลเป็นเวลา ๓ วัน เพื่อให้เกิด
บุญญาภิภาพ พระมหากษัตริย์ไม่เสด็จ แต่ทรงแต่งตั้งนางเทพีเป็น
ผู้แทนพระองค์มาร่วมในพิธี จากหนังสือคำให้การชาวกรุงเก่า
กล่าวว่า พระเจ้าแผ่นดินทรงโปรดให้พระจันทกุมาร ทำหน้าที่
ที่พระยาแรกนา โดยมีพระพลเทพเป็นผู้ช่วย ในวันพิธีจะมี
ขบวนแห่เกียรดิยศ อัญเชิญนางเทพีซึ่งเป็นผู้แทนของ
พระมหากษัตริย์ให้ขึ้นบนเสลี่ยงเงินเพื่อไปร่วมพิธีที่ตำบลวัดผ้าขาว

เมื่อได้เวลาอันเป็นอุดมฤกษ์ พระจันทกุมารถือคันไถเอกรเทียมด้วยพระโคสุภราช ส่วนพระพลเทพเสนาบดีคือไถโทเทียมด้วยโคกระวิน เมื่อพระจันทกุมารและพระพลเทพจรดพระนังคัลจนครบสามรอบ แล้วนางเทพีก็ลงมือหว่านข้าวเปลือก หลังพิธีหว่านก็ปลดพระโคสุภราชมากินของเสี้ยหาย ซึ่งได้แก่ น้ำ ถั่ว งา และข้าวเปลือก เมื่อพระโคกินสิ่งใดก็มีคำทำนายทายทักต่าง ๆ ตามคำรา

ในสมัยรัชกาลที่ ๔ มีพิธีสงฆ์ก่อนวันพระราชพิธี ๑ วัน เรียกว่า พระราชพิธีพืชมงคล มีการสวดมนต์เย็นและเลี้ยงพระเช้า ๑๑ รูป เพื่อทำขวัญพืชพันธุ์ต่าง ๆ เช่น ข้าว-เหนียว ข้าวเจ้า เมล็ดน้ำเต้า ถั่ว งา เมล็ดแตงต่าง ๆ ข้าว-โพด ข้าวฟ่าง ลูกเดือย เป็นต้น พระราชพิธีนี้จึงมีชื่อว่า พระราชพิธีพืชมงคลและจรดพระนังคัล มีพิธีสองวัน วันแรกเป็นพิธีสงฆ์ วันต่อมาเป็นพิธีพราหมณ์

ในสมัยรัชกาลปัจจุบัน ยังคงรักษาพระราชพิธีจรดพระนังคัลแรกนาขวัญไว้ตลอดมา แม้ว่าจะมีฝนหลวงหรือฝนพระราชทานแก้ม่างท้องที่ที่แห้งแล้งตามพระราชดำริก็ตาม ปัจจุบันนี้ตำแหน่งขุนนางหมดไป ผู้ทำหน้าที่พระยาแรกนา คืออธิบดีกรมการข้าว ส่วนนางเทพีทั้ง ๔ ส่วนใหญ่เป็นข้าราชการกระทรวงเกษตร พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวพร้อมด้วยสมเด็จพระนางเจ้าพระบรมราชินีนาถ จะเสด็จมาในพระราชพิธีทุกปีเพื่อเป็นสวัสดิมงคล

เวลาประมาณ ๐๙.๐๐ น. พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวและสมเด็จพระนางเจ้าพระบรมราชินีนาถ เสด็จมาถึงบริเวณท้องสนามหลวง ทรงประทับบนพลับพลา ทรงเจิมขวัญพระยาแรกนาและนางเทพีทั้ง ๔ เมื่อได้อุดมฤกษ์พระยาแรกนา นางเทพีทั้ง ๔ พร้อมด้วยพราหมณ์ราชบัณฑิต

จะออกจากโรงพิธี พระยาแรกนาหิบบัวเสี้ยหาย มีผ้าหน้ากว้าง ๔ คืบ ๕ คืบ และ ๖ คืบ ตามลำดับ เมื่อหิบบัวผืนใดขึ้นมาก็จะมีคำทำนาย ถ้าหากว่าพระยาแรกนาหิบบัวผ้าหน้ากว้าง ๖ คืบ จะมีคำทำนายว่า ปีนี้น้ำน้อย เป็นต้น พระยาแรกนา เจิมขวัญพระโคแล้ว จรดพระนังคัลไถคะไปโดยสามรอบ เสร็จแล้วไถแปรโดยกว้างสามรอบ แล้วจึงหิบบัวพืชจากหางของนางเทพีทั้ง ๔ หว่านลงไป เมื่อหว่านแล้วพราหมณ์ นำพระโคมากินของเสี้ยหาย ซึ่งได้แก่ ข้าวเปลือก ข้าวโพด ถั่ว งา หญ้า เหล้าและน้ำ เป็นต้น เมื่อพระโคกินสิ่งใดจะมีคำทำนาย เช่น พระโคดื่มเหล้า ก็ทำนายว่าจะมีการติดต่อกับต่างประเทศมากขึ้น เมื่อเสร็จพิธีประชาชนก็จะวิ่งกรูกันมาเก็บพืชที่หว่านในพิธี สำหรับเกษตรกรจะนำไปผสมพันธุ์บ้าง เพื่อให้เกิดความเจริญงอกงาม ประชาชนทั่วไปจะนำไปใส่ในถุงเงิน เพื่อให้เงินงอกเงย ประชาชนทั่วไปสนใจพระราชพิธีนี้มาก ทุก ๆ ปีจะมาร่วมด้วยอย่างเนืองแน่น

วันประกอบพระราชพิธีเป็นวันหยุดราชการ ตรงกับวันที่มีฤกษ์ดีที่สุดของเดือนหก หรือเดือนพฤษภาคม เรียกว่าวันพืชมงคล มีการประดับธงชาติโดยเริ่มตั้งแต่ พ.ศ. ๒๔๙๔ เป็นต้นมา

สำหรับพระราชพิธีจรดพระนังคัลแรกนาขวัญ ในปี พ.ศ. ๒๕๓๘ สมเด็จพระบรมโอรสาธิราชฯ สยามมกุฎราชกุมาร เสด็จพระราชดำเนินแทนพระองค์ ไปในการพระราชพิธีจรดพระนังคัลแรกนาขวัญ ณ พลับพลาที่ประทับบริเวณมณฑลพิธีท้องสนามหลวง เมื่อเวลา ๐๘.๒๗ น. ในวันที่ ๑๐ พฤษภาคม พ.ศ. ๒๕๓๘ เพื่อทรงเป็นองค์ประธานในงานพระราชพิธีจรดพระนังคัลแรกนาขวัญ และโปรดเกล้าให้นายสมหมาย สรกุล ปลัดกระทรวงเกษตรและสหกรณ์

เป็นพระยาแรกนา และจากการที่พรหมณ์นำของเสี่ยงทาย ๗ สิ่ง ซึ่งได้แก่ ข้าวเปลือก ข้าวโพด ถั่วเขียว งา เหล้า น้ำและหญ้า มาให้พระโค คือ พระโคธนูและพระโคโรจน์ กินปรากฏว่า พระโคทั้งสองกินหญ้าอ่อนและเหล้า

นายรุ่งเรื่อง อิศรางกูร ณ อยุธยา รองปลัดกระทรวงเกษตรและสหกรณ์ กล่าวรายงานคำทำนายของโหรหลวง มีใจความว่า " การที่พระโคกินหญ้าและเหล้า น้ำท่า จะสมบูรณ์พ้อสมควร พร้อมด้วยธัญญาหาร ผลาหาร ภักษาหาร และมังสาหารจะอุดมสมบูรณ์ดี การคมนาคมจะสะดวกขึ้น การค้าขายกับต่างประเทศจะดีขึ้น ทำให้เศรษฐกิจรุ่งเรือง " สำหรับผลการทำนายการเสี่ยงทายผ่านๆ พระยาแรกนาหยิบได้ผ้า ๔ คืบ พยากรณ์ว่า " น้ำจะมาก นานในที่

ดอนจะได้ผลบริบูรณ์ดี นาในที่ลุ่มจะเสียหายบ้าง ได้ผลไม่เต็มที่ "

พิธีแห่นางแมว

เมื่อมีความแห้งแล้งเกิดขึ้น ชาวบ้านจะทำพิธีขอฝน พิธีนี้มีในภาคกลาง เพราะเป็นภาคที่ปลูกข้าวมากที่สุด ก่อนจะทำพิธีแห่ ชาวบ้านจะประชุมกันแล้วแจ้งต่อ ๆ กันว่า จะจัดการแห่นางแมวขึ้นในวันใด ขอให้ทุกคนร่วมมือด้วย

นางแมว คือ แมวเพศเมียที่ถูกสมมติให้เป็นสัญลักษณ์แห่งความแห้งแล้ง การเลือกเอาแมวมาเข้าพิธีก็เพราะแมวเป็นสัตว์ที่เกลียดน้ำ ชาวบ้านเอาแมวใส่ชะลอมหรือตะกร้าที่ค่อนข้างมืดซิด แล้วเอาไม้คานสอดเดินหาบไปตามบ้าน โดยจะแวะที่บ้านผู้หลักผู้ใหญ่ เช่น กำนัน ผู้ใหญ่บ้าน

บทร้องแห่หางแมว

บทเพลงที่ ๑

"นางแมวเอ๋ย ขอพำขอฝน ขอน้ำนาค รดหัวนางแมว ขอเบี่ยงขอข้าว ขอค่าจ้างหางนางแมวมา"

บทเพลงที่ ๒

"แมวขาวกินปลาอย่าง แมวด่างกินปลาแห้ง หนาน้ำหน้ำแล้งฝนตกลงมา"

บทเพลงที่ ๓

"นางแมวเจ้าก็ร้องเบ๊วๆ นางแมวผูกใหม่ แมวเล็กแมวใหญ่ แมวดำบดตลอด หางกุดหางคอด ตาบอดหางยาว"

บทเพลงที่ ๔

"นางแมวเอ๋ย มาร้องแจ้ว ๆ นางแมวขอไก่ ขอไม้ได้ ร้องให้ขอฝน ขอน้ำนาค รดแมวขี้ที่ แมวขี้ดี มีแก้วยันดา ออกมาเดือนหก ฝนตกทุกที มาปิ่นนี้ ไม่มีฝนเลย พ่อตา ลูกเขย นอนเกยหน้าผาก พ่อหม้ายลูกมาก มั่นยากเพราะข้าว คนหนุ่มคนสาว คนเต้าหัวลง พาเด็กน้อย มาเล่นนางแมว มาร้องแจ้ว ๆ ฝนก็ตกลงมา ฝนก็ตกลงมา "

ก่อน แล้วก็เดินற்ற่องรำทำเพลงไปจนสุดหมู่บ้าน เมื่อขบวนนางแมวผ่านบ้านผู้ใด เจ้าบ้านจะเอนำน้ำสาที่ตัวแมว เป็นการไล่ความแห้งแล้งให้หมดไป แล้วก็ให้รางวัลแก่ขบวนเหล่านั้นใหญ่เป็นของกิน บางทีก็เป็นเงินเล็ก ๆ น้อย ๆ เมื่อเสร็จพิธีก็ปล่อยแมวให้เป็นอิสระไป ถ้าฝนยังไม่ตกก็จัดขบวนแห่ขึ้นใหม่ พิธีนี้เลิกราไป คงเป็นด้วยคนไม่นิยมหรืออาจจะเป็นเพราะว่าเป็นการทรมานสัตว์ แต่บทเพลงแห่งนางแมวยังคงติดปากคนไทยรุ่นเก่า ๆ อยู่ไม่รู้ลืม

พิธีทำบุญบั้งไฟ (หรือบั้งไฟ) ในภาคอีสาน

พิธีทำบุญบั้งไฟในภาคอีสาน เป็นพิธีทำบุญอย่างหนึ่งในเดือน ๖ ถึงเดือน ๘ ขึ้น ๑๔ ค่ำ รวมเป็นเวลา ๓ เดือน ถ้าปีใดเป็นปีอธิกมาส ก็จะทำบุญได้จนถึงขึ้น ๑๔ ค่ำ เดือน ๘ ที่สองด้วย งานบุญบั้งไฟแบ่งออกได้เป็นสองประเด็น คือ เรื่องศาสนา มีการบวชนาคและการสงฆ์พระภิกษุในวันวิสาขบูชา ประการหนึ่งและอีกประการหนึ่ง เกี่ยวกับความสนุกสนาน คือ การแห่และจุดบั้งไฟ มูลเหตุที่มีการทำบุญบั้งไฟก็เพื่อบูชาเทวดาเพื่อให้ฝนตกตามฤดูกาล ให้ทำไร่นาอยู่เย็นเป็นสุข คำว่า "เทวดา" ชาวอีสานหมายถึง ผีฟ้าและผีชั้นผู้ดี มีตำนานเล่าว่า พระพรหมกับพระยานาคเป็นเพื่อนรักกัน ทั้งสองสัญญากันว่าจะส่งข่าวถึงกันปีละครั้ง พอเข้าฤดูฝน พระยานาคก็พ่นไฟขึ้นไปบนสวรรค์เป็นการส่งข่าวว่าสบายดี ส่วนพระพรหมก็จะส่งฝนลงมา เป็นคำตอบว่าอยู่เย็นเป็นสุขดี

การทำบุญบั้งไฟ จะทำกันในเดือน ๖ เดือน ๗ ชาวบ้านเรียกว่า พิธีขอฝน สถานที่ที่ประกอบพิธีทำกันตามวัด สุดแต่จะตกลงกันว่าวัดไหน มีการเลี้ยงพระเช้าและเพล ตอนบ่ายมีการจุดบั้งไฟประกวดประชันกัน การทำบุญบั้งไฟที่

จังหวัดหนองคายจัดขึ้นอย่างใหญ่โต มีการจัดขบวนรถแห่บั้งไฟที่จะไปจุดประกวด และยังมีขบวนแห่คนแต่งกายเป็นพระพรหม พระพิรุณ พระยานาค และนางฟ้า ที่จัดอย่างสวยงาม

บั้งไฟหรือบั้งไฟ คือ ดอกไม้ไฟชนิดหนึ่งที่มีหางยาวมาก ชาวบ้านนำกระบอกที่มีความยาวประมาณ ๒-๓ ฟุต มาอัดด้วยดินปืนให้แน่น ด้านนอกรัดด้วยหวายอย่างแน่นหนา แล้วนำมาสอดสายขวนผูกติดกับลำไม้ไผ่ทั้งต้น ตัวบั้งไฟตกแต่ง ด้วยกระดาษสีต่าง ๆ และที่หัวบั้งไฟนิยมคล้องด้วยพวงมาลัย บั้งไฟที่ประกอบได้ดี เมื่อจุดขวนจะขึ้นได้สูงถึง ๕๐-๖๐ เมตร ทั้งนี้ขึ้นอยู่กับความชำนาญของผู้ประดิษฐ์ พระสงฆ์ตามวัดต่าง ๆ ในภาคอีสานมีความชำนาญทางด้านนี้มาก บั้งไฟที่ชนะการประกวด คือ บั้งไฟที่ขึ้นได้สูงที่สุด บั้งไฟของใครจุดแล้วด้านหรือขึ้นได้ไม่สูง จะเป็นคู่แข่งเลยเหล่าผู้ชนะ นอกจากนั้นยังมีการประกวดบทเห่ซึ่งมีเนื้อเรื่องเป็นคำทาย แต่ไม่ถือสาถิ่น เช่นเดียวกับบทลำตัดในภาคกลาง ก็มีคำทายปะปนบ้างเหมือนกัน ส่วนที่จังหวัดสุโขทัยก็มีพิธีทำบุญบั้งไฟเหมือนกัน ในเดือน ๔ หรือเดือน ๕ ส่วนมากจะจัดที่วัดโพธิ์ไทรเพราะเป็นวัดใหญ่ มีการประกวดบั้งไฟและขบวนแห่บั้งไฟ ที่วัดมีที่วางบั้งไฟ ทำเป็นรูปบันไดตั้งขึ้นไปสูงทีเดียว เมื่อบั้งไฟของใครขึ้นได้สูงที่สุดก็จะมีการโห่ร้อง ตีฆ้อง กลอง กันอย่างครึกโครมสนุกสนาน

พิธีปั้นเมฆ

ถ้าหากปีใดฝนมาล่าช้า ตามข้างทางหรือที่หัวคันนา จะพบรูปปั้นหญิง-ชายตัวแนบชิดกัน ปั้นด้วยดินเหนียวตามไร่นาทั่วไปตามจังหวัดต่าง ๆ หรือใกล้ ๆ กับกรุงเทพฯ

ครั้งหนึ่งก็มีผู้พบรูปปั้นชาย-หญิงที่ ตำบลนาขัน อำเภอมโนบุรี
ประมาณ ๓๐ ปีมาแล้ว ปัจจุบันอาจจะไม่มีใครปั้นอีกแล้ว
หรือถ้ามีผู้ใดพบเห็นก็อย่าคิดว่าเป็นอาจารย์ เพราะเป็นการ
ขอฝนแบบหนึ่ง เรียกว่า การปั้นเมฆ

การปั้นเมฆของชาวไร่ชาวนา ในสมัยโบราณมีแทบ
ทุกจังหวัด สันนิษฐานว่าคงมาจากคติความเชื่อที่ว่า การสมสู่
ของชาย-หญิงบันดาลให้มีการเกิด การเกิด คือ สัญลักษณ์ของ
ความเจริญงอกงาม

รูปปั้นเมฆในหมายรับสั่งเกี่ยวกับพิธีขอฝนหลวงใน
ราวกลางรัชกาลที่ ๕ ก็มีกล่าวไว้ดังนี้

"อนึ่ง โปรดเกล้าฯ ให้พระมหาราชครูไปทำ
พระราชพิธีมหาสุทเมฆพรมศาสตร์ที่ทุ่งสัมปอ บ้านฉนวน...
ปั้นเมฆรูปบุรุษ ๑ สตรี ๑..." (เสฐียรโกเศศ ๒๕๒๑ :
๖๗ - ๖๘)

จากจดหมายรับสั่งแสดงว่า พิธีปั้นเมฆนั้นมาจาก
พิธีพราหมณ์เพื่อขอฝน ในสมัยที่การแต่งงานยังเป็นพิธีนิยม
ชาวบ้านก็เอารูปปั้นเมฆมาแห่ไปด้วย รูปปั้นเมฆมีขนาด
ต่าง ๆ กัน เล็กบ้าง ใหญ่บ้าง เป็นรูปยืนก็มี รูปนอนก็มี
บางรูปมีขนาดเท่าตัวคน ผู้ปั้นมีใคร่ส่วน ใหญ่ก็เป็น
ลูกหลานชาวนาหรือตัวชาวนาเอง

การละเล่นพื้นเมือง

นอกจากจารีตประเพณีแล้ว การแสดงในท้องถิ่น
หรือการละเล่นพื้นเมือง ก็เป็นส่วนหนึ่งของประเพณีที่นิยมกัน
เฉพาะคนในท้องถิ่นต่าง ๆ มาช้านาน การละเล่นเกิดขึ้นใน
ฤดูกาลหรือในงานรื่นเริงต่าง ๆ เช่น งานโกนจุก บวชนาค
ทอดกฐิน ลอยกระทง เป็นต้น แต่ยังมีการเล่นพื้นเมืองอีก

แบบหนึ่ง ที่มีขึ้นเพื่อผ่อนคลายความเมื่อยล้าของเกษตรกร
และเน้นให้เห็นความสำคัญของการทำไร่ ทำนา ซึ่งเป็นอาชีพ
หลักของคนไทย เช่น เต้นกำรำเคียว เพลงเกี่ยวข้าว และ
ระบำชาวไร่ เป็นต้น ซึ่งเป็นการละเล่นพื้นเมืองของภาคกลาง
ส่วนในภาคอีสานมี แข่งกระดืบข้าว แข่งสับหน่อไม้ แข่งเก็บ-
ผักหวานและแข่งกะหยัง เป็นต้น ทางภาคเหนือการละเล่นที่
เน้นอาชีพ คือ เพลงคล้องช้าง เพราะชาวนาต้องอาศัยช้าง
ช่วยทำงาน

เต้นกำรำเคียว

คนไทยใกล้ชิดคุ้นเคยกับการปลูกข้าวมาช้านาน
ข้าวเป็นที่มาของพิธีกรรมต่าง ๆ พิธีเกี่ยวกับข้าว มีมาก
กว่าพิธีอื่น ๆ เริ่มตั้งแต่การทำขวัญข้าว การดำ การหว่าน
และการเก็บเกี่ยว นอกจากพิธีต่าง ๆ แล้วยังมีการแสดงของ
แต่ละท้องถิ่น ในภาคกลางมีการละเล่นพื้นเมืองอย่างหนึ่งเรียก
ว่า เต้นกำรำเคียว เป็นการแสดงพื้นเมืองของคนในจังหวัด
สุพรรณบุรี อ่างทอง ชัยนาทและนครสวรรค์ เป็นต้น เพลง-
เต้นกำรำเคียวนั้น นิยมเล่นกันในฤดูเก็บเกี่ยวในระหว่างเดือน
มกราคมถึงกุมภาพันธ์ ในเวลานั้นข้าวในนาจะสุกเหลือง พร้อม
ที่จะเก็บเกี่ยว ชาวนาจะมาช่วยกันเก็บเกี่ยวข้าวในนาของตน
ถ้าหากใครขาดคนเก็บเกี่ยว ก็จะขอแรงจากเพื่อนบ้านให้มา
ช่วย ทุกคนที่ว่างก็จะมาช่วยกันเก็บเกี่ยว เรียกว่า "ลงแขก"
อันเป็นการแสดงออกซึ่งอุปนิสัยที่ดีของคนไทย ที่ชอบเอื้อเฟื้อ
เพื่อแผ้วและช่วยเหลือซึ่งกันและกัน ในระหว่างเก็บเกี่ยวหรือ
หลังฤดูเก็บเกี่ยว ชาวนาก็จะมารวมวงสังสรรค์ร้องรำทำ
เพลงกัน โดยมากมักจะเล่นเต้นกำรำเคียว เป็นการเล่นเกี่ยว-
พาราสรีระหว่างชายและหญิง ผู้เล่นทั้งชายและหญิงจะถือ
เคียวมือหนึ่ง และอีกมือหนึ่งถือรวงข้าว ผู้ชายใส่เสื้อม่อฮ่อม

บทรอง

- ชาย มาเกิดเอ๋ย เอ๋ยรา แม่มา มารีมา แม่มา มาเกิด แม่ขุน้อง พี่จะเป็นน้องให้น้องเป็นพี่ ค้อยคะริดคิตคอด น้ำแห้ง น้ำขอด ที่ตรงลิ้นปี มาเกิดนะ แม่มา มารี มา มาเดินกำ ย่ำหญ้า กันในนาเอย (ลูกคู่รับท่าย)
- หญิง มาเกิดมาเอ๋ย เอ๋ยรา แม่มา มารีมาพ่อมา ฝนกระจายปลายนา แลวันน้องจะมาอย่างไรเอ๋ย (ลูกคู่รับท่าย)
- ชาย ไปเกิดนางเอ๋ย เอ๋ยรา แม่ไป ไปรีไปแม่ไป ไปชนนากันที่โน่นป่า ไปชมพฤษภากันที่โน่นไพร ไปชม ไปชมชนีผีไพร กันเล่นที่ในดงเอ๋ย (ลูกคู่รับท่าย)
- หญิง ไปเกิดเอ๋ย เอ๋ยรา พ่อไป ไปรีไปพ่อไป น้องเดินขยิกจิกไหล ตามกันพี่ชายไปเอ๋ย (ลูกคู่รับท่าย)
- ชาย เดินกันเกิดนางเอ๋ย เอ๋ยรา แม่เดิน เดินรีเดิน แม่เดินย่างเข้าจันโลก เสียงนกโพระดกมันร้องเกริ่น จะพาหนูน้อง ไปท่องเนิน ชมเล่นให้เพลินใจเอ๋ย (ลูกคู่รับท่าย)
- หญิง เดินกันเกิดเอ๋ย เอ๋ยรา พ่อเดิน เดินรีเดินพ่อเดิน หนทางก็กระหกระเหิน แลวันน้องจะเดินอย่างไรเอ๋ย (ลูกคู่รับท่าย)
- ชาย รำกันเกิดนางเอ๋ย เอ๋ยรา แม่รำ รำรีรำแม่รำ ใส่เสื้อเนื้อดี แม่หมัดสัดดอกค่าน้อยหรือแน่น แม่ข้างรำ แม่เชื้อระบำเก่าเอ๋ย (ลูกคู่รับท่าย)
- หญิง รำกันเกิดนายเอ๋ย เอ๋ยราพ่อรำ รำรีรำพ่อรำ มหาหงส์ลงคำ ค่างคนค่างรำไปเอ๋ย (ลูกคู่รับท่าย)
- ชาย ร่อนกันเกิดนางเอ๋ย เอ๋ยรา แม่ร่อน ร่อนรีร่อน แม่ร่อน (ชะฉ่า ชะฉ่า ซา ซา ๆ ๆ) ร่อนรีร่อน แม่ร่อนรูปร่างเหมือน นางระบำ แม่เอ๋ยข้างรำ แม่คุณข้างร่อน (ข้า รูปร่าง) อ่อนแอ่นแขนอ่อน รูปร่างเหมือนมอญรำเอ๋ย (ลูกคู่รับท่าย)
- หญิง ร่อนกันเกิดเอ๋ย เอ๋ยรา พ่อร่อน ร่อนรีร่อนพ่อร่อน สีนวลอ่อนอ่อน ร่อนแต่ลมบนเอ๋ย (ลูกคู่รับท่าย)
- ชาย บินกันเกิดเอ๋ย เอ๋ยรา แม่บิน บินรีบินแม่บินคั่นกระงีบดิน ใครเลยจะบินไปได้อย่างเจ้า ใส่อบขาวขาว รำก่างมเอ๋ย (ลูกคู่รับท่าย)
- หญิง บินกันเกิดนายเอ๋ย เอ๋ยราพ่อบิน บินรีบินพ่อบิน มหาหงส์ทรงศีล บินไปตามลมเอ๋ย ไม่มีเหล่าจิงกิน กลับจะบินไม่ไหวเอ๋ย (ลูกคู่รับท่าย)
- ชาย ยักกันเกิดนางเอ๋ย เอ๋ยราแม่ยัก ยักรียักแม่ยัก (โจ๊ะติง ติงทั้ง ติงติงติง วัวชีควาย กระด่ายชีลึง) ยักรียัก แม่ยัก ยักคั่นคิตคิก เอาละว่า ยักลิกคิตคิก ยักคั่นคิตคิก ยักลิกคิตคิก หงษ์ทอง น้องรัก ยักให้หมัดดวงเอ๋ย (ลูกคู่รับท่าย)

- หญิง ยักกันเกิดนายเอย เอยราพ่อยัก ยักหรือยักพ่อยัก ออย่าเข้ามาใกล้หนองน้ก จะโดนเคียวควักตาเอย (ลูกคู่รับท่าย)
- ชาย ย่องกันเกิดนางเอย เอยรา แม่ย่อง ย่องรีย่อง แม่ย่อง บุกดงแกรกแกรก สองมือก็เหวก นัยน์ตาก็มอง (เข้าบุกดงพบคู่รักอีกอง พวกเรากีย่องยิงเอย (ลูกคู่รับท่าย)
- หญิง ย่องกันเกิดนายเอย เอยรา พ่อย่อง ย่องรีย่อง พ่อย่อง ผุ่งละมั่งกวางทอง ย่องมากินถั่วเอย (ลูกคู่รับท่าย)
- ชาย ย่างกันเกิดนายเอย เอยรา แม่ย่าง ย่างรีย่าง แม่ย่าง ย่างเถิดย่างเถิด แม่ย่าง เจอะเสือพื้ที่จะยิง เจอะกระพิงพื้ที่ย่าง เจอะเสือพื้ที่จะยิง เจอะกระพิงพื้ที่จะย่างไม่ว่าเนื้อเสือ เนื้อช้าง ย่างมาฝากน้องเอย (ลูกคู่รับท่าย)
- หญิง ย่างกันเกิดนายเอย เอยรา พ่อย่าง ย่างรีย่างพ่อย่าง ไม่วาเนื้อเสือเนื้อช้าง ย่างไปฝากเมียเอย (ลูกคู่รับท่าย)
- ชาย แดกกันเกิดนางเอย เอยรา แม่แด แดรีแดแม่แด จะลงที่หนองไหน คัวที่จะไปหนองนั้นแน่ (เข้า-จะลง) นกกระสาปลากระแห แดมาติดเอย (ลูกคู่รับท่าย)
- หญิง แดกกันเกิดนายเอย เอยรา พ่อแด แดรีแดพ่อแด นกกระสาปลากระแห แดมาลงหนองเอย (ลูกคู่รับท่าย)
- ชาย ดองกันเกิดนางเอย เอยรา แม่ดอง ดองรีดองแม่ดอง ดองเถิด ดองเถิด แม่ดอง ดองรีดองแม่ดอง ค่อนขยับจับจ้อง ดองให้ลูกนางเอย (ลูกคู่รับท่าย)
- หญิง ดองกันเกิดนายเอย เอยรา พ่อดอง ดองรีดอง พ่อดอง (ชะฉ่า ชะฉ่า ซา ซา ๆ ๆ) ดองรีดอง พ่อดอง กล่าดีก็เข้ามาลอง จะโดนกระของตีเอย (ลูกคู่รับท่าย)

นุงกางเกงขาก๊วย มีผ้าคาดเอว ผู้หญิงนุ่งซิ่นใส่เสื้อแขนกระบอกและสวมงอบ ฝ่ายชายบางที่ก็สวมหมวกสานด้วย

เพลงเกี่ยวข้าว

เพลงเกี่ยวข้าว เป็นการละเล่นพื้นเมืองของคนภาคกลาง ซึ่งนิยมเล่นกันในฤดูเกี่ยวข้าว เป็นการเกี่ยวพาราสีระหว่างชาย-หญิง เนื้อเพลงไพเราะคล้องจองกัน เป็นการ

กระตุ้นให้เกิดความเข้มแข็งในอาชีพ และปลูกฝังความรักและความสามัคคีในหมู่ชนที่มีอาชีพเป็นชาวนา การเล่นเพลงเกี่ยวข้าว มักจะจัดขึ้นที่ลานกว้าง ๆ กลางแจ้ง ในเวลากลางวัน ผู้เล่นแบ่งเป็นสองฝ่าย ชายและหญิง หัวหน้าฝ่ายชายเรียกว่าพ่อเพลง หัวหน้าฝ่ายหญิงเรียกว่าแม่เพลง แต่งกายแบบพื้นเมือง มือหนึ่งถือเคียว อีกมือหนึ่งถือรวงข้าว พ่อเพลงและแม่เพลง จะเริ่มด้วยบทไหว้ครูก่อน หลังจากนั้นก็เล่น

๖
บทรอง

(สร้อย) เดี๋ยวละนะเราเดี๋ยวละ อย่ามัวจะแกล่เหลียว เดี๋ยวละเดี๋ยวละจะเดี๋ยวละอ้ออ้อ

ชาย แม่สร้อยระยะที่มาพบเจ้า
ที่หวังฝากกายด้วยหมายจะชิด
เมื่ออย่าอายเอียงอย่าเลี้ยวอย่าหลบ
เชิญปราศรัยด้วยไมตรีจิต
อย่ามัวรำไรจงไขว่หา

ในวันเกี่ยวข้าวในนา
แม้อยอดชีวิตแม่ชื่นชีวา
ที่หวังจะคบกับแม่แก้วตา
จะได้ร่วมคิดทำนา
เสียเถิดแม่หน้านวลเอ๋ย

หญิง ได้ฟังคำขานมาชวนสนทน
ผู้ชายหลายถิ่นมักกับถิ่นมักปล่อน
ถึงคราวจะคอยประจบประแจง
คำหวานเป็นลมคำขมเป็นยา
อย่ามาก่อทนจะชวนให้อาย

ตัวน้องให้คิดเอียงอาย
ไม่นอนไม่นอนมักกลับมักกลาย
น้องให้ระแวงไม่วาย
ไม่เชื่อวาจาผู้ชาย
ฉันทเกลียดผู้ชายจริงเอ๋ย

เพลงแก้กันในเรื่องเกี่ยวพาราตี ขณะร้องก็รำไปด้วยให้เข้าจังหวะ

เพลงชาวไร่

เพลงชาวไร่หรือระบำชาวไร่ เป็นการละเล่นของคนในภาคกลาง เป็นการประชันด้วยคำคมต่าง ๆ ของชาย-หญิง เนื้อเพลงเริ่มด้วยบทไหว้ครูเป็นการระลึกถึงผู้มีพระคุณและสิ่งศักดิ์สิทธิ์ ในบทลูกคู่ จะกล่าวถึงสถานที่ต่าง ๆ เช่น ดง-

มะไฟ ดงมะกอก ดงลำไย เป็นต้น คล้ายกับจะบอกให้ทราบ ว่านอกจากข้าวแล้วพืชไร่อย่างอื่น เช่น ผัก ผลไม้ ก็มีตายดินทั่วไป บางคู่ปะทะคารมกันรุนแรงบอกว่า มาจากดงดำแย เป็นต้น นอกจากเพื่อความคล้องจองของกาพย์ กลอน แล้วยังเห็นบนแนกกันอย่างเผ็ดร้อน ส่วนใหญ่ฝ่ายใช้คารมรุนแรง มักเป็นฝ่ายหญิง แต่ฝ่ายชายก็ไม่ถอยส่ายทางแก้เกี่ยวไปจนได้

บทร้อง

บทลูกคู่

ระบำบางไทรเล่าเอ๋ย

เออระเหยลอมมา

คงไทรเอ๋ยล่ำไย

ชาย

ยอกรประณมก้มเศศวันทา

คุณบิดมารดาคุณพ่อคุณดิน

แผ่นดินเรานี้มีรูปชวานทอง

ขอเชิญแม่เพื่อนหญิงอย่าได้นิ่งได้นอน

เราช่วยกันทวนไถเราทำไร่ไถงาม

หญิง

ยอกรประณมก้มเศศวันทา

คุณบิดมารดาคุณพ่อคุณดิน

อันเนื้อดินถิ่นทองนี้เป็นของพวกเรา

เพื่อนชายมาวอนไม่ให้นอนไม่ให้นิ่ง

ที่แท้เราชื่นชมเรานิยมกสิกรรม

ระบำของชายบ้านไร่

หงส์เอ๋ยลอมมาไม่ไกลไม่ไกล

หอมหวลอยู่ในคงเอ๋ย

เอื่อนเอ๋ยบุษาคุดครุบาขาวไร่

(คงไทรเอ๋ยล่ำไย)

ที่ให้ทางทำกินพืชผลน้อยใหญ่

พ่อแม่ครอบครัวของท่านจึงจงเอาไว้ให้

อย่ารังเกียจรังอนในอาชีพชาวไร่

เพื่อดำเนินรอยตามบรรพบุรุษของไทย

เอื่อนเอ๋ยบุษาคุดครุบาขาวไร่

(คงไทรเอ๋ยล่ำไย)

ที่ให้ทางทำกินพืชผลน้อยใหญ่

พ่อแม่ก่อนเก่าท่านได้สะสมไว้

จะดีกว่าเพื่อนหญิงรังเกียจจริงหรือกระไร

ขอเชิญช่วยกันทำไร่ไถงามต่อไป

บรรณานุกรม

จุลจอมเกล้า, พระบาทสมเด็จพระ. พระราชพิธีสิบสองเดือน. กรุงเทพฯ บรรณาการ ๒๕๑๓

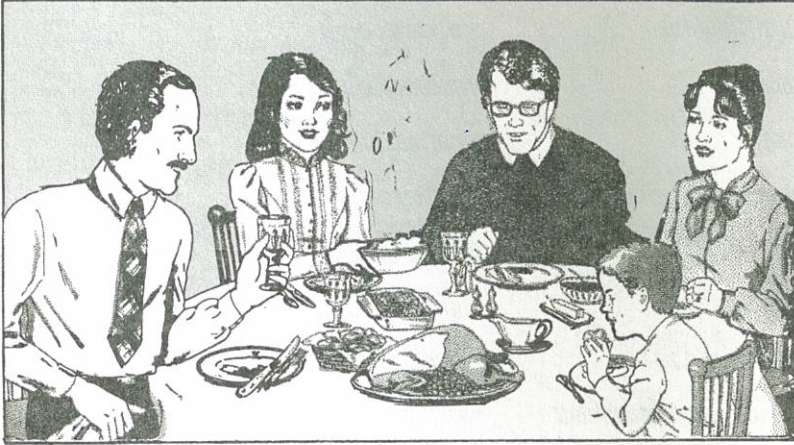
ฉวีวรรณ ดินวงศ์. การละครสำหรับครูประถม. กรุงเทพฯ วัฒนาพานิช ๒๕๒๔

เบญจมาศ พลอินทร์. วรรณคดีขนบธรรมเนียมพระราชมหาลิขิตสิบสองเดือน. กรุงเทพฯ โอเดียนสโตร์ ๒๕๒๓

เสรีบุรุษโกเศศ. การศึกษาเรื่องประเพณีไทยและชีวิตชาวไทยสมัยก่อน. กรุงเทพฯ เจริญรัตน์การพิมพ์ ๒๕๒๑

สมพงษ์ เกรียงไกรเพชร. ประเพณีไทยโบราณ. กรุงเทพฯ แพร่พิทยา ๒๕๑๕

วัฒนธรรมการกิน

* ชลธิชา บุนนาค

การกินอาหารของมนุษย์มีลักษณะที่แตกต่างจากการกินอาหารของสัตว์โลกอื่น ๆ กล่าวคือมนุษย์ไม่ได้มีหน้าที่ออกหาอาหาร (ตามซูเปอร์มาร์เก็ตหรือตลาดสด) เท่านั้น แค่มนุษย์ยังเป็นผู้ทำหน้าที่เพาะปลูกและเก็บเกี่ยวผลผลิตที่ได้ รวมไปถึงการกำหนดเวลาในการรับประทานอาหารเช้า การเลือกสรรอาหารที่จะรับประทาน การกำหนดเครื่องมือหรืออุปกรณ์ในการรับประทานอาหารเช้าอย่าง รวมไปถึงระเบียบปฏิบัติในการรับประทานที่เรียกว่า มารยาท หรือ manner ล้วนแล้วแต่เป็น ตัวอย่างที่เกี่ยวข้องกับการกินอาหารที่มนุษย์เป็นผู้กำหนดขึ้นทั้งสิ้น

หากเราจะพิจารณาในเรื่องของทฤษฎี ที่จะสนับสนุนแนวคิดในเรื่องการกินอาหาร (ของมนุษย์) การหาอาหาร การ

เก็บรักษาอาหาร การเตรียมการ (การปรุงอาหาร) และการบริการอาหาร ทฤษฎีของ A.H. Maslow ในเรื่องของ Human Maturation คงจะพออธิบายให้ท่านผู้อ่านเข้าใจได้อย่างกว้างขวางว่า วิธีการต่าง ๆ ที่มนุษย์นำมาใช้ ในเรื่องที่เกี่ยวข้องกับอาหารนั้นเป็นไปเพื่ออะไรบ้าง ดังนี้

๑. เพื่อสนองความต้องการของร่างกายในการดำรงชีวิต (Physical needs for survival) ข้อนี้ถือเป็นความต้องการ หรือปัจจัยพื้นฐานที่สุดของมนุษย์ในการกินอาหาร

๒. เพื่อสนองความต้องการในเรื่องของความมั่นคง/ความปลอดภัยในการดำรงตนอยู่ในสังคม

* หัวหน้าภาควิชาการท่องเที่ยวและการโรงแรม คณะมนุษยศาสตร์ มหาวิทยาลัยธุรกิจบัณฑิตย์ :
อ.ม. (ประวัติศาสตร์เอเชียตะวันออกเฉียงใต้) มหาวิทยาลัยศิลปากร

(Social needs of security) หมายความว่า เมื่อมนุษย์มีอาหารบริโภคในปัจจุบันอย่างพอเพียง มนุษย์จะเริ่มนึกถึงอนาคตหรือความมั่นคงในอนาคตว่า จะมีอาหารรับประทาน เช่นนี้ตลอดไปหรือไม่ วิธีหนึ่งที่จะทำให้เกิดความมั่นใจในเรื่องนี้ คือ การรู้จักเก็บรักษาอาหารที่มีอยู่หรือที่หามาได้ เพื่อใช้กินในอนาคต เป็นการรับประกันว่า จะไม่เกิดการอดมื้อกินมื้อนั้นๆ

๓. เพื่อแสดงความเป็นส่วนหนึ่งของสังคม (Belongingness) การได้ร่วมรับประทานอาหารกับกลุ่มคนในสังคม ไม่ว่าจะเป็นสังคมเล็กเช่นครอบครัว สังคมใหญ่เช่นสถานที่ทำงาน งานจัดเลี้ยง การประชุม ถือได้ว่า เป็นความพึงพอใจอย่างหนึ่งของมนุษย์ เพราะเท่ากับว่าตนได้รับการยอมรับจากสังคมนั้นๆ ถ้าท่านผู้อ่านเกิดไปพบเห็นใครนั่งกินอาหารคนเดียวทุกวัน ไม่มีใครคบหาสมาคมด้วย อาจจะพอสรุปได้ว่า เป็นบุคคลที่สังคมรังเกียจหรือไม่ยอมรับเข้ากลุ่ม

๔. เพื่อแสดงสถานะของบุคคลนั้น (Status) โดยทั่วไปแล้ว การรับประทานอาหารร่วมกับบุคคลใดบุคคลหนึ่ง มักจะมีความหมายแอบแฝงว่า สถานะของบุคคลที่ร่วมโต๊ะเดียวกันนั้นเท่าเทียมกัน ตัวอย่างที่เห็นได้ชัด คือ สังคมไทย บรรดาลูกจ้างหรือคนใช้จะต้องกินอาหารในครัว บางบ้านถึงขนาดที่ว่า อาหารที่กินต้องเหลือจากโต๊ะอาหารของเจ้านายก่อนหรือในสมัยโบราณ สถานะของผู้หญิงและเด็กจะต่ำกว่าผู้ชาย เพราะฉะนั้นจะต้องกินทีหลัง นอกจากการร่วมโต๊ะอาหารจะเป็นตัวบ่งบอกสถานะของบุคคลแล้ว อาหารที่กินก็สามารถบ่งบอกได้เช่นกันว่า บุคคลนั้นมีฐานะทางการเงินอย่างไร เช่นผู้ที่กินไข่ปลาการ์เวีย สเตอร์เนื้อลูกวัว ย่อมจะต้องร่ำรวยกว่าผู้ที่

กินไข่ปลาตุ๋น หรือสเต็กเนื้อวัวแน่ๆ แต่ทั้งนี้ไม่นับผู้ที่สนิยมสูงแต่รายได้ต่ำ ถือเป็นกลุ่มยกเว้น

๕. เพื่อความภาคภูมิใจในตนเอง (Self - realisation) ซึ่งจะเกิดขึ้น เมื่อความต้องการของมนุษย์ตั้งแต่ข้อ ๑-๔ สัมฤทธิ์ผล

การกินอาหารของคนแต่ละเชื้อชาติ แต่ละกลุ่มเปรียบเสมือนกับการแต่งกายในชุดพื้นเมือง หรือการพูดภาษาท้องถิ่น เป็นการตอกย้ำในเรื่องของเอกลักษณ์ทางวัฒนธรรม การเปลี่ยนแปลงในเรื่องต่างๆ เป็นสิ่งที่มนุษย์สามารถพัฒนาตนเองให้คล้อยตามสังคมที่ตนอาศัยอยู่ได้ไม่ยากนัก ยกเว้นการเปลี่ยนแปลงในเรื่องอาหารการกิน ซึ่งเป็นสิ่งสุดท้ายที่มนุษย์จะกระทำเมื่อต้องย้ายที่อยู่ใหม่ ในกรณีที่ชาวตะวันตกในการประกอบอาหารยาก ราคาสูง หรือขาดความสะดวกสบายในการประกอบอาหาร แต่หากมนุษย์ยังสามารถหาเครื่องปรุงเครื่องเทศ หรือวัตถุดิบได้ มนุษย์ก็จะยังคงประกอบอาหารตามที่ตนคุ้นเคย คงไม่ต้องดูอันไกล คนไทยเราเฝ้าไปไหนๆ ทั่วโลก ต้องพกพาอาหารการกินแบบไทยๆ ติดกระเป๋ไปด้วย ไม่ว่าจะเป็นน้ำพริกเผา น้ำปลา พริกป่น เนื้อเค็ม กุนเชียง และอื่นๆ อีกมากมายสมดังคำกล่าวที่ว่า *"เรื่องกินเรื่องใหญ่ เรื่องตายเรื่องเล็ก"* ตามสถานที่ท่องเที่ยวในต่างประเทศ ร้านขายอาหารไทย ตลาดขายอาหารแห่งประเภทเครื่องแกงเครื่องเทศ จะปรากฏอยู่มากมายหลายแห่ง ซึ่งล้วนแล้วแต่ทำมาค้าล่อง เพราะได้ลูกค้าคนไทย (รวยๆ) เข้าไปอุดหนุนอย่างสม่ำเสมอ และจากความคุ้นเคยกับวัฒนธรรมการกินแบบไทยๆ เราจึงแปลงงานเลี้ยงแบบตะวันตกเสียใหม่ ซึ่งเจ้าของวัฒนธรรมเห็นแล้ว คงจำสภาพเดิมไม่ได้

ไม่ว่าจะเป็นงานเลี้ยงcocktail ที่ผู้ที่สนิทสนมกันจะจับกลุ่มนั่งคุยกันเอง หรือจับจองพื้นที่อยู่หน้าหม้อกระเพาะปลาถ้วยเดียวเรือ เตาขนมเบื้อง แทนที่จะยืนคุยกันหรือทักทายกัน ในระหว่างผู้ร่วมงาน หรืองานเลี้ยงแบบบุฟเฟต์ที่ตามหลักปฏิบัติของสากล คือ การเข้าแถวตักอาหารที่ตนต้องการใส่จาน แล้วกลับมานั่งรับประทานที่โต๊ะ หากไม่อิ่มก็กลับไปตักใหม่ แต่บุฟเฟต์แบบไทยจะปรากฏสภาพว่า ไม่มีแถวต่างคนต่างลูกไปหยิบจาน แล้วแทรกเข้าไปตามช่องที่มีอาหารที่ตนถูกใจ แล้วตักใส่จานมาจนล้น หรืออีกแบบหนึ่ง คือ มีการแบ่งงานกันล่วงหน้าว่า ใครจะตักอะไรบ้าง ของควาว ของหวาน ผลไม้ ข้าวเปล่า แล้วยกมากองรวมกันที่โต๊ะรับประทานร่วมกัน เพราะฉะนั้นงานบุฟเฟต์แบบไทย จานใส่อาหารจะไม่พอ ๑๐ คนแทนที่จะ ๑๐ จาน กลับกลายเป็น ๑๐ คน ๒๐ จาน ผลไม้จะถูกยกมาตั้งที่โต๊ะแขก จนกลายเป็นตลาดผลไม้ขนาดย่อม นี่เป็นตัวอย่างหนึ่งที่แสดงให้เห็นว่าวัฒนธรรมการกินของคนแต่ละชาติเป็นสิ่งที่เปลี่ยนยาก อะไรที่เป็นวัฒนธรรมของชนชาติอื่น อาจจะถูกวัฒนธรรมการกินของคนท้องถิ่นเปลี่ยนแปลง หรือดัดแปลงจนมองสภาพเดิมไม่ออก ทั้งนี้อาจจะดูไม่เป็นปัญหา ถ้าเราอยู่ในบ้านเมืองเรา เพราะคนไทยมีคตินิยมว่า "ทำอะไรตามใจ คือ ไทยแท้" แต่หากเราต้องไปอยู่ในสังคมอื่น เราคงทำตัวแบบไทยแท้ไม่ได้ ดังนั้น ผู้เขียนจึงใคร่ขอเสนอแนะวัฒนธรรมการกินของชนชาติอื่น ที่ถือได้ว่ามีชื่อเสียงในเรื่องการกิน คือ ฝรั่งเศส กับ จีน เพื่อท่านผู้อ่านมีโอกาสร่วมรับประทานอาหารกับเจ้าของวัฒนธรรม จะได้สามารถทำตัวกลมกลืนไปกับเขาได้ ซึ่งนั่นหมายถึงหน้าตาของท่าน และหน้าตาของคนไทยว่าไม่ใช่คนหุบปากเถื่อน ทำอะไร เขยๆ ในโต๊ะอาหาร ซึ่งผู้เขียนเชื่อว่า

คนไทยทำได้ทุกอย่างอยู่แล้ว

ฝรั่งเศส ถือว่าเป็นเจ้ายุทธจักรในเรื่องของอาหารการกิน ศัพท์แสงเกี่ยวกับรายการอาหาร ที่พิมพ์อยู่ในเมนูที่ขายตามภัตตาคารอาหารชั้น ๑ ในโรงแรมระดับ ๕ ดาว ก็ต้องเป็นภาษาฝรั่งเศส จึงจะได้รับการยอมรับจากลูกค้าชั้นหนึ่งของแท้ (แม้ว่าลูกค้าบางคนอาจจะอ่านไม่ออกเลย) บทสนทนาในขณะรับประทานอาหารกับชาวฝรั่งเศส ก็ขอแนะนำให้คุยเรื่องอาหารและเครื่องดื่ม จะทำให้สัมพันธ์ไมตรีเจริญงอกงามยิ่งขึ้นในขณะร่วมโต๊ะอาหาร เพราะชาวฝรั่งเศสภาคภูมิใจในอาหารของตน และเหล้าองุ่น คือ ชีวิตจิตใจของเขา ดังมีคำเปรียบเทียบกับ A meal without wine is like a day without sunshine แปลโดยผู้เขียนว่า อาหารมื้อใดที่ไม่มีเหล้าองุ่น เปรียบเสมือนวันที่ปราศจากแสงอรุโณทัย

ดังนั้น หากท่านผู้อ่านได้รับเชิญไปร่วมรับประทานอาหารกับชาวฝรั่งเศส คงจะสงัดน่านงอก (น้ำส้ม) ไม่ได้รวมทั้งมารยาทหรือวัฒนธรรมการกินของเขา ที่เราจะต้องปฏิบัติตาม มิฉะนั้น ครั้งต่อไปเขาอาจเชิญเราไปนั่งร่วมโต๊ะกับบรรดาหัวหน้าสาวใช้ เพราะถือว่า การปฏิบัติตัวของเราไม่อยู่ในสถานะเท่าเทียมกับเขาก็เป็นได้

ข้อแนะนำเกี่ยวกับวัฒนธรรมการกินของชนชาติฝรั่งเศสมีดังนี้

๑. เครื่องดื่มแก้วแรก ที่แขกจะได้ดื่มเมื่อไปถึงงานหรือบ้านเจ้าภาพ คือ Aperitif หรือเหล้าก่อนอาหาร บางทีก็เรียกว่า Cocktail ในภาษาอังกฤษ และอย่าเผลอไปสั่งเหล้าองุ่น (wine) เพราะเหล้าองุ่นจะมีบริการควบคู่ไปกับการ

รับประทานอาหารเท่านั้น เจ้าภาพจะเป็นผู้บริการให้กับแขกเอง เพราะฉะนั้น จงรอรับเครื่องดื่ม

๒. ของขบเคี้ยว จะเป็นประเภทขนมปังกรอบ หรือ ลูกนัท ซึ่งมีไว้กินเล่นในระหว่างที่รอเวลารับประทานอาหาร ดังนั้น จงอย่ากินแบบเอาจริงเอจัง

๓. เมื่อถึงเวลาเข้านั่งโต๊ะอาหาร เจ้าภาพจะเป็นผู้กำหนดที่นั่งให้กับแขกเอง รอฟังเจ้าภาพว่า ให้เรานั่งตรงไหน หรือคว้านโต๊ะ มีแผ่นป้ายชื่อเราอยู่ตรงไหนที่นั่งตรงนั้น

๔. อุปกรณ์เครื่องใช้ในการรับประทานอาหาร จะเริ่มจากคู่มืออยู่ด้านนอกสุดเรียงเข้ามาด้านใน อุปกรณ์ที่วางอยู่เหนือจาน มีไว้สำหรับขมหวานเท่านั้น

๕. เมื่อมีการบริการเหล้าองุ่นกับอาหารจานแรก หลังจากทุกคนในโต๊ะได้รับเหล้าองุ่นครบแล้ว เจ้าภาพจะเชิญชวนให้แขกทุกคน จิบไวน์ถือเป็นการให้เกียรติซึ่งกันและกัน (จิบ หมายถึง ดื่มเล็กน้อยพอเป็นพิธี)

๖. การแสดงความคิดเห็นเกี่ยวกับอาหารและเครื่องดื่ม ถือเป็นหัวข้อที่น่าสนใจ แต่ในสถานการณ์ที่คิดว่า คงพูดอะไรดี ๆ ไม่ได้ (เพราะอาหารไม่อร่อย เหล้าองุ่นไม่คุ้นลิ้น) จงเงียบและยิ้ม

๗. อาหารที่แขกรับประทาน จะมีลำดับของการออกมาบริการ คือ มักจะเริ่มด้วยอาหารเรียกน้ำย่อย (ประเภทซุพ/ปลา หรือสลัดผัก) ตามด้วยอาหารจานหลัก ซีส ขมหวาน ผลไม้ ซึ่งจะมีการนำเหล้าองุ่นมาบริการควบคู่ไปกับอาหารทุกจาน ยกเว้นสลัด ส่วนขนมเปี๊ยะ จะนำออกมาบริการพร้อมของหวาน

๘. เมื่อรับประทานอาหารเสร็จ จะมีการบริการเครื่องดื่มหลังอาหาร เรียกว่า Digestif เป็นเหล้าช่วยย่อยอาหาร หากท่านต้องการสูบบุหรี่ ก็สามารถสูบได้ในขณะนี้ แต่ควรขออนุญาตเจ้าภาพก่อนถ้าผู้ร่วมโต๊ะไม่มีใครสูบบุหรี่ แต่อย่าสูบบุหรี่ในขณะที่กำลังรับประทานอาหารเด็ดขาด

จีน หากหันมามองดูประเทศทางแถบตะวันออกที่เป็นเจ้ายุทธจักรด้านการกิน คงได้แก่ ประเทศจีน ดังมีคำกล่าวถึงกิตติศัพท์ในเรื่องนี้ว่า "ในขณะที่คนทั่วๆ ไปกินเพื่ออยู่ คนจีนเป็นคนที่อยู่เพื่อกิน" ซึ่งจะเห็นได้ว่า ชาวจีนเป็นคู่แข่งที่สำคัญของชาวฝรั่งเศสในเรื่องนี้ แนวคิดหรือชีวิตความเป็นอยู่ของชาวจีน ก็ดูจะวนเวียนอยู่กับอาหารการกิน ดังจะเห็นได้จากคำพูดที่ชาวจีนใช้ทักทายกันในตอนเช้า ซึ่งมีความหมายในภาษาไทยว่า "คุณกินข้าวหรือยัง" ซึ่งคำทักทายดังกล่าว ดูจะติดปากคนไทยจำนวนไม่น้อยเหมือนกัน

วัฒนธรรมในการกินอาหารของชาวจีน จะแตกต่างกันออกไปตามภูมิภาคต่างๆ เหมือนเช่นประเทศไทยมีภาคเหนือ ภาคอีสาน ภาคกลาง ภาคใต้ ซึ่งมีลักษณะของอาหารและการกินแตกต่างกัน อาหารของชาวจีน ที่แพร่หลายและเป็นที่รู้จักคุ้นเคยในหมู่คนไทย คือ ดิมซำ (Dim Sum) ซึ่งเป็นอาหารจีนแบบของชาวกวางตุ้ง ที่รวมความหลากหลายของการปรุงอาหารนานาชนิด ในภัตตาคารชั้นเลิศจะพบว่าบรรยากาศภายในร้าน จะเต็มไปด้วยความสับสน อลหม่าน เอะอะ โวยวาย ราวกับกำลังเกิดสงครามโลกครั้งที่ ๓ ทั้งนี้ เพราะ วัฒนธรรมการกินของชาวจีน มักจะนิยมกินอาหารที่ทำเสร็จทันที ดังนั้นอาหารทุกอย่าง จะไม่มีการทำล่วงหน้าไว้นาน ทำกันเดี๋ยวนั้น กินเดี๋ยวนั้น ซึ่งชาวจีนถือว่า เสียงและ

ความโกลาหลดังกล่าว เป็นส่วนประกอบที่สำคัญไม่น้อยไปกว่าอาหารที่รับประทานเลยทีเดียว

หากจะกล่าวโดยสรุปเกี่ยวกับวัฒนธรรมการกินของชาวจีน คงจะมีเนื้อหาสาระดังนี้

๑. วัฒนธรรมการกินอาหารของชาวจีน มักจะรับประทานร่วมกันเป็นกลุ่มใหญ่ ดังนั้น โตะอาหารของชาวจีนมักจะเป็น โตะกลม มีแผ่นวงกลมยก วงกลมนี้สามารถหมุนได้ ทำให้สะดวกในการตักอาหารรับประทานกันทุกคน แต่ถึงแม้ว่า จะมีผู้ร่วมโตะไม่มากนัก ประมาณ ๔-๕ คน ก็ไม่เป็นไรพยายามรับประทานให้มากที่สุดก็แล้วกัน

๒. ในงานจัดเลี้ยงที่เรียกว่า โตะจีน อาหารจานแรกจะเป็นประเภทของขบเคี้ยว เช่นเดียวกับชาวตะวันตก แต่เปลี่ยนจากลูกนัทเป็นเม็ดถั่วเขียว และขนมปังกรอบเป็นของกินเล่นอื่นๆ เช่น หมูแผ่น ไส้กรอกทอด หอยจ้อ ซึ่งเจ้าภาพจะไล่ตะเกียบคีบอาหาร จากจานกลาง ๒-๓ อย่าง ใส่ในจานของแขกผู้มีเกียรติ รวมไปถึงการคีบให้แขกคนอื่นๆ ด้วย ดังนั้นการใช้ตะเกียบในการรับประทานอาหารแบบชาวจีน ก็เป็นเรื่องที่ต้องฝึกสำหรับผู้ไม่คุ้นเคย การที่จะเอาตะเกียบ ๑ ข้าง จิ้มลงไปตรงกลางของขนมจีบ หรือหอยจ้อ คงต้องดูสถานการณ์ว่าเจ้าภาพหรือผู้ร่วมโตะเป็นใคร เขาจะยอมรับได้ไหม กับการกินแบบไทยๆ ซึ่งบางคนอาจจะพัฒนาไปถึงขั้นใช้มือหยิบเข้าปากเลย เพราะจนปัญญาที่จะใช้ตะเกียบ

๓. อาหารที่มีบริการแบบโตะจีน จะค่อยๆ ททยอลำเลียงสู่โตะอาหารตามลำดับ คล้ายอาหารของชาติทาง

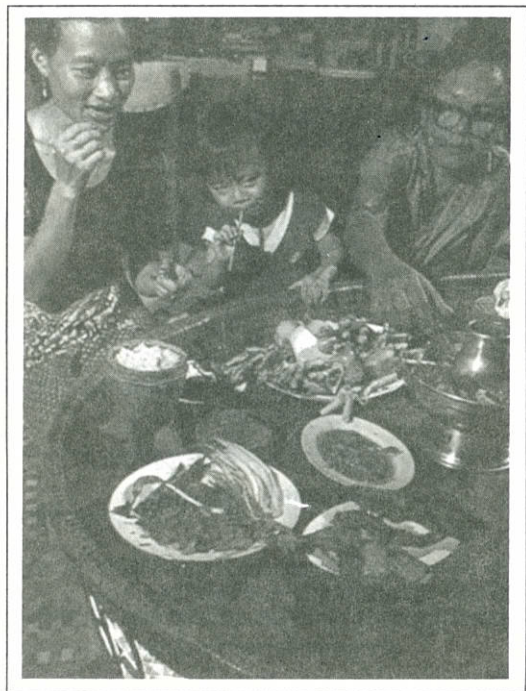
ตะวันตก จงอย่าผลิผลามรับประทานอาหารชนิดใดชนิดหนึ่ง เพราะจะทำให้คุณอึดอัดก่อนที่อาหารจานหลัง ๆ จะถูกนำออกมา รวมทั้งขนมหวานในรายการสุดท้าย

๔. การรับประทานอาหารของคนจีน ก่อนข้างจะเริ่มเร็วและเลิกเร็ว กล่าวคือ อาหารกลางวัน อาจจะเริ่มรับประทานเวลา ๑๑.๓๐ น. อาหารค่ำ ประมาณ ๑๘.๐๐ น. บางโรงแรม พอถึงเวลา ๑๘.๓๐ น. ก็เริ่มปิดครัวแล้ว การที่จะหวั้งบริการ room service ตลอด ๒๔ ชั่วโมง คงหาได้ยาก

๕. เมื่อรับประทานอาหารเสร็จ ผลไม้สดหรือผลไม้ลอยแก้ว จะเป็นอาหารจานสุดท้าย ที่นำออกมาบริการ หลังจากอึดแล้ว ทุกคนจะต้องลุกขึ้นเดินยัดเส้นยัดสาย ทักทายผู้ที่มาในงาน หรือกล่าวขอบคุณเจ้าภาพแล้วลากลับ ซึ่งชาวจีนถือว่า การลากลับทันทีที่รับประทานอาหารจานสุดท้ายเสร็จ เป็นมารยาทที่ดี

๖. ชาวจีนเป็นผู้ที่มีความสามารถในการกินอาหารทุกชนิด และสามารถเสาะแสวงหาวิธีการปรุงอาหารให้ได้รสอร่อย และมีคุณประโยชน์ต่อร่างกายครบถ้วน แต่อย่างไรก็ตาม สำหรับผู้ที่ไม่คุ้นเคยกับอาหารที่ปรุงจากส่วนต่าง ๆ ของสัตว์บางประเภท ควรจะได้มีการสอบถามเสียก่อน จะได้ตัดสินใจดีกว่า จะรับประทานหรือไม่ เพราะอาหารพิเศษ ๆ ของชาวจีน อาจมีส่วนประกอบของบรรดาเนื้อสุนัข มันสมองลิง เนื้อแมว งูเห่า อู้งดินหมี เป็นต้น ทั้งนี้รวมไปถึงเครื่องดื่มด้วย เพราะที่มองดูว่าเป็น VODKA อาจกลายเป็น SNAKE VODKA หรือคิงูเห่า ซึ่งจะมีการเชือดและล้างควักเอาดีงูออกมารีดใส่แก้วที่โตะอาหารกันจะ ๆ เลย

๗. บทสนทนาในโต๊ะอาหาร ก็คงหนีไม่พ้นเรื่องอาหาร การกิน เข้าทำนองที่ว่า อะไรก็ตามที่ชนชาตินั้นภาคภูมิใจ หากเราพูดถึง ย่อมทำให้ผู้ฟังพอใจ ถึงขนาดที่ว่า อะไรๆ ที่ผู้พูดต้องการ ก็จะได้รับคำตอบสนองที่ดี ดังมีประโยคที่เขียนไว้ว่า

"The kitchen door opens many other doors in China" แปลได้ว่า "ประตูครัวสามารถเปิดไปสู่ประตูอื่นๆ ในประเทศจีนได้อีกมากมาย"

เท่าที่เขียนมาทั้งหมด คงทำให้ผู้อ่านมองเห็นแล้วว่า การกินไม่ใช่อาหารของการนำเอาอาหารเข้าปาก เพื่อให้กระเพาะอืดเท่านั้น แต่ยังแฝงไว้ด้วยวิถีชีวิต วัฒนธรรม ความเชื่อ ศาสนา ที่คนแต่ละกลุ่ม แต่ละเชื้อชาติ ยึดถือปฏิบัติ การเรียนรู้วัฒนธรรมการกินของชาติต่างๆ จะทำให้เราสามารถเข้าสมาคมกับคนชาตินั้นๆ ได้อย่างไม่เคอะเขิน และถ้าคนเราลองกินอาหารร่วมโต๊ะกันได้ คุยกันได้ถูกคอ ความสนิทสนมย่อมเกิดขึ้น ซึ่งในไม่ช้า ก็จะกลายเป็นความคุ้นเคยใกล้ชิด เมื่อถึงจุดนั้น อะไรๆ ก็คงไม่ยากแล้ว แม้เราจะเป็นคนต่างบ้านต่างเมือง ดังนั้น ผู้เขียนจึงขอแนะนำให้เราลองเรียนรู้วัฒนธรรมของชาติอื่นๆ โดยเริ่มต้นจากวัฒนธรรมการกินก่อนหวังว่า คงไม่ยากเกินไปสำหรับคนไทย ผู้ที่มีชีวิตอุดมสมบูรณ์ไปด้วยอาหารการกินนานาชนิด จากนานาประเทศทั่วโลก

บรรณานุกรม

Kittler, Pamela Goyan and Sucher, Kathryn. Food and Culture in America : A Nutrition Handbook.

New York : Van Nostrand Reinhold, 1989.

Sinclair, Kevin and Po-Yee, Iris Wong. Culture Shock : China. Singapore : Times Books International, 1993.

Taylor, Sally Adamson. Culture Chock : France. Singapore : Jim Jin, 1990.

ความสัมพันธ์ระหว่างพระพุทธรูปทรงเครื่อง กับพระพุทธรูปครองจีวรระดับลวดลาย ในรัชกาลพระบาทสมเด็จพระนั่งเกล้าเจ้าอยู่หัว

*อดุลย์ศักดิ์ เทียมแพ่งพันธุ์

พระบาทสมเด็จพระนั่งเกล้าเจ้าอยู่หัว ทรงเป็นพระมหากษัตริย์ในพระบรมราชจักรีวงศ์ ที่ทรงสร้างพระพุทธรูปมา ซึ่งประดิษฐานอยู่ในพระบรมมหาราชวังเป็นจำนวนมากที่สุด (สุริยวุฒิ สุขสวัสดิ์, ม.ร.ว. ๒๕๓๕ : ๙๙) พระพุทธรูปเหล่านี้ ประกอบไปด้วยพระพุทธรูปที่ทรงสร้างขึ้นอุทิศถวายเพื่อเป็นพระราชกุศลแด่อดีตบรมมหากษัตริย์ราชเจ้า พระบรมวงศานุวงศ์ และเพื่อเป็นพระราชกุศลในพระองค์เอง

พระพุทธรูปทรงเครื่องจักรพรรดิราชาธิราช และพระพุทธรูปฉลองพระองค์ ที่พระบาทสมเด็จพระนั่งเกล้าเจ้าอยู่หัวโปรดให้สถาปนาขึ้นนั้น ถือเป็นพระราชนิยมของพระองค์ ซึ่งคงจะมาจากมูลเหตุที่สำคัญ ๒ ประการ คือ

๑. เนื่องจากพระองค์ทรงขึ้นครองราชย์ โดยการเลือกตั้งจากพระบรมวงศานุวงศ์ และข้าราชการ จึงเป็นเหตุให้พระบาทสมเด็จพระจอมเกล้าเจ้าอยู่หัว ซึ่งเป็นพระอนุชา และเป็นเจ้าฟ้าไม่ได้ขึ้นครองราชย์ จนต้องทรงผนวชเสียตลอดรัชกาลของพระเชษฐาธิราช รัชกาลที่ ๓ ทรงสร้างพระห้ามญาติ ก็คงเพื่อห้ามพระญาติพระองค์ มิให้เป็นสองฝักสองฝ่าย มิให้ราชนานแตกความสามัคคีกัน (มหาวิทยาลัยศิลปากร ๒๕๒๕ : ๑๖)

๒. จากคติพุทธราชาที่เทียบฐานะเหนือพุทธางกูร หรือพระพุทธรูปในฐานะที่เป็นวรมณกษัตริย์ (คึกฤทธิ์ ปราโมช, ม.ร.ว. และคณะ ๒๕๒๕ : ๓๕๙) ดังนั้น จึงได้เกิดการสร้างพระพุทธรูปฉลองพระองค์ของพระมหากษัตริย์ ซึ่งมี

* อาจารย์ประจำคณะมนุษยศาสตร์ มหาวิทยาลัยธุรกิจบัณฑิต : ศศ.บ. (ประวัติศาสตร์ศิลปะ) มหาวิทยาลัยศิลปากร

มาแล้วตั้งแต่สมัยอยุธยา

พระพุทธรูปที่สำคัญที่ทรงสร้างขึ้น ซึ่งปัจจุบันประดิษฐานอยู่ในพระบรมมหาราชวัง และวัดพระศรีรัตนศาสดาราม แบ่งได้เป็น

พระพุทธรูปทรงเครื่องจักรพรรดิราชาธิราช

สร้างขึ้นเพื่อถวายเป็นพระราชกุศลแด่พระบาทสมเด็จพระพุทธยอดฟ้าจุฬาโลก พระบาทสมเด็จพระพุทธเลิศหล้านภาลัย และพระบรมวงศานุวงศ์ เพื่อเป็นพระราชกุศลในพระองค์ ตามพระราชประเพณีที่สืบทอดมาตั้งแต่สมัยอยุธยา โดยการทำเป็นพระพุทธรูปทรงเครื่องใหญ่ ประทับยืน ยกพระหัตถ์ทั้งสองข้างแสดงปางห้ามสมุทร หรือที่รู้จักกันในนามปางทรมานพระยามาขมพูป ประกอบไปด้วย

๑. พระพุทธรูปทรงเครื่องจักรพรรดิราชาธิราช ภายใต้อพราภรณ์วิมาน ได้แก่

๑.๑ *พระพุทธรูปนิมิต* (พระพุทธรูปนิมิต) ทรงอุทิศถวายแด่พระบาทสมเด็จพระพุทธเลิศหล้านภาลัย

๑.๒ *พระพุทธรูปรัษฎัญญ์* (พระพุทธรูปรัษฎร์) ทรงบำเพ็ญพระราชกุศลในพระองค์เอง

๒. พระพุทธรูปทรงเครื่องจักรพรรดิราชาธิราช ภายใต้อพราภรณ์วิมาน

๒.๑ *พระพุทธรูปยออดฟ้าจุฬาโลก* ทรงอุทิศถวายแด่พระบาทสมเด็จพระพุทธยอดฟ้าจุฬาโลก

๒.๒ *พระพุทธรูปเลิศหล้านภาลัย* (แปลงเป็นพระพุทธรูปเลิศหล้านภาลัย ในรัชกาลพระบาทสมเด็จพระจอมเกล้า

เจ้าอยู่หัว) (*สุริยวุฒิ สุขสวัสดิ์, ม.ร.ว. ๒๕๓๕ : ๑๐๑*) ทรงอุทิศถวายแด่พระบาทสมเด็จพระพุทธเลิศหล้านภาลัย

พระพุทธรูปฉลองพระองค์นี้ ประดิษฐานอยู่ทางด้านทิศเหนือและใต้ของฐานชุกชี พระพุทธรูปมหายานนิกายตามลำดับ

นอกจากนี้ยังมีพระพุทธรูปทรงเครื่องอีกชุดหนึ่งที่พระบาทสมเด็จพระนั่งเกล้าเจ้าอยู่หัว โปรดเกล้าโปรดกระหม่อมให้สร้างเป็นพระพุทธรูปฉลองพระองค์ของพระมหากษัตริย์ราชาธิราชเจ้า สมเด็จพระบรมราชาธิราชเจ้า สมเด็จพระบรมวงศ์ และพระบรมราชวงศ์ ประดิษฐานอยู่ที่มุมพระเบญจาของฐานชุกชีพระพุทธรูปมหายานนิกาย รวม ๑๐ องค์ (*สุริยวุฒิ สุขสวัสดิ์, ม.ร.ว. ๒๕๓๕ : ๑๐๒*) คือ

๑. พระพุทธรูปฉลองพระองค์พระบาทสมเด็จพระพุทธยอดฟ้าจุฬาโลก

๒. พระพุทธรูปฉลองพระองค์พระบาทสมเด็จพระพุทธเลิศหล้านภาลัย

๓. พระพุทธรูปฉลองพระองค์สมเด็จพระบรมราชาธิราชเจ้ามหาสุรสิงหนาท

๔. พระพุทธรูปฉลองพระองค์สมเด็จพระบรมราชาธิราชเจ้ามหาเสนานุรักษ์

๕. พระพุทธรูปฉลองพระองค์กรมพระราชวังบวรสถานพิมุข

๖. พระพุทธรูปฉลองพระองค์สมเด็จพระเจ้าฟ้ากรมสมเด็จพระเทพสุทนต์

๗. พระพุทธรูปฉลองพระองค์สมเด็จพระเจ้าฟ้ากรมสมเด็จพระศรีสุทนต์

๘. พระพุทธรูปฉลองพระองค์สมเด็จพระศรีสุลาลัย

สวัสดิ์, ม.ร.ว. ๒๕๓๕ : ๘๙)

๙. พระพุทธรูปฉลองพระองค์สมเด็จพระเจ้าฟ้ากรม-
หลวงศรีสุนทรเทพ

ในส่วนของพระภูษาทรง ซึ่งประกอบไปด้วยอุตรา-
สงค์และอันตราวาสก มีลักษณะสำคัญที่สามารถแจกแจง
รายละเอียดได้ดังต่อไปนี้

๑๐. พระพุทธรูปฉลองพระองค์พระเจ้าลูกเธอกรมหมื่น-
อัปสรสุดาเทพ

อุตราสงค์ แบ่งได้เป็น

พระพุทธรูปทรงเครื่อง
ในสมัยพระบาทสมเด็จพระนั่งเกล้าเจ้าอยู่หัว ได้นำ
แบบอย่างพุทธลักษณะมา
จากพระพุทธรูปทรงเครื่อง
ที่พระบาทสมเด็จพระพุทธ-
ยอดฟ้าจุฬาโลกทรงสถาปนา
ขึ้นกล่าวคือ เป็นพระพุทธรูป
ประทับยืนแบบสมถังค์
ทรงเครื่องจักรพรรดิราชาธิ-
ราช แสดงปางห้ามสมุทรด้วย

พระหัตถ์ทั้งสองข้าง พระพักตร์เรียวมน พระขนงโก่ง พระ-
เนตรเหลือบต่ำ พระนาสิกโด่ง พระโอษฐ์เรียว และพระกรรณ
ยาวเกือบจรดพระอังสา ทรงขนาบงูฏประกอบด้วยกรเจียร-
จร ส่วนองค์พระพุทธรูปนั้น ครองอุตราสงค์ทั้งหมัดคลุมและ
หมัดเฉียง ทรงกรองสองส่วาลเจียวยพระอังสาทั้งสองข้าง มี
ทับทรวงรูปสี่เหลี่ยม ทรงพาหุรัดทองกร แหวนรอบปะวะหล้า
พระธำมรงค์ทุกนิ้วพระหัตถ์ ทรงสายรัดพระองค์ซึ่ง มีบันเหนง
รูปดอกไม้ประดับ ด้านล่างของบันเหนงมีสุวรรณกระดกห้อย
ย้อยอยู่เบื้องหน้า เหนืออันตราวาสกซึ่งจีบหน้านาง มีเจียรระบาด
และชายไหว ชายแครงเป็นลายกนกใบเทศซ้อนกัน ๓ ชั้น
ทรงทองพระบาทและฉลองพระบาทเชิงงอน (สุริยวุฒิ สุข-

๑. พระพุทธรูปครองอุตรา-
สงค์แบบหมัดคลุม เช่น
พระพุทธรูปฉลององค์
พระบาทสมเด็จพระพุทธ-
ยอดฟ้าจุฬาโลก พระบาท-
สมเด็จพระพุทธเลิศหล้า-
นาลัย ฯลฯ อุตราสงค์มัก
จะเป็นพื้นเรียบ ไม่มี
ลวดลายประกอบ คงอาจ
จะเป็นเพราะต้องการเน้น
ในส่วนของเครื่องประดับ

พระองค์ให้ดูเด่นขึ้น ซึ่งแตกต่างจากพระพุทธรูปทรงเครื่องที่
ครองอุตราสงค์แบบหมัดคลุม ในสมัยอยุธยาตอนปลาย เนื่อง
จากยังไม่มีการใช้เครื่องประดับตกแต่งองค์พระพุทธรูปมากมาย
เหมือนในสมัยรัตนโกสินทร์ แต่นิยมทำลวดลายประดับตกแต่ง
บริเวณชายอุตราสงค์ทั้งสองข้าง เป็นส่วนที่ช่วยเสริมให้
พระพุทธรูปงดงามยิ่งขึ้น

๒. พระพุทธรูปครองอุตราสงค์แบบหมัดเฉียง เช่น
พระพุทธรูปนิมิต พระพุทธรูปธัญญ์ พระพุทธรูปยอดฟ้าจุฬาโลก
พระพุทธรูปเลิศหล้าสุลาลัย ฯลฯ จะมีชายอุตราสงค์พาดผ่าน
พระอังสาซ้ายลงมาจรดพระนาภี ตกแต่งด้วยลายกนกคอดพุ่ม
ทรงข้าวบิณฑ์ และกนกเปลว (พิริยะ ไกรฤกษ์ ๒๕๒๘ : ๙๖)

สร้างขึ้นในรัชกาลพระบาทสมเด็จพระพุทธยอดฟ้าจุฬาโลก สำหรับลวดลายบนอุตราสงค์ พระพุทธรูปฉลองพระองค์ขนาดเล็ก มักจะอยู่ในรูปของลายก้านต่อดอก ซึ่งจะมีรายละเอียดมากขึ้นอยู่กับขนาดขององค์พระพุทธรูปเป็นสำคัญ

อัครवास

อัครवासของพระพุทธรูปทรงเครื่องทั้งหมด จะเป็นการนุ่งแบบจีบหน้านาง ลวดลายที่ประกอบอยู่บนผ้ามีลักษณะเหมือนกับผ้ายกทองของพระมหากษัตริย์ ลายที่นิยมคือ ลายพุ่มข้าวบิณฑ์ก้านแย่ง ซึ่งจะมีรายละเอียดมากขึ้นเพียงใดขึ้นอยู่กับขนาดของพระพุทธรูปเช่นกัน

สำหรับพระพุทธรูปที่พระบาทสมเด็จพระนั่งเกล้าเจ้าอยู่หัว ทรงสร้างเป็นพระราชกุศลส่วนพระองค์และมีลักษณะพิเศษอย่างหนึ่ง คือ การประดับลวดลายลงบนอุตราสงค์ รวมทั้งอัครवास มีตัวอย่างที่สำคัญคือ

๑. พระชัยวัฒน์ประจำรัชกาล

เป็นพระพุทธรูปปางมารวิชัย ครองอุตราสงค์ห่มเฉียง ประดับลายก้านแย่งลงยาสี ที่ขอบของอุตราสงค์ยาวจรดพระนาภี ประดับด้วยลายก้านต่อดอก

๒. พระพุทธรูปปางสมาธิบนฐานสิงห์ ภายในหอพระสุลาลัยพิมาน

เป็นพระพุทธรูปประทับนั่งปางสมาธิบนฐานสิงห์ประดับอัญมณี ครองอุตราสงค์ห่มเฉียง ประดับด้วยลายก้านแย่งลงยาสี ขอบของอุตราสงค์ยาวจรดพระนาภีประดับลายก้านต่อดอก

๓. พระพุทธรูปปางมารวิชัย ภายในพระอุโบสถวัดพระศรีรัตนศาสดาราม

เป็นพระพุทธรูปกาไหล่ทองปางมารวิชัย ครองอุตราสงค์ห่มเฉียงประดับลายดอกไม้ ขอบของอุตราสงค์ยาวจรดพระนาภีประดับด้วยลายก้านต่อดอกแบบธรรมชาติ

๔. พระพุทธรูปยืนปางห้ามสมุทร ด้านหน้าฐานชุกชี พระพุทธสิหิงค์ พระที่นั่งพุทไธสวรรค์

เป็นพระพุทธรูปยืน ยกพระหัตถ์สองข้างแสดงปางห้ามสมุทร หรือห้ามญาติ ครองอุตราสงค์ห่มเฉียงประดับลายก้านแย่ง ขอบของอุตราสงค์ยาวจรดพระนาภี ประดับลายก้านต่อดอก รัตประคตผ้าประดับลายประจายาม และขอบอัครवासประดับลายก้านต่อดอก

๕ พระพุทธรูปยืนปางห้ามสมุทร จากพิพิธภัณฑ์สถานแห่งชาติพระนคร

เป็นพระพุทธรูปยืนยกพระหัตถ์ทั้งสองข้าง แสดงปางห้ามสมุทรหรือห้ามญาติ ครองอุตราสงค์ห่มเฉียงประดับลายดอกไม้ขนาดเล็ก ขอบของอุตราสงค์ยาวจรดพระนาภีประดับลายดอกไม้เรียงซ้อนต่อกัน เช่นเดียวกับของอัครवासที่เป็นหน้านาง

จากตัวอย่างข้างต้น จะเห็นได้ว่าลวดลายซึ่งเป็นที่นิยมที่ปรากฏอยู่บนอุตราสงค์ และอัครवास คือ ลายก้านแย่ง ก้านต่อดอก และลายดอกไม้ขนาดเล็ก ลายก้านแย่งน่าจะเป็นความนิยมในช่วงต้นของรัชกาลพระบาทสมเด็จพระนั่งเกล้าเจ้าอยู่หัว โดยอาจจะได้รับแรงบันดาลใจมาจากลวดลายที่ปรากฏอยู่บนอุตราสงค์ และอัครवासของพระพุทธรูป

ทรงเครื่อง ซึ่งมีอยู่ตั้งแต่สมัยพระบาทสมเด็จพระพุทธยอดฟ้าจุฬาโลกแล้ว

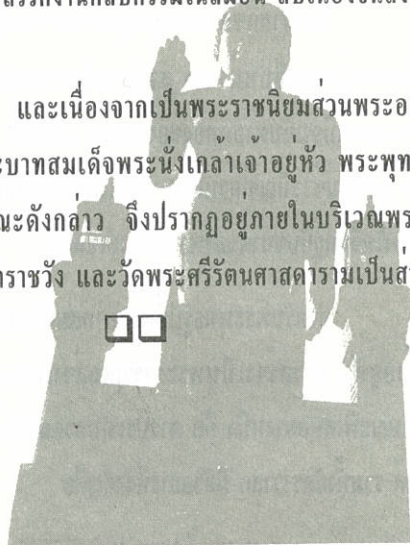
ส่วนลายดอกไม้ ทั้งที่เป็นแบบธรรมชาติและประดิษฐ์นั้น น่าจะเป็นความนิยมในสมัยหลัง อันเนื่องจากในรัชกาลนี้ได้มีการนำเข้าผ้าไหมและผ้าแพรชั้นดีจากเมืองจีนเป็นจำนวนมาก และเป็นความนิยมในหมู่เจ้านายในราชสำนักที่จะนำผ้าแพรลายดอกมาย้อมเป็นผ้ากาสาวพัสตร์ ถวายแด่พระราชอาคันตุกะ ซึ่งความนิยมดังกล่าวได้สืบเนื่องมาจนถึงสมัยของพระบาทสมเด็จพระจอมเกล้าเจ้าอยู่หัว

ดังนั้น แรงบันดาลใจสำคัญที่ทำให้เกิดการทำพระพุทธรูปครองอุตราสงค์และอัครวาสก ประดับลวดลายในสมัยรัชกาลที่ ๓ คงจะมาจากสาเหตุสำคัญ ๒ ประการ คือ

๑. การถ่ายแบบลายผ้ามาจากพระพุทธรูปทรงเครื่อง ซึ่งเป็นพระพุทธรูปฉลองพระองค์ เพื่อแสดงถึงความเป็นพุทธราชา มาใช้กับพระพุทธรูปแบบธรรมดา

๒. ความนิยมในการนำผ้าแพรลายดอกมาย้อมเป็นผ้ากาสาวพัสตร์ ถวายแด่พระราชอาคันตุกะ ส่งผลต่อการสร้างสรรค์งานศิลปกรรมในสมัยนี้ สืบเนื่องจนถึงรัชกาลที่ ๔

และเนื่องจากเป็นพระราชานิยมส่วนพระองค์ของพระบาทสมเด็จพระนั่งเกล้าเจ้าอยู่หัว พระพุทธรูปลักษณะดังกล่าว จึงปรากฏอยู่ในบริเวณพระบรมมหาราชวัง และวัดพระศรีรัตนศาสดารามเป็นจำนวนมาก

บรรณานุกรม

กึกฤทธิ์ ปราโมช, ม.ร.ว.และคณะ. ลักษณะไทย กรุงเทพฯ ไทยวัฒนาพานิช ๒๕๒๕

พิริยะ ไกรฤกษ์. ประวัติศาสตร์ศิลปะในประเทศไทย ฉบับคู่มือนักศึกษา กรุงเทพฯ อมรินทร์การพิมพ์ ๒๕๒๘

ศิลปากร, มหาวิทยาลัย คณะจิตรกรรมประติมากรรมและภาพพิมพ์ สมุดภาพประติมากรรมกรุงรัตนโกสินทร์ กรุงเทพฯ กราฟฟิคอาร์ต ๒๕๒๕

สุริยวุฒิ สุขสวัสดิ์, ม.ร.ว. พระพุทธรูปปฏิมาในพระบรมมหาราชวัง กรุงเทพฯ อมรินทร์พริ้นติ้ง ๒๕๓๕

ชมโบราณสถานอย่างรู้คุณค่า

*ปัทมา แดงเอียด

เมื่อนึกถึงโบราณสถานก็มักจะนึกถึงอาคารที่เก่าแก่
ซากอาคารที่ปรักหักพังแต่ตามความหมายในพระราชบัญญัติ
โบราณสถาน โบราณวัตถุ ศิลปวัตถุ และพิพิธภัณฑสถานแห่ง
ชาติ (ฉบับที่ ๒) พ.ศ. ๒๕๓๕ คือ "อสังหาริมทรัพย์ซึ่งโดย
อายุหรือโดยลักษณะแห่งการก่อสร้างหรือโดยหลักฐานเกี่ยวกับ
ประวัติของอสังหาริมทรัพย์นั้น เป็นประโยชน์ในทางศิลปะ
ประวัติศาสตร์ เศรษฐกิจ สังคม การเมือง และเทคโนโลยีของ
มนุษยชาติ ดังนั้น โบราณสถานจึงเปรียบเสมือนหลักฐานของ
มนุษยชาติ หรือของโลกที่เหลืสืบทอดมาอย่างเห็นได้

เป็นรูปธรรมชัดเจน"

จากภาพรวมที่ได้กล่าวมาแล้ว หากจะจำแนก
โบราณสถานในประเทศไทยอย่างง่าย ๆ ตามแนวทางสากลได้
ดังนี้คือ

๑. อนุสาวรีย์ ปฐมากรมขนาดใหญ่ รูปเคารพ

เป็นทรัพย์สินทางประวัติศาสตร์ที่ถูกสร้างขึ้น เพื่อเป็น
อนุสรณ์สำหรับบุคคลสำคัญของเมือง ทั้งนี้รวมถึงรูปเคารพเช่น
รูปพระเยซู พระพุทธรูป หรืออนุสาวรีย์บุคคลสำคัญของชาติ

* อาจารย์ประจำภาควิชาการท่องเที่ยวและการโรงแรม คณะมนุษยศาสตร์ มหาวิทยาลัยธุรกิจบัณฑิตย์
: ร.ม. (ความสัมพันธ์ระหว่างประเทศ) จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

๒. สถาปัตยกรรมแห่งชาติ

คือสิ่งก่อสร้างที่สืบทอดมาจนเป็นเอกลักษณ์ของการก่อสร้างประจำชาติและยังคงใช้ประโยชน์ตามวัตถุประสงค์เดิมจนเป็นสถาปัตยกรรมดีเด่น เช่น พระอุโบสถ พระวิหาร พระเจดีย์ หรือเป็นกลุ่มอาคารขนาดต่าง ๆ ที่มีการออกแบบสมบูรณ์มาแต่อดีต เช่น วัดเบญจมบพิตร วัดพระเชตุพน ฯลฯ หรืออาคารสถานที่ที่สร้างขึ้นเป็นพิเศษในอดีต แต่ไม่ได้ใช้สอยในปัจจุบัน เช่น วัดไชยวัฒนาราม วัดพระศรีสรรเพชญ์

๓. ย่านประวัติศาสตร์หรือหมู่บ้านประวัติศาสตร์

ได้แก่อาคารร้านค้าที่แยกหรือเชื่อมต่อกันเป็นที่อยู่อาศัยของชุมชนในอดีตที่สืบทอดและคงรูปแบบการก่อสร้างมาจนถึงปัจจุบัน รวมทั้งสาธารณูปการ และสาธารณูปโภค ซึ่งได้ใช้สืบทอดกันมาตั้งแต่สมัยโบราณ เช่น ตลาดพาหุรัด ตลาดเขาวราช ตลาดท่าพระจันทร์-ท่าช้าง ย่านบางลำพู ย่านแพร่งสรรพศาสตร์ หรือแถบถนนตีบุก อำเภอมือง จังหวัดภูเก็ต

๔. เมืองประวัติศาสตร์

ได้แก่เมืองซึ่งชุมชนอาศัยสืบทอดกันมา สิ่งก่อสร้างที่เกี่ยวข้องกับประวัติศาสตร์ของชาติ หรือชุมชนที่ดำรงอยู่และสืบทอดกันมา โดยมีองค์ประกอบของเมือง เช่น กายภาพของเมืองอันได้แก่ คูเมือง กำแพงเมือง ป้อมปราการ มีโบราณสถานที่เป็พระราชวังโบราณ วัดร้าง รวมทั้งมีชุมชนใหญ่ยังคงตั้งถิ่นฐานอาศัยสืบเนื่องมาจนถึงปัจจุบันด้วยอย่างของเมืองประวัติศาสตร์ได้แก่ เมืองลพบุรี เมืองสุพรรณบุรี เมืองเพชรบุรี เป็นต้น หากเมืองประวัติศาสตร์ดังกล่าวเป็นเมืองที่ยิ่งใหญ่ในอดีต มีสาระที่สำคัญทางประวัติศาสตร์ก็อาจจะให้เกียรติเป็น

นครประวัติศาสตร์ อาทิเช่นนครประวัติศาสตร์พระนครศรีอยุธยา เป็นต้น

๕. อุทยานประวัติศาสตร์

คือบริเวณใดบริเวณหนึ่งขอบเขตใดขอบเขตหนึ่งซึ่งมีองค์ประกอบสำคัญ ๓ ประการคือ

๑. อาคารสถาปัตยกรรม ซากโบราณสถาน ที่อยู่อาศัย วัดวาอาราม

๒. สภาพแวดล้อมของโบราณสถานที่อยู่รายรอบอาคาร เช่น สนามหลวง สวนลุมพินีรวมทั้งสิ่งก่อสร้างอื่น ๆ เช่น สระน้ำ คลอง ถนนหรือสวนป่าประวัติศาสตร์ ซึ่งมีลักษณะด้านประโยชน์ใช้สอยมากกว่าในแง่ความยิ่งใหญ่ทางการก่อสร้าง ฯลฯ

๓. การผสมผสานกันระหว่างการก่อสร้างของมนุษย์ และธรรมชาติแวดล้อม เช่น อุทยานประวัติศาสตร์ภูพระบาท จังหวัดอุดรธานี เป็นต้น

อย่างไรก็ตามเมื่อเปรียบเทียบกับเมืองประวัติศาสตร์แล้ว อุทยานประวัติศาสตร์จะมีขนาดใหญ่กว่า อาจครอบคลุมเมืองโบราณไว้ในอุทยาน ครอบคลุมหนึ่งของเมืองก็ได้ หรือไม่มีเมืองโบราณอยู่ในอุทยาน แต่มีโบราณสถานอยู่ในอุทยาน เช่น อุทยานประวัติศาสตร์ภูพระบาท ไม่มีเมืองโบราณตั้งอยู่ภายในอุทยาน ในขณะที่อุทยานประวัติศาสตร์ศรีสัชนาลัยประกอบไปด้วย เมืองโบราณศรีสัชนาลัย แหล่งเตาทุเรียงโบราณบริเวณเกาะน้อย ป่ายาง เป็นต้น

เนื่องจากไทยเป็นชาติที่มีความเป็นมาเก่าแกยาวนาน จึงปรากฏมีโบราณสถานอยู่ทั่วไป คนไทยจึงมีชีวิตที่คุ้นเคยคุ้นตากับโบราณสถาน อยู่ตลอดเวลา อย่างไรก็ตามผู้ที่ตั้งใจไปชม

โบราณสถานต่าง ๆ ควรมีการเตรียมตัวเพื่อให้สามารถชมโบราณสถานได้อย่างรู้คุณค่า และให้เกิดประโยชน์ต่อตนเองและสังคม ซึ่งการเตรียมตัวดังกล่าวนี้เป็นเรื่องไม่ยากเย็น แต่ก็ต้องเป็นไปตามขั้นตอนดังนี้คือ

ขั้นตอนเตรียมตัว : ก่อนการเดินทาง

- ต้องศึกษาข้อมูลเกี่ยวกับโบราณสถานที่จะไปชมให้ได้ส่วนหนึ่งก่อน

- เตรียมอุปกรณ์ที่จำเป็นได้แก่ แผนที่ทางหลวงแผ่นดิน แผนที่ของโบราณสถาน หนังสือข้อมูลเบื้องต้นของโบราณสถานนั้น โดยเฉพาะหนังสือคู่มือเข้าชมโบราณสถานเข้มทิศ

การเตรียมการที่ดีและการมีอุปกรณ์ที่จำเป็นครบถ้วนจะทำให้สามารถเข้าใจในสาระทางประวัติศาสตร์ที่มีอยู่ในโบราณสถาน ทำให้เกิดความภูมิใจในโบราณสถานและชมโบราณสถานได้อย่างเพลิดเพลินมีความสุข

ขั้นตอนที่ ๒ : เมื่อไปถึงบริเวณโบราณสถาน

นักท่องเที่ยวที่เข้าชมในแหล่งโบราณสถาน สิ่งแรกที่นักท่องเที่ยวต้องศึกษา คือ กติการายาทว่าอะไรควรทำ และอะไรไม่ควรทำ เช่น

- ห้ามถ่ายรูปหรือไม่
- ห้ามหยิบจับโบราณสถาน โบราณวัตถุ
- ห้ามส่งเสียงดัง
- การเดินตามเส้นทางที่กำหนด

ประการที่สำคัญอีกอย่างหนึ่งก็คือ นักท่องเที่ยวจะต้องมีประสาทสัมผัสที่ตระหนักรู้พร้อมที่จะสนใจใฝ่เรียนรู้ มีความชื่นชมใน โบราณสถานที่อยู่ต่อหน้าเรา โดยเฉพาะอย่าง

ยี่งนักท่องเที่ยวยุคใหม่ที่เข้าชมโบราณสถานในประเทศไทยของเรา ต้องมีความภาคภูมิใจ ทั้งนี้เพราะโบราณสถานเหล่านั้นเป็นหลักฐานของบรรพบุรุษที่เราจะถูกดูเหยียดหยาม หรือแม้แต่เป็นการละเลยเพิกเฉยไม่ให้ความสนใจไม่ได้ โบราณสถานเหล่านั้นแม้จะเป็นซากอิฐ ซากปูน ซากกำแพง เสาโบสถ์ เราจะต้องคำนึงในมรดกกรรมของคนแต่อดีตว่าบรรพชนของเราท่านสร้างสรรค์วัฒนธรรม ท่านมีจิตวิญญาณ ท่านสืบทอดอะไรต่ออะไรมาให้เรา กล่าวคือการชมโบราณสถานนั้นนักท่องเที่ยวต้องมีจินตนาการถึงความยิ่งใหญ่ในอดีตของโบราณสถาน อีกทั้งเข้าใจถึงความสำคัญของโบราณสถานของชาติ

ประการที่สำคัญต่อมาคือ การใช้หลักหัวใจนักปราชญ์ในการชมโบราณสถานได้แก่ ส, จิ, ปุ, ลิ

ส มาจาก สุตตะ = การฟัง

จิ มาจาก จินตะ = การคิด

ปุ มาจาก ปุจฉา = ถาม

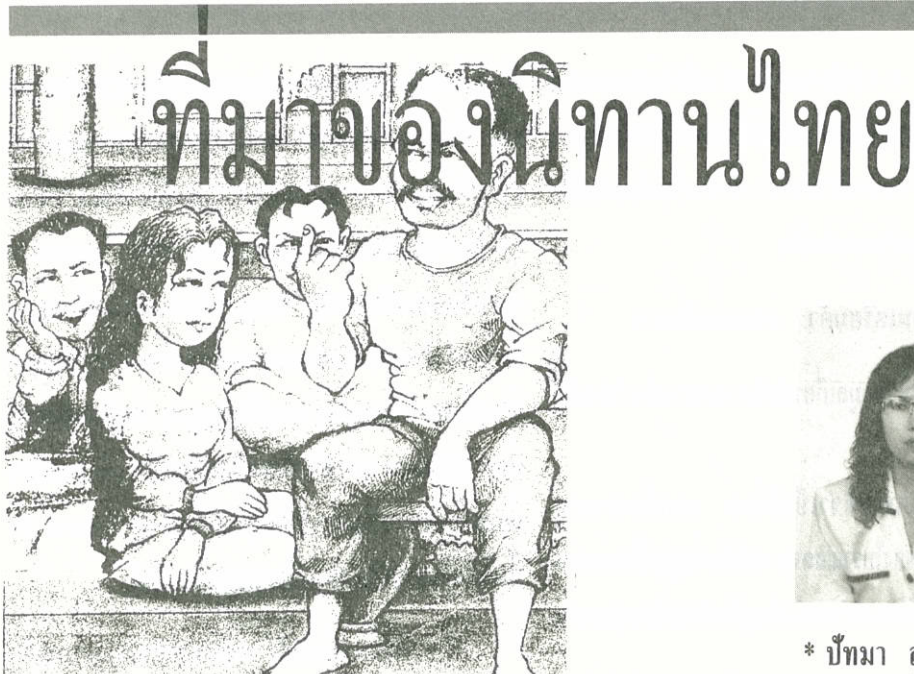
ลิ มาจาก ลิขิต = เขียน

นั่นคือนักท่องเที่ยวต้องใช้พื้นฐานของความรู้เบื้องต้นที่มีอยู่รวมกับข้อมูลที่มีอยู่ในโบราณสถาน ไม่ว่าจะเป็นแผ่นป้ายอธิบาย แผ่นพืชนำชม รวมทั้งวิทยากรนำชม (ถ้ามี) มองภาพรวมของโบราณสถานแล้วคิดตาม หากไม่เข้าใจก็อาจหาความรู้เพิ่มเติมด้วยการอ่านข้อมูล เพิ่มเติมหรือสอบถามข้อมูลจากวิทยากร จากนั้นควรบันทึกข้อมูลเหล่านั้นเพื่อไว้อ่านทบทวน

ขั้นตอนที่ ๓ : เมื่อกลับจากการชมโบราณสถาน

เมื่อนักท่องเที่ยวเดินทางกลับจากการดูโบราณสถานแล้ว ควรทบทวนความรู้ที่ได้จากการชมโบราณสถานที่ได้

(โปรดอ่านต่อหน้า ๑๐๒)

* ปัทมา สุวรรณน้อย

กาล้านิทานนั้นมีมานานแล้ว และเป็นปรากฏการณ์ที่มีอยู่ในทุกสังคม ในสังคมไทยก็เช่นกัน พื้นฐานอุปนิสัยของคนไทยเป็นผู้รักความบันเทิงอยู่แล้ว การเล่าและฟังนิทานจึงเป็นเรื่องที่เกี่ยวข้องอยู่ใน กิจกรรมของคนไทยอยู่เนื่อง ๆ

ในแง่ของคติชนวิทยา นิทานพื้นบ้าน หมายถึง เรื่องเล่าที่สืบทอดต่อ ๆ กันมาจนถือได้ว่าเป็นมรดกทางวัฒนธรรมอย่างหนึ่ง มีลักษณะเฉพาะในแง่ภาษาและวิธีการถ่ายทอด โดยใช้ภาษาร้อยแก้วเล่าเรื่องด้วยถ้อยคำธรรมดา ถ่ายทอดด้วยการสืบทอดคำบอกมาเป็นเวลานาน

นิทานพื้นบ้านมีปรากฏอยู่ในทุกชาติทุกภาษา และมีการถ่ายทอดแพร่กระจายจากถิ่นหนึ่งไปยังถิ่นหนึ่ง เป็น

ลักษณะของการถ่ายทอดกระแสวัฒนธรรม นิทานพื้นบ้านจึงมีทั้งลักษณะร่วมและต่างกัน

เมื่อพิจารณานิทานไทยที่มีผู้เก็บรวบรวมขึ้นจากที่ต่าง ๆ แล้วพบว่า นิทานที่เล่าสู่กันฟังในประเทศไทยนั้น มีที่มาจากทั้งในประเทศและมาจากต่างประเทศ

นิทานพื้นบ้านบางเรื่อง แม้ไม่อาจสืบค้นถึงจุดกำเนิดของนิทานว่าใครเป็นผู้คิดขึ้น และใครเป็นผู้เล่าคนแรก แต่เมื่อพิจารณาจากลักษณะตัวละครและลักษณะของเรื่อง สามารถบอกลักษณะเฉพาะบางอย่างที่เชื่อได้ว่า น่าจะเป็นนิทานพื้นบ้านของไทยแท้ ๆ ซึ่งอาจเรียกนิทานในกลุ่มนี้ว่า "นิทานท้องถิ่น" นิทานดังกล่าวนี้ อาทิ นิทานดลกเรื่อง พระทอง หรือ เถรทอง หรือ นายทอง ซึ่งเป็นมุขดลกที่

รู้จักกันทั่วไปในหมู่คนไทย ตัวเอกของเรื่องคือ "พระทอง" หรือ "นายทอง" เป็นคนที่มีไหวพริบแก้ปัญหาเฉพาะหน้าได้ดี ทั้งยังเป็นผู้โชคดีโดยบังเอิญ (ประกอบ นิมมานเหมินท์ ๒๕๓๑ : ๕๓)

ส่วนนิทานซึ่งมีที่มาจากต่างประเทศ แหล่งที่มาของนิทานเหล่านี้มาจากประเทศอินเดีย ลังกา เปอร์เซีย และประเทศทางตะวันตก บ่อเกิดสำคัญของนิทานที่มาจากอินเดียและลังกาคือเรื่อง รามายณะ ซึ่งแพร่กระจายในท้องถิ่นต่าง ๆ ในภูมิภาคเอเชีย ในประเทศไทยมีนิทานพระราม และ นิทานพระลัก-พระลาม ของภาคอีสาน เรื่องพรหมจักรและหรมาน ของภาคเหนือ และรามเกียรติ์ ฉบับบ้านควนเกยของภาคใต้ เป็นต้น (ศิริพร รุติฐาน ๒๕๒๒ : ๙) นิทานไทยบางเรื่องเป็นนิทานจาก อรรถกถาชาดก เช่น มหาเวสสันดรชาดก พระยาจกัณฑ์ มโหสถ สุวรรณสาม บางเรื่องมาจาก ธรรมปัทมฐกถา เช่น เรื่องพระเจ้าอุเทน หรือมาจากนิทานอีสป ซึ่งจะเป็นิทานสัคว์ และเป็นนิทานคติ ที่รู้จักกันดีคือเรื่อง กระต่ายกับเต่า เด็กเลี้ยงแกะ เป็นต้น ในปัจจุบันนิทานที่มักเล่ากันแพร่หลาย และปรากฏเป็นลายลักษณ์ในรูปของวรรณกรรมเด็ก มักเป็นนิทานของประเทศแถบตะวันตก เช่น นิทานกริมม์ และ นิทานแอนเดอร์เซน

ยังมีนิทานไทยอีกกลุ่มหนึ่ง ที่เมื่อสืบค้นแหล่งที่มาแล้วพบว่า เป็นนิทานที่เล่าสู่กันฟัง โดยนำมาจากวรรณกรรมลายลักษณ์ โดยที่วรรณกรรมลายลักษณ์เหล่านี้ อาจเคยเป็นวรรณกรรมมุขปาฐะมาก่อน เป็นลักษณะของการถ่ายทอดกลับไปมา เดิมเป็นนิทานที่เล่าสู่กันฟัง แล้วภายหลังมีผู้รวบรวมขึ้นและบันทึกไว้เป็นลายลักษณ์อักษร เมื่อมีคนอ่าน

ผู้อ่านก็นำไปเล่าต่ออีก ยิ่งภายหลังเมื่อการพิมพ์หนังสือออกจำหน่ายแพร่หลายมากขึ้น ผู้เล่านิทานบางคนก็นำนิทานที่ตนเคยอ่านมาแล้วต่อ แหล่งที่พิมพ์นิทานออกจำหน่ายแพร่หลายคือ โรงพิมพ์วัดเกาะ พิมพ์นิทาน เรื่อง ดาวเรือง และ ลักษณะวงศ์ เป็นต้น

นิทานพื้นบ้านที่เล่าสู่กันฟังในประเทศไทยมีแหล่งที่มาใหญ่ ๆ อยู่ ๒ ทางคือ นิทานท้องถิ่นที่เกิดขึ้นในประเทศไทยเองกับนิทานที่มีที่มาจากต่างประเทศ

นิทานท้องถิ่นที่เกิดขึ้นในประเทศไทย

นิทานพื้นบ้านของไทยหลายเรื่องมีที่กิดและแพร่กระจายอยู่ในสังคมไทยเอง นิทานเหล่านี้ไม่สามารถบอกหรือยืนยันได้ว่าใครเป็นผู้เล่าคนแรก เนื่องจากการจดจำและเล่าสืบต่อกันมา อย่างไรก็ตามสิ่งที่สามารถใช้เป็นเกณฑ์ในการจัดกลุ่มนิทานที่เป็นนิทานท้องถิ่นของไทยเองนั้น พิจารณาจากลักษณะของตัวละครในนิทาน และเนื้อเรื่องเป็นสำคัญโดยเชื่อมโยงกับบริบททางสังคมและวัฒนธรรมไทย นิทานท้องถิ่นของไทยแยกได้เป็น ๓ ประเภทใหญ่ ๆ คือ

นิทานมุขตลก (Jest) เล่าตามท้องถิ่นต่าง ๆ และมีปรากฏอยู่แทบทุกท้องถิ่น มุขตลกส่วนใหญ่จะเป็นเรื่องล้อเลียน พ้อดากับลูกเขย พี่เขยกับน้องเมีย หรือมุขตลกแบบคาถาเรยาชี่ และเป็นเรื่องตลกทางเพศ มุขตลกอีกประเภทหนึ่งที่พบเสมอในนิทานพื้นบ้านของไทยคือ มุขตลกแบบเจ้าปัญญา เรื่องที่รู้จักกันดีคือเรื่อง ศรีธนญชัย นอกจากนี้ยังมีนิทานมุขตลกประเภทได้ดีเพราะบังเอิญ จุดเด่นของเรื่องจะอยู่ที่บุคลิกภาพและพฤติกรรมของตัวละครเอก เช่นเดียวกับศรีธนญชัย ตัวอย่างของนิทานมุขตลกประเภทได้ดี

เพราะบังเอิญ เช่น เรื่องพระทอง ซึ่งเสฐียรโกเศศนำไปแปลเป็นภาษาอังกฤษใช้ชื่อว่า Dr. Knowtall ท่านผู้แปลได้ตั้งข้อสังเกตไว้ในส่วนนำเรื่องด้วยว่า นิทานเรื่องนี้มีแบบเรื่องที่ตรงกับเรื่อง Dr. Knowtall ซึ่งเป็นที่รู้จักกันดีทั้งในยุโรปและเอเชีย (ประกอบ นิมมานเหมินท์ ๒๕๓๑ : ๕๓) ตัวละครประเภทได้ดีเพราะโชคช่วยยังมีอีกในนิทานท้องถิ่นไทย เช่น พุทโธ หรือ วันคาร ของภาคใต้ ปลาสมอ ปลาแดก ของภาคอีสาน เป็นต้น

นิทานประจำถิ่น (Sage, Saga, Legend) มีแหล่งกำเนิดจากท้องถิ่นต่าง ๆ ตัวละครและเนื้อเรื่องมีความเกี่ยวข้องกับสถานที่ ตามท้องถิ่น เช่น เรื่องตาม่องล่าย ซึ่งเป็นนิทานประจำถิ่นแถบภาคใต้ หรือเรื่องพระยาangkong พระยาพาน ที่ได้ชื่อว่าเป็น คำนานพระปฐมเจดีย์ เป็นเรื่องราวเกี่ยวกับปีศาจมาเล่าในแถบภาคกลาง หรือท้าวแสนปม เป็นนิทานประจำถิ่นที่เล่าเกี่ยวกับบุคคลสำคัญใน ประวัติศาสตร์ และเล่าแพร่หลายในคำปดลิรีมาส อำเภอสรีสัชนาลัย จังหวัดสุโขทัย (ประจักษ์ สายแสง ๒๕๑๖ : ๑๗๑-๑๗๗) และท้าวอุทอง ซึ่งเป็นนิทานที่กล่าวถึงความ เป็นมาของสมเด็จพระรามาธิบดีที่ ๑ อันมีโครงเรื่องเดียวกับเรื่องท้าวแสนปม นิทานเรื่องท้าวอุทองนี้ ศาสตราจารย์พระยาอนุมานราชธน ได้ให้ข้อคิดเห็นไว้ในบทความภาษาอังกฤษชื่อ "A Study on Thai Folktales" ว่าอนุภาคของการสร้างตัวละครที่ร่างกายมีปมแสนปมนั้นคล้ายคลึงกับนิทานมอญ (อ้างใน ประกอบ นิมมานเหมินท์ ๒๕๒๑ : ๕๖-๕๘) นอกจากนี้ยังอาจเป็นไปได้ว่า อนุภาคนี้อาจได้มาจากอินเดียอีกต่อหนึ่ง จากตำนานเกี่ยวกับชื่อของพระอินทร์คือ ท้าวสหสัณห์ ตามนิทานสันสกฤต กล่าวถึงสาเหตุที่พระอินทร์มีพันตา เพราะความเจ้าชู้

เกิดไปหลงรักนางอลหย ภรรยาของฤาษีเลาตะมะ จนถูกฤาษีสาปให้มัวว่ะเพศหญิงติดตามตัวทั่วไปหมด แต่ได้เหล่าปู่พ่เปิด หรือเทพชั้นต่ำมาช่วยดกแต่งอวัยวะเพศเหล่านั้นให้กลายเป็นรูปนัยต์คาแทน (ศักดิ์ศรี แยมันต์คา ๒๕๓๒ : ๗-๑๔)

นิทานชีวิต (Novella) ส่วนใหญ่จะระบุสถานที่ที่เกิดเหตุการณ์จริงตามที่ปรากฏในท้องถิ่น ตัวละครมีลักษณะสอดคล้องกับสังคมไทย ซึ่งเป็นสิ่งสำคัญแสดงให้เห็นชัดเจนว่าเป็นนิทานที่มีแหล่งที่มาจากสังคมไทยเอง โครงเรื่องเป็นแบบนิทานมหัศจรรย์ เป็นเรื่องเล่าขนาดยาว มีหลายอนุภาค มีตัวละครหลายตัว ส่วนใหญ่เป็นคน บางเรื่องอาจมีตัวละครที่เป็นสัตว์ หรือมนุษย์บ้าง ตัวอย่างนิทานชีวิตของไทย เช่น เรื่องพระลอ ไกรทอง และ ขุนช้างขุนแผน เป็นต้น

นอกจากนี้ยังมีนิทานประเภทย่อยต่าง ๆ ที่มีแหล่งกำเนิดในสังคมไทย ได้แก่ นิทานอธิบายเหตุ นิทานผีนิทานคติ คำนาน และนิทานวีรบุรุษ ฯลฯ นิทานประเภทย่อยเหล่านี้บางครั้งปนอยู่ในเนื้อหาของนิทานประเภทใหญ่ เช่น นิทานเรื่องตาม่องล่าย เป็นนิทานประจำถิ่นที่เล่าแถบจังหวัดประจวบคีรีขันธ์ และเพชรบุรี และยังเป็นนิทานอธิบายเหตุด้วย กล่าวคือ อธิบายถึงที่มาของชื่อภูเขา และเกาะที่เป็นสถานที่จริงอยู่ในจังหวัดดังกล่าว

นิทานท้องถิ่นบางเรื่องที่มีที่มาจากวรรณกรรมลายลักษณ์ ซึ่งมีปรากฏอยู่ในประเทศไทย เดิมอาจมีการเล่าสู่กันฟังเป็นวรรณกรรมมุขปาฐะมาก่อน แล้วมีการบันทึกเป็นลายลักษณ์อักษรและให้อ่านในโอกาสต่าง ๆ หรือใช้เทศน์ในงานบุญซึ่งนิยมทั่วไปในเขตภาคอีสาน มีนิทานมากมายที่จารบบในลายด้วยอักษรไทยน้อยเป็นวรรณคดีท้องถิ่นที่ให้อ่าน

ในพิธีกรรมต่าง ๆ อย่างแพร่หลาย ผู้ฟังอาจจดจำจากการฟัง และนำมาเล่าสืบต่อกันมาจนถึงปัจจุบัน นิทานเหล่านี้ได้แก่ การะเกด ท้าวคำกาคำ ท้าวณกกระจอก ผาแดงนางไอ่ ไก่แก้ว สังข์ศิลป์ชัย สุริวงส์ ขูลุนนางอ้ว ฯลฯ

คลังนิทานท้องถิ่นของไทยคลังใหญ่ที่มีความสำคัญมากและเป็นวรรณกรรมลายลักษณ์คือ ปัญญาสาขก ซึ่งเป็นชาดกนอกนิบาตแต่งขึ้นในประเทศไทย เดิมจารึกในใบลานด้วยภาษาบาลีและแปลถ่ายทอดเป็นภาษาไทยเมื่อสมัยรัตนโกสินทร์ สำหรับนิทานท้องถิ่นที่มีแหล่งที่มาจากปัญญาสาขก เรื่องที่รู้จักกันคือ พระสุธน และ สังข์ทอง

นิทานที่มีแหล่งที่มาจากต่างประเทศ

ในส่วนของนิทานพื้นบ้านที่ไทยได้รับมาจากต่างประเทศนั้นมีทั้งลักษณะที่รับมาโดยตรงและดัดแปลงหรือมีเค้าโครงเรื่องเหมือนกัน วิธีการถ่ายทอดมีทั้งเป็นลายลักษณ์และมุขปาฐะ แหล่งที่มาของนิทานเหล่านี้ได้แก่ อินเดีย ลังกา อาหรับและประเทศแถบตะวันตก นิทานที่มาจากอินเดีย และลังกาส่วนใหญ่มาจากคัมภีร์พุทธศาสนาได้แก่ ชาดกเรื่องต่าง ๆ ตัวอย่างของนิทานไทยที่มีต้นกำเนิดจากชาดก เรื่องที่รู้จักกันโดยทั่วไป อาทิ หงส์ทอง โคนันทวิศาล นิทานชาดกบางเรื่องเป็นต้นกำเนิดของวรรณคดีไทย เช่น กาชาดิชาดก และ กุณาลชาดก เป็นเค้าโครงเรื่องกาถิ ของ เจ้าพระยาพระคลัง (หน)

นอกจากนี้นิทานพื้นบ้านไทยที่แพร่หลายในภูมิภาคต่าง ๆ ทั่วประเทศ จนเป็นที่รู้จักกันดีและมีที่มาจากคัมภีร์ทางศาสนารวมทั้งนิบาตชาดกด้วยนั้นคือ นิทานเรื่องพระมัลลย์ เป็นนิทานพื้นบ้านที่มีลักษณะพิเศษกว่านิทานพื้นบ้าน

เรื่องอื่น ๆ เพราะเป็นนิทานเรื่องเดียว ที่ประชาชนในอดีตนิยมแพร่หลายทั่วประเทศ มีอิทธิพลต่อวิถีชีวิตและความเป็นอยู่ของคนทั่วไปทั้งในด้านประเพณี และพิธีกรรมต่าง ๆ เช่น แต่งงาน พิธีศพ พิธีทำบุญตักบาตร ประเพณีการฟังเทศน์มหาชาติและการอ่านหนังสือสวด เป็นต้น

นอกจากนิทานชาดกในนิบาต ที่ไทยรับมาจากอินเดียและลังกาในรูปของนิทานชาดกโดยตรง และนิทานพื้นบ้านซึ่งดัดแปลง หรือได้เค้าโครงมาจากคัมภีร์ศาสนา หรือชาดกเรื่องต่าง ๆ อันจัดอยู่ในประเภทนิทานศาสนาแล้ว นิทานอินเดียที่ไทยรับมาโดยตรงประเภทนิทานคติธรรมที่รู้จักกันดี คือ ปัญจตันตระ ซึ่งเข้ามาในรูปของวรรณกรรมลายลักษณ์ มีลักษณะเป็นนิทานอุทาหรณ์ (Fable)

ปัญจตันตระ เป็นแหล่งที่มาของวรรณคดีสำคัญอีกเรื่องคือ หิโตปเทศ ซึ่งคนไทยได้รู้จักก็ด้วยฝีมือการแปลอันยอดเยี่ยมของ เสฐียรโกเศศ และ นาคะประทีป นอกจากนี้ปัญจตันตระฉบับที่แพร่หลายเข้ามาสู่ประเทศไทยนั้น ยังเป็นที่มาของนิทานสันสกฤตชื่อ ตันโตรปาขยานะ ซึ่งแบ่งเป็น ๓ ภาค ได้แก่ นนทุกปกรณัม ปักชีปกรณัม และ ปีสจปกรณัม เนื้อหาในปกรณัมเหล่านี้มีปรากฏอยู่ในนิทานอิหร่านราชธรรม

นิทานอินเดียที่เข้ามาเผยแพร่ในประเทศไทยอีก ๒ เรื่องที่นำมาเล่าสู่กันฟังและกล่าวขานถึงอยู่บ่อย ๆ ได้แก่ นิทานวิกรมาทิตย์ ซึ่งเป็นเรื่องราวเกี่ยวกับกษัตริย์วิกรมาทิตย์ อันมีที่มาจากเรื่องวิกรมจรีต หรือ สิงหาสนทวาดริงคิกา เป็นนิทานสันสกฤต ๓๒ เรื่อง คำว่าสิงหาสนทวาดริงคิกา แปลว่า นิทาน ๓๒ เรื่องจากบัลลังก์รูปสิงห์ ผู้เล่านิทานนี้ คือ ผู้หญิง

ที่ยืนอยู่บนฐานบัลลังก์รูปสิงห์นี้ โดยเล่าเรื่องความเก่งกล้าและความดีงามของกษัตริย์วิกรมมัททัย

นิทานเรื่องที่ ๒ คือ เวตาลปัญญาวิงศติ เป็นนิทานแสดงปัญญาของกษัตริย์วิกรมมัททัยเช่นกัน เรื่องวิกรมจริตหรือสิงหาสนทวาดตริตติกา เมื่อเข้ามาสู่ประเทศไทยมีผู้แปลเป็นภาษาไทยให้ชื่อว่า นิยายวิกรมมัททัย ผู้แปลใช้นามแฝงว่า "พรรณนะแพทย" ส่วนเวตาลปัญญาวิงศติ ฉบับภาษาไทยชื่อนิทานเวตาล ผู้แปลคือ "น.ม.ส."

ในส่วนของนิทานอาหรับที่จะกล่าวถึงเป็นอันดับต่อไปนั้น หมายถึง นิทานอาหรับ นิทานเปอร์เซีย และนิทานเตอร์กี นิทานอาหรับเรื่องที่รู้จักกันดีได้แก่ อาหรับราตรี เป็นนิทานที่แปลและดัดแปลงเป็นภาษาคำต่าง ๆ แพร่หลายไปทั่วโลก อาหรับราตรีฉบับที่แปลเป็นภาษาไทย แปลโดย เสฐียรโกเศศและนาคะประทีป เรื่องอาหรับราตรีมีนิทานแรกที่รู้จักกันดีมีหลายเรื่อง เช่น กลาสีสินบัท อลาดีนกับตะเกียงวิเศษ และอลิibaba กลายเป็นนิทานผจญภัยที่เล่าต่อ ๆ กันมา

อาหรับราตรีเป็นที่รู้จักของนักอ่านไทยเมื่อ ๕๐-๖๐ ปีที่ผ่านมา นิทานอาหรับในกลุ่มเดียวกันนี้ ที่แปลเป็นภาษาไทยโดย เสฐียรโกเศศและนาคะประทีป ได้แก่ พันหนึ่งทิวาทสมนตรี และนิทานปาชา เป็นนิทานที่มีลักษณะเกี่ยวกับอาหรับราตรี คือ มีนิทานหลักและตัวละครในนิทานหลักเป็นผู้เล่านิทานซ้อน จุดประสงค์ของการยกนิทานมาเล่าก็เพื่อเปลี่ยนใจผู้ฟัง และเนื้อเรื่องมีลักษณะสอนคุณธรรมเด่นชัด นิทานอาหรับที่แปลเป็นภาษาไทย และมีชื่อเสียงอีกเรื่องหนึ่งคือ นิทานอิหร่านราชธรรม ซึ่งสันนิษฐานว่าคงเข้ามาใน

ประเทศไทยนานแล้ว แต่เดิมใช้ชื่อว่า นิทานสิบสองเหลี่ยม คำว่า "เหลี่ยม" ในที่นี้หมายถึง เหลี่ยมของมณฑปที่ฝังศพคันเรื่องกล่าวถึง กษัตริย์มานูได้ทราบข่าวเกี่ยวกับสถานที่ฝังพระศพกษัตริย์เนาวสาวาน จึงไปค้นหาและพบว่าที่มณฑป ๑๒ เหลี่ยมที่ฝังพระศพพระเจ้าเนาวสาวาน มีนิทานธรรมจารึกอยู่

นิทานอาหรับเหล่านี้ เป็นนิทานที่นักอ่านชาวไทยนิยมอ่านมากสมัยหนึ่ง ซึ่งศาสตราจารย์ ดร.กุสุมา รัชชมณี ได้แสดงความคิดเห็นว่า

การที่นักอ่านชาวไทยในสมัยหนึ่ง นิยมอ่านอาหรับนิทานทั้ง ๔ เรื่องคือ อาหรับราตรี พันหนึ่งทิวาทสมนตรี และนิทานปาชา ประการหนึ่งคงเป็นเพราะ เนื้อเรื่องสนุกสนาน ตื่นเต้น ชวนให้ติดตาม ด้วยวิธีการของนิทานซ้อนนิทาน และการเล่าต่อ ๆ กันเป็นชั้นเชิงอีกประการหนึ่ง อาจเป็นเพราะเป็นเรื่องแปลก วัฒนธรรมต่างความเชื่อทำให้เปลี่ยนรสชาติจากเรื่องที่ได้อ่านคุ้นหูกันอยู่ แต่เหตุผลทั้ง ๒ ประการนี้ทำให้ให้นิทานทั้ง ๔ เรื่อง เป็นที่นิยมอ่านเฉพาะสมัยหนึ่ง ซึ่งผู้คนเริ่มอยากรู้จักความคิด ความเป็นอยู่ของเพื่อนร่วมโลกเท่านั้น ครั้นต่อ ๆ มาความสนุกสนานของเรื่องก็เปลี่ยนแนว นิยมไป และความต้องการอยากรู้อยากเห็นหมดความสำคัญลงไป นิทานทั้ง ๔ เรื่องจึงไม่มีผู้นิยมอ่านกันอีก แต่เมื่อพิจารณาคุณค่าของนิทานทั้ง ๔ เรื่องนี้แล้วจะเห็นว่า เป็นหนังสือควรอ่านอยู่มาก (กุสุมา รัชชมณี ๒๕๓๒ : ๑๒๙)

การแพร่กระจายของนิทานอินเดียมาสู่เมืองไทยนั้น กล่าวได้ว่าเกิดจากการถ่ายทอดวัฒนธรรม โดยเฉพาะการรับศาสนาฮินดูและศาสนาพุทธเข้ามา ในสมัยหลังการรับอารยธรรมตะวันตก ก็ทำให้มีการแพร่กระจายของนิทานจาก

ประเทศตะวันตกเข้ามาสู่เมืองไทยด้วย นิทานตะวันตกที่แพร่หลายอยู่ในประเทศไทยขณะนี้ อาจกล่าวได้ว่าทั้งหมดนั้นปรากฏอยู่ในรูปของวรรณกรรมลายลักษณ์ นิทานตะวันตกที่เข้ามาแพร่หลายในประเทศไทยเป็นอันดับแรก คือ นิทานอีสป ซึ่งเล่าโดยนักเล่านิทานชาวกรีก เล่าไว้เมื่อประมาณ ๕๖๔ ปีก่อนคริสตกาล

นิทานอีสป เข้ามาสู่ประเทศไทยเมื่อใดไม่ปรากฏชัด อย่างไรก็ตาม หากพิจารณาในเชิงคติชน อาจทำให้เห็นลักษณะของการแพร่กระจายได้ชัดเจนขึ้น กล่าวคือ ฝรั่งที่เข้ามาติดต่อกับคนไทยนั้นมาในรูปของพ่อค้าวานิช หรือหมอสอนศาสนา เป็นส่วนใหญ่ การสร้างปฏิสัมพันธ์กับผู้คนพื้นถิ่น นอกจากจะเป็นไปในเรื่องธรรมาภิบาล ยังมีการเชื่อมสัมพันธ์ในครีตกัน กิจกรรมหนึ่งซึ่งสามารถใช้เป็นเครื่องช่วยเสริมสร้างความสัมพันธ์ให้แน่นแฟ้น คือ กิจกรรมเพื่อการบันเทิง อันมีนิทานรวมอยู่ด้วย ดังนั้น ไม่ว่าจะเป็นพ่อค้าหรือหมอสอนศาสนา คนเหล่านี้จะมีอาชีพรณรงค์เสริมอาชีพหลักของคนด้วย คือ เป็นนักเล่านิทาน ดังนั้นแม้จะไม่ปรากฏหลักฐานเป็นลายลักษณ์ แต่น่าจะเป็นไปได้อย่างมาก ที่นิทานอีสปจะเข้ามาสู่ประเทศไทยในรูปของมุขปาฐะก่อน

นิทานอีสปมาแพร่หลายในหมู่คนไทย เมื่อมีการนำมาใช้เป็นหนังสืออ่านประกอบในชั้นประถมศึกษา ตามหลักสูตรของกระทรวงศึกษาธิการ นิทานอีสปที่แพร่หลายในประเทศไทยปัจจุบัน ส่วนใหญ่แปลมาจากภาษาอังกฤษ เช่น นิทานอีสปฉบับของ ยศ วัชรเสถียร แปลจากฉบับของ Joseph Jacobs

หลังจากนิทานอีสป นิทานตะวันตกที่แพร่หลายในประเทศไทย คือ นิทานกริมม์ นิทานแอนเดอร์เซน นิทาน

กริมม์เป็นหนังสือรวมนิทานพื้นบ้านของเยอรมันที่เรียกว่า marchen หรือ fairy tales ไทยเราแปลชื่อประเภทของนิทานนี้จากคำภาษาอังกฤษจึงเรียกว่า เทพนิยาย แต่เนื่องจากเนื้อเรื่องใน fairy tales ไม่ได้ให้เทพเจ้าหรือนางฟ้าเป็นตัวเอกของเรื่อง จึงมีผู้เลียงไปใช้คำว่า "นิทานมหัศจรรย์" แทน เพราะโครงสร้างหลักของนิทานชนิดนี้ อยู่ที่ใช้ความมหัศจรรย์เหนือธรรมชาติ มีอิทธิปาฏิหาริย์ต่าง ๆ เป็นเครื่องช่วยแก้ปัญหาและเอาชนะอุปสรรคของตัวเอกในเรื่อง ส่วนนิทานแอนเดอร์เซน เป็นนิทานมหัศจรรย์หรือ marchen เช่นเดียวกับนิทานกริมม์ มีต้นกำเนิดในเขตประเทศสแกนดิเนเวีย ผู้รวบรวมนิทานชุดนี้คือ Hans Christian Andersen จึงใช้ชื่อชุดนิทานว่า นิทานแอนเดอร์เซน นิทานทั้ง ๒ กลุ่มนี้ ที่รู้จักกันดีและแพร่หลายในประเทศไทย อาทิ เรื่องฮันเซลกับเกรเทล (*Hansel and gratel*) เจ้าหญิงนกกระบำ (*The Twelve Dancing Princess*) จอรินดากับจอรินเกล (*Jorinda and Joringel*) สโนว์ไวท์กับคนแคระทั้งเจ็ด (*Snow White*) เงือกน้อย (*The Mermaid*) นกน้อยในดิงเกล (*The Nightingale*) ลูกเป็ดขี้เหร่ (*The Ugly Duckling*) เป็นต้น

นอกจากนี้ยังมีนิทานในเขตประเทศฝรั่งเศสชุด Mother Goose Tales ผู้รวบรวมนิทานชุดนี้ คือ ชาวฝรั่งเศสชื่อ Charles Perrault นิทานชุดนี้มีเรื่องที่โด่งดังและคนไทยรู้จักกันดี คือ เรื่องซินเดอเรลลา (*Cinderella*) ซึ่งมีเนื้อเรื่องตรงกับนิทานกริมม์ เรื่อง Ashpouttel นอกจากนี้ก็มีเรื่อง Beauty and the Beast เรื่อง Tom Thumb หรือทอมนิ้วโป้ง เป็นต้น นิทานเหล่านี้คนไทยเรารู้จัก นอกเหนือจากสื่อที่เป็นลายลักษณ์ในรูปของการแปลโดยตรงแล้ว

ปัจจุบันยังมีผู้เรียบเรียงขึ้นใหม่เป็นภาษาไทยในรูปของวรรณกรรมเด็ก พิมพ์จำหน่ายทั้งชนิดที่เป็นชุดรวมนิทานและแยกพิมพ์เป็นเรื่องๆ รวมทั้งผลิตรายการในรูปแบบของภาพยนตร์ การ์ตูน และวีดิทัศน์

นิทานอีกเรื่องที่มีที่มาจากตะวันตก ที่จะกล่าวถึงเป็นการปิดท้าย คือ นิทานที่มีที่มาจากเขตประเทศอิตาลี ซึ่งมีนักรวบรวมนิทานคนสำคัญ คือ Basile นิทานในเขตนี้เป็นเทพนิยายของยุโรปผสมกับเรื่องของนักเดินเรือ นิทานเรื่องเด่นซึ่งถือเป็นหัวเลี้ยวหัวต่อสำคัญในการพัฒนารูปแบบของนิทานมาเป็นนิยาย หรือ Novella คือ เรื่อง Decameron แต่งโดยนักเล่านิทานชาวอิตาลีชื่อ จิโอ วานี บอกคัตโซ (Giovanni Boccaccio) โครงเรื่องมีลักษณะเป็น "นิทานซ้อนนิทาน" แนวเรื่องเป็นประเภทมุขตลกแบบสัปดน หรือนิทานดาเถรยายชีของไทย เรื่อง Decameron ได้เข้ามาสู่ประเทศไทยโดยการแปลจากฉบับภาษาอังกฤษ ไขข้อในภาษาไทยว่า บันเทิงทศวาร

การสืบสาวที่มาของนิทานไทยเหล่านี้ สามารถชี้ให้เห็นปรากฏการณ์ทางสังคมในเชิงคติชนเกี่ยวกับแหล่งกำเนิดของนิทานสอดคล้องกับทฤษฎีการแพร่กระจายของนิทาน ทั้งที่เป็นนิทานท้องถิ่นและนิทานที่มาจากแหล่งกำเนิดอื่น ๆ กล่าวคือ ในประเภทที่เป็นนิทานท้องถิ่นของไทย แต่เนื้อหาของนิทานประเภทต่างๆ แสดงให้เห็นลักษณะทางสังคม ซึ่งมีแบบแผนในการดำรงชีวิต มีความเชื่อในแบบวัฒนธรรมพื้นฐานที่เป็นจุดเริ่มต้นของทุกสังคมในโลก อาทิ ตัวอย่างของความเชื่อเรื่องภูติผีปิศาจ เรื่องของเทพเจ้า หรือสิ่งศักดิ์สิทธิ์เหนือธรรมชาติในนิทานเทพปกรณัมของไทย ซึ่งมีปรากฏในนิทานเทพปกรณัมของชาติอื่น ๆ เช่นกัน ในนิทานมุขตลกของไทยก็

มีอนุภาคที่แสดงความคลกน้าขึ้น โดยการล้อเลียนความเบี่ยงเบนทางพฤติกรรม หรืออากัปกริยาของคนเหมือนแบบเรื่องของนิทานตลกทั่วโลก ตัวอย่างเหล่านี้ สอดคล้องกับสมมติฐานของนักมานุษยวิทยากลุ่มที่เชื่อในทฤษฎีพหุกำเนิด (Polygenesis) ของนิทานซึ่งตั้งข้อสังเกตไว้ว่า มนุษย์ทุกสังคมในโลกต้องผ่านขั้นตอนทางวัฒนธรรมมาเหมือน ๆ กัน คือ ผ่านชีวิตแบบสังคมบรรพชน (Primitive society) มาก่อน และแบบแผนในการดำรงชีวิตของมนุษย์ในระดับนี้ จะเหมือน ๆ กัน มีความเชื่อทำนองเดียวกัน เช่น ความเชื่อในเรื่องภูติผีปิศาจ การนับถือสัตว์เป็นบรรพบุรุษ ความเชื่อในเวทมนต์คาถา เป็นต้น ดังนั้นเมื่อลักษณะทางสังคมของมนุษย์ทุกถิ่นเหมือนกัน สภาพสังคมย่อมผลักดันให้มนุษย์ทุกถิ่นสร้างสรรค์งานได้เช่นเดียวกัน ทฤษฎีนี้ช่วยอธิบายความ"พ้อง"กันของนิทานที่หาลักษณะ"ปฏิสัมพันธ์"ทางสังคม และการส่งผ่านกระแสวัฒนธรรมซึ่งกันและกันไม่พบ เช่น กรณีของนิทานไทยเรื่อง พระยาภก พระยาพาน กับนิทานกรีกเรื่อง Oedipus Rex ได้เป็นอย่างดี ในลักษณะของพหุกำเนิดอย่างอิสระ โดยมีพื้นฐานในด้าน "จิตสำนึกร่วม" (Archetype) ที่เป็นสากลของมนุษย์ทั่วโลก เป็นหลักในส่วนของนิทานที่มีแหล่งกำเนิดจากต่างประเทศ ทฤษฎีเอกกำเนิด (Monogenesis) ของนักคติชนวิทยา สามารถนำมาใช้เป็นข้อสรุปการแพร่กระจายของนิทานต่างประเทศ ที่เข้ามาเผยแพร่ในสังคมไทยได้อีกที่น่าสนใจเช่นกัน กล่าวคือ นักคติชนในทฤษฎีนี้เชื่อว่า นิทานทั้งหลายมีแหล่งกำเนิดเพียงแหล่งเดียว Jacob และ Wilhelm Grimm สองพี่น้องตระกูลกริมม์ ผู้รวบรวมเทพนิยายกริมม์ เป็นผู้นำความคิดเรื่องนิทานมีกำเนิดจากที่เดียวกันเข้ามาในวงการคติชนวิทยา ทั้งสองรวบรวมนิทานพื้นเมืองและบทเพลงพื้นบ้านของเยอรมันไว้มากมาย กริมม์ศึกษา

ภาษาเยอรมันอย่างละเอียด และพบว่าภาษาเยอรมันมีความสัมพันธ์กับภาษาอินเดีย เขาเชื่อว่าภาษายุโรปและภาษาอินเดียมีกำเนิดจากที่เดียวกัน จึงเรียกภาษาตระกูลนี้ว่า ภาษาตระกูล Indo-European จากสาเหตุที่ค้นพบความสัมพันธ์ของภาษายุโรปกับภาษาอินเดียนี้ กริมจึงสรุปกำเนิดของนิทานว่า อินเดียเป็นแหล่งกำเนิดนิทานทั่วโลก

จากความคิดที่ว่าอินเดียเป็นแหล่งกำเนิดนิทานทั่วโลกนั้น นักคิดชนวิทยาชาวเยอรมันชื่อ Theodor Benfey ได้อธิบายถึงปฏิสัมพันธ์ระหว่างนิทานอินเดียกับนิทานยุโรปว่า เหตุที่นิทานอินเดียกับนิทานยุโรปมีความพ้องกัน เพราะนิทานอินเดียแพร่กระจายมาสู่ยุโรปในลักษณะของการถ่ายทอดวัฒนธรรม เบนไฟย์ค้นพบว่า นิทานปัลลวะคัตระของอินเดียได้แพร่มาถึงยุโรปตั้งแต่สมัยกลาง สายหนึ่งมาจากอินเดีย-อิหร่าน-ยุโรป คือในสมัยที่อิสลามเข้าครอบครองอินเดีย มีการแปลคัมภีร์ภาษาสันสกฤตเป็นภาษาเปอร์เซีย ซิเรีย ฮีบรู และต่อมาเป็นภาษาอื่นต่าง ๆ ในยุโรป อีกสายหนึ่งเข้ามาทางอินเดีย-ทิเบต-จีน-มองโกล-ยุโรป โดยการเผยแพร่พุทธศาสนาจากอินเดียไปทางจีนสู่ทิเบตและมองโกล นิทานอินเดียจึงเข้าไปเผยแพร่ในมองโกล จนต่อมาเมื่อมองโกลมีอำนาจเหนือยุโรปเป็นเวลากว่าสองศตวรรษ ชาวยุโรปจึงได้รับนิทานอินเดียไป นิทานอินเดียที่แพร่กระจายยังยุโรปนั้น มาในรูปลายลักษณ์และมุขปาฐะ (ศิริพร จิตะฐาน ๒๕๒๒ : ๑๒-๑๔)

ดังนั้นจากทฤษฎีเอกกำเนิด จึงทำให้เชื่อได้แน่ชัดว่า นิทานต่างประเทศส่วนใหญ่ที่เผยแพร่อยู่ในสังคมไทยนั้น มาโดยลักษณะของการถ่ายทอดวัฒนธรรม อาศัยหลักฐานทางประวัติศาสตร์และการวิเคราะห์บริบททางสังคม โดยมีอินเดียเป็นแหล่งกำเนิดสำคัญ

อนึ่ง ในส่วนของนิทานตะวันตก แม้จะเห็นลักษณะของการส่งรับกระแสวัฒนธรรมโดยธรรมชาติของการปรับตัวให้เข้ากับสังคมโดยใช้นิทานเป็นสื่อ ดังได้กล่าวแล้วในการตั้งสมมติฐานเกี่ยวกับประวัติของนิทานอีสปในสังคมไทย นิทานตะวันตกที่ไทยรับเข้ามานั้น ไม่เกี่ยวกับทฤษฎีเอกกำเนิด แต่เป็นลักษณะของปฏิสัมพันธ์ทางสังคมของคนต่างวัฒนธรรมที่ต้องการแลกเปลี่ยนความรู้ ความคิดอ่านซึ่งกันและกันมากกว่า

อย่างไรก็ตาม การสืบค้นแหล่งที่มาของนิทานพื้นบ้านที่เล่าสู่กันฟังในประเทศไทย สามารถช่วยให้เห็นสายธารของนิทานพื้นบ้านในแต่ละถิ่นฐาน ซึ่งแพร่กระจายสู่กันและกันไปได้กว้างและไกล ไม่ว่าจะเป็นด้วยลักษณะที่สอดคล้องกับทฤษฎีใดทฤษฎีหนึ่งก็ตาม สิ่งที่ปรากฏชัดเจนที่สุดก็คือ นิทานพื้นบ้านเป็น "มรดกร่วม" ของคนในทุกสังคมโดยปัจจัยสำคัญคือ "จิตสำนึกร่วม" ของมนุษยชาติที่ปรากฏในเรื่อง ราวของนิทานนั่นเอง □□

บรรณานุกรม

ธรรมศาสตร์, มหาวิทยาลัย พรมแดนแห่งความรู้ กรุงเทพฯ สถาบันไทยคดีศึกษา มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์ ๒๕๓๒.

นิยดา สาริกฤติ "ปัญญาสชาดก : ประวัติความเป็นมาและความสำคัญที่มีต่อวรรณกรรมร้อยกรองของไทย " วิทยา-

นิพนธ์ปริญาอักษรศาสตรดุษฎีบัณฑิต ภาควิชาภาษาไทย บัณฑิตวิทยาลัย จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย ๒๕๒๔.

ประจักษ์ สายแสง "วรรณกรรมจากคำบลีมีนาศ จังหวัดสุโขทัย " วิทยานิพนธ์การศึกษามหาบัณฑิต

มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ ประสานมิตร, ๒๕๑๖.

พ่องพันธุ์ นณิรัตน์ มานุษยวิทยากับการศึกษาคติชาวบ้าน พิมพ์ครั้งที่ ๒ กรุงเทพฯ มหาวิทยาลัยธรรม-

ศาสตร์, ๒๕๒๔

วรรณิ วิบูลย์สวัสดิ์, บรรณาธิการ พื้นดินพื้นฐาน กรุงเทพฯ ศิลปวัฒนธรรม ๒๕๓๑.

วัชรินทร์ อัมพัน, ผู้แปล เทพนิยายกริมม์ พิมพ์ครั้งที่ ๕ กรุงเทพฯ ดอกหญ้า ๒๕๓๖.

วัฒน์ ณ นคร " การศึกษาลักษณะร่วมของนิทานพื้นบ้านเรื่องพระมาลัยกับพระมาลัยคำหลวง " วิทยานิพนธ์

ปริญาอักษรศาสตรมหาบัณฑิต ภาควิชาวรรณคดีเปรียบเทียบ บัณฑิตวิทยาลัย จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย ๒๕๒๖.

ศักดิ์ศรี เข้มมั่นคงา การดนิยาย ชุดที่ ๒ กรุงเทพฯ แม่น้ำผาง ๒๕๓๒.

ศิวาพร จิตะฐาน " รมเกียรติ : การศึกษาในแง่การแพร่กระจายของนิทาน " วิทยานิพนธ์ปริญาอักษรศาสตรมหาบัณฑิต

ภาควิชาภาษาไทย บัณฑิตวิทยาลัย จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย ๒๕๒๒.

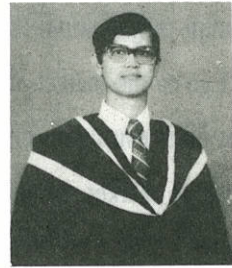
Dundes, Alan. The Study of Folklore. Englewood Cliffs, N.J. : Prentice-Hall, Inc., 1965.

Hans Andersen's Fairy Tales. London : Caxton, 1968.

Thompson, Stith. The Folktale. Barkeley : University of California Press, 1977.

ภาษาไทย

* ดร.กวี อิศริวรรณ

เป็นที่ทราบกันโดยทั่วไปว่า ภาษาไทยของเราเป็นคำพยางค์เดียว เช่น ฉัน รัก คุณ เป็นต้น แต่ละคำมีความหมายในตัวสมบูรณ์ไม่ต้องแปล ถ้าคำใดเป็นสองพยางค์ขึ้นไปส่วนมากคำเหล่านั้นจะมาจากรากศัพท์ภาษาอื่น เช่น อาจารย์ คณบดี อธิการบดี ฯลฯ คำเหล่านี้มาจากรากศัพท์สันสกฤตและบาลี นอกจากนี้คนไทยยังรับคำมาจากภาษาชาติอื่น ๆ อีก เช่น เขมร ชาว จีน เป็นต้น ดังนั้น ภาษาไทยต้องแกะรอยจึงจะรู้ถึงความคันหรือลึกลับ เลียด หรือหยาบ สละสลวย ไพเราะ และกินใจ ต้องอาศัยการศึกษาวិเคราะห์

จริงอยู่เราไม่จำเป็นต้องเรียน ก็พูดภาษาไทยได้ ที่พูดได้เพราะพูดตาม ๆ กันมา จำสับสน ๆ กันมา วัยเด็ก ๆ ก็จำทีละคำ โตขึ้นมาก็จำได้ทีละประโยค พออายุมากขึ้นก็สามารถพูดได้คล่องแต่จะไม่รู้ว่า อะไร คือ ประธาน กริยา กรรม ทั้งนี้ เราใช้ภาษาเพื่อสื่อสารให้เข้าใจกันเท่านั้น คนพูดภาษาไทยคล่องต้องพูดทุกวัน คนจบปริญญาเอกบางคนยังพูดไม่คล่องเท่ากับคนขายของที่ปากคล่องตลาด เพราะที่นั่นเขาพูดกันทุกวัน จนมีคำเรียกคนแถวนั้นว่า "คนปากตลาด"

คำว่า "คนปากตลาด" ไม่ได้หมายความว่า เป็น

คนปากพล่อย เพราะคนปากพล่อยเป็นอีกลักษณะหนึ่ง ถ้าจะพูดให้ไพเราะหน่อยก็คือ "คนช่างเจรจา" (Conversationalist)* นั่นเอง

ทุกวันนี้ยังมีคนเข้าใจว่า คนปากตลาด คือ คนปากกร้ายจริงๆ แล้วไม่ใช่ แต่เป็นคนช่างเจรจา คนปากตลานั้น ถ้าถามถึงไวยากรณ์ หรือถ้อยคำที่มีแบบแผนแล้ว จะไม่รู้เรื่องเพราะเขาไม่เคยเรียน สมัยที่ผู้เขียนอยู่ประเทศอังกฤษได้เคยถามชาวอังกฤษว่า ทำไมต้องพูดอังกฤษแบบนี้ คำตอบก็คือ เพราะบรรพบุรุษของคนอังกฤษ เขาพูดกันแบบนี้ เช่น I go home. I go to school. I go to the market. คำว่า home ก็คือ school ก็คือ market ก็คือเป็นคำนาม ทำไมไม่ใช่ I go home. I go school. และ I go market. ทำไมต้องมี to นำหน้า school และ the นำหน้า market คนเรียนไวยากรณ์คงให้คำตอบเงินเหล่านี้ได้ ส่วนคนอังกฤษที่ไม่ได้เรียนภาษา-ศาสตร์ คำตอบของเขาก็คือ "เมื่อคุณมาอยู่อังกฤษ จงพูดอย่างที่คุณอังกฤษพูด" ก็เลยเข้าใจว่า คนพูดภาษาใดนั้น ไม่จำเป็นต้องเรียนภาษาศาสตร์ก็พูดได้ เช่นเดียวกับคนไทย พูดภาษาไทยได้คล่องมาก แต่พอถามเรื่องไวยากรณ์ไทย กลับตอบไม่ได้ว่าทำไมต้องเป็นอย่างนั้น คำตอบที่น่าจะทำให้หมดปัญหาคือ "อยู่เมืองไทย จงพูดอย่างที่คุณไทยพูด"

ไม่ว่าภาษาใดในโลกจะมีแบบแผน มีหลักเกณฑ์มีไวยากรณ์ ที่เราเรียกว่า "ต้นติภาษา" ** คนส่วนมากเมื่อไม่

ได้ศึกษาถึงความลึกซึ้ง ความละเอียด ก็จะไม่รู้ที่มาที่ไป แต่พูดให้เข้าใจได้ สำหรับคนที่ได้ศึกษา จะรู้ที่มาที่ไป ตอบได้อย่างมีหลักเกณฑ์ และสามารถ "แกะรอยภาษา" ที่คนพูดได้อย่างถูกต้องมีใช้รูปแบบ งามๆ ปลายๆ

ปลาก็ปลา งูก็งู รู้ให้ชัด
จึงจะจัด ว่ามีครู อยู่ศึกษา
ถ้าถามปู แล้วโพล่ ไปตอบปลา
ถามมัจฉา โกล่ ไปตอบงู

อย่างนี้เรียกว่ารูปแบบ Unfountain knowledge คือ รูปแบบผิวน้ำ เพราะงูกับปลาไหลมีลักษณะคล้ายกัน ถ้าเป็นงูรู้ไม่ลึกก็เรียกว่าปลา

ภาษาไทยทุกวันนี้มีหลายรูปแบบ และดันได้ตลอด มีการสร้างคำใหม่ๆ เกิดขึ้นเสมอ คำที่เกิดขึ้น บางคำก็เป็นที่ยอมรับทั้งๆ ที่ผิด บางคำก็ไม่ใช่ที่ยอมรับทั้งๆ ที่ถูก เพราะภาษาไทยคำหนึ่งๆ แปลได้ตั้งหลายความหมาย คนรู้หน่อยแปลได้เพียงความหมายเดียว ดังนั้น จึงต้องมี "ศัพท์บัญญัติ" ขึ้นมาเพื่อบังคับให้ยอมรับเป็นไปในทางเดียวกัน ศัพท์บัญญัตินั้น จะมีคณะกรรมการชุดหนึ่งคอยกำหนด สร้าง และดูแลอยู่เพื่อไม่ให้ภาษาที่พูดแบบเก่าๆ เกิดขึ้น ในลักษณะที่เรียกว่า "ผิดเสียจนถูก"

ต่อไปนี้จะยกตัวอย่างโดยย่อๆ ให้เห็นชัดเจนว่าภาษาไทยที่ผิดๆ เสียจนถูก มีคำใดบ้าง ถึงแม้คำเหล่านี้จะ

* Conversationlist มาจากคำว่า Conversation+alist เป็นคำเก่าที่ชาวอังกฤษนิยมใช้ยกย่องเด็กอายุ ๙-๑๒ ขวบ ที่พูดเก่ง เริ่มใช้ตั้งแต่สมัย Jane Austen (1775-1886) นักเขียนสาวโสดที่เขียนนวนิยายประชดประชันสังคมอังกฤษ มีชื่อหลายเล่ม เช่น SENSE AND SENSIBILITY, PRIDE AND PREJUDICE และ EMMA ใช้เป็นหลักสูตรชั้นมัธยมปีที่ ๘ (เกรด ๑๒) ของอังกฤษ

** ต้นติภาษา คือ ภาษาที่มีแบบแผน หลักเกณฑ์การใช้ เช่น ไวยากรณ์ เป็นต้น

แก้ไขไม่ได้แล้วก็ตาม เช่น

๑. จรรยาบรรณ
๒. อมิตะพุทธ
๓. เลือกทรกัมภที่ซัง
๔. โมโห
๕. อนุสาวรีย์
๖. สุนัขยิบดา
๗. ยืนกระดาษาเดียว
๘. หัวมังกู ทายมังก
๙. โรคความดันโลหิต
๑๐. พระบรมฉายาสาทิสลักษณ์

จากตัวอย่างที่กล่าวมา ๑๐ คำนี้ จะขอแกระยเพียง ๒ คำก่อนคือ จรรยาบรรณและอมิตะพุทธ เพื่อให้ทราบว่ "ผิดเสียจนลูก" อย่างไร

๑. จรรยาบรรณ (CODE OF CONDUCT)

เป็นคำสมาสสองคำมารวมกันคือ จรรยา+บรรณ คำว่า "จรรยา" เป็นภาษาสันสกฤต บาลี ใ้ว่า *จฺรฺยา* ไทยก็ใ้ตามบาลีตรงตัวที่ใ้ชื่อว่า จรรยา การออกเสียงไทยก็ออกเสียงว่า "จันยา" ส่วนชาวอินเดีย ชาวสิงหล และชาวเนปาลออกเสียงว่า "จันเยอะ" (*Encyclopaedia of Buddhism Ceylon printed, 1977 : 471*)

คำว่า "จรรยา" นี้ภาษาฝรั่งเศสใ้ว่า *Etiquette* (อ่านออกเสียงว่า *เอท-ติ-เคท*) อังกฤษนำคำนี้ทั้งคำมาใช้ตามฝรั่งเศส คือ *Etiquette* เหมือนกัน ละตินใ้ว่า *Ethica* กรีกว่า *Ethike* คำแปลก็เป็นอย่างเดียวกัน คือ จรรยาได้แก่

ความประพฤติที่ดี หรือมารยาทที่เป็นที่ยอมรับกันในสังคม (*An etiquette means the good manners established by convention as acceptable or required in society*) (*Webster's Dictionary, 1970 : 481*)

อนึ่ง คำว่า จรยานั้นใ้กับศัพท์อื่นๆ ได้เป็นบางคำ เช่น จรรยาแพทย์ (*Medical etiquette*) แต่ถ้าเป็นทนายความเขาไม่เรียก จรรยาทนายความ เขาเรียกว่า มารยาททนายความ หรือ *Legal morals* จะเห็นว่า จรรยา นั้นมิได้ใ้ผสมกับคำอื่นใดทุกคำเสมอไป

ที่นี้มาพูดถึงคำว่า "บรรณ" แปลว่า กระดาษ หนังสือพิมพ์ สิ่งพิมพ์ เมื่อรวมกันเป็น จรรยาบรรณ หมายความว่า "ระเบียบ กฎ ข้อวัตรปฏิบัติ สำหรับหนังสือพิมพ์ สำหรับสื่อมวลชน" ความหมายนี้เป็นความหมายมุ่งเน้นระเบียบข้อบังคับกับวิชาการหนังสือพิมพ์เท่านั้น เช่น ควรเขียนข่าวอย่างไร ข่าว คือ ข่าวอย่าขยายความ อย่าวิเคราะหใ้ เนื้อข่าว ข่าวต้องตรง มีข้อมูลเป็นความจริง และยุติธรรม สีขาวต้องเป็นสีขาว และสีดำต้องเป็นสีดำ ผู้เขียนข่าวต้องมีอุดมคติ มีจรรยาบรรณ กรมหมื่นนราธิปพงศ์ประพันธ์ทรงใ้คำนิยาม "จรรยาบรรณ" ซึ่งท่านทรงใ้ศัพท์อังกฤษว่า *Code of conduct* "ประกอบด้วยพฤตินัยปฏิบัติซึ่งเป็นหลักปฏิบัติ และข้อพึงปฏิบัติของการจัดการที่ดี สำหรับวิชาชีพหนังสือพิมพ์ สิ่งพิมพ์" คำนิยามนี้มีลักษณะเช่นเดียวกับ พลตรี ม.ร.ว. คึกฤทธิ์ ปราโมช ไ้กล่าวไว้ในสยามรัฐเมื่อปี พ.ศ. ๒๕๐๑ ว่า "จรรยาบรรณ ใ้สำหรับฐานันดร ๔ * นั้นเอง"

* ฐานันดร ๔ ได้แก่ นักหนังสือพิมพ์ หรือผู้อาชีพเกี่ยวกับหนังสือพิมพ์ เช่น ผู้สื่อข่าว บรรณาธิการ

ปัจจุบันคำว่า "จรรยาบรรณ" มีคนเป็นจำนวนมากใช้ฟุ่มเฟือยไปในทางอื่น และประกอบกับคำอื่น ๆ จนพลาและพลาမ် เช่น จรรยาบรรณครู จรรยาบรรณแพทย์ จรรยาบรรณนักศึกษา จรรยาบรรณนักการเมือง จรรยาบรรณครอบครัว จรรยาบรรณข้าราชการ เป็นต้น และเขียนสลับกันมาเช่นนี้ เรียกว่าใช้กันจนผิด ๆ และผิดจนเป็นที่ยอมรับกันในสังคมภาษาตราบนานทุกวันนี้

แม้ใน พจนานุกรม ฉบับราชบัณฑิตยสถาน พ.ศ. ๒๕๒๕ หน้า ๒๑๓ ได้ให้ความหมายไว้ว่า จรรยาบรรณ น. *ประมวลความประพฤติที่ผู้ประกอบอาชีพการงานแต่ละอย่างกำหนดขึ้น เพื่อรักษาและส่งเสริมเกียรติคุณชื่อเสียงและฐานะของสมาชิก* ผู้เขียนคิดว่าความหมายดังกล่าวมานี้คลุมเครือ ไม่แน่นอนประเด็นใดประเด็นหนึ่ง แท้จริงแล้วน่าจะเน้นเฉพาะวิชาชีพหนังสือพิมพ์เท่านั้น

นอกจากนี้ ผู้เขียนยังมีโอกาสได้พูดคุยเป็นการส่วนตัวกับ ศาสตราจารย์อานงค์ ทองประเสริฐ ราชบัณฑิตทางด้านภาษา ถึงความหมายของคำว่า จรรยาบรรณ คำตอบที่ได้รับก็คือ มันเป็นคำศัพท์ที่ใช้กันมาผิดเสียจนกลายเป็นคำที่ถูกต้องไปแล้ว

นายแพทย์ประดิษฐ์ เจริญไทยทวี (อ้างในจดหมาย : "หมอหลวง" ขอบคุณกองทัพบก ๒๕๓๕ : ๓๐) อธิการบดีมหาวิทยาลัยมหิดล ได้ส่งจดหมายถึงหนังสือพิมพ์มติชน ขอแก้ข้อความที่หนังสือพิมพ์มติชนลงข่าวคลาดเคลื่อนตอนหนึ่งว่า "ด้วยความสำนึกในจรรยาบรรณแห่งวิชาชีพของ

ท่าน กระผมขอแสดงความขอบคุณ ที่ได้กรุณาช่วยแก้ไขข้อความให้ถูกต้อง" นายแพทย์ประดิษฐ์ใช้คำว่า "จรรยาบรรณ" ถูกประเด็น คือ ใช้กับหนังสือพิมพ์ หรือสื่อมวลชน โดยเขียนถึงผู้สื่อข่าวว่า "มีจรรยาบรรณ" ดี

นอกจากนี้ เมื่อวันที่ ๙ เมษายน พ.ศ. ๒๕๓๘ พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว ทรงมีพระราชดำรัสต่อพลนิกรทางสถานีโทรทัศน์ทุกช่อง เกี่ยวกับพระโรคหทัยชนิดที่เรียกตามศัพท์แพทย์ว่า Coronary Heart Disease จำเป็นต้องให้แพทย์หลวงทางหัวใจ คุณหมอธาดา ชากร เป็นหัวหน้าทำ Cardiac Cat* ในห้อง Cat Lab โดยสวนบัลลูนเพื่อขยายหลอดเลือดที่ตีบอยู่จุดหนึ่ง อันเนื่องมาจากก้อนไขมัน หรือ Fatty Fibrons ไปกั้นอยู่ทำให้จุดนั้นตัน ต้องสอดบัลลูนเพื่อเลือดจะได้เดินสะดวกและก็ปลอดภัย การพระราชทานสัมภาษณ์ในครั้งนี้ มีอยู่คำหนึ่งที่พระองค์ท่านใช้ว่า "ถ้าจะให้หมอมาพูด ก็จะไม่ถูก เพราะหมอมือ จรรยาแพทย์" (บันทึกข้อความตามที่พระสุรัสวดีไว้)

คำว่า "จรรยาแพทย์" นั้นพระองค์ท่านตรัสได้อย่างถูกต้อง จะพบเสมอว่ามีผู้ใช้ว่า "จรรยาบรรณแพทย์" ซึ่งไม่ถูกต้อง แต่ที่ใช้กันมาจนเคยและเคยเสียจนชิน ชินเสียจนเป็นนิสัยติดปาก คิดคำโดยไม่รู้ว่า "มันไม่ถูกต้อง หรือผิด แต่ก็ผิดจนกลายเป็นที่ยอมรับกันว่า ถูก แท้จริง ๆ ผิด"

อีกตัวอย่างหนึ่ง ผู้เขียนคัดลอกมาจากบทความเรื่อง "อาจารย์มหาวิทยาลัยกับการเมือง" เขียนโดย รองศาสตราจารย์ธนนิติ เศรษฐบุตร ในหนังสือพิมพ์มติชน

* Cardiac ศัพท์แพทย์แปลว่า หัวใจ Cat เป็นคำย่อมาจากคำว่า Catheterization แปลว่า สายสวน ทำด้วยพลาสติกนั้น สำหรับสอดเข้าที่เส้นเลือดใหญ่โคนขาจนถึงหัวใจ แล้วฉีดยา เพื่อดูว่า เส้นเลือดที่หัวใจมีเส้นไหนบ้างตีบตัน ถ้าตีบตันจะได้ใส่บัลลูน เพื่อให้เส้นเลือดขยายตัวกว้างขึ้น

ฉบับวันที่ ๘ กันยายน ๒๕๓๘ หน้า ๘ ความตอนหนึ่งท่านใช้ว่า "มหาวิทยาลัยควรกำหนดหลักไถ่ที่จะต้องตามพฤติกรรมของอาจารย์ ที่เข้าร่วมกิจกรรมทางการเมือง ว่าได้กระทำตามจรรยาบรรณของอาจารย์หรือไม่" การใช้คำว่า จรรยาบรรณนี้น่าจะไม่ถูกต้อง เพราะจรรยาบรรณต้องเกี่ยวข้องกับหนังสือพิมพ์เท่านั้น ควรใช้คำว่า "จรรยาครู" หรือ "จรรยาของอาจารย์"

ตัวอย่างสุดท้าย เป็นตัวอย่างที่นักการเมืองชอบพูดจนติดปาก เช่น นายวีระ มุสิกพงศ์ (*อ้างในจดหมาย : วีระคุณหมอดู ๒๕๓๕ : ๓๐*) จากคำให้สัมภาษณ์หนังสือพิมพ์ฉบับหนึ่ง ถึงการที่มีหมอดูออกมาทำนายว่า "หัวหน้าพรรคการเมืองคนนั้นจะได้เป็นนายกรัฐมนตรี นายคนนั้นจะหลุดจากตำแหน่ง ดุมันชักจะมากไป แล้ว หมายความว่า หมอดูไม่มีจรรยาบรรณ"

จากที่กล่าวมาทั้งหมด จึงใคร่ตั้งข้อสังเกตว่า คำว่า "จรรยาบรรณ" ควรใช้กับหนังสือพิมพ์ หรือวิชาการหนังสือพิมพ์โดยเฉพาะ ไม่ใช่ทำตามความนิยมที่พูดและเขียนกันมาอย่างผิดๆ แล้วพยายามผลักดันคำที่ผิดๆ ใหม่นั้นถูก

๒. อมิตะพุทธ (AMITA BUDDHA)

"อมิตะพุทธ" เป็นคำอุทานที่เพี้ยนมาจากคำว่า

"อมิตาภา" ซึ่งเป็นพระพุทธรูปปางหนึ่งของญี่ปุ่นในนิกายโจโด (JoTo) * ชาวญี่ปุ่นถือว่าเป็นองค์อวตาร มาจากพระพุทธเจ้า ถือเป็นพระโพธิสัตว์องค์ที่สี่ ชาวพุทธญี่ปุ่นบางคนเรียกองค์แทนพระสากยะมุณี มีประจำอยู่ในวัดญี่ปุ่น สำหรับพระโพธิสัตว์ทั้งสองคนนี้ได้แก่

องค์ที่ ๑ ชื่อ ธิยานิพุทธะ (Dhyāni buddhā)

องค์ที่ ๒ ชื่อ จินะพุทธะ (Jinā buddhā)

องค์ที่ ๓ ชื่อ อโสภะยา (Aksobhayā)

องค์ที่ ๔ ชื่อ อมิตาภา (Amitabhā)

พระพุทธรูปองค์นี้มีรัศมีรอบกาย (*อมิตะ+อาภา*) ทำให้ผู้พบเห็นแล้วต้องอุทานว่า "โอ...อมิตาภา" เพราะท่านมีรัศมีสว่างไสวมาก (*อาภา แปลว่า รัศมี*) (*Encyclopaedia of Buddhism, Ceylon Printed 1966 : 494*) ต่อมาคำอุทานนี้ถูกเปลี่ยนไปเป็น "อมิตะพุทธ" ซึ่งถือว่าเป็นผิดจากเดิม แต่ก็เป็นที่ยอมรับกันเรียกว่า ผิดเสียจนถูก

ยังมีอะไรต่ออะไรอีกมากในสังคมที่ต้องแก้ไข มิใช่ภาษาเท่านั้นที่สับสนวุ่นอะไรผิด อะไรถูก ฉะนั้นบทความนี้เขียนขึ้นเพื่อส่งเสริมป้อนุรักษ์วัฒนธรรมไทย จากความคิดของคนๆหนึ่งที่อยากเห็นทุกคน มีส่วนในการแกะรอยภาษาไทยร่วมกัน □□

* โจโด เป็นนิกายนับถือดวงดาวของชาวญี่ปุ่น เช่น ดวงอาทิตย์ เป็นต้น

บรรณานุกรม

ประดิษฐ์ เจริญไทยทวี "จดหมาย : "หมอหลวง" ขอบคุณกองทัพบก " มติชน ๙ มิถุนายน ๒๕๓๕ หน้า ๓๐

เปลื้อง ณ นคร วิชาการประพันธ์และหนังสือพิมพ์ กรุงเทพฯ ไทยวัฒนาพานิช ๒๕๑๕

นรินทร์ เศรษฐบุตร "อาจารย์มหาวิทยาลัยกับการเมือง" มติชน ๘ กันยายน ๒๕๓๕ หน้า ๘

วรรณไวทยากร, พระองค์เจ้า ชุมนุมบทความทางวิชาการภาษาศาสตร์ กรุงเทพฯ โครงการตำราสังคมศาสตร์

จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย ๒๕๑๔

วิจิตรวาทการ, หลวง กุศลโอบายการไ้ภาษา กรุงเทพฯ สารมวลชน ๒๕๓๑

"จดหมาย : วีระคุณหมอดู " มติชน ๑๘ สิงหาคม ๒๕๓๕ หน้า ๓๐

อนุমানราชธน, พระยา ความรู้เกี่ยวกับภาษาไทย กรุงเทพฯ กรมศิลปากร ๒๕๒๒

Ansten, Jane Sense and Sensibility London : Collins & Gragrow Printing 1953.

Encyclopaedia of Buddhism Cylon : Cylon Printed, 1977

อ่านอย่างไรให้ไพเราะ

๑๕. การสอด้สออารมณ์ นับเป็นวิธีการที่มีค่าสูงสุดสำหรับการอ่านบทร้อยกรอง ผู้จะทำได้ต้องเข้าใจซึ่งถึงวิญญาณของคำแต่ละคำ เพื่อจะได้ครั่นเสียง ครวญเสียง ไซ้เสียงหนักเบาประคองเสียงให้เลื่อนไหลไปตามท่วงทำนอง เสมือนหนึ่งการผจงกรอร้อยบุปผามาลี หรืออัญมณีนีลว่า นั่นคือ ต้องอ่านให้เสมือนว่า ผู้อ่านได้เข้าไปนั่งในหัวใจวี การอ่านอย่างสอด้สออารมณ์ ทำให้บทร้อยกรองมีชีวิตจิตใจ และนี่คือ ที่สุดของการอ่านทำนองเสนาะ อ่านอย่างไรให้ไพเราะ ☐ ☐

บรรณานุกรม

จันท์ ขำวไล จันทศาสตร์ พระนคร โรงพิมพ์พระจันทร์ ๒๔๗๔.

เปลื้อง ณ นคร ประวัติวรรณคดีสำหรับนักศึกษา พิมพ์ครั้งที่ ๙ พระนคร ไทยวัฒนาพานิช ๒๕๒๗.

สมศักดิ์ จำปาเงิน และ สำเนียง มณีภาณุจันท์ หลักนักอ่าน เมติคัล มีเดีย ๒๕๓๑.

สุภา พักข้อง วรรณคดีไทยก่อนรับอิทธิพลจากตะวันตก โรงพิมพ์การศาสนา ๒๕๓๐.

ภาษาไทย กับ ความเป็นชาติ

.....ความถือตัวว่าเป็นไทย เป็นสมบัติมีค่าสูงสุด เพราะเป็นมรดกที่เราได้รับสืบทอดจาก
บรรพบุรุษและเป็นปัจจัยสำคัญที่ทำให้เราารวมกันได้ ให้เรารักษาชาติประเทศและเอกราช
สืบมาได้ ทุกคนต้องรักษาความเป็นไทยไว้ให้มั่นคง.....

พระบรมราโชวาท พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว รัชกาลปัจจุบัน

ภาษาไทยเป็นมรดกวัฒนธรรมที่
บรรพบุรุษไทยได้สร้างสมไว้ และถ่ายทอด
สืบทอดกันมาจนถึงคนไทยรุ่นปัจจุบัน เป็นที่
น่ายกย่องภูมิใจยิ่งที่เรามีภาษาไทยเป็นภาษา
ประจำชาติสำหรับใช้สื่อความหมายกันได้
ทั่วประเทศ ภาษาไทยเรามีความเจริญ
งอกงาม ด้วยเหตุผลที่เราสามารถดำรงรักษา
ส่วนที่เป็นของเดิมไว้ได้ และยังสามารถสร้างส่วนหนึ่งที่เป็น
ของใหม่ให้ผสมกลมกลืนกับของเดิมได้เป็นอย่างดีอีกด้วย

จะเห็นได้ว่าชนชาติใดที่ไม่มีภาษาชาติตนเอง ต้อง
หยิบยืมภาษาอื่นมาใช้ ย่อมไม่มีความภูมิใจในชาติของตน

* อัญชลี ทองอม

ชนชาติไทยนับว่าโชคดีที่ บรรพบุรุษแต่ครั้ง
โบราณกาล มีความเข้าใจ และรู้ซึ่งถึงความ
สำคัญของภาษาของชาติ จึงได้สร้างภาษา
ไทยให้เป็นภาษาประจำชาติ อันประกอบด้วย
กฎเกณฑ์ที่เหมาะสม มีความประณีต มี
ความดีเด่น มีลักษณะเฉพาะพิเศษ ซึ่งเป็น
เครื่องชี้ให้เห็นความเป็นชาติที่เจริญเคียงคู่

กับเอกราชของชาติไทยมาตราบนานทุกวันนี้

ความร่ำรวยในคำของภาษาไทย ซึ่งพวกเรานิยามว่าไม่
ร่ำรวยพอ อันได้แก่ อักษรวิธ เป็นเรื่องที่ว่าด้วยตัวหนังสือ การ
เขียน และการอ่าน บางทีเขียนเหมือนกัน แต่อ่านต่างกัน

และมีความหมายต่างกันไปด้วย บางครั้งเขียนเหมือนกัน อ่านเหมือนกัน หรือบางครั้งเขียนต่างกันแต่อ่านเหมือนกันและความหมายต่างกัน

ตัวอย่างเช่น เขียนเหมือนกัน อ่านต่างกัน ความหมายต่างกัน เช่น

คำว่า "ปรัก" อ่านออกเสียงว่า ปรัก หมายถึง เงิน แต่ถ้าอ่านว่า ปะ-หรั๊ก หมายถึง หัก หรือพัง

คำว่า "เพลา" อ่านออกเสียงว่า เพลา หมายถึง ตัก ขา, ราชศัพท์ใช้ว่า พระเพลา หรือ หมายถึง แกน สำหรับสอดในคุมรด หรือคุมเกวียน อ่านออกเสียงว่า เพล-ลา หมายถึง เวลา

ที่เขียนเหมือนกัน อ่านเหมือนกันและมีความหมายต่างกัน เช่น คำว่า "รัก" หมายถึง ต้นไม้สกุลหนึ่ง ใช้สำหรับลงพื้นหรือทาสีต่าง ๆ

"รัก" หมายถึง ชอบอย่างผูกพันพร้อมด้วยความชื่นชม ยินดี

ลักษณะเช่นนี้เวลาใช้เขียนหรือพูดต้องดูคำแวดล้อม (บริบท) จึงจะรู้ความหมายที่แท้จริง แต่มีบางคำที่เขียนต่างกัน แต่อ่านเหมือนกัน และมีความหมายต่างกัน เช่น

กานต์	หมายถึง	ที่รัก
กาล	หมายถึง	เวลา, ครั้ง, คราว
การ	หมายถึง	การงาน, หน้าที่, กิจ
กาญจน์	หมายถึง	ทอง
		เป็นต้น

ภาษาไทยมีศักดิ์ของคำ หรือการใช้คำสุภาพและคำแสดงฐานะของบุคคล นับว่าเป็นเอกลักษณ์ในภาษาที่ในภาษาอื่นไม่มี เช่น คำสรรพนามเรียกชื่อ ตัวเอง มีคำว่า

กู
อัว

ใช้กับผู้ที่สนิทสนม

ฉัน

คำพูดทั่วไป (คำสุภาพ)

ข้าพเจ้า

ใช้ในเรื่องที่เป็นแบบแผน

ผม

คำพูดทั่วไป (คำสุภาพ)

กระผม

ใช้ในเรื่องที่เป็นแบบแผน

เกล้ากระหม่อม

ใช้ในคำราชาศัพท์

ข้าพระพุทธเจ้า

ฯลฯ

คำเหล่านี้ใช้ตามฐานะของบุคคล ทั้งยังเป็นการแสดงระดับวัฒนธรรมของผู้ใช้ภาษาอีกด้วย ถึงแม้สังคมจะเปลี่ยนแปลงไป แต่เรายังใช้คำเหล่านี้ตามฐานะแห่งบุคคลอยู่ เช่นเดิม นอกจากนี้ยังมีการใช้คำไวพจน์ (คำที่มีรูปต่างกันแต่มีความหมายคล้ายกัน หรือคำที่ออกเสียงเหมือนกันแต่ความหมายต่างกัน) เพื่อให้เกิดความหลากหลายในการใช้ภาษาซึ่งความหมายของคำที่ใช้นั้นขึ้นอยู่กับคำแวดล้อม (บริบท) ตัวอย่างเช่น

นอนไปเกิดแม่จะกล่อม นวลละม่อมแม่จะไกว
ทองคำแม่यर่องให้ สายสุดใจเจ้าแม่เอ๋ย
เพลงกล่อมลูก

คำว่า นวลละม่อม ทองคำ สายสุดใจ ในที่นี้
มีความหมายถึง ลูก แต่ความหมายที่แท้จริงไม่ได้หมายถึง ลูก

แต่โบราณกาลเราับพุทธศาสนาเข้ามาเป็นศาสนา
ประจำชาติ ศัพท์ต่างๆ เราก็ต้องรับคำบาลีมาใช้ เพราะเป็น
ศัพท์เฉพาะที่ใช้ใน ศาสนาพุทธ คำบาลีจึงเข้ามาปะปนอยู่ใน
ภาษาไทย ทำนองเดียวกันเราับวรรณคดีสันสกฤตมาจาก
อินเดีย เช่น เรื่องรามายณะ ศกุนตลา สาวตรี ศัพท์ภาษา
สันสกฤตก็ติดเข้ามาอยู่ในภาษาไทยด้วย ภาษาเขมรก็เช่นกัน
เราับมาเพราะเหตุผลการเมือง การปกครอง แต่อย่างไรก็ดี
ภาษาใดที่เราับเข้ามาใช้ เราไม่ได้นำมาใช้ทั้งดุ้นเลย เรามีวิธี
การดัดแปลงกับวิธีการออกเสียงให้เหมาะสมกับวิธีการออก
เสียงแบบไทยๆ กล่าวคือ ดัดแปลงให้เหมาะสมกับลิ้นของคนไทย
และด้วยการดัดแปลงจนเสียงเป็นไทยนี้เอง ทำให้คำที่เรานำมา
ใช้นั้นได้กลืนหายกลายเป็นภาษาไทยเกือบทั้งหมด ตัวอย่าง
เช่น คำว่า ศรี ออกเสียงควบกล้ำ แต่เราเสียงว่า *สี* เราไม่
ออกว่า *สะ-รี/ศรี* ตามแบบของเข

สิริ	เดิมออกเสียง	<i>สี-รี</i>
	เราออกเสียง	<i>สี-หรี</i>
ก่าเนิด	เดิมออกเสียง	<i>ก่า-เหนิด</i>
	เราออกเสียง	<i>ก่า-เนิด</i>
อาดมา	เดิมออกเสียง	<i>อาด-มา</i>
	เราออกเสียง	<i>อาด-ตะ-มา</i>

หรือแม้แต่ภาษาของเราเองก็ออกเสียงแบบไม่มีกฎแน่นอนก็มี
เช่น

ตุ๊กตา	ออกเสียง	<i>ตุ๊ก-กะ-ตา</i>
ตุ๊กแก	ออกเสียง	<i>ตุ๊ก-แก</i> (ไม่ออกเสียงเป็น <i>ตุ๊ก-กะ-แก</i>)
กรมหลวง	ออกเสียง	<i>กรม-มะ-หลวง</i> (ไม่ออก เป็น <i>กรม-หลวง</i>)
ราชบุรี	ออกเสียง	<i>ราช-บุ-รี</i> (ไม่ออกเสียง <i>ราช-ชะ-บุ-รี</i>)

และในบางคำออกเสียงได้ทั้ง 2 อย่าง เช่น

คมนาคม	ออกเสียงว่า	<i>คะ-มะ-นา-คม</i>
		<i>คม-มะ-นา-คม</i>
คุณคำ	ออกเสียงว่า	<i>คุณ-คำ</i>
		<i>คุณ-นะ-คำ</i>
ภรรยา	ออกเสียงว่า	<i>พัน-ยา</i>
		<i>พัน-ระ-ยา</i>
สยามานุสสติ	ออกเสียงว่า	<i>สะ-หยาม-มา-นุค-สะ-ติ</i>
		<i>สะ-หยา-มา-นุค-สะ-ติ</i> เป็นต้น

เอกลักษณ์ของการใช้คำในภาษาไทย พระเจ้า
วรวงศ์เธอ กรมหมื่นนคราธิพัคส์ประพันธ์ เคยทรงย้าว่าเป็น
อัจฉริยลักษณ์ของภาษาไทยโดยเฉพาะ

ถ้อยคำภาษาเป็นเครื่องแสดงออกถึงสติปัญญาของ
ผู้ใช้ การตรวจสอบเขาว์ปัญญาจึงใช้การพิจารณาถ้อยคำเป็น

วิธีพื้นฐาน เพราะผู้ที่มีเขว่บญญสูงจะใช้อย่คำร้คกมดกคอง
เหมาะสมมากกว่า เข้ใจความแตกต่างของอ้อยคำต่าง ๆ มาก
กว่า ดังคำประพันธ์กล่าวไว้ว่า

ก้นบวบอกลีกลิ้น	ชลธาร
มารยาทส่อสันดาน	ชาติเชื้อ
โผดผลาดพระคำขาน	ควรทราบ
หย่อมหญ้าเหี่ยวแห้งเรื้อ	บอกรายแสดงดิน
	โคลงโลกนิติ

ความเจริญของบ้านเมืองทำให้เกิดความเจริญทาง
ภาษา ความเจริญทางภาษามีกำเนิดใหม่ไม่เว้นแต่ละวัน คำ
เก่านี้มีความหมายใหม่บ้าง เป็นคำดั้งใหม่เพื่อเรียกสิ่งใหม่และ
ความคิดใหม่ โดยนำมาประสมกันบ้าง หรือนำเอาภาษาของเขา
มาใช้ทั้งดุ้น เพราะคิดคำแทนไม่ทัน สำนวนโวหาร สดแล
แปลกๆ เกิดขึ้นมากมาย ทำให้เกิดความสับสน และสงสัยใน
ความหมายและความถูกต้อง เช่น วรรณกรรมกาวหน้า
วรรณกรรมเพื่อชีวิต ความหมายที่ใช้นั้น ไม่ใช่ความหมายที่แท้
จริง แต่มีความหมายลึกลงไปอีก

คำว่า ภาพพจน์ คำนี้ กรมหมื่นนราธิปพงศ์
ประพันธ์ ได้ทรงคิดตั้งขึ้นเทียบกับคำว่า Figure of Speech
แต่เราจะมีคามหมายคือ ภาพพจน์ึกเห็น เช่น ภาพพจน์ของ
ตำรวจไทย ภาพพจน์ของครูในปัจจุบัน ภาพพจน์ของประเทศ
ไทย เป็นต้น

ความหมายที่ถูกคองของ Figure of Speech คือ
จินตภาพ (Image) นี้คือตัวอย่างที่ใช้น้อย่างสับสน

การเปลี่ยนแปลงของสังคมทำให้ภาษาเปลี่ยนแปลง
หลายประการ ดูเสมือนเป็นความเจริญ แต่ก็เป็นสิ่งที่น่ากลัว

สำหรับภาษา กล่าวคือการใช้ภาษาไทยตามใจชอบอย่าง
ที่เรียกว่า พูดและเขียนได้ตามใจคือไทยแท้ ซึ่งอาจจะสร้างความ
เสื่อมให้กับภาษาได้แก่

การใช้คำหรือภาษาต่างประเทศโดยไม่จำเป็น ภาษา
ต่างประเทศเข้ามาพร้อมกับความเจริญทางเทคโนโลยี สังคม
เศรษฐกิจและการเมือง คำหรือสำนวนที่ใช้จึงใช้กันอย่างไม่
ระมัดระวัง ตัวอย่างเช่น

"เสื้อที่คุณจะใส่ sizes s ไซ้ใหม่"
"อย่าโชว์ฟอร์มให้มากนัก"
"เขา Worry ฉันมากอยู่แล้ว"
"ทำไมต้องซีเรียสกับการใช้ภาษาของคนรุ่นใหม่"
ด้วย"

"เรื่องของ Concept นี่มีแน่...มันต้อง discuss
กันก่อน"

ฯลฯ

การใช้คำตัดลิ้น หรือการกรอนคำ เป็นการทำให้
เสียงของพยางค์ในคำบางคำหายไป และยังคงเหลือบางส่วน
ไว้ ปัจจุบันมีใช้กันมากในชีวิตประจำวัน ตัวอย่างเช่น

ดิฉัน	ออกเสียงเป็น	เดียน ดั้น
รับประทาน	ออกเสียงเป็น	ทาน รับ รับทาน
มหาวิทยาลัย	ออกเสียงเป็น	มหาลัย, มหาทลัย, มหาลัย
โรงพยาบาล	ออกเสียงเป็น	โรงบาล
กิโลกรัม	ออกเสียงเป็น	โด

สโมสร	ออกเสียงเป็น	สโม	แจ้ว	หมายถึง	คือ เยี่ยมยอด	เป็นต้น
อาจารย์	ออกเสียงเป็น	จาน, จารย์				
ราชบุรี	ออกเสียงเป็น	ราด-รี	ด้วย		คำสแลงเป็นเครื่องส่องจิตใจและฐานะของผู้พูด	
ปลากระป๋อง	ออกเสียงเป็น	ปลา-ป๋อง, ป้า-ป๋อง				

การใช้คำสแลง (Slang) พระยาศรีสุนทรโวหาร (น้อย อาจารยางกูร) ให้ชื่อว่า คำคะนอง เพราะเป็นภาษาปาก คำนี้ผุดขึ้นมาใช้พูดกันในระดับไม่เป็นแบบแผน เกิดจากคนกลุ่มหนึ่งที่มีอารมณ์ขัน คิดล้อเลียนพฤติกรรมหรือเหตุการณ์ที่เกิดขึ้นในกลุ่มของตน หรือคิดคำแทนคำที่มีใช้อยู่แล้วแต่ความหมายไม่ชัดเจนชวนซึ่ง ฉะนั้นเขาจึงหาคำใหม่เอาไว้อล้อเลียนกลุ่มของตนแล้วนำมาใช้ล้อเลียนสังคมเล่นเป็นการสนุกคะนองปาก คำเหล่านี้แพร่หลายจนถือเป็นแฟชั่น (สมัยนิยม) ไม่ใช่คำหยาบหรือคำต่ำ ถือว่าเป็นคำพิเศษและเป็นสัญญาณที่รู้กันว่าหมายถึงอะไร ถึงแม้ว่าไม่ใช่ภาษาที่ยอมรับว่าถูกต้องตามหลักภาษา แต่นักภาษาเห็นว่าคำสแลงทำให้ภาษาเกิดรสชาติ มีชีวิตชีวา คำสแลงเกิดง่าย ดายเร็ว บางคำใช้เพียงระยะเวลาหนึ่งเท่านั้นก็หายไปก็มี เช่น *เด็กฮาร์ด ขวาคอก* *ขอบ น็อคหลวม ตกกระป๋อง* เป็นต้น

คำบางคำยังคงอยู่ใช้จนถึงปัจจุบันก็มี เช่น

ฝอย	หมายถึง	พูดไร้สาระเกินความจริง
กินยันป้าย	หมายถึง	กินไม่รู้จักอิ่ม กินจนของกินหมด
แซว	หมายถึง	เย้าแหย่

ศาสตราจารย์โจชัว วัตมุต (Prof. Joshua Whatmough) นักวิชาการทางนิรุกติศาสตร์ แห่งมหาวิทยาลัยฮาร์วาร์ด ได้กล่าวไว้ในหนังสือ *Language A Modern Synthesis* ของเขาว่า "ภาษาย่อมเจริญก้าวหน้า ผันแปรไปพร้อมกับความเจริญก้าวหน้าของบ้านเมือง และในทางกลับกัน ภาษาจะช่วยให้บ้านเมืองเจริญก้าวหน้าด้วย"

ย่อมเป็นที่ยอมรับอยู่ว่าในปัจจุบันการพูดและการเขียนภาษาไทยไม่ค่อยคำนึงถึงแบบแผนของภาษา จะเป็นด้วยการศึกษาภาษาไทยของเราไม่ได้ผลเหมือนแต่ก่อน เพราะนับตั้งแต่ผู้บริหารไม่เห็นความสำคัญของการใช้ภาษาไทยและการเรียนการสอนภาษาไทย ผู้สอนขาดความรู้ความชำนาญด้านภาษาไทยโดยตรง เนื้อหากิจกรรมหลักสูตรไม่น่าสนใจ ไม่น่าศึกษา รวมทั้งวิธีการสอนของครูผู้สอนไม่มีวิธีการที่จูงใจผู้เรียน และประการสุดท้ายผู้เรียนขาดความสนใจตั้งแต่ชั้นเล็กๆ และความไม่รับผิดชอบส่วนบุคคลที่คิดว่าภาษาไทยใช้อย่างไรก็ได้ ทั้งหมดนี้ย่อมเป็นปัจจัยแห่งความเสื่อมของภาษาไทย ผลที่ปรากฏออกมาในรูปที่ผิดๆ แพร่หลายอยู่ในขณะนี้ไม่ว่าวิทยุ โทรทัศน์ ป้ายโฆษณา หนังสือพิมพ์และนิตยสารต่างๆ

ประการสุดท้ายที่จะกล่าวถึงคือ การออกเสียงไม่ถูกต้อง ได้แก่ การออกสำเนียงภาษาตะวันตกมาใช้ ซึ่งไม่มีใน

ภาษาไทย

การออกเสียงพยางค์ต้นเป็น /s/ /sh/ /ch/

เช่น สบาย [saʔba:y]

ชุดสวย [chuouay]

การออกเสียงพยางค์ท้ายเป็น /s/ หรือ /t/

เช่น ยาก ออกเสียงเป็น ยากส์

มัน ออกเสียงเป็น มันส์

ปารีส ออกเสียงเป็น ปารีส หรือ
แพร์รี

การออกเสียงสับสน /ร/ กับ /ล/ เช่น

อย่าลอกเลียนแบบ ออกเสียงเป็น
อย่ารอกเรียน
แบบ

ผมรักคุณ ออกเสียงเป็น ผมลั๊กคุณ

โรงเรียน ออกเสียงเป็น โรงเรียน

หรือ การออกเสียงควบกล้ำไม่ชัดเจนและหายไป

เช่น

กลับกลาย ออกเสียงเป็น กับกาย

อังกฤษ ออกเสียงเป็น อังกฤษิต

นาเกลือ ออกเสียงเป็น นาเกลือ

ประเทศกรีก ออกเสียงเป็น ประเทศกีก

ความกลัวใจ ออกเสียงเป็น
ฟ้ามุ้มใจ
เป็นต้น

เหตุข้างต้นนี้มีอยู่มากในปัจจุบัน เนื่องจากผู้ใช้

ภาษาขาดความระมัดระวังและเกิดจากความเคยชิน โดยมีได้มี
การปรับปรุงแก้ไขจึงทำให้ความเป็นไทยหายไปด้วย ดังนั้นเรา
จึงควรหันมาฝึกตั้งแต่วันนี้ เพื่อเกียรติภูมิของชาติและตนเองพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวภูมิพลอดุลยเดชฯ ทรง
มีพระราชดำรัสว่า

"...ปัญหาเรื่องการออกเสียงนั้นก็เป็นอันตรายอย่างยิ่ง นึกถึง
คำว่า มหาวิทยาลัย เดิมนั้นทางโทรทัศน์หรือทางวิทยุได้ยินว่า
"มหาวิทยาลัย" กลายเป็น "วิทยาลัยหมา" ออกจะอันตราย
ซึ่งเรายอมไม่ได้ บางอย่างเรายอมได้ อย่างคำว่า "ฉัน" ที่จริง
เขียนว่า "ฉัน" แต่ว่าพูดกัน "ชัน" ทั้งนั้นก็ต้องยอมไว้บ้าง
... แต่คำว่า มหาวิทยาลัยเราอย่ายอม แสดงให้เห็นว่ามีปัญหา
ต่างๆ และบางครั้ง บางอย่างเราต้องยอม บางสิ่งบางอย่างเรา
ต้องคัดค้านอย่างเด็ดขาด..."

เป็นความจริงอย่างหนึ่งที่ว่า ภาษาคงมีการ
เปลี่ยนแปลงตามสมัย ถ้าไม่เช่นนั้นภาษาก็จะไม่คงอยู่ แต่
การเปลี่ยนแปลงนั้นต้องทำให้ดีขึ้นไม่ใช่ทำให้เสื่อมลงดัง
พระบรมราโชวาท พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวรัชกาลปัจจุบัน

"ภาษาไทยเราต้องหวงแหน เป็นภาษาของเราเองมาแต่
โบราณกาล เราต้องรักษาให้บริสุทธิ์ในการออกเสียงให้
ถูกต้องชัดเจน รักษาให้บริสุทธิ์ในวิธีใช้คำ..." □□

หนังสืออ้างอิง

นายกรัฐมนตรี, สำนัก คณะกรรมการเอกลักษณ์ของชาติ รายงานผลการสัมมนาเรื่องวัฒนธรรมทางภาษาไทย

กรุงเทพฯ คณะกรรมการเอกลักษณ์ของชาติ สำนักนายกรัฐมนตรี ๒๕๒๖

แน่น้อย บุญบุตร "คำคะนองในหนังสือพิมพ์รายวันระหว่างปี พุทธศักราช ๒๕๒๑-๒๕๒๕" วิทยานิพนธ์ปริญญา

อักษรศาสตรมหาบัณฑิต จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย ๒๕๒๕

ผะอบ โปษะกฤษณะ ลักษณะเฉพาะของภาษาไทย พิมพ์ครั้งที่ ๓ กรุงเทพฯ รวมสาส์น ๒๕๒๖

วิจิตรา แสงพลสิทธิ์ และคนอื่น ๆ การให้ภาษาไทย (ไทย ๑๐๑) กรุงเทพฯ โอเดียนสโตร์ ๒๕๒๒

ศักดิ์ดา บัณฑิตเพ็ชร ภาษากับการสื่อสาร นครปฐม มหาวิทยาลัยศิลปากร ๒๕๒๕

สุลักษณ์ ศิวรักษ์ ภาษาไทยกับคนรุ่นใหม่และรวมกลอนบ่อนตีกกิต กรุงเทพฯ เล็คดีไทย ๒๕๓๐

แสงจันทร์ ตรีขกุล "การแปรของ ร และ ล ในภาษาไทยกรุงเทพฯ ตามวันลีลา : การศึกษาการออกเสียงของผู้ประกาศ

ข่าวประจำสถานีวิทยุกระจายเสียง ภาคเอฟเอ็มในกรุงเทพมหานคร" วิทยานิพนธ์ปริญญาอักษรศาสตรมหาบัณฑิต

จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย ๒๕๒๕

อุปทิศศิลปสาร, พระยา หลักภาษาไทย พระนคร ไทยวัฒนาพานิช ๒๕๒๕

ลูกค้า คือ บุคคลสำคัญที่สุดที่มาเยือนเราในสถานที่นี้ เขามีได้ฟังเรา เราต่างหากที่จำต้องฟังเขา เขามีได้
มาจัดจ้งหะการทำงานของเรา หากแต่การรับใช้เขา คือ วัตถุประสงค์ของงานของเรา เขามีใช้บุคคลภายนอก เขาเป็น
ส่วนหนึ่งของธุรกิจนี้ทีเดียว ในการรับใช้เขา เราได้ช่วยเหลืออะไรเขาเลย เขาเป็นฝ่ายช่วยเหลือเรา โดยให้โอกาสแก่
เราที่จะรับใช้เขา

มหาตมะ คานธี

ภาษาเป็นสมบัติค่า

* ผู้ช่วยศาสตราจารย์ วิมลศรี อุปรัมย์

"ในสระแห่งหนึ่ง ไม่ลึกกว้างใหญ่นัก เวลาลมพัดน้ำในสระเป็นละลอกคลื่นน้อย ๆ ทะยอยเข้ากระทบฝั่ง ต้นหญ้าที่ขอบสระโอนเอนไปมาจนใบเสียดสีกัน ในสระนี้มีไข่มุกเม็ดเล็ก ๆ สีดำ ๆ ลอยอยู่แห่งหนึ่ง คือไข่มุกหุ้ม ตัวลูกกบไว้ มันนอนอยู่เหมือนเด็กอ่อน ๆ นอนเปล แต่เปลของมันไม่เหมือนเปลเด็กเป็นวงกลม ๆ ใส....."

(จาก หนังสือธรรมชาติวิทยา)

บทนำ

ข้างบนนี้ คือ ข้อความตอนหนึ่ง จากหนังสือธรรมชาติศึกษาซึ่งผู้เขียนจำได้ เมื่อเรียนอยู่ในชั้นประถม ตอนนั้นครูให้อ่านทุกวันจนจำได้ทั้งเล่ม แต่พอเป็นผู้ใหญ่ขึ้น ความคิดจากข้อความข้างบนนี้ ได้ขยายออกไปมากมาย ทำให้ได้คำตอบหลายเรื่อง ดังจะขยายพอเป็นพิธีดังนี้

การพรรณนา หรือการเขียนเรียงความให้อ่าน
การให้ความรู้เรื่องสัตว์ตัวน้อย ๆ ว่ามีกำเนิดอย่างไร
การให้ความรู้เรื่องธรรมชาติ พืช สัตว์ ซึ่งเป็นส่วนหนึ่งของชีวิตเกษตรกรรมแบบไทย ๆ

ทุกประโยชน์ที่นำมาเรียงเข้าเพื่อปลูกฝังคุณค่าของความเป็นมนุษย์ ที่เข้าใจและใช้ชีวิตควบคู่ไปกับความงามของธรรมชาติรอบข้าง

ปัจจุบันสิ่งเหล่านี้ ค่อย ๆ จางหายไปจากชีวิตและนิสัยเด็กไทยให้ค่อย ๆ หลุดพ้นไปทุกที

นอกจากเขียนไม่เป็น ยังใช้ภาษาพูดไม่ค่อยจะได้เรื่องได้ราวเสียอีก เรื่องนี้เป็นปัญหาที่ผู้ก่อตั้งสถาบันการศึกษาแต่ละท่านให้ความสนใจกันมาก

ส่วนวัฒนธรรมด้านกิริยามารยาทนั้น แทบจะไม่ต้องพูดถึง คือ ลืมไปได้เลย เพราะนอกจากทางบ้านไม่สนใจ

* อาจารย์ประจำคณะมนุษยศาสตร์ มหาวิทยาลัยธุรกิจบัณฑิตย์ : ค.ม. (บริหารการศึกษา) จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

ของผู้เรียนที่จะไขว่คว้าดักดวงเอาเอง ของอย่างนี้ใครรับได้มาก มีทักษะก็เป็นกำไรติดตัวไปจนตลอดชีวิตการทำงาน

บทตาม

ผู้เขียนเคยสังเกตว่าบุคคลรุ่นใหม่ เวลาใช้ภาษา พูดคุยแสดงความคิดเห็นกัน บางครั้งดูเหมือนจะเป็นการทะเลาะ คือ การใช้ปริมาณของเสียงและความเข้มข้นของ จังหวะ ลีลา และถ้อยทีทะเลาะกันจริง ๆ ก็ยังไปกันใหญ่ ไม่มีใครยอมใครใช้ภาษาพูดส่งไปสวนมา คนละคำ สองคำก็ได้ *"เป็นเรื่อง"* โดยไม่ยอมให้อีกฝ่ายหยุดพูดให้อจบข้อความก่อน เป็นอย่างนั้นจนหาข้อยุติได้ยาก ผลที่สุดเรื่องไม่น่าโกรธ ก็ต้องโกรธ เพราะความรุนแรงของคำประโยคที่นำมาใช้โดยไม่ ประหยัดถ้อยประหยัดความ เพื่อให้รักษาน้ำใจอีกฝ่าย ปล่อยให้อารมณ์โกรธมาครอบงำ

แม่ทางพระท้าวว่า *"ความโกรธเป็นศัตรูของทุกเรื่อง"*

ภาษาเป็นสิ่งมีค่ามาก เพียงแต่ใครจะฉลาดหยิบ ฉลาดเลือก ฉลาดใช้ นำมาให้เกิดประโยชน์ในการสื่อสารมากกว่ากัน

ภาษา นอกจากเป็นสมบัติและอารมณ์ตกแต่งให้ งามสำหรับผู้ใช้แล้ว ต้องดูความเหมาะสมในการนำมาใช้อีก ด้วย เช่น

การที่จะตกแต่งอารมณ์อย่างไรให้ดูดี ก็ต้องขึ้นอยู่กับเวลาและสถานที่ ไปงานศพแต่งชุดลายขาวดำไป แม้ไม่มี ใครว่าหรือตำหนิตรง ๆ แต่ถ้าจะแต่งให้ผู้คนนิยมชมชื่น ก็ ต้องเป็นชุดดำสนิทแบบเรียบ ๆ เหมาะกับฐานะของบุคคล เพราะขณะเดียวกัน ชุดดำก็สามารถแต่งไปในงานรื่นเริงระดับ คลาสสิกได้เช่นกัน แต่การตัดเย็บของชุดและอารมณ์ที่ใส่มาก น้อยแค่ไหน ก็ต้องอยู่ที่การพิจารณาเพื่อความเหมาะสมเป็น ประการสำคัญ

ถ้าจะถามว่า อะไรคือความเหมาะสม ก็ตอบได้ไม่ ชัดเจน เพราะต้องอยู่ที่พื้นฐานการอบรมและการสังเกต จน เกิดเป็นทักษะ ความเข้าใจและเลือกนำมาใช้ในชีวิต เป็นบุคลิก ของบุคคลคนนั้นได้

คนไม่จะสวยงามก็ต้องอยู่ที่การดูแลเอาใจใส่ หมั่น ตัด คัดให้เข้ารูปทรงเพื่อความสวยงามฉันใด ภาษาที่เช่นกัน ผู้นำมาใช้ต้องได้รับการฝึกหัดขั้นพื้นฐาน ทั้งทางบ้านและ สถาบันการศึกษา โดยการออกเสียงให้ถูกต้องตามอักขรวิธี ว่าด้วย โครงสร้างและข้อจำกัดของแต่ละภาษาแล้ว ยังต้องฝึกฝน กันมาอย่างดีและต่อเนื่องจึงจะนำไปใช้ได้ดี

การฝึกภาษาที่มาในรูปการแสดงก็ช่วยได้มาก เช่นกัน นักร้อง นักแสดงที่พูดออกเสียงได้ชัดเจน จึงมักจะ ได้ รับการสนับสนุนจากสื่อมวลชนให้เป็นดาราชั้นแนวหน้า หรือ จะพูดเสียใหม่ว่านักร้อง นักแสดง พิธีกร หรือผู้ทำหน้าที่ ประกาศที่ประสบความสำเร็จในอาชีพไม่ว่าดาราไทยหรือดาราเทศ มักจะใช้ภาษาได้ถูกต้อง ชัดเจน สละสลวย มีไหวพริบ ทำให้ผู้ฟังสามารถรับได้ทุกอารมณ์

ในที่นี้จะได้นำเรื่องคุณประโยชน์ของภาษามากกล่าว เพียงบางเรื่อง คือ การใช้ภาษาเพื่อนันทนาการในด้านการ ร้องเพลง และการใช้ภาษาเพื่อสร้างอารมณ์ขันและ ถ่ายทอดความคิด เป็นเรื่องเบา ๆ อานสบาย ๆ คงจะช่วยให้ วารสารสุทธิปริทัศน์ ฉบับที่ชื่อว่า *"หลากหลาย หลายลีลา วัฒนธรรม"* มีความสมดุลทั้งด้านวิชาการและบันเทิง พอเหมาะกัน

๑. ภาษาเพื่อนันทนาการ

อนึ่ง จากผลงานด้านกวีนิพนธ์อันเป็นภูมิปัญญา ของท่านกวีไทยในยุคสมัยต่าง ๆ ตั้งแต่กรุงสุโขทัยมาจนถึง กรุงรัตนโกสินทร์ มีงานการประพันธ์ไว้มากมายหลายประ-

เกท สะท้อนให้เห็นถึงความร่มเย็นเป็นสุขของชาติด้านเมืองในยุคก่อนได้เป็นอย่างดี

เพราะงานทางวรรณกรรมนั้น ต้องใช้ความคิด ใช้ปัญญาและสมาธิ จึงจะออกมาเป็นคำอักษรผ่านความคิดเป็นข้อความ ฉะนั้น ถ้าบ้านเมืองระส่ำระสายอยู่กับสงคราม ความงดงามทางวรรณกรรมก็คงไม่มี

ก. ภาษาในวรรณกรรม

วรรณกรรมที่ได้รับการยกย่องและดังที่สุดในทวีปเอเชีย คงไม่มีเรื่องใดดังเท่าเรื่อง รามเกียรติ์ เนื้อหาเรื่อง

รามเกียรติ์ของแต่ละชาติ คงไม่แตกต่างในด้านโครงเรื่อง ส่วนรายละเอียดและลีลาท่วงทำนองนั้น ก็เป็นเรื่องธรรมดาที่จะเลียนแบบกันยาก เพราะนอกจากเป็นเรื่องเฉพาะตนของผู้แต่งแล้ว ยังเป็นเอกลักษณ์ด้านภาษาประจำชาติอีกด้วย

ในที่นี้จะนำบทรามเกียรติ์ ฉบับที่ทรงนิพนธ์ไว้เพื่ออ่าน (ในรัชกาลที่ ๑) เปรียบเทียบกับที่ทรงนิพนธ์ไว้เพื่อแสดงละคร (ในรัชกาลที่ ๒) ให้เห็นความงดงามของภาษาเพียงเล็กน้อย โดยเฉพาะตอนนางสีดาผูกศอก

บทพระราชนิพนธ์ไว้เพื่ออ่าน

จึงเอาผาผูกพันกระสันรัด

หลบเนตรจางปลงใจ

บัดนั้น

ครั้นเห็นองค์ศรีกัลยา

ตัวสิ้นเพียงสิ้นชีวิต

โศกโศกโศกตรงลงไป

เกี่ยวกระหวัดกับกิ่งโศกใหญ่

อรทัยก็กระโจนลงมา

วายุบุตรดุติไกรโจกกล้า

ผูกศอกโศกมาก็คกใจ

ร้อนจิตดังหนึ่งเพลิงไหม้

ด้วยกำลังว่องไวทันที

การฆ่าตัวตายที่ง่าย ราคาถูก และรวดเร็วที่สุด คงไม่มีวิธีใดที่จะได้ผลมากไปกว่าผูกคอตาย ฉะนั้น จะเห็นว่าการฆ่าหนุมานจะมาช่วยนางสีดา มิให้ผูกคอตายได้ก็คงสายเกินกาล เพราะถ้ามีว่แค่กใจ ตัวสั้น ร้อนจิต โดยไม่แก้ปัญหาเฉพาะหน้าเลย อีกประการหนึ่งก็เพื่อชี้ให้เห็นว่า ผู้ที่ตกใจจนขาดสติ นั้นใช้ภาษาพรรณนาเป็นเช่นไร ผิดกับอีกบทหนึ่ง ที่ทรงนิพนธ์ไว้เล่นละครเพื่อให้เห็นจริงและทันกาล ดังบทที่ว่า

ว่า "การประกอบการ"

สังคมใดก็ตามถ้ามีแต่ผู้บริโภค หรือผู้เสพมากกว่าผู้ผลิตหรือผู้ประกอบการ โดยสัดส่วนของการลงทุนแล้วก็ต้องนับว่าขาดทุน หรืออย่างน้อยที่สุดแม้ว่าตัวเลขไม่บ่งชี้ตรง แต่ก็คงขาดทุนจากกำไรที่ควรจะได้

ผิดกับด้านการลงทุนทางด้านนันทนาการ โดยเฉพาะเพลง เจ้าของหรือผู้ลงทุนอาจจะเป็นชนกลุ่มเล็ก ๆ แต่

บทพระราชนิพนธ์ไว้เพื่อแสดงละคร

จึงเอาผ้าผูกพันกระสันรัด
ชายหนึ่งผูกคออรทัย
บัดนั้น

เกี่ยวกระหวัดกับกิ่งโศกใหญ่
แล้วทอดคงคลั่งไปจะให้ตาย
วายบุตรแก่ได้ดังใจหมาย ฯ

แสดงให้เห็นว่า ผู้อ่านเคลิบเคลิ้มไปกับบทหุ่นเชิดทหารเอกขององครักษ์ ที่ไปช่วยนางสีดาไว้ทันกาลจริง ๆ

กล่าวถึงวรรณกรรมด้านละครแล้ว จึงมาขอต่อด้วยวรรณกรรมด้านเพลงดูบ้าง

ข. ภาษาในเพลง

กล่าวจะออกมาเป็นเพลงที่ร้องกันสบายอกสบายใจนั้น ต้องผ่านผู้ประกอบการหลายขั้นตอน โดยเฉพาะขั้นแรกคือ อารมณ์ของการแต่งเนื้อร้อง

ผู้เขียนจำเนื้อเพลงได้ค่อนข้างมาก ขณะเดียวกันก็รู้จักผู้แต่งจริง ๆ น้อยมากเช่นกัน สังคมไทยทั่วไปจะเน้นการเสพมากกว่าการผลิต หรือการสร้าง หรือที่ศัพท์ทางธุรกิจเรียก

ถ้ามีผู้บริโภคเป็นกลุ่มใหญ่ ก็จะทำให้เพลงนั้นแพร่หลายได้กว้างไกล เนื้อเพลงสามารถส่งสายใยสายสัมพันธ์ไปสู่โลกกว้าง สร้างอารมณ์ให้เกิดสุนทรีย์ นอกจากนั้นยังได้ความลึกซึ้งและความแตกฉานในด้านภาษาอีกด้วย เพราะอย่างน้อยผู้ร้องที่มาในรูปผู้เสพ ก็ต้องพยายามเลียนแบบนักร้อง โดยใช้ลีลา จังหวะ ทำนองเป็นเครื่องช่วยให้อือเป็นคำ เป็นภาษาได้ให้ชัดเจน

ภาษาที่สื่ออารมณ์ทางด้านเพลงนั้น น่าศึกษามาก เพราะเขียนมาแค่ ๑๖ พรรค หรือ ๘ บรรทัดก็ได้อรรถรสประกอบดนตรีที่เลือกสรรหามาเน้นย้ำให้เพลงไปตามเจตจำนงค์ของผู้แต่งด้วย และยังได้เสียงผู้ร้องที่เตรียมการไว้

ล่วงหน้าว่าใครจะถ่ายทอดอารมณ์ สาระ เนื้อหาของเพลงนั้น ได้ดีกว่า ทั้งนี้ก็เพื่อการยอมรับของผู้บริโภค หรือตลาดในวงกว้าง เพราะเพลง ๑ คลิปมี ๑๐ เพลง หรือ ๑๒ เพลง จะวางขายในร้านหรือแผง ก็สามารถทำรายได้เป็นแสนเป็นล้าน เพลงรุ่นนี้หมดไปก็มีรุ่นใหม่มาค่อเนื่อง ให้สะพัดทั้งเงิน รายได้ และภาษาในเนื้อเพลงที่บรรจงแต่งขึ้น ให้ทั้งผู้คนมี คนตรีและสุนทรียศาสตร์ในจิตใจ สำหรับผู้ไม่มีสิ่งเหล่านี้ก็จะได้มีโอกาสสะสมไปจนกว่าจะเห็นคุณค่าทางภาษาในเพลง สรุปว่าทุกอย่างไม่เสียหาย มีแต่ทางได้กับดี

ตั้งแต่สมัยเริ่มเปลี่ยนแปลงการปกครองเป็นคณา มีผู้ประพันธ์เพลงที่สร้างคิดคำขึ้นให้เกิดความรักชาติ รักแผ่นดินมีมากมาย แรกเริ่มก็เป็นที่มาของบทประพันธ์ในล้นเกล้าฯ ชาวไทยหลายพระองค์ได้ทรงนิพนธ์ไว้ ใ้ภาษาลึกซึ้งโน้มน้าวจิตใจผู้อ่าน ยิ่งได้ใช้ท่านอง จักรวาล ลิลาเน้นเพลง ให้ต้องพยายามร้องตามไป จนในที่สุดก็ชื่นชอบ ช่วยกันร้องบ่อยครั้ง จนเป็นอมตะนิพนธ์ในครั้งกาลได้ มีอยู่หลายเพลง เช่น เพลงที่ขึ้นต้นด้วยเนื้อร้องที่เกี่ยวกับชาติ

ความรักชาติ (จากบางตอนในหนังสือพระร่วง)

ไทยรวมกำลังตั้งมั่น จะสามารถป้องกันข้าชัง
ถึงแม้ว่าศัตรูผู้มีแรง มายุแย่งก็จะปลาดไป ฯลฯ

สมัยต่อมา เพลงช่วยปลุกกล่อมอารมณ์ส่วนตัวได้มาก เพราะคนมีลักษณะการดำรงชีวิตส่วนตัวมากขึ้น สองมาพิจารณาแง่อารมณ์

อารมณ์รักที่ต้องให้อภัย (นางใจ)

เธอเป็นนางใจของใครมาก่อน คนทั่วทั้งนคร
เขาก็รู้ทั่วไป.....

กระแสน้ำใจฉันมีให้อาบ มีให้ดื่มกิน
มิให้ล้ามลทินที่เคยเป็นเรือนกาย

มาเป็นนางใจของฉันดีกว่า ลืมเรื่องแล้วแล้วมา
ลบมันเสียให้หาย

ฉันรักเธอแน่นอนไม่มีวันหน่าย แม่เธอจะผ่านชาย
ร้อยชายฉันยังรักเธอ

สรุปว่า ผู้หญิงที่หลงผิดไป ไม่ว่าจะเป็นด้วยเจตนาหรือเพราะรู้เท่าไม่ถึงการ เมื่อได้ฟังเพลงนี้คงเคลิ้มไปนาน อย่างน้อยก็มีคนหนึ่งคน คือ เขาคนนี้ที่พร้อมจะอภัยและรักเธอตลอดไป

นี่ก็รักแท้ แต่มาในรูปจำเลยที่ถูกอาญา
พิพากษา (อาญารัก)

"ถ้าจะประหาร จงประหารฉันด้วยความรัก โทษฉันเบา
มิใช่โทษหนัก โปรดขัง โปรดกักด้วยกอดได้ไหม ฉันยอม
ให้เธอ ได้ใช้อ้อมแขนแทนกรงขัง ใจ สารภาพแล้วจงอภัย
วอนโทษจงได้เมตตา" (ทั้ง ๆ ที่โทษตัวเอง แต่ก็รู้ใจอีกฝ่ายหนึ่งได้)

"หรือเธอก็เป็นจำเลยเหมือนกัน ด้วยสายตาเธอบอก
แก่ฉัน ให้ลงโทษทัณฑ์สักครา ฉันยอมรับผิดทุกมาตรา
เป็นจำเลยรักของกานดา... จะเข่นจะมาก็ยอม "

ไม่รักไม่ว่าขอรักเขาข้างเดียวก็สุขใจ (ม่วน
มงคล)

"รู้ รู้ อยู่ มีใครคู่กับดวงใจ วาสนาเราแสนไกลหนัก
หนา "

" ตระมตรมใจนัก เมื่อสุดที่รักจากฉัน..... ดังมีเหมือน
มานาน....."

ตายเมื่อไหร่ก็หมดรักเมื่อนั้น (จงรัก)

ภาษาในเพลง นอกจากจะห้ามมิให้พูดถึงว่ามีเหตุผล
อย่างไร ดังถ้อยคำในภาษาว่า "โปรดอย่าถามว่าฉันเป็นใคร
เมื่อในอดีต..."

(แต่ในที่สุดก็สารภาพว่า ตัวเขาจะเลิกรักเธอได้ ก็ต่อเมื่อ
ตัวเธอดังตาย)

"รู้แค่เพียงฉัน หมดสิ้นรักเธอ เมื่อฉันหมดลม"

แค้นเพราะรักเธอไว้มาก

ที่นี้ก็มาถึงผู้หญิงซึ่งเป็นฝ่ายถูกรัก ฉะนั้น บางครั้งก็ต้อง
แสดงความแค้นเมื่อผิดหวังได้เช่นกัน ลองพิจารณาสำนวน
ภาษาแค้น

"...ขอรกรรมเวรตามให้เธอเจอ หญิงงามงาม สมความ
ต้องการ ให้เวรกรรมนั้นบันดาล ให้ต้องชมชานให้รักรังควาญ
ให้หญิงรอนราญ จนชั่ว พลั้งควงมลายเหมือนผลาญใจนารี..."

พระคุณของแม่มากลั่นรำพรรณ (ไครหนอ)

"จะเอาโลก มาทำปากกา

แล้วเอาเนกา มาแทนกระดาด

เอาน้ำหม่อมหาสมุทร แทนหมึกวาด

ประกาศพระคุณไม่พอ "

(ทั้งที่รู้ว่าพระคุณแม่มากมาย แต่ลูก ๆ จะทำอะไร เพื่อ
ให้แม่ชื่นใจกันบ้างก็ไม่ทราบได้)

ความรักที่อาศัยการพลัดพราก

นี่ก็เป็นความรักระหว่างคู่ชีวิตกับหน้าที่ต่อประเทศชาติลึก
ซึ้งจริง ๆ

"แม้รักกันจนสุดชีวิต ยังคิดจำพรากจากน้องได้
เพื่อหน้าที่ชายชาติทหารไทย ดำรงไว้เอกราชของชาติเรา"

พระคุณของแผ่นดิน

แผ่นดินไทยประกอบด้วยสถาบันหลัก สามสถาบัน
คือ ชาติ ศาสนา และสถาบันพระมหากษัตริย์ พระราชินีพณ
ในองค์สมเด็จพระเทพรัตนราชสุดาฯ สยามบรมราชกุมารี ทรง
ใช้ภาษาเรียบเรียงไว้ง่าย ๆ แต่มีความลึกซึ้งไวไพเราะมากขอ
พระราชทานมาเพื่อเป็นแบบอย่าง ในด้านการใช้ภาษาเพื่อ
สื่อสารความรักในสถาบันหลักทั้งสาม ดังนี้

รัก ชาติยอมสละแม้

ชีวิต

รัก เกียรติจงเจตน์พลี

ชีพได้

รัก ราชมั่งมีศักดิ์

รองบาท

รัก ศาสนาอยู่เคียงไสร

เพื่อเกื้อพระศาสนา

จะเห็นว่าภาษาในเพลงนั้นลึกซึ้ง สามารถถ่ายทอด
ความรู้สึก ทั้งความรัก โกรธ แค้น เศร้าสลด ขอร้อง วิงวอน
ยังได้สอดใส่จินตนาการ ให้เห็นท่าทางและดนตรีเข้าไปด้วย
แล้ว ยิ่งส่งผลให้เห็นรูปแบบของความงาม หรือที่เรียกว่า
สุนทรียศาสตร์ อันเป็นศาสตร์ที่ชี้ให้เห็นความแตกต่าง
ระหว่างคนที่ยังมีได้ผ่านการขัดเกลากับมนุษย์ที่สมบูรณ์แบบ
อย่างไรก็ดีถ้าจะสรุปว่า สุนทรียศาสตร์ทุกสาขาวิชา โดยเฉพาะ
สุนทรียศาสตร์เพื่อความงามคงมดด้วยแล้ว จะไม่สามารถอธิบายได้
ลึกซึ้งถึงความงามโดยเฉพาะศัพท์เฉพาะศาสตร์ แต่ละสาขา
วิชาชี้ได้ถ้าขาดเสียซึ่งภาษา

๒. ภาษาเพื่ออารมณชั้น

ไม่มีใครเลยที่จะปฏิเสธอารมณชั้น สำคัญอยู่ที่ว่า
อารมณชั้นนั้น มักมีผู้นิยมเสพมากกว่าคิดที่จะเป็นผู้สร้าง
อารมณชั้นของไทยเราดังแต่ครั้งบรรพบุรุษมานั้น มักจะสร้าง
ด้วยภาษามากกว่าท่าทาง ใครที่สามารถใช้ภาษาในเชิงอารมณ

ชั้นได้ จึงเป็นผู้ที่แสนดี เพื่อนฝูงญาติมิตรอยากอยู่ติดใกล้ เพราะทำให้หัวเราะและคอยอายุได้ดี

อารมณ์ขันของคนต่างชาติ อย่างเช่น ชาลี แชน-พลิน จะใช้ท่าทางเพื่อสื่ออารมณ์ขันในท่าทางเดิม ๆ ซะ ๆ แต่ก็น่ารัก สร้างความครื้นเครงได้ดี เพราะผู้ดูไม่ต้องฟังใจ ความว่าพูดอะไรบ้าง เพียงเห็นภาพ การแต่งกาย ก็ให้เกิดการขบขันเสียแล้ว

ปัจจุบันอารมณ์ขันของไทยเรา ไปได้กว้างไกล ขนาดอัดใส่เทปและวีดิทัศน์ ผลิตขายกันเป็นองค์กร ทำรายได้ให้มากมาย แต่กว่าจะมาถึงจุดขาย ผู้สร้างก็ต้องวางแผนหาขม มาทำตลก และชักซ้อมใช้ลูกรับ ลูกส่ง หักเข้ากัน นับว่าเสียเวลากันพอสมควร บางครั้งการซ้อมใช้เวลามากกว่าการแสดงจริงหลายเท่า ฉะนั้น จึงต้องสว่นว่ซึ่งลึกลับวิธีทางปัญญา และความคิด ให้หัวเราะได้ แต่ลอกเลียนแบบไปใช้ไม่ได้

นับย้อนไปราว ๒๐-๓๐ ปี ดาราตลกอีกคนหนึ่ง คือ บ๊อบโฮป เคยพานางงามโลก นางงามจักรวาล และนางงามอเมริกา ท่องเที่ยวไปกล่อมขวัญทหารหาญ ตามโครงการของสหประชาชาติ ทุกครั้งที่มีการแสดงบ๊อบโฮปจะนำคำถามมาใช้ถามนางงามเหล่านั้น ให้ได้อารมณ์สนุกสนาน

มีบางข้อเกี่ยวกับการตั้งคำถาม โดยใช้ภาษากำกวม เช่น บ๊อบโฮป ตั้งคำถามนางงามอเมริกาค้นว่า เป็นชนชาวอเมริกาตอนเหนือหรือตอนใต้ โดยใช้คำถามว่า

"Which parts ?" ซึ่งแปลว่า "ส่วนไหนของอเมริกา ?" และแล้วเธอก็ตอบว่า "All my body" ซึ่งหมายถึง "ทุกส่วนของร่างกาย" (แทนที่จะตอบว่า เธอเป็นคนของอเมริกาเหนือหรืออเมริกาใต้)

ทำให้ทหารหาญเหล่านั้น คลายเครียดโดยการหัวเราะกันสนุกสนานพักใหญ่

นี่ก็เป็นอารมณ์ขันของการใช้ภาษาให้ครื้นเครงได้ส่วนหนึ่ง

ดูรายการดาราเทศในต่างแดน จำได้ว่าวันนั้น นำดารากำลังออกมาออกรายการ พิธีกรได้ตั้งคำถามเกี่ยวกับผู้หญิงในอุดมคติ ดาราคนเด๋นดังคนนั้นได้ตอบสรุปได้ความว่า สาวในอุดมคติไม่จำเป็นต้องสวยมาก แต่ต้องเก่ง ฉลาด ข้อสำคัญต้องอารมณ์ขันอีกต่างหากด้วย

นี่ก็แสดงว่า อารมณ์ขันเป็นสิ่งจำเป็นมากกว่าความเก่ง ความฉลาด อาจจะเป็นเพราะคนเก่งเกินไป มักจะคุยเรื่องที่ไม่ค่อยธรรมดา คือ หลุดไปจากโลก จึงทำให้น่าเบื่อ เพราะขาดอารมณ์ขันก็เป็นได้

แต่อย่างไรก็ตาม คนเราจะเก่ง ฉลาดและสร้างอารมณ์ขันได้ ต้องอาศัยภาษาเป็นการถ่ายทอดให้เห็น และถ้าเราไม่มีภาษาใช้ ความเก่ง ความฉลาดและอารมณ์ขันจะเกิดขึ้นได้อย่างไร

๓. ภาษากับท่าทางและความคิด

ภาษาเป็นเครื่องมือถ่ายทอดความคิด เช่น การประกวดความงามแต่ละครั้ง จะเห็นว่านอกจากการทดสอบบนเวที เพื่อคัดเลือกบุคลิกภาพ ด้วยกิริยาท่าทาง ความเคลื่อนไหว อย่างมีลีลา จังหวะ เพื่อสื่อให้เห็นความงดงามแบบชนชาตินั้น ๆ แล้ว และที่จะขาดมิได้ ในการทดสอบขั้นต่อมา ก็คือ ท่าทางที่มาในรูปการแสดง อาจจะเป็นการรำรำ และหลังจากนั้น ก็เป็นเรื่องสุดท้ายของการใช้ภาษาตอบคำถามของคณะกรรมการ ซึ่งเขียนไว้ในซอง ตามแต่ผู้เข้าประกวดจะหยิบเลือกมาว่าเป็นคำถามอะไร

แน่นอน คำถามจากคณะกรรมการผู้ทรงไว้ซึ่งคุณวุฒิ ก็จะต้องเป็นเรื่องที่ควรตั้งเป็นคำถามให้ผู้ตอบใช้ไหว

พริบ เพื่อสื่อให้เห็นภูมิปัญญาของเธอผู้นั้น สรุปได้ว่าจะแพ้ จะชนะ ก็อยู่ที่การใช้ภาษาของผู้เข้าประกวดตอบคำถามได้ถูกใจคณะกรรมการ เพื่อครองตำแหน่งอันเหมาะสมนั้นด้วย

ตอบคำถามได้ดีก็ถือว่า ผู้นั้นฉลาดคิดและฉลาดที่จะใช้ภาษาพูดให้ผู้อื่นเข้าใจ รู้เรื่อง เพราะภาษาเป็นเครื่องมือแสดงออกถึงภูมิปัญญาทางความคิดนี้เอง คนที่จะเป็นนางงามนั้น นอกจากสวยแล้วยังต้องใช้ความคิดตอบคำถามได้ดี อย่างน้อยก็ดีกว่าเพื่อนคู่แข่งอีก ๒ คน ที่กำลังยืนเคียงข้างรอผลการตัดสินด้วยใจระทึกอยู่บนเวที เป็นวันที่จะได้ภาพที่ตื่นเต้นที่สุดในบรรยากาศของการประกวด เพราะเป็นการแสดงออกถึงความงามที่ต้องอาศัยท่าทาง ท่าทางซึ่งมิได้แสสร้งตลอดจนความฉลาดในการใช้ภาษา ก่อนที่จะได้สวมมงกุฏอันเป็นเครื่องหมายเกียรติยศประจำตำแหน่งความงามนั้น

นั่นคือ ส่วนหนึ่งที่จะชี้ให้เห็นว่าวงจะภาษาและอวจะนั้น จำเป็นสำหรับทุกอาชีพที่ทำได้ โดยเฉพาะอาชีพที่ใช้เวทีเป็นฐานประกอบการ

แต่! ดูเหมือนว่า นางงามอเมริกันคนล่าสุด แม้เธอจะไม่ใช้ภาษาพูด คือ วงจะภาษาก็ตาม แต่ลีลาอวจะภาษาของเธอก็ชนะใจกรรมการ ที่ได้ถ่ายทอดความคิดได้ดีกว่าคนอื่นที่ยืนเคียงข้างบนเวทีด้วยกัน

ถ้าไม่มีภาษาพูดเป็นพื้นฐาน ก็ไม่ทราบเหมือนกันว่าอีเตอร์ไวท์สโตน มีซูเอโสเอ ประจำปี ๑๙๙๔ จะสามารถใช้ภาษามือถ่ายทอดความคิดให้ชนะใจกรรมการด้วยวิธีใด

ปัจฉิมลิขิต

ทรัพยากรในการบริหารหรือจัดการด้านผลประโยชน์ของชาติ ทั้ง ๔ ประการ (๔ m's) นั้นเมื่อพิจารณาอย่างทอ่งแท้แล้ว คงไม่มีทรัพยากรใด ที่มีค่าไปกว่าทรัพยากรที่

เป็นมรดกทางภาษาและวัฒนธรรมของชาติได้

ประเทศไทยเรามีทรัพยากรซึ่งเป็นสมบัติทางวัฒนธรรมมากมาย ทั้งนี้เพราะนอกจากความอุดมสมบูรณ์ของทางธรรมชาติแล้ว ยังได้แนวความคิดสร้างสรรค์ทางภูมิปัญญาของบรรพบุรุษที่ได้พยายามสะสมไว้ให้นับเป็นพัน ๆ ปี ซึ่งไม่สามารถจะประเมินค่าออกมาเป็นข้อมูลตัวเลขได้

ฉะนั้น ในสมัยที่ "ลิขสิทธิ์ทางปัญญา" เกิดขึ้น โดยมีขอบเขตและพรมแดนเป็นเครื่องชี้วัดกัน พร้อม ๆ กับโลกยุคสมัย "โลกาภิวัตน์" นี้ ชนรุ่นใหม่จะใช้สติปัญญาอย่างไร จึงจะไม่ตกเป็นอาณานิคมทางปัญญาของพลโลกในยุคของการแข่งขันนี้ได้

และก็ในทำนองเดียวกัน มาถึงยุคปัจจุบันนี้ ผู้ใหญ่หลายท่าน ก็รู้สึกเป็นห่วงการใช้ภาษาของคนรุ่นใหม่ โดยเฉพาะอดีตท่านอธิการบดี ดร.ไสว สุทธิพิทักษ์ ได้กล่าวถึงภาษาไทยไว้หลายเรื่อง ดังจะได้ขออนุญาตนำมากล่าวเพียงบางเรื่อง

ข้อคิดบางประการด้านภาษาไทย จากอดีตอธิการบดี มหาวิทยาลัยธุรกิจบัณฑิต ดร.ไสว สุทธิพิทักษ์ ซึ่งท่านได้ให้มุมมองในเรื่องภาษาไทยที่เป็นทั้งศาสตร์และศิลป์ว่า

"...การรู้จักใช้พยัญชนะ สระ และวรรณยุกต์ ตามกฎเกณฑ์ที่ถูกต้อง สร้างคำขึ้นใหม่ ขอมทำให้ดูเดี๋ยวก่อนนักวิทยาศาสตร์ เอาแร่ธาตุมาผสมกันตามกฎเกณฑ์ของวิชาเคมี เกิดเป็นธาตุใหม่ขึ้นมา..."

ท่านยังเป็นห่วงเรื่องเยาวชนในชาติที่ทั้งทั้งหลักการที่บูรพาจารย์ให้ไว้ "...ท่านที่ไม่ศึกษาเล่าเรียนมาจากต่างแดน แล้วมาแต่งคำราให้แก่นักเรียนท่องจำ ตามแบบอย่างภาษาต่างประเทศ ทำให้เด็กไทยที่จบ ป.๔ อ่านหนังสือไม่ออก ...แม้

ผลการวิจัยจะออกมา แต่ก็ไม่มีใครนำไปใช้... ลืมหุ้ลมคากันบ้าง
...ก่อนที่ชาติไทยจะพินาศ... และที่อนาถใจคือ เลขไทย
(๑ ๒ ๓ ๔ ๕ ๖ ๗ ๘ ๙ ๑๐) ได้ถูกสั่งให้เลิกใช้ไป..."

ท่านได้เคยแสดงทัศนะขอรับรองรัฐบาลให้สนใจภาษา
ไทย

"...ขอให้รัฐบาลพิจารณาว่ามาตรการทำนุบำรุงหนังสือ
ไทย ภาษาไทยอย่างจริงจัง และให้สำคัญผล อาทิในเรื่อง
การใช้เลขอารบิกแทนเลขไทย เป็นการทำลายภาษาไทยมาช้านาน
รัฐบาลควรได้ทบทวนเสียในโอกาสนี้" (พ.ศ. ๒๕๒๖)

และขอปิดท้ายด้วยแนวคิดของท่านที่กล่าวถึง
การศึกษา ที่ควรให้ความสนใจอย่างยิ่งว่า

"ในระบบการศึกษา ผู้มีหน้าที่ที่ทุกฝ่ายควรจะต้อง
สร้างจิตสำนึกโดยวิธีใดก็ตาม ที่จะช่วยให้นักศึกษาของเราใช้
ภาษาได้อย่างเหมาะสมตามสมัยยุคโลกาภิวัตน์ เพื่อมุมมองที่
กว้างไกลในระดับโลก (GLOBALIZATION) ก็จริง แต่ถ้าเราไม่รัก
ถึงระดับชาติ (NATIONLIZATION) เราก็คงอยู่ไม่ได้"

□□

หนังสืออ้างอิง

"๗๐๐ ปีแห่งลายสือไทย" อนุสรณ์งานพระราชทานเพลิงศพ อาจารย์สนม สุทธิพิทักษ์ กรุงเทพฯ ประการพัฒน์
๒๕๒๖ หน้า ๒๐๑-๒๐๔

"ทำในครุภาษาไทยต้องเชย" สตรีสาร ๔๗, ๔๗, ๕ กุมภาพันธ์ ๒๕๓๘ หน้า ๔๔

"นักธุรกิจกับการสร้างชาติ" สุทธิพิทักษ์ ๘, ๒๔, กุมภาพันธ์-พฤษภาคม ๒๕๓๗ หน้า ๗-๙

แบบเรียนธรรมชาติศึกษา ระดับชั้นประถม (จากรูปแบบความจำในบทเรียนชั้นประถมปีที่ ๒ พ.ศ. ๒๕๔๙)

ความสำเร็จของคน

กว่าจะได้ ก็ต้องพบกับอุปสรรคอย่างหนักมาแล้วทั้งนั้น
แต่เพราะเรามีความเพียรที่จริงและความอดทนเป็นยอด
กอบกู้พุงตัวเขาไว้อย่างมั่นคงลายนี้เองแหละที่เป็นอาภรณ์

คิสส

*ยุวดี ทองคำวรรณ

ภาษาไทย เป็นภาษาที่ประกอบด้วยอักษรสูง กลาง ต่ำ เมื่อนำไปผันกับวรรณยุกต์ก็จะมีเสียงสูง ต่ำ ดุจทำนองดนตรี การอ่านภาษาไทยให้ไพเราะจึงควรอ่านให้ถูกต้องตามอักขรวิธีและตามความนิยม มีการใช้เสียงให้เหมาะสมกับเรื่องที่อ่าน คือ ถ้าเนื้อเรื่องเป็นร้อยแก้ว ก็อ่านเป็นเสียงพูด ถ้าเป็นร้อยกรอง ก็อ่านเป็นทำนองให้ถูกต้องตามลักษณะของฉันทลักษณ์

การอ่านทำนองเสนาะเป็นเอกลักษณ์เฉพาะภาษาไทย เป็นการอ่านออกเสียงอย่างไพเราะตามลีลาของบทร้อยกรอง ซึ่งมีท่วงทำนอง จังหวะสัมผัส และเสียง ขึ้น ลง หนัก เบา แบบดนตรี สามารถสะท้อนความรู้สึจากส่วนลึกของจิตใจไว้ สะท้อนถึงความร่าเริงยินดี ตลอดจนความหวานชื่นหรือขมขื่นของชีวิตนานัปการ ทำนองเสนาะจึงเป็นการสื่อสารให้ผู้อ่านรับรู้อารมณ์ซึ่งกวีสอดแทรกไว้ในบทร้อยกรอง

ก่อนเริ่มอ่านทำนองเสนาะควรทำดังนี้

๑. อ่านแบบธรรมดา ๆ ออกเสียงอักขระให้ชัดเจน และแยกจังหวะให้แม่นยำ เพราะจังหวะเป็นสิ่งสำคัญในการอ่าน
๒. อ่านแบบทำนองเสนาะ คือ การอ่านตามทำนองและลีลาของคำประพันธ์ ในรูปแบบของบทร้อยกรองประเภทต่าง ๆ ซึ่งมีการแบ่งจังหวะแตกต่างกันไป

ตัวอย่างจังหวะของบทร้อยกรอง

โคลง โคลงมีหลายประเภท เช่น โคลง ๒ โคลง ๓ โคลง ๔ โคลงฉันท์ โคลงกระทู้ เป็นต้น

โคลง ๒ สุภาพ

จังหวะ วรรคที่หนึ่ง ๓+๒ วรรคที่สอง ๓+๒

วรรคที่สาม ๒+๒ (๒)

โคลงสองเป็น/อย่างนี้ แสดงแก่กุล/บุตรชู้

เช่นให้/เห็นเลบง แบบนา

โคลง ๓ สุภาพ

จังหวะ วรรคที่หนึ่ง ๓+๒ วรรคที่สอง ๓+๒

วรรคที่สาม ๓+๒ วรรคที่สี่ ๒+๒ (๒)

โคลงสามแปลก/โคลงสอง ตามทำนอง/ที่แท้

วรรคหนึ่งฟัง/เพิ่มแล้ว เล่ห์/จิงยล/เยี่ยงเทอญ

โคลง ๔ สุภาพ

จังหวะ บาทที่หนึ่ง ๓+๒ ๒+(๒)

บาทที่สอง ๓+๒ ๒

บาทที่สาม ๓+๒ ๒+(๒)

บาทที่สี่ ๓+๒ ๒+๒

เสียงลือเสียง/เล่าอ้าง อันใด พี่เอย

เสียงยอมยอ/ยศใคร ทิวหล้า

สองเชื้อพี่/หลับไหล ลืมตา ฤาพี่

สองพี่คิด/เองอา อย่าได้/ถามเฝ้า

ฉันท์ จากคัมภีร์ฉันท์ วุฑโฑทัย ภาษามคธ และจากฉันทศาสตร์ ซึ่งเป็นตำราแต่งฉันท์ภาษาไทย โดยนายฉันท์ ขำวิไล ฉันท์มีทั้งสิ้น ๑๐๘ ฉันท์ ฉันท์แต่ละชนิดมีครุ (ก) ลหุ (ล) แตกต่างกัน ฉันท์ที่นำมายกเป็นตัวอย่าง เรื่องจังหวะส่วนใหญ่เป็นบทนิพนธ์ของกรมพระปรมานุชิตชิโนรส

ฉันท ๘ วิชชุมมาลาฉันท ด้วยอรรถว่ากล่าวสำเนียงยาวเปรียบดังสายฟ้าแลบ

จิงหวะ ๒+๒ ทุกวรรค

คค/คค

คค/คค

ฉันทนี้บังคับ โดยฉับคาถา วิชชุมมาลา

แถลงเจ้านามขนาน แปลเปลี่ยนเขียนความ สยามพากย์พิสดาร

ผู้ปรีชาชาญ

รอบรู้คุณกลอน

ฉันท ๑๑ อินทริวิเชียรฉันท ด้วยอรรถว่า มีลีลาสร้างเรื่องดั่งประแสงแก้ววิเชียรของสมเด็จพระจอมรินทรธิราช

จิงหวะ ๒+๓

๓+๓

คค/ลคค

ลคค/ลคค

โอ้อักระไรเลย

บมิเคย ณ ก่อนกาล

พอเห็นก็ซาบซ่าน

ฤดีรกับหักหาย

มัทนพารา : พระบาทสมเด็จพระมงกุฎเกล้าเจ้าอยู่หัว

ฉันท ๑๒ ภูษณปายาฉันท ด้วยอรรถว่า มีลีลาศประคุดดั่งลีลาศแห่งพระยานาค

จิงหวะ ๓+๓

๓+๓

ลคค/ลคค

ลคค/ลคค

กวีชาดฉลาดอรรถ

ขจัดผรุสวจีปอง

สุภาพพากย์ผูกคดกลอง

กุศลกรรมบถแสดง

ฉันท ๑๔ วันศตฉิลฉันท ด้วยอรรถว่า มีลีลาสงามวิจิตร

ดุจจอมเมฆ อันปรากฏในเดือน ๕ และเดือน ๖

จิงหวะ ๒+๒+๔

๓+๓

คค/ลคค/ลคค

ลคค/ลคค

พากย์กวีบุรพแสดง

กลแต่งฉับฉันท

เสนอนามกรวรสัน

คติฉิลกะบริหาร

ฉันท ๑๕ มาลินีฉันท ด้วยอรรถว่า งามเหมือนกองดอกไม้

จิงหะ วรรคต้น ๓+๓+๒ วรรคกลาง ๔

วรรคท้าย ๓

ลลล/ลลล/คค คคคค

ลคค

อธิกะวิริยะราญรอน

เกียจจัดสมร

สมรรถเพียร

ปหินะมิฉะวักกเบยพ

จิตต์เจริญเรียน

ภิรมย์ฉาน

ฉันท ๑๙ สัททวลิกิพิตฉันท ด้วยอรรถว่า มีลีลาประคุดังกริยาอันเล่นแห่งเสือโคร่ง คือ มีลีลาสง่างาม
นำเกรงขามประคุดเสือโคร่ง

จิงหะ วรรคที่หนึ่ง ๓+๓+๒+๔ วรรคที่สอง ๒+๓

วรรคที่สาม ๒

คคค/ลลค/ลค/ลลลค

คค/ลคค

ลค

รอบรู้เชิงขยาญอรรณพินาศ

พิทยาที่สามารถ

ณรงค์

รอบรู้ภูมิพยุหุทธทุสมง

คลควรบควรคง

ผจญ

ฉันท ๒๐ อิทิสฉันทหรืออิทิสังฉันท ด้วยอรรถว่า มีคุณเหมือนฉันทที่กล่าวมาแล้วนั้น

จิงหะ วรรคที่หนึ่ง ๓+๒+๔

วรรคที่สอง ๒+๒+๔

วรรคที่สาม ๓

คคค/ลค/ลคคค

ลค/ลค/ลคคค

ลคค

พึงประพฤดิโดยพระราชหฤทัย บัณฑิตของบคลาคบไคล
 จะหลีกคน
 ห่อนประมาทณราชการก็ชวน ประคุดังธสังก็คล
 ประสงค์ศุขย์

ฉันท ๒๑ สัทรฉันท ด้วยอรรธว่า ยังความเลื่อมใสให้เกิดแก่ผู้ฟัง

จิงหะ	วรรคที่หนึ่ง ๒+๒+๓	วรรคที่สอง ๓+๔
	วรรคที่สาม ๔ (เอือนคำที่หนึ่ง)	วรรคที่สี่ ๓
	คค/คค/ลคค	ลลล/ลลลค
	ค//ลคค	ลคค
	จิงแจ้งจิตต์จอมธราดล	ธจะตริยบลกล
	ไค//นุกุลยล	ประพฤติตาม

กาพย์ การแปลงกาพย์ มคธ และแต่งขึ้นเป็นกาพย์ไทยมีมาแต่สมัยกรุงศรีอยุธยา กาพย์ที่นิยมแต่งกันมากมี กาพย์ยานี กาพย์ฉันท กาพย์สุรางคนางค์ กาพย์ห่อโคลง กาพย์ขับไม้ และกาพย์เห่

กาพย์ยานี ๑๑

จิงหะ ๒+๓	๓+๓
เฟื่องฟ้าสดสวยแสน	ปานเปรียบแมนอัถุมณี
สูงค่าสง่าศรี	ดุจความดีที่ชวนชม

ยุดี ทอคำวรรณ

กาพย์ฉันท

จิงหะ ๒+๒+๒	๒+๒
๒+๒+๒	
อย่าเดินยืมของยักคน	หัวร่อริมถนน
สะกิดเพื่อนพุดเล่นพลาง	
อย่าเดินเผยผ้าหม่นนาง	กรลุ่มแก้มคาง
เหลือบเหลียวดูชายแลขวา	

กฤษณาสอนน้องคำฉันท

กาพย์สุรางคนางค์ ๒๘

จังหวะ ๒+๒ ทั้ง ๗ วรรค

จงเป็นพระยศ	พระเกียรติปรากฏ	พระภูบดี
จงพูนไพบูลย์	ในพระบุรี	อโยธยาศรี
สนุกเสวยรมย์		

สมุทโฆษคำฉันท์

กลอน จังหวะในการอ่านกลอนมีดังนี้

กลอนสี่ แบ่งจังหวะโดยปกติ ๒-๒ ทุกวรรค

เพลินดูหมนก	ผกผันบินเฉียว
หวานฉ่ำสำเนียง	เพียงเสียงดนตรี
ลมซวชรายริน	สดชื่นทวี
อากาศแสนดี	ไม่มีพิษภัย

เที่ยวเขาเขียว : ยุดดี ทองคำวรรณ

กลอนหก แบ่งจังหวะประโยคปกติ ๒-๒-๒ ทุกวรรค

ผู้ใดเป็นผู้มีมิตร	จิตคิดต้องกันทรษา
มีความยินดีปรีดา	ยิ่งกว่ามีสินเงินทอง

มิตร : พระบาทสมเด็จพระมงกุฎเกล้าฯ

กลอนแปด แบ่งจังหวะโดยปกติ ๓-๒-๓

โอดคิดไปใจหายเสียดยนักร	ที่เคยรักเคยเคียงเคยเรียงหมอน
มาวาวางกลางชาติถึงชาตรอน	ให้ทุกซอรอนร่ำระกำตรอม
ยังเหลือแต่แพรชมพู่ของคู่ขึ้น	ทุกคำคั้นเคยชมได้หอมหอม
พีย้อมเหลือองเปลืองปลดสู่อ้อม	เอาคลุมหอมหม่นหม่นประมทอง

นิราศพระประธม : สุนทรภู่

ข้อควรคำนึงในการอ่านทำนองเสนาะ

๑. ระดับเสียงสูงต่ำ ผู้อ่านต้องรู้จักธรรมชาติของเสียง เพราะคนแต่ละคนมีระดับเสียงไม่เหมือนกัน คนอ่านจึงไม่ควรฝืนธรรมชาติเสียงของตน พึงระลึกอยู่เสมอว่าความไพเราะมีอยู่ในทุก ๆ น้ำเสียง ไม่ว่าจะเป็นเสียงสูง กลาง หรือต่ำ

๒. คุณภาพของเสียง เป็นลักษณะเฉพาะตัว แต่บางรายก็ฝึกได้ ให้เสียงนั้นแจ่มใส ไพเราะ ชัดเจน กลมกล่อม และกังวาน

๓. ความดัง เบาของเสียง ซึ่งต้องเปลี่ยนให้สัมพันธ์กับอารมณ์ของบทร้อยกรอง

๔. ความชัดเจน ควรอ่านเสียงแต่ละเสียงให้ชัดเจนถูกต้อง อ่านให้ตรงเสียง ไม่อ่านตก อ่านเกิน หรืออ่านคู่ตัว คำควบกล้ำ ตัว ร ล วรรณยุกต์ระวางในการอ่าน

๕. การแบ่งจังหวะ ผู้อ่านต้องทราบการแบ่งจังหวะของบทร้อยกรองแต่ละชนิด นั่นคือ ต้องรู้จำนวนคำและการแบ่งวรรคตอน ดังได้แสดงไว้แล้วในตอนต้น เพราะจังหวะทำให้บทร้อยกรองแตกต่างกัน สีสาวจังหวะที่ต่างกันทำให้บทร้อยกรองงามไปคนละแบบ

๖. อัตราจังหวะการอ่าน บทร้อยกรองต่างอารมณ์กัน ย่อมมีจังหวะการอ่าน ช้า เร็ว ปานกลาง ต่างกัน

๖.๑ อัตราจังหวะช้า ใช้พรรณนาความเศร้าโศก อาลัย การพลัดพราก บางครั้งใช้กับบทรัก

สายหยดหยดกลืนฟุ้ง	ยามสาย
สายบหยดเสน่หาย	ทางเศร้า
ก็คืนกั้วนวย	วางเทวษ ฤาแม่
ถวิลทุกขวนคำเช้า	หยดไฉนได

ลิลิตตะเลงพ่าย : กรมพระปรมาภิไธยวชิราวุธ

๖.๒ อัตราจังหวะปานกลาง ใช้กับบทบรรยายทั่วไป

ใบโพสุวรรณหอย	ระยานย่อยบรู้งรัง
ลมพัดกระดิ่งดัง	เสนาะศัพทอลเวง
เสียงคุจสังคีต	อันดั่งดีดประโคนเพลง
เพียงเทพบรรเลง	ระเรื้อยจบระบำถวาย

บุณโณวาทคำฉันท์ : พระมหานาค วัดท่าทราย

๖.๓ อัตราจังหวะเร็ว ใช้กับบทโกรธ บทที่แสดงความเข้มแข็ง ราเริง สนุกสนาน

สิบเสียรสิบหนัยี่สิบกร	สูงเยี่ยมอัมพรเวหา
สิบปากเขี้ยวออกออกมา	ยี่สิบดาดงดวงโณทัย
แผดเสียงส่งหนาทวาดร้อง	กีก้องฟากฟ้าดินไหว
กระทบบาทครั้นครั้นสนั่นไพร	ถึงเมรุไกรศักดิ์กณฑ์

อุณรุท : พระบาทสมเด็จพระพุทธยอดฟ้าฯ

วิธีอ่านทำนองเสนาะให้ไพเราะ

๑. การอ่านแบบมีลูกเก็บ คือ การอ่านแบบรวบคำให้รัดกุม มิให้เกินจังหวะ เช่น

แม่จำดวงใจลูก	ยังพันผูกไม่เสื่อมคลาย
รักแม่แน่นใจหมาย	มุงกตเวทีนรินดร

"แม่เจ้า" โดย รัตติ

คำในบาทโทขาวากพยานี้ ๑๑ จังหวะวรรคแรกเป็น ๒-๓ และจังหวะวรรคหลังต้องเป็น ๓-๓ คำในวรรคหลัง คือ มุงกตเวทีนรินดร มี ๘ พยางค์ ต้องอ่านเก็บให้ได้จังหวะ ๓-๓ พยางค์ ที่ใช้เกินให้อ่านเร็วและเบาอย่างอักษรนำ เพื่อให้เสียงไปตกอยู่ตรงพยางค์ที่ต้องการ

๒. การลักจังหวะ คือ การลงจังหวะในที่ซึ่งไม่ตรงจังหวะ โดยเจตนาเพื่อให้เกิดความไพเราะ หรือเร้าอารมณ์ เช่น

เหมือนด้วยรักหนักหน่วงไม่ร่วงหล่น
ให้เวียนวนหวนจิตตะขิดตะเขวียน
แสนสนุกกรุกขาคิดายเคียร
เที่ยวเดินเวียนวนชมประสมทอง

นิราศพระปฐม โดย สุนทรภู่

การอ่านเร้าอารมณ์แบบลักจังหวะ จังหวะท้ายจะตกหลังคำสุดท้ายทุก ๆ วรรค

๓. การทบจังหวะสัมพันธ์กับการลักจังหวะ คือ เมื่อเปลี่ยนการลงจังหวะแล้ว ก็ใช้วิธีทบ โดยการฝากจังหวะหน้าบ้าง หลังบ้าง จนครบตามอัตราจังหวะที่มีอยู่ในบทร้อยกรองนั้น ๆ เช่น

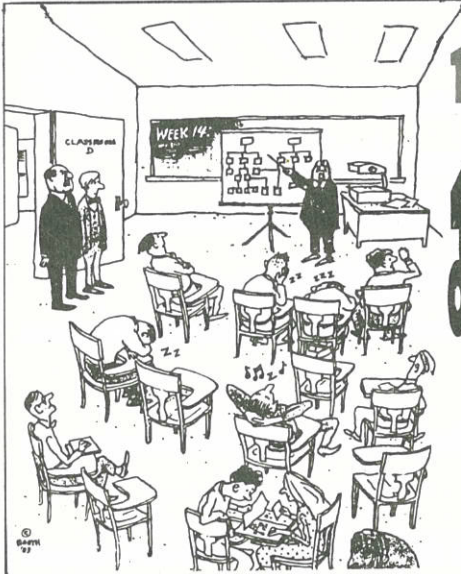
แลเห็นเขาเงาเงอมชะง่อนชะงอก	เป็นกรวยโกรกน้ำสาตกระเซ็นชาน
โครมคึกกึกกองทองพนาค	พลุ่งพล่านมาแต่ยอดศิขรินทร์
เป็นชะวากุ้งเว้งตะเพิงพัก	เงชะงักเงอมชะง่อนแล้วก่อนหิน
บ้างใสสดหยดย้อยเหมือนพลอยนิล	บ้างเหมือนกลั่นปุ๋ยหยดย้อยเรียงราย

ขุนช้างขุนแผน

๔. การถอนจังหวะ คือ การแปรเปลี่ยนจังหวะจากช้าเป็นเร็ว หรือจากเร็วเป็นช้า เพื่อให้เข้ากับอารมณ์ของบทร้อยกรอง

๕. การเอื้อสัมผัส เช่น คิดถึงบาทบทพิตรอดิศร อ่านอดิศร ว่า อะ-คิด-สอน เพื่อเอื้อสัมผัสกับบทพิตร

๖. การเน้นสัมผัส ต้องเน้นคำที่รับสัมผัสให้เด่น เช่น

การเรียนรู้ ภาษาต่างประเทศ

* เจริมเกียรติ เฟื่องแก้ว

การเรียนรู้ภาษาต่างประเทศ ผู้เรียนมักจะประสบปัญหาอยู่เสมอ เพราะนอกจากระบบเสียง ระบบไวยากรณ์ และระบบความหมาย ที่แตกต่างกันไปจากภาษาแม่แล้ว การสื่อความหมายทางวัฒนธรรมก็ยังเป็นอีกปัญหาหนึ่งด้วย ดังนั้นจะมีคำถามที่มักได้ยินอยู่บ่อยครั้งว่า ทำไมภาษาต่างประเทศบางภาษาจึงเรียนรู้ได้ง่าย ทำไมบางภาษาจึงเรียนรู้ได้ยาก ทำไมบางคนเรียนรู้ภาษาได้เร็ว บางคนเรียนรู้ได้ช้าอย่างเช่น การเรียนภาษาอังกฤษที่เป็นอยู่ในปัจจุบันซึ่งเริ่มเรียนกันตั้งแต่ชั้นปฐมวัยหรือประถมศึกษาจนถึงระดับอุดมศึกษา แต่ก็ยังมีผู้เรียนจำนวนมากที่ไม่สามารถใช้ภาษาอังกฤษในการสื่อสารได้

เมื่อมาพิจารณาการเรียนรู้ภาษาแม่ จะเห็นได้ว่าเป็นการเรียนรู้ที่เป็นไปตามธรรมชาติ และมีลำดับชั้น กล่าวคือ มีการพัฒนาจากกระบวนการเรียนรู้ที่มีสภาวะแวดล้อมเป็นตัวกระตุ้นและเกิดขึ้นเป็นขั้นตอน

ศาสตราจารย์ ดร.พิณทิพย์ ทวยเจริญ (๒๕๓๖ : ๖๖-๗๖) ได้กล่าวถึงระดับการพัฒนาภาษาแม่ของเด็กที่พูดภาษาเดียวว่ามี ๓ ระดับคือ

- ๑) ระดับเสียงและระบบเสียง
- ๒) ระดับคำและความหมาย
- ๓) ระดับสูงกว่าคำ (ไวยากรณ์)

* อาจารย์ประจำคณะมนุษยศาสตร์ มหาวิทยาลัยธุรกิจบัณฑิตย์ : D.E.F. (Ze degre') Universite' de France - Comte'.

ทั้งนี้พัฒนาการทางภาษาแม่ทางด้านระดับเสียง จะเกือบสมบูรณ์เมื่ออายุประมาณ ๕-๘ ปี แต่การเรียนรู้ทางด้านความหมาย การสื่อความ ยังคงต้องเรียนรู้ไปเรื่อยๆ โดยเฉพาะทักษะการอ่านและการเขียน จำเป็นต้องมีการเรียนการสอนในโรงเรียน จึงจะมีพัฒนาการทางภาษาที่ดี

จากการที่ผู้เรียนได้รับประสบการณ์การเรียนรู้ภาษาแม่จากกระบวนการข้างต้นมาแล้ว นับตั้งแต่ได้ยินเสียงต่างๆ จากสิ่งที่อยู่รอบข้าง ต่อไปก็รู้จักจำเสียง เลียนเสียง เทียบความหมาย จนกระทั่งสามารถใช้ภาษาในการสื่อสารได้ในที่สุด แต่การเรียนรู้ภาษาต่างประเทศนั้น มีกระบวนการเรียนรู้ที่แตกต่างกันออกไป ตามแนวทฤษฎีการสอนภาษาต่างประเทศ

มยุรี สุขวิวัฒน์ (๒๕๑๔ : ๑๖๑) ได้กล่าวว่า การที่บางคนเรียนภาษาต่างประเทศได้ดีหรือไม่นั้น ขึ้นอยู่กับอิทธิพลของลักษณะและโครงสร้างของภาษาของตนเอง ที่มีต่อภาษาต่างประเทศที่ต้องการเรียน อิทธิพลทางด้านสังคม และอิทธิพลทางด้านจิตวิทยา อย่างไรก็ตาม เมื่อนำทฤษฎีทางภาษาศาสตร์ประยุกต์ (*การสอนภาษาต่างประเทศ สังคม-ภาษาศาสตร์ จิตภาษาศาสตร์*) มาวิเคราะห์ร่วมกับแนวความคิดของอาจารย์มยุรี อาจสรุปปัจจัยหรือองค์ประกอบที่สำคัญในกระบวนการเรียนรู้ภาษาต่างประเทศได้เป็น ๓ ข้อ คือ

๑) ระบบของภาษาที่จะเรียนและวัฒนธรรม

๒) วิธีการสอน

๓) วิธีการเรียนรู้

๑. ระบบของภาษาที่จะเรียนและวัฒนธรรม

ภาษาแต่ละภาษา มีโครงสร้างที่แตกต่างกันไป ความแตกต่างหรือความหลากหลายของภาษา มีได้หลายอย่าง ภาษาในสังคมหนึ่ง ย่อมแตกต่างจากภาษาของอีกสังคม เพราะสังคมที่ต่างกัน ย่อมมีวัฒนธรรมที่ต่างกัน และภาษาก็นับเป็นส่วนหนึ่งของวัฒนธรรม จึงย่อมแตกต่างกันด้วย นักภาษาศาสตร์จำแนกภาษาต่างๆ ในโลก ด้วยเกณฑ์ที่ต่างๆ กัน อาทิ ด้วยการสืบสานออกเป็นตระกูล ด้วยเกณฑ์ทางไวยากรณ์ หรือด้วยเกณฑ์ภาษาตามเขต ตามหลักสังคมภาษาศาสตร์ มีคำที่เรียกลักษณะของภาษาชนิดหนึ่ง ที่มีลักษณะต่างจากภาษาชนิดอื่นว่า Language Variety หรือ วิธภาษา (*อมรา ประสิทธิ์-รัฐสินธุ์ ๒๕๓๖ : ๑๗*) แต่ก็ใช้ในความหมายของความหลากหลายในภาษาใดภาษาหนึ่งด้วยเช่นกัน อันเนื่องมาจากการแปรของภาษา

เนื่องจากกระแสความคิดในการเรียนการสอนภาษาต่างประเทศในปัจจุบัน ได้ให้ความสำคัญในเรื่องของภาษาเพื่อการสื่อสาร โดยมีเรื่องของวัฒนธรรมเข้ามาเกี่ยวข้องอย่างหลีกเลี่ยงไม่ได้ เพราะการเรียนรู้เกี่ยวกับตัวภาษาเพียงอย่างเดียว นั้น ไม่สามารถที่จะทำให้สื่อความหมายในชีวิตจริงได้อย่างมีประสิทธิภาพที่เดี่ยวนัก การเรียนรู้วัฒนธรรมด้วยการสอดแทรกเข้าไปในขณะที่สอนตัวภาษา นับว่ามีความสำคัญยิ่ง เพราะนอกจากผู้เรียนจะต้องปรับระบบเสียง ระบบไวยากรณ์ และระบบความหมายแล้ว ผู้เรียนยังต้องปรับเรื่องของวัฒนธรรมด้วยเช่นกัน การสอนเพียงแต่ภาษา แต่ละเลยในเรื่องของวัฒนธรรม อาจทำให้ผู้เรียนนำภาษาไปใช้ในการ

สื่อสารได้ไม่ตีเท่าที่ควร เช่น การเรียกชื่อในภาษาฝรั่งเศส มีคนจำนวนมาก เรียกนามสกุลโดยไม่มีคำนำหน้า สมมติว่าในชั้นเรียนมีอาจารย์ชาวฝรั่งเศสคือ Monsieur (นาย/คุณ) Jacques (ชื่อ) Dubois (นามสกุล) ถ้าจะเรียกชื่อ ก็เรียกเพียง Jacques ไม่ใช่ Monsieur Jacques เพราะวัฒนธรรมฝรั่งเศส จะไม่เรียกคำนำหน้า นาย นางฯ ตามด้วยชื่ออย่างภาษาไทย คำนำหน้า นาย นางฯ ใช้เรียกกับชื่อสกุลเท่านั้น แต่ถ้าจะเรียกทั้งชื่อและสกุล โดยมีคำนำหน้าก็ไม่เป็นไร

ระบบภาษาเป็นเรื่องสำคัญในการเรียนรู้ภาษาใหม่ แต่กระนั้นการเรียนรู้ภาษาใหม่ในตระกูลเดียวกันอย่างใกล้ชิด ก็จะเป็นเรื่องที่ไมยาก เช่น ภาษาเขมร คนไทยจะใช้เวลาเรียนได้เร็วกว่าคนอิตาเลียน เช่นกัน คนอิตาเลียนจะเรียนภาษาฝรั่งเศสได้เร็วกว่าคนไทย รวมไปถึงวัฒนธรรมที่ไม่แตกต่างกันมากนักด้วย สำหรับประเทศที่มีอาณาเขตติดต่อหรือใกล้เคียงกัน เช่น คนไทยจะสามารถเข้าใจคนลาว ได้ดีกว่าคนสเปน เป็นต้น

๒. วิธีการสอน

ในแง่ของวิธีการสอนดูเหมือนจะเป็นกลไกสำคัญในการเรียนรู้ภาษาต่างประเทศ เพราะครูสอนภาษาต่างประเทศจะเป็นผู้นำทางในการเรียนรู้ให้แก่ผู้เรียน ดังนั้น ครูสอนภาษาต่างประเทศ นอกจากจะต้องเป็นผู้ที่มีความเข้าใจระบบภาษาต่างประเทศและวัฒนธรรมในภาษาที่สอนแล้ว ยังจะต้องรู้จักวิธีการสอนภาษา จิตวิทยาการศึกษา สังคมวิทยาการศึกษา และปรัชญาการศึกษาอีกด้วย ศาสตร์เฉพาะด้านทางการศึกษามีความสำคัญยิ่งต่อครู (ทุกสาขาวิชา) กล่าวคือ วิธีการสอนที่เปลี่ยนไป ไม่ได้เปลี่ยนไปเพราะด้วยตัววิธีการเอง แต่เป็น

เพราะแนวทางของสังคม ปรัชญาการศึกษาตัวแม่บท แนวคิดทางภาษาศาสตร์ ฯลฯ เปลี่ยนไป จึงทำให้แนวคิดเกี่ยวกับการเรียนการสอน เปลี่ยนไปด้วย และในความเป็นจริงแล้วก็ยังไม่มียุทธวิธีการสอนใดที่เรียกได้ว่าดีที่สุด แม้กระทั่งแนวการสอนภาษาเพื่อการสื่อสาร (Communicative Approach) ก็ยังหาข้อสรุปที่ดียังไม่ได้ อันเนื่องมาจากปัญหาต่างๆ มากมายไม่ว่าจะเป็นการนำภาษาไปใช้ภายหลังจากที่เรียนในห้องภาษาหรือบรรยากาศที่คล้ายสถานการณ์จริง ความแตกต่างระหว่างบุคคล ก็เป็นอีกเรื่องหนึ่ง ที่ครูจะต้องคำนึงถึง การรับรู้ แรงจูงใจ และความกระตือรือร้น ของผู้เรียนแต่ละคนไม่เหมือนกัน ซึ่งการเข้าใจผู้เรียน จะทำให้ครูสามารถแก้ปัญหาได้ถูกจุด

วิธีการสอนเป็นเรื่องที่เกี่ยวข้องกับการศึกษา นักวิชาการและครูทางภาษาทุกคน สำหรับหลักพื้นฐานในการสอนภาษาต่างประเทศที่พอจะยึดเป็นแนวทางได้ ก็คือ การเลือกวิธีการสอนที่หลากหลาย ตามระดับการเรียนรู้ของผู้เรียน การเลือกใช้สื่อ อุปกรณ์การเรียนการสอนที่มีประสิทธิภาพ (ระบบคอมพิวเตอร์ช่วยสอน (CAI) ระบบ Multi-media ชุดการสอน ตำราเรียนฯ) และการใช้เจ้าของภาษามาสอน หรือช่วยสอน

๓. วิธีการเรียนรู้

ผู้เรียนภาษาต่างประเทศ มักจะมีปัญหาในเรื่องการปรับเปลี่ยนทางด้านโครงสร้างของภาษาต่างประเทศที่เรียนโดยผู้เรียนจะพยายามเปรียบเทียบกับภาษาแม่ จึงทำให้เกิดการแทรกซ้อนจากภาษาแม่ (Mother Tongue Interference) มาสู่ภาษาใหม่ที่เรียน ซึ่งตามแนวทฤษฎีการเรียนรู้ของ B.F.Skinner ในเรื่องของกาที่ระบุภาษาใดๆ ได้นั้น จะ

เกิดขึ้นจากการกระทำเป็นประจำ จนเกิดเป็นความเคยชิน ด้วยเหตุนี้ เมื่อเรียนภาษาใหม่เพิ่มจากภาษาแม่ ก็เท่ากับว่า ต้องสร้างความเคยชินใหม่ จึงทำให้ความเคยชินเก่า (ภาษาแม่) เข้ามามีบทบาทต่อการเรียนภาษาใหม่ นอกจากโครงสร้างทางภาษาแล้ว อิทธิพลทางเรื่องเสียงของภาษาแม่ ก็เป็นสิ่งที่มิมีบทบาทต่อผู้เรียน โดยที่ผู้เรียนจะหาเสียงของภาษาใหม่ ที่เหมือนหรือใกล้เคียงกับภาษาแม่มาเทียบกันเสมอ และสิ่งที่จำเป็นอย่างยิ่ง สำหรับผู้ที่เรียนภาษาต่างประเทศก็คือ การฝึกฝนทักษะทางภาษาอย่างสม่ำเสมอ

อาจกล่าวโดยสรุปได้ว่า ภาษาทุกภาษาเต็มไปด้วย

กฎเกณฑ์และรูปแบบที่แตกต่างกัน ครูสอนภาษาจึงมีงานหลักในกระบวนการเรียนรู้ของผู้เรียน ด้วยการหาวิธีให้ผู้เรียนรับรู้เข้าใจตัวภาษาในทุกส่วน คือ เสียง ศัพท์ ความหมาย ไวยากรณ์ และวัฒนธรรม อนึ่ง ครูสอนภาษาต่างประเทศต้องระลึกไว้เสมอว่า ภาษาเป็นวิชาทักษะ การเรียนรู้ภาษาไม่ได้หมายถึงว่า การมีความรู้ความเข้าใจภาษาที่เรียนเพียงอย่างเดียว แต่ความสามารถการนำภาษาไปใช้อย่างคล่องแคล่ว และชำนาญในทุกๆ ทักษะ เป็นเรื่องที่ดีว่าเป็นจุดหมายปลายทาง หรือ ปรัชญาในการศึกษาภาษาต่างประเทศในสมัยปัจจุบัน

บรรณานุกรม

พนิตทิพย์ ทวยเจริญ ภาษาสาสตร์เชิงจิตวิทยา กรุงเทพฯ เอ็กซ์เพรสมีเดีย ๒๕๓๖

มยุรี สุขวิวัฒน์ "ข้อคิดคำนึงในการเรียนภาษาต่างประเทศ" รายงานการประชุมทางวิชาการ เรื่องปัญหาการสอนภาษาต่างประเทศแก่เด็กไทย กรุงเทพฯ โรงพิมพ์คุรุสภา ๒๕๑๔

อมรา ประสิทธิ์รัฐสินธุ์ ภาษาสาสตร์สังคม กรุงเทพฯ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย ๒๕๓๖

Ausubel, D.P. Educational Psychology : A Cognitive View. New York : Holt, 1981

Besse, H. M'ethode et Pratiques des Manuels de Langue. Paris : DIDIER, 1985.

Boyer, H. Butzabach-Rivera, M. et Pendanx, M. Nouvelle Introduction a la Didactique du Francais langue etrangere. Paris : CLE, 1990.

Moirand, S. Enseigner a Communiquer en Langue etrangere. Paris : HACHETTE, 1982

Skinner, B.F. Verbal Behavior. New York : Appleton-Century-Crofts, 1957

O. Henry

ยอดนักเขียนเรื่องสั้น อเมริกัน

* สกนธ์ วีระเดชชาติ

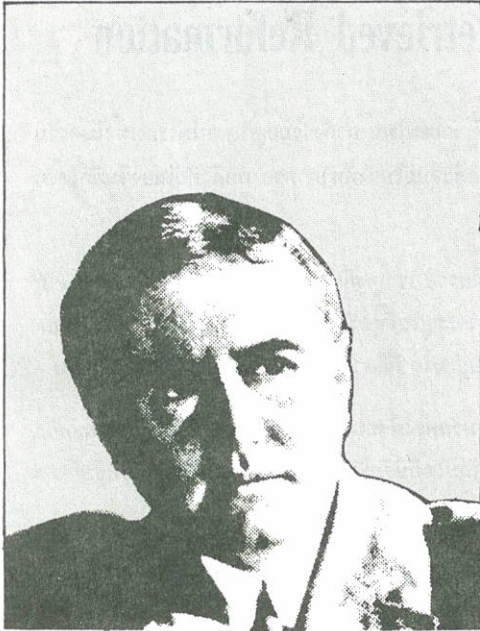
ในบรรดานักเขียนเรื่องสั้นชาวอเมริกันที่มีชื่อเสียงระดับแนวหน้าด้วยกันแล้ว O. Henry เป็นนักเขียนเรื่องสั้นชั้นนำผู้หนึ่งของอเมริกาในปลายศตวรรษที่ ๑๙ O. Henry เป็นนามปากกาส่วนชื่อจริงของเขาคือ William Sidney Porter เรื่องสั้นที่เขาเขียนส่วนใหญ่มักเป็นที่ประทับใจของผู้อ่านจำนวนมาก เขาเป็นผู้ทำให้เรื่องสั้นขายดิบขายดี ทั้งยังส่งอิทธิพลแก่นักเขียนเรื่องสั้นรุ่นหลังๆ เป็นอันมาก ทั้งในและนอกประเทศสหรัฐอเมริกา

O. Henry เป็นนักประพันธ์ที่เขียนหนังสือรวดเร็ว และมีการทบทวนแก้ไขบ่อยครั้ง ช่วงที่เขาเขียนชื่อโด่งดังสูงสุดในอาชีพนั้น เขาเขียนเรื่องสั้นประมาณสัปดาห์ละเรื่อง เขาเป็น

นักเล่านิทานที่เก่งกาจ สามารถทำให้เรื่องสั้นของเขาตื่นเต้นเร้าใจ แทรกด้วยอารมณ์ขัน ทำให้ผู้อ่านต้องอ่านอย่างใจจดใจจ่อ ตั้งแต่ต้นจนจบซึ่งเป็นการจับที่หักมุมอย่างไม่คาดคิด เขามีความสนใจอย่างลึกซึ้งในชีวิตความเป็นอยู่ของคนและสถานที่ต่างๆ สามารถมองเห็นสิ่งต่างๆ อย่างทะลุปรุโปร่ง ด้วยความเห็นอกเห็นใจอย่างรวดเร็ว การดำเนินเรื่องของเขาเป็นไปอย่างกระฉับกระเฉงตั้งแต่ต้นจนจบ ทำให้ผู้อ่านเพลิดเพลินไม่รู้จักเบื่อ ในบรรดาเรื่องที่เขาเขียนที่ได้รับการรวมพิมพ์เป็นเล่มที่เลือกสรรแล้ว ที่เขาพึงพอใจที่สุดคือ ชุด The Complete Works of O. Henry ซึ่งรวมพิมพ์เป็น ๒ เล่มชุดในปี ๑๙๕๓

* อาจารย์ประจำคณะมนุษยศาสตร์ มหาวิทยาลัยธุรกิจบัณฑิตย์ : กศ.บ. มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ

ประวัติของวิลเลียม ซิดนีย์ พอร์ตเตอร์

William Sidney Porter เกิดที่เมือง Greensboro ในรัฐ North Carolina เมื่อวันที่ ๑๑ กันยายน ค.ศ. ๑๘๖๒ (พ.ศ. ๒๔๐๕) บิดาเป็นหมอ เขามีได้ร่ำเรียนจากสถาบันใด ๆ อาศัยการฝึกหัดเรียนรู้จากร้านขายยาในท้องถิ่นเท่านั้น แล้วยังคิดเหล้าอีกด้วย เมื่อมารดาเสียชีวิตในปี ค.ศ. ๑๘๖๕ วิลเลียมกับน้องชายถูกส่งเข้าเรียนในโรงเรียนเอกชนเล็กๆ แห่งหนึ่งซึ่งญาติผู้หญิงของบิดาคนหนึ่งเป็นเจ้าของ เขาออกจากโรงเรียนเมื่ออายุ ๑๕ ปี และเขาทำงานในร้านขายยาของลุง งานนี้เป็นงานที่ทำให้เขารู้สึกว่าตนเองต่ำต้อยอย่างยิ่ง และเป็นงานที่น่าเบื่อหน่ายสำหรับเขา หลังจากนั้น ๕ ปี เขาได้ย้ายตามครอบครัวหนึ่งจากเมืองกรีนสโบโรไปยังฟาร์มเลี้ยงสัตว์แห่งหนึ่งในรัฐเท็กซัสและได้ไปอาศัยอยู่ที่เมือง Austin, Texas ที่นั่นเขาได้แต่งงาน และทำงานเป็นพนักงานประจำเคาน์เตอร์ มีหน้าที่รับจ่ายเงิน มีคนรู้จักมากและชื่อเสียงดี เขาได้ซื้อกิจการของ

หนังสือพิมพ์รายสัปดาห์ฉบับหนึ่ง หลังจากนั้นเคราะห์กรรมได้เริ่มกระหน่ำซ้ำเติมเข้ามาในชีวิตของเขา กล่าวคือ ภรรยาของเขาเริ่มเจ็บป่วยกระเสาะกระแสะและมีอาการทรุดหนักลงตลอดเวลา ลูกคนแรกที่เกิดมาก็เสียชีวิตตั้งแต่ยังเป็นทารก กิจการหนังสือพิมพ์ขาดทุนและมีที่ท่าจะไปไม่รอด และแล้วในปี ค.ศ. ๑๘๙๔ เขาถูกฟ้องร้องในข้อหาฉ้อโกงเงินของธนาคาร แม้ว่ามิตรสหายของเขาหลายคนเชื่อว่าเขাবริสุทธ์ก็ตาม แต่ในที่สุดเขาได้หนีประกันไปอยู่ประเทศฮอนดูรัส เขากลับมาอีกครั้งเมื่อได้ข่าวภรรยาป่วยหนัก และอยู่ดูแลภรรยาจนกระทั่งเธอเสียชีวิตในฤดูร้อนปี ค.ศ. ๑๘๙๗ หลังจากนั้นเขาถูกจับกุมและถูกคุมขังในทัณฑสถานแห่งหนึ่งในรัฐโอไฮโอ และที่นี่เองเขาได้เริ่มงานเขียนของเขาอย่างจริงจัง

เขาได้รับอิสรภาพในปี ๑๙๐๐ เนื่องจากได้รับการลดหย่อนผ่อนโทษอย่างเต็มพิกัด ในฐานะเป็นผู้ต้องขังที่มีความประพฤติดีเยี่ยม หลังจากนั้นเขาได้เดินทางไปนคร New York City และที่นั่นเองเขาได้รับความนิยมนิยามอย่างใหญ่จากเรื่องสั้นจำนวนน้อยๆ เรื่องที่ได้รับการตีพิมพ์ภายใต้นามปากกา O. Henry กล่าวกันว่าเขาได้ชื่อนี้มาจากชื่อเจ้าหน้าที่คนหนึ่ง ในทัณฑสถานที่เขาต้องขัง เขาพยายามที่จะลืมความหลังในอดีตทั้งหมด สามปีก่อนถึงแก่กรรมเขาได้แต่งงานใหม่กับคนรักที่รู้จักกันมาตั้งแต่วัยเด็ก แต่เป็นการแต่งงานที่ไม่ราบรื่น เขาตายอย่างไร้ญาติขาดมิตร ด้วยโรคพิษสุราเรื้อรังในนคร New York City นั้นเอง ในปี ค.ศ. ๑๙๑๐

เรื่องสั้นที่จะนำมาเป็นตัวอย่างต่อไปนี้ มีลักษณะคล้ายคลึงกับประสบการณ์ในชีวิตของผู้เขียนเป็นอันมาก จนทำให้เราติดตามเป็นอย่างยิ่ง

ผลงานชิ้นสุดท้าย : A Retrieved Reformation

ณ แผนกรองเท้าของทัศนสถานที่เขาต้องขังอยู่ จิมมี วาเลนไทน์ กำลังวิ่งอยู่กับงานทำรองเท้าในความรับผิดชอบของเขา เจ้าพนักงานทัศนสถานคนหนึ่งเข้ามาเบิกตัวจิมมีไปยังที่ทำการของพัสดิ ที่นั่นเองจิมมีก็ได้รับมอบหนังสือสำคัญ คือ คำสั่งปลดปล่อยเขาให้เป็นอิสระภาพ

จิมมี รับหนังสือเอกสารฉบับนั้นมาอย่างไม่รู้สีกินดิ้นร้าย เขาถูกพิพากษาคด้วยโทษจำคุกเป็นเวลา ๕ ปี เขาเข้ามาอยู่ในที่คุมขังเป็นเวลา ๑๐ เดือนเต็ม แต่เขาคาดว่าจะอยู่ในที่คุมขังเพียง ๓ เดือนเท่านั้น จิมมี วาเลนไทน์ มีมิตรสหายมากมาย ภายนอกเรือนจำใครก็ตามที่มีเพื่อนฝูงมาก ก็คิดว่าคงจะไม่ต้องถูกคุมขังเป็นเวลานาน

‘วาเลนไทน์’ พัสติกล่าวกับเขา ‘แกจะถูกปล่อย พันโทวันพรุ่งนี้ตอนเช้า นี่เป็นโอกาสของแกแล้วที่จะกลับเนื้อกลับตัวเสียใหม่ เป็นพลเมืองดี เป็นลูกผู้ชายที่แท้จริง แกมิได้มีนิสัยชั่วร้ายโดยสันดานเลยนะ เลิกเสียที่การเที่ยววัดเซฟของชาวบ้านแล้วดำรงชีวิตด้วยอาชีพที่สุจริต’

‘ผมหรือครับ’ จิมมีพูดทำสีหน้าประหลาดใจ ‘ผมไม่เคยเที่ยววัดเซฟใครเลยในชีวิต สาบานได้เลยครับ’

‘เออละ’ พัสติพูดพลางหัวเราะ ‘ไม่เคยนะ แล้วคอยดูไปแล้วกัน ทำไมแกจึงต้องโทษฐานจัดเซฟ ที่เมืองสปริงฟิลด์ ละ? หรือว่าแกไม่ต้องการบอกต่อนั้นว่าแกอยู่ไหน ไช้ไหม? บางทีอาจเป็นเพราะต่อนั้นแกอยู่กับสุภาพสตรีคนหนึ่ง และแกไม่ต้องการจะเปิดเผยชื่อของหล่อนหรือเปล่า? หรือเพราะว่าผู้พิพากษาไม่ชอบหน้าแก? พวกแกนี่ ตะเถาเดียวกันทั้งนั้น คือ ไม่ยอมรับผิดชอบที่ต้องถูกตัดสินจำคุกเพราะไปจัดเซฟเขา’

‘ผมหรือครับ’ จิมมีพูดพลางดีหน้าเหมือนเดิม ‘ผมไม่เคยไปเมืองสปริงฟิลด์เลยในชีวิต’

‘เอาตัวมันออกไป’ พัสติร้องสั่งผู้คุม ‘จัดเสื้อผ้า และสิ่งของที่จำเป็นสำหรับผู้พ้นโทษให้พร้อม แล้วเอาตัวมาพบฉันอีกครั้งพรุ่งนี้เช้าเวลา ๙ นาฬิกา และ แก วาเลนไทน์ จำค่าเดือนของฉันไว้ให้ดี’

เวลา ๙ นาฬิกา ๑๕ นาที ของวันรุ่งขึ้น จิมมี มายืนอยู่ในสำนักงานที่ทำการของเรือนจำอีกครั้งหนึ่ง เขามีเสื้อผ้าชุดใหม่ รองเท้าคู่ใหม่ ที่มีขนาดและกัดเท้าเขาเวลาเดิน เขาได้รับเงินอีก ๕ ดอลลาร์ เงินจำนวน ๕ เหรียญนี้หรือ ที่จะช่วยให้เขาดำรงชีวิตในอาชีพสุจริตและเป็นคนที่ดีกว่าเดิม

พัสติเรือนจำยื่นมือมาให้เขาจับ นั่นคือวันสุดท้าย ของชีวิตในเรือนจำสำหรับนักโทษชาย จิมมี วาเลนไทน์ น.ช. ๙๓๖๒ เขาเดินทางออกไปสู่อิสรภาพท่ามกลางอุณหภูมิต่ำของแสงแดดยามเช้า

เขาไม่ได้ยินเสียงเพลงไพเราะจากนกร้อง หรือชมความเขียวขจีของต้นไม้ หรือสูดกลิ่นหอมของดอกไม้บานาชนิดแต่ประการใด เขาตรงไปยังร้านอาหารแห่งหนึ่ง ที่นั่นเขาลืมรสอาหารและความสุขสบายที่ได้รับอิสรภาพ เขากินอาหารอย่างเอร็ดอร่อยหลังจากนั้นก็ไปที่สถานีรถไฟ เขาให้ทานคนตาบอดคนหนึ่งที่นั่งรอทานอยู่ที่นั่นแล้วจึงขึ้นรถไฟ

สามชั่วโมงต่อมา เขาลงจากรถไฟที่เมืองเล็กๆ แห่งหนึ่ง ที่นั่นเขาแวะร้านอาหารของไมค์ โดลัน

ไมล์ โคลัน อยู่ที่นี่คนเดียว หลังจากจับมือทักทายกันแล้ว ไมค์พูดว่า

“ฉันเสียใจที่เราไม่สามารถจัดการให้ได้เร็วกว่านี้นะ จิมมี เพื่อนยาก แต่มันมีคิเซฟที่เมืองสปริงฟิลด์นั่นด้วย มันไม่ง่ายเลย เป็นไง สบายดีหรือ?”

เขาเดินขึ้นไป และเปิดประตูห้องหลังบ้าน ของทุกอย่างอยู่เรียบร้อยเหมือนเมื่อเขาจากไป เขาถูกจับที่นั่นเมื่อครั้งต้องโทษคราวนั้น ผ่าผืนเล็กๆ ยังตกอยู่บนพื้น เป็นเศษผ้าที่ฉีกขาดจากเสื้อของตำรวจคนหนึ่ง ขณะที่จิมมีพยายามต่อสู้เพื่อให้ออกจากการจับกุม

มีเตียงๆ หนึ่งวางชิดติดกำแพง จิมมีลากมันมากลางห้อง กำแพงหลังเตียงนั้นก็เหมือนๆ กำแพงทั่วไป แต่จิมมีได้พบฝาปิดเปิดได้บนกำแพงส่วนนั้น จากช่องนั้นเขาดึงท๊อบหนึ่งที่มีฝุ่นเกาะเต็มออกมา เขาเปิดท๊อบและมองดูเครื่องมือที่บรรจุอยู่ เป็นเครื่องมือพิเศษสำหรับเจาะเปิดตู้เซฟ เขามองดูมันอย่างรักใคร่ มันเป็นเครื่อง- มือที่วิเศษสุดไม่มีอะไรเทียบทานได้ ทุกอย่างครบสูตรเรียบร้อยสมบูรณ์แบบ ที่จำเป็นสำหรับใช้งานมันทำจากวัสดุพิเศษมีขนาดและรูปร่างพอเหมาะพอดี จิมมีได้ออกแบบและวางแผนการด้วยตนเอง เขาจึงรู้สึกภาคภูมิใจกับมันเป็นอย่างยิ่ง

เขาต้องใช้จ่ายเงินไปเพื่อจะได้เครื่องมือพิเศษนี้มาเป็นเงินถึง ๔๐๐ ดอลลาร์โดยส่งท่าที่...สถานที่ซึ่งรับทำเครื่องมือลับเฉพาะชนิดนี้สำหรับนักเจาะเซฟโดยเฉพาะครึ่งชั่วโมงต่อมาจิมมีลงไปยังล่างและเดินผ่านห้องอาหารคราวนี้เขาใส่เสื้อผ้าน่าดูดี เรียบร้อยรัดกุม เขาถือท๊อบใบนั้นหลังจากทำความสะอาดเป็นอย่างดี

“นายมีแผนการอะไรหรือเปล่า” ไมค์ โคลันถาม “ผมรี?” จิมมีถาม ทำหน้าประหลาดใจ

“ผมไม่เข้าใจ ผมทำงานกับบริษัททำขนมที่มีชื่อเสียงแห่งหนึ่งในนิวยอร์ก และผมขายขนมปัง และเค้ก ที่ดีที่สุดในประเทศ” ไมค์ รู้สึกสนุกสนานอย่างยิ่งเมื่อได้ยินคำเหล่านี้ กระทั่งจิมมีต้องนั่งลงและร่วมดื่มกับเขา จิมมีสั่งนมมาดื่ม เขาไม่เคยดื่มเครื่องดื่มที่มีรสมันเมาประเภทใดเลย

สัปดาห์หนึ่งผ่านไป หลังจากที น.ช. วาเลนไทน์ เลขประจำตัว ๔๗๖๒ ได้รับการปลดปล่อยจากเรือนจำปรากฏว่าตู้เซฟแห่งหนึ่งในเมืองริชมอนด์ รัฐอินดีแอนาถูกมือคิเซฟเปิดออกได้เงินไป ๔๐๐ ดอลลาร์ จนบัดนี้ยังไม่มีใครทราบว่าผู้ร้ายรายนี้เป็นใคร

สองสัปดาห์ต่อจากนั้น เซฟที่เมืองโลแกนสปอร์ตถูกเจาะ คราวนี้เป็นเซฟชนิดออกใหม่ ทำขึ้นเป็นพิเศษ ซึ่งเป็นที่เล้าขานกันว่ามันแข็งแรงชนิดที่จะไม่มีผู้ร้ายรายใดสามารถเจาะมันได้ แต่ก็มีมือคิเซฟได้สำเร็จได้เงินไป ๑,๕๐๐ ดอลลาร์

ตู้เซฟแห่งหนึ่งในเมืองเจฟเฟอร์สัน ซิตี้ ก็ถูกเปิดอีก คราวนี้สูญเงินไปถึง ๕,๐๐๐ ดอลลาร์ ความสูญเสียครั้งนั้นนับว่าเป็นจำนวนมหาศาลในขณะนั้น เบน ไพรซ์เป็นนายตำรวจผู้ได้รับมอบหมายให้สืบสวนจับกุมผู้ร้ายในคดีสำคัญนี้ และเขาก็เริ่มดำเนินการทันที

เขาเดินทางไปเมืองริชมอนด์ รัฐอินดีแอนา แล้วเลยไปเมืองโลแกนสปอร์ตเพื่อตรวจสอบการจับแะเซฟว่ามีลักษณะอย่างไร มีผู้ใดยื่นเขากล่าวว่า “ฉันกลายใจได้แล้ว จิมมี วาเลนไทน์ เริ่มลงมือของเขาอีกแล้ว ดูฝีมือการ

เปิดเซฟในนี้ทุกอย่างประณีต เรียบร้อย และง่ายดาย เขาคนเดียวเท่านั้นที่มีเครื่องมือชนิดนี้ และเป็นคนเดียวที่รู้จักใช้อย่างมีฝีมือ ไขแล้วฉันท้องการตัว นายวาเลนไทน์ ถ้าเขาไปถึงเรือนจำคราวต่อไปละก็ เขาจะต้องอยู่ที่นั่นจนวินาทีสุดท้ายแน่นอน"

เบน ไพรซ์ รู้ว่าจิมมีทำงานอย่างไร จิมมีจะทำงานระหว่างเมืองหนึ่งกับอีกเมืองหนึ่งที่อยู่ห่างกันออกไป เขาทำงานคนเดียวเสมอ และออกจากที่เกิดเหตุโดยเร็วที่สุด เขาชอบอยู่กับพวกคนชั้นสูงที่เป็นพวกผู้ดี เพราะเหตุดังกล่าวจึงไม่เป็นการง่ายเลยที่จะได้ตัว มร. วาเลนไทน์

บ่ายวันหนึ่ง จิมมี วาเลนไทน์ ได้เดินทางมาถึงเมืองเล็กๆ แห่งหนึ่งชื่อเมืองเอลมอร์พร้อมด้วยหีบเครื่องมือของเขา จิมมี ซึ่งเคยอยู่ในวัยหนุ่มคล้ายๆ นักศึกษาในวิทยาลัย กำลังเดินตามถนนไปสู่โรงแรม

สตรีสาวคนหนึ่งเดินข้ามถนนไป และเดินสวนทางกับเขาตรงมุมถนนแล้วเดินเข้าประตูไป เหนือประตูมีป้ายบอกว่า "ธนาคารเอลมอร์" จิมมี วาเลนไทน์ มองสบตาหล่อนเขาสืบทุกสิ่งทุกอย่าง ลิมสภาพของตัวเองว่าเป็นใคร เขากลายเป็นบุคคลอีกคนหนึ่ง หล่อนเบือนหน้าหนี ใบหน้าเป็นสีชมพู ชายหนุ่มลักษณะท่าทางดีอย่างจิมมี ไม่มีปรากฏบ่อยนักในเมืองเอลมอร์

จิมมี มองเห็นเด็กชายคนหนึ่งอยู่ไกลประตูธนาคาร เขาเริ่มตั้งคำถามเกี่ยวกับเมืองนี้สักครู่หนึ่งหญิงสาวกลับออกมา และเดินเลยไป หล่อนแสร้งทำเป็นไม่เห็นจิมมีขณะที่เดินผ่านเขา

"หญิงสาวคนนี้ คือ พอลลี่ ซิมป์สันใช่ไหม?" จิมมีถาม

"ไม่ใช่ครับ" เด็กชายตอบ "เธอคือ แอนนาเบล แอดัมส์ คุณพ่อของเธอเป็นเจ้าของธนาคารนี้"

จิมมีกลับไปทีโรงแรม เขาแจ้งกับทางโรงแรมว่า เขาชื่อ รالف ดี. สเปนเซอร์ เขาได้ห้องพักห้องหนึ่งที่นั่น เขาบอกเจ้าหน้าที่ของโรงแรมว่าเขามาที่เมืองเอลมอร์นี้เพื่อทำธุรกิจ เขาถามว่าธุรกิจทำนองเท่าในเมืองนี้เป็นอย่างไรบ้าง และมีร้านรองเท้าดี ๆ อยู่บ้างหรือไม่? ชายคนนั้นพิจารณาเครื่องแต่งกายและกิริยาท่าทางของจิมมีแล้วรู้สึกว่าเป็นคนดี เขามีความสบายใจที่ได้สนทนาด้วย

"ใช่ครับ เมืองเอลมอร์ยังต้องมีร้านขายรองเท้าที่ดีๆ สักแห่งหนึ่ง ไม่มีร้านใดที่ขายแต่รองเท้าอย่างเดียวนะ ปกติเมืองนี้มีรองเท้าขายในร้านใหญ่ๆ ที่ขายของอื่นๆ ด้วย" ธุรกิจทุกชนิดดำเนินไปด้วยดีในเมืองเอลมอร์ เขาหวังว่า มร. สเปนเซอร์ จะตัดสินใจทำธุรกิจของเขาที่นี่ เมืองนี้เป็นเมืองที่น่าอยู่ ผู้คนล้วนเป็นกันเองและเป็นมิตรดี

มร. สเปนเซอร์ ก็บอกว่า เขาจะอยู่ในเมืองนี้สักสองสามวัน เพื่อเรียนรู้และมองหาทำเล เมื่อเจ้าหน้าที่เสนอตัวขอถือหีบให้เขา เขามองว่าไม่เป็นไร เขาก็เอ็งได้ เขาไม่ต้องการให้เด็กรับใช้และต้องหีบของเขา มันหนักมาก

มร. รالف สเปนเซอร์ พักอยู่ที่เมืองเอลมอร์ต่อไป เขาเริ่มกิจการร้านขายรองเท้าและธุรกิจของเขาดำเนินไปด้วยดี เขาผูกมิตรกับผู้คนหลายๆ คนและปรารถนาแห่งหัวใจของเขาที่ประสบความสำเร็จด้วย เขาได้พบ แอนนาเบล แอดัมส์ เขารู้สึกนิยมชมชอบเธอยิ่งขึ้นๆ ทุกวัน

ในวันสิ้นปีนั้นเอง ทุกคนในเมืองเอลมอร์ ต่างก็ชอบ มร. ราล์ฟ สเปนเซอร์ขายรองเท้าของเขาเจริญรุ่งเรืองมาก และเขากับแอนนาเบล แอดัมส์ ก็มีกำหนดจะเข้าพิธีแต่งงานกันในอีกสองสัปดาห์ข้างหน้า มร. แอดัมส์ นายธนาคารประจำเมืองเล็กๆ แห่งนี้ก็ชอบ มร. สเปนเซอร์ แอนนาเบลก็มีความรักและภาคภูมิใจในตัวชายคนรักของเธอเป็นอย่างยิ่ง ดูเหมือนว่าเขาจะได้เป็นสมาชิกคนหนึ่งในครอบครัวแอดัมส์ไปแล้ว

วันหนึ่ง จิมมี นั่งลงในห้องพักของเขา และเขียนจดหมายฉบับหนึ่งถึงเพื่อนเก่าใจความมีดังนี้

ฉันต้องการให้นางมาพบฉัน ที่ร้านของซัลลิแวนส์ปลาห์หน้า
ตอนเย็นของวันที่ 10 ฉันต้องการมอบเครื่องมือของฉันให้นาง ฉัน
รู้ว่านางจะยินดีมากที่จะรับมันไว้ นางรู้ไว้ด้วยว่าจะหาซื้อมันไม่ได้
ด้วยเงิน 1,000 ดอลลาร์แน่นอน ฉันเลิกงานเก่า...ล้างมือจากมัน
มาปีหนึ่งแล้ว ตอนนี้นั้นเปิดร้านอย่างดี มีชีวิตด้วยอาชีพสุขุขิธ และ
ฉันกำลังจะแต่งงานกับสตรีที่พิเศษที่สุดในโลกในอีกสองสัปดาห์ที่จะ
ถึงนี้ ชีวิตเรามีอยู่เพียงครึ่งเดียว ฉันไม่ขอเอาต้องเงินของคนอื่นอีก
เป็นอันขาด หลังจากแต่งงานแล้วฉันตั้งใจว่าจะเดินทางไปภาค
ตะวันตก ที่นั่นจะไม่มีใครรู้จักฉันในครอบครัวของมนุษย์คนเก่า ฉันบอก
นางได้อ่างด้วยว่า เธอเป็นสตรีที่พิเศษที่สุด และเธอไว้วางใจฉัน

จากเพื่อนเก่า

จิมมี

คืนวันหนึ่งเป็นคืนวันจันทร์หลังจากจิมมีได้ส่งจดหมายถึงเพื่อนไปแล้ว เบน ไพรซ์ก็ได้เดินทางมาถึงเมือง
เอลมอร์อย่างเงียบๆ เขาเคลื่อนไหวอย่างระมัดระวังและไม่กระโดดกระดากตามวิสัยของเขา เขาได้ทราบทุกสิ่ง
ทุกอย่างที่ต้องการจะรู้ วันนั้นเขายืนอยู่ในร้านแห่งหนึ่ง เขาเฝ้าดู มร. ราล์ฟ สเปนเซอร์เดินผ่านไป

“จะแต่งตั้งงานกับลูกสาวนายธนาคารเขียวหรือ จิมมี” เบน พุดกับตัวเอง

“อันว่ามันจะไม่แน่เสียแล้วละ งานนี้” เขาวินรุ่มขึ้น จิมมีไปที่บ้านของครอบครัวแอดัมส์ เขากำลังจะไปยัง
เมืองไกลเคียงวันนั้นเพื่อซื้อเครื่องแต่งตัวชุดใหม่สำหรับการแต่งงาน เขาตั้งใจว่าจะซื้อของขวัญให้แก่แอนนา -

เบลด้วย มันจะเป็นการเดินทางออกจากเมืองเอลมอร์ที่วุ่นวายของเขา มันเป็นเวลาล่องลอยไปกว่ามีเศษแล้วตั้งแต่เขาวางมือจากการขโมยเจาะเซฟ

สมาชิกในครอบครัวแอดัมส์ เกือบทุกคนได้ไปที่ธนาคารเข้าวันนั้นซึ่งได้แก่ มร. แอดัมส์, แอนนาเบล, จิมมี และพี่สาวของแอนนาเบลที่แต่งงานแล้ว มีลูกสาวเล็กๆ สองคน คนที่มีอายุ ๔ ขวบ คนน้องอายุ ๕ ขวบ พวกเขาผ่านไปทางโรงแรมที่จิมมีพัก และจิมมีวิ่งขึ้นไปบนห้องและนำเอาทิบเขาลงมาด้วย จากนั้นทุกคนก็เดินทางไปที่ธนาคาร

ทุกคนเข้าไปข้างใน จิมมีก็เข้าไปด้วย เพราะเขาได้กลายเป็นสมาชิกคนหนึ่งในครอบครัวไปแล้ว ทุกคนในธนาคารมีความยินดีที่จะได้เห็นชายหนุ่มหน้าตาดี ที่กำลังจะแต่งงานกับแอนนาเบล พ่อจิมมีวางทิบในมือลง แอนนาเบลก็หยิบหมวกของจิมมีมาสวม หัวเราะพลางเอื้อมมือจับทิบใบนั้นยกขึ้น "หน้าตาฉันเป็นไงบ้าง แบบนี้" หล่อนถาม "โอ ราล์ฟ ทิบใบนี้หนักจริงๆ สงสัยว่ามีทองอยู่เต็มนะ"

"มันใส่ของที่ฉันไม่ต้องการไว้ในร้านขงฉันอีกแล้ว" จิมมีพูด "ฉันจะเอามันไปที่เมืองแห่งหนึ่ง ไปยังที่อยู่เดิมของมัน มันถูกกว่าที่จะส่งไปทางพัสดุภัณฑ์ ฉันกำลังจะเป็นผู้ชายที่มีครอบครัว ต้องรู้จักเป็นคนใช้เงินอย่างประหยัด"

ธนาคารเอลมอร์ มีตู้เซฟใบใหม่ มร. แอดัมส์ ภาคภูมิใจเซฟใบนี้ยิ่งนัก และต้องการจะอวดแก่ทุกๆ คน มันมีขนาดใหญ่เท่ากับห้องเล็กๆ ห้องหนึ่งและมันมีประตูที่ทำขึ้นเป็นพิเศษ การเปิดปิดบังคับด้วยนาฬิกา โดยเฉพาะธนาคารจะตั้งนาฬิกากำหนดเวลาเปิดตู้เซฟเอาไว้ล่วงหน้า ซึ่งนอกจากเวลาที่กำหนดไว้นั้นจะไม่มีใครสามารถเปิดเซฟนี้ได้เลย แม้แต่นายธนาคารเอง เขาได้อธิบายเรื่องนี้แก่ มร. สเปนเซอร์ ว่าที่ลูกเขย มร. สเปนเซอร์มีที่ทำสนใจตามมารยาทต่างๆ ที่ไม่เข้าใจอะไรนัก เด็กหญิงเล็กๆ สองพี่น้อง เมย์ และอากาห์ ตื่นเต้นกับประตูบานใหญ่ที่หนักและเป็นเงาแวบ ตลอดส่วนอื่นๆ ทั้งหมดอยู่ที่ตรงหน้า

ในขณะที่ทุกคนกำลังร่วนอยู่กับเรื่องดังกล่าวนี้ เบน ไพรซ์เข้ามาในธนาคารอย่างเงียบๆ และมองไปรอบตัว เขาบอกชายหนุ่มพนักงานที่นั่นว่าเขาไม่มีธุระกับธนาคาร แต่มาขอพบผู้ชายคนหนึ่ง

ทันใดนั้นก็มียเสียงร้องของสตรีเป็นมารดาดังขึ้น ทุกคนลืมไม่ได้ดูเด็กทั้งสองที่กำลังซุกซน เมย์ เด็กหญิงวัย ๔ ขวบผู้ที่ได้เปิดประตูเซฟขังเด็กหญิงอากาห์ ผู้น้องเป็นการล้อเล่น แต่ประตูเซฟปิดสนิทแน่น นายธนาคารผู้เฒ่าพยายามเปิดประตูเซฟ เขาพยายามอดูสิ่งที่ประตูสุดแรง

"ประตูไม่สามารถเปิดได้" เขาร้องออกมาอย่างสิ้นเรี่ยวแรง

"และนาฬิกา...ฉันยังไม่ได้ตั้งเวลาไว้เลย" มารดาของอากาห์ เริ่มส่งเสียงร้องโหยหวนอีกครั้งหนึ่ง

"เจียนเถอะ" มร. แอดัมส์ร้อง พลังมือที่สิ้นระรัว

"ทุกคนเจียนสักครู่เถอะ" "อากาห์" เขาร้องเรียกเสียงดังที่ตู้เซฟ

"ฟังนะ นีตาพูด" ทุกคนได้ยินเสียงเล็กๆ เป็นเสียงของเด็กหญิงแต่ไม่ลู่ชัดเจนนัก เสียงของเด็กหญิงที่กำลังตกใจสุดขีดที่ถูกขังอยู่ในความมืดในตู้เซฟ

“โอ้ ลูกของแม่” มารดาของเธอร้อง “ลูกของฉันท้องตายเพราะความกลัว
เปิดประตูสิ พังมันเลย! พวกผู้ชายทั้งหลายยืนเฉยอยู่ทำไม ทำอะไรสักอย่างซิ”

“เราไม่สามารถหาใครที่จะเปิดเชฟนี้ได้ นอกจากจะต้องไปยังเมืองหนึ่ง” มร. แอดัมส์พูดเสียงลั่น

“คุณพระช่วยนี่เราจะทำอย่างไรดี คุณสเปนเซอร์? เด็กคนนั้น คงมีชีวิตอยู่ได้ไม่นานข้างในนั้น อากาศคงมี
ไม่พอ และแถมตายเพราะความตกใจกลัวด้วย”

หญิงผู้เป็นมารดาของอากาธา เริ่มร้องไห้อย่างเสียดสีอีกครั้ง หล่อนรำมือทั้งสองทาบที่ประตูเชฟ แอนนาเบล
หันมามองจิมมี่ นัยน์ตากกลมโตของหล่อนเต็มไปด้วยความเจ็บปวด แต่ยังแฝงความหวังอยู่ในนั้น ผู้หญิงมักจะคิด
ว่าผู้ชายที่เธอรักนั้นคงจะสามารถทำอะไรบางอย่างได้

“เธอพอจะจัดการอะไรสักอย่างไม่ได้หรือคะ ราล์ฟ? ลองหน่อยซิคะ”

เขามองหล่อนด้วยสายตาประหลาด ยิ้มอ่อนโยนปรากฏบนริมฝีปากและสายตา

“แอนนาเบล” เขาพูด “ขอดอกไม้ที่เธอประดับอยู่ให้ผมได้ไหม?” หล่อนแทบไม่เชื่อในสิ่งที่ได้ยิน แต่ก็หยิบ
ดอกไม้ชิ้นหนึ่งในมือเขา จิมมี่รับดอกไม้มาใส่ไว้ในกระเป๋าสี้อย่างดี อย่างแน่วแน่จะไม่ทำมันหาย เขาถอดเสื้อ
นอกออก ในกิริยาเช่นนั้น ราล์ฟ ดี. สเปนเซอร์ก็หายไปทันที และมี จิมมี่ วาเลนไทน์ เข้ามาแทนที่

“ทุกคนออกไปจากเชฟใบนั้นให้หมด” เขาร้องสั่ง เขายกมือขึ้นวางบนโต๊ะ เปิดมันออก จากนั้นเขาลืมทุกสิ่ง
ทุกอย่างว่าได้อะไร หรือมีใครอยู่ตรงนั้นบ้าง เขาวางเครื่องมือที่วางไว้บนโต๊ะและประกอบมันเข้าอย่าง
ว่องไว ทุกคนต่างจ้องดูการกระทำของเขาเหมือนถูกสาป เขาใช้เวลาไม่ถึง ๑๐ นาที...เร็วกว่าทุกๆ ครั้งที่เขา
เคยทำมาแต่ก่อน เขาก็ทำการเจาะเชฟใบนั้นเปิดออกได้ อากาธา ถูกส่งไปอยู่ในอ้อมแขนของผู้เป็นมารดา

จิมมี่ วาเลนไทน์ สวมเสื้อนอกของเขา หยิบดอกไม้และเดินออกไปที่ประตูด้านหน้า เขาได้ยินเสียงร้องเรียก
ตามหลังเขา

“ราล์ฟคะ” แต่เขาก็ไม่ได้หยุด

ชายร่างใหญ่คนหนึ่งยืนอยู่ที่ประตู

“สวัสดี เบน” จิมมี่พูด รอยยิ้มประหลาดยังปรากฏอยู่

“ในที่สุดคุณก็มาจนได้ซิเนะ เราไปกันเถอะ อะไรจะเกิดก็ต้องเกิด ผมไม่สนใจอะไรอีกแล้ว”

แต่ทันใดนั้น เบน ไพรซ์ แสดงอาการที่ประหลาดยิ่งอย่างไม่มีใครคาดฝัน

“ผมว่าคุณเข้าใจผิดเสียแล้วละ คุณสเปนเซอร์” เขาพูด

“ผมคิดว่า ผมไม่เคยรู้จักคุณมาก่อนเลยนะครับ” ว่าแล้ว เบน ไพรซ์ ก็หันหลังกลับเดินออกไปจากที่นั่น
และหายไปตามถนนใหญ่ □□

Bibliography

Camberlain, Elinor. O. Henry's American Scenes. A Ladder Edition Bangkok : Daungkamol, 1987.

The Encyclopedia Americana. International Edition, Vol. 14 1977 p. 107

ชมโบราณสถานอย่างรู้คุณค่า

บันทึกไว้ พร้อมทั้งควรแสวงหาความรู้เพิ่มเติมเพื่อประดับสติปัญญาของตนเอง ซึ่งจะเป็นส่วนสำคัญที่ทำให้การชมโบราณสถานนี้มีคุณค่า และการชมโบราณสถานจะเพิ่มคุณค่าเป็นทวีคูณ ถ้านักท่องเที่ยวได้เผยแพร่ความรู้ที่ได้มาของตนให้คนรอบข้างได้รับรู้ การเที่ยวชมโบราณสถานอย่างถูกวิธีรู้คุณค่าตามที่กล่าวมาทั้งหมดนี้ เป็นสิ่งที่นักท่องเที่ยวที่ไปเที่ยวชมโบราณสถานทุกคนควรทำ และ สิ่งต่าง ๆ เหล่านี้ไม่ใช่เรื่อง

ที่เลือบ่ากว่าแรงที่จะทำได้ ด้วยเหตุที่โบราณสถานเป็นมรดกทางวัฒนธรรม ที่แสดงถึงความเป็นชาติ ให้ปรากฏชัดแจ้งออกมา แสดงถึงภูมิปัญญาของบรรพชน รวมไปถึงความเป็นชาติที่เก่าแก่ยาวนาน อีกทั้งยังมีความสำคัญในฐานะเป็นปัจจัยสำคัญในการหล่อหลอมให้คนในชาติเกิดความรักสามัคคีเป็นอันหนึ่งอันเดียวกันอีกด้วย

บรรณานุกรม

คณะกรรมการสิ่งแวดล้อมแห่งชาติ, สำนักงาน การพัฒนาการอนุรักษ์สิ่งแวดล้อมศิลปกรรม พิมพ์ครั้งที่ ๒
กรุงเทพ โรงพิมพ์การศาสนา ๒๕๓๐

ศิลปากร, กรม ทฤษฎีและแนวปฏิบัติการอนุรักษ์อนุสรณ์สถานและแหล่งโบราณคดี กรุงเทพ หิรัญพัฒน์
๒๕๓๓

บทกวีภาษาอังกฤษ มุมมองเพื่อชีวิตและประสบการณ์

* ผู้ช่วยศาสตราจารย์ปริญญา เกื้อหนุน

บทกวีเป็นผลผลิตทางปัญญาของมนุษย์ ที่บรรจงเลือกสรร เรียบเรียงถ้อยคำให้สละสลวย ก็น่าใจ กระชับ เพื่อถ่ายทอดข้อมูลที่เป็นประสบการณ์ความคิดของตนเองไปยังผู้อ่าน เพื่อได้รับรู้เช่นเดียวกับตน หรือเพื่อกระตุ้น เราใจ หรือให้เกิดความรู้สึกอย่างใดอย่างหนึ่ง ดังนั้น การเขียนบทกวีจึงมีความยากลำบากและปราณีตกว่าการเขียนข้อความที่เป็นร้อยแก้วมาก เพราะนอกจากบทกวีจะถ่ายทอดข้อความที่เป็นตัวอักษรไปยังผู้อ่านแล้ว ยังต้องถ่ายทอดท่วงทำนอง จังหวะ เสียง เพื่อให้ผู้อ่านเกิดความรู้สึกอย่างใดอย่างหนึ่ง เช่น

*The fair breeze blew, the white foam flew,
The furrow follows free.
We were the first that ever burst.
Into that silent sea.*

S.T. Coleridge

* อาจารย์ประจำคณะมนุษยศาสตร์ มหาวิทยาลัยธุรกิจบัณฑิต : กศ.ม. (ภาษาและวรรณคดีอังกฤษ)
มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ ประสานมิตร

เราจะเห็นว่าเมื่อเราอ่านบทกวีบทนี้ดัง ๆ เราจะมองเห็นสภาพการเคลื่อนไหวของเรือเป็นไปอย่างรวดเร็ว จะสังเกตคำที่ใช้ fair foam flew furrow follow free first หรือ breeze blew burst หรือ silent sea เป็นคำที่มีอักษรแบบเสียงเสียดสี (fricative) เหมือนกัน หรือเสียงที่พสมด้วย l (lateral) ซึ่งเสียงทั้งสองลักษณะ เป็นเสียงที่ให้ความรู้สึกวุ่นไหวลั่น ไม่ติดขัด ให้ความรู้สึกเหมือนกับการเคลื่อนไหวอย่างรวดเร็ว จะเห็นว่าบทกวีจะถ่ายทอดความหมาย ความรู้สึกต่าง ๆ ผ่านการสัมผัส ทำนอง ไปยังผู้อ่านได้อย่างสมบูรณ์แบบ

เราจะเห็นว่าผลิตผลทางปัญญาที่เป็นบทกวี ที่มนุษย์คิดค้นขึ้นมา เกิดขึ้นจากการเลียนแบบ (imitation) ซึ่งการเลียนแบบ ถือเป็นธรรมชาติของมนุษย์ที่จะมีการเลียนแบบธรรมชาติ เลียนแบบมนุษย์ด้วยกัน เลียนแบบเสียง จังหวะ โดยใช้ตัวอักษรมาร้อยเรียง ให้คล้ายกับความรู้สึก ลักษณะการเคลื่อนไหวของสิ่งของที่ต้องการจะถ่ายทอดให้ผู้อ่านทราบ

The Enchoing Green.

*The sun does arise,
And make happy the skies;
To welcome the Spring;
The skylark and thrush,
The birds of the bush,
Sing louder around
To the bells cheerful sound,
While our sports shall be seen
On the Echoing Green.*

*Old Joln with white hair,
Does laugh away care,
Sitting under the oak,
Among the old folk.
They laugh at our play,
And soon they all play:
"Such, such were the joys
When we all, girls & boys,
In our youth time were seen
On the Echoing Green"*

*Till the little ones, weary,
No more can be merry;
The sun does descend,
And our sports have an end.
Round the laps of their mothers
Many sisters and brothers,
Like birds in their nest,
Are ready for rest,
And sport no more seen
On the darkening Green*

William Blake.

ในบทกวีเรื่องนี้สะท้อนให้เห็นถึง การนำเอาประสบการณ์ของมนุษย์ มาสะท้อนให้มองเห็นสภาพชีวิตอันเป็นการลอกแบบชีวิตจริงมาถ่ายทอดให้เห็น จะเห็นว่าในบทแรกของบทกวี จะบอกถึงสภาพของอากาศ สถานที่สวยงามสดใสในช่วงฤดูใบไม้ผลิ บนพื้นสนามหญ้าอันเขียวชอุ่ม ส่วนบทที่สอง เป็นการบรรยายให้เห็นถึงสภาพของคนที่นั่งใต้ต้นโอ๊ก ดูการวิ่งเล่นของเด็ก ๆ ด้วยความขบขัน และคนแก่เหล่านั้น ต่างก็กล่าวว่า ขณะที่พวกเขาเป็นเด็ก ๆ ก็เป็นอย่างนี้ ส่วนบทที่สาม จะกล่าวถึงสภาพของเด็ก ๆ ที่เหนื่อยจากการวิ่งเล่น นอนหลับใหลบนตักของพ่อ แม่ เหมือนกับนกที่นอนหลับใหลในรังยามค่ำคืน

ดังนั้น บทกวีก็คือ การที่มนุษย์เลียนแบบธรรมชาติ-ลอกเลียนแบบประสบการณ์ เหตุการณ์ ความคิด ความเข้าใจ มาร้อยเรียงเป็นถ้อยคำที่เข้าใจได้ มีความไพเราะ งามใจ ถ่ายทอดไปยังผู้อ่าน ให้เข้าใจตามที่เป็นจริงและตามที่ต้องการ เมื่อเราพิจารณาความหมายจากที่ได้กล่าวนี เราจะเห็นว่า กวีเป็นงานวรรณกรรมที่สะท้อนความจริงในชีวิต เหมือนกับงานวรรณกรรมประเภทอื่นๆ

อย่างไรก็ตาม ในปัจจุบันนักศึกษาและประชาชนส่วนมาก มองเห็นว่าบทกวีภาษาอังกฤษ หรือวรรณคดีอังกฤษเป็นสิ่งที่ไร้ประโยชน์ ไม่ได้ให้สาระอะไรกับชีวิต และยังมีมองต่อไปอีกว่าเป็นวิชาที่ยากแก่การเข้าใจ จึงมองข้ามคุณค่าที่งดงามไปอย่างน่าเสียดาย บางคนอาจจะมองว่าเป็นวิชาที่คร่ำครึ โบราณ ไม่เหมาะสมกับยุคโลกาภิวัตน์เลย แต่ลืมคิดไปว่ามนุษย์จะอยู่ในยุคใดสมัยใด ก็ยังเป็นมนุษย์ที่มีเรือนร่างเหมือนเดิม มีสมองอยู่ที่เดิม มีสองเท้า สองมือ และที่สำคัญก็คือ มีความคิด มีความรู้สึก มีอารมณ์ ที่ไม่ได้เปลี่ยนแปลง หรือต่างไปจากมนุษย์ในยุคหลายพันปีที่ผ่านมา มนุษย์ยังมีความรัก ความเกลียด ความโกรธ ความอิจฉา ความโลภ และต่างๆ อีกมากมาย มนุษย์เดินอยู่บนเส้นทางเดิม แต่ในลักษณะที่อาจจะมีความแตกต่างทางวัตถุ เหตุการณ์ที่ต่างกันไปจากเดิม การเรียนรู้ทางวรรณคดีหรือบทกวี จึงเป็นเรื่องสำคัญที่หลายคนมองข้ามไป และสิ่งที่มองข้ามไปนี้ เป็นประโยชน์มหาศาลแก่ชีวิตของเรา ที่หลายคนไม่ได้ตระหนักเลย

บทกวีเป็นสิ่งที่ขัดเกลารมณ์ ความรู้สึกของมนุษย์ให้อ่อนโยน ละเอียด ลึกซึ้ง ความอ่อนโยน ละเอียด ลึกซึ้ง มีประโยชน์มากสำหรับชีวิตมนุษย์ จะช่วยให้คนที่เรียนสิ่งเหล่านี้ผ่านทางบทกวี ใช้ความสามารถทางด้านนี้ เข้าใจความรู้สึกของผู้อื่น ทำให้เขาเข้าใจว่าทำไมผู้อื่นคิดอย่างนั้น ทำให้เขาใช้ความสามารถ มีมนุษย์สัมพันธ์กับผู้อื่นได้อย่างลึกซึ้ง และสามารถอยู่ในสังคมได้อย่างดี มีผู้กล่าวว่า ความหยาบคายไม่เคยขัดเกลาลึ่งที่ขรุขระให้กลมกลิ้งได้ เหมือนกับกระดาดทราย มีแต่กระดาดเบอร์ศุนย์ หรือเบอร์หนึ่ง สามารถขัดเกลาลึ่งหยาบและขรุขระให้กลมกลิ้งนวลเนียนได้ เปรียบได้กับบทกวีหรือวรรณคดี ที่สรรค์สร้างด้วยความงดงาม จึงสามารถขัดเกลาลึ่งใจมนุษย์ให้ละเอียดลึกซึ้งงดงามได้เช่นเดียวกัน อย่างไรก็ตาม ผู้เขียนใคร่ขอทำความเข้าใจว่า ความละเอียดเป็นคุณลักษณะอย่างหนึ่งของมนุษย์ แต่เป็นคนละเรื่องกับความจุกจิกจู้จี้ ซึ่งเป็นสิ่งที่ไม่เป็นคุณต่อมนุษย์

บทกวีและวรรณคดี ยังให้เราเรียนรู้ชีวิตและเสริมสร้างโลกทัศน์ให้กับเรา ชีวิตของมนุษย์เรา สามารถเรียนรู้ได้จากการดำเนินชีวิตของตนเองและผู้อื่น นอกจากนั้นแล้ว ยังมีเพียงบทกวีและวรรณคดีเท่านั้น ที่แสดงให้เห็นความเป็นจริงอีกด้านหนึ่งของชีวิต ในขณะที่วิทยาศาสตร์ แสดงให้เห็นความเป็นจริงทางที่เป็นสิ่งที่สัมผัสได้ พิสูจน์ได้ บทกวีและวรรณคดีก็สะท้อนความเป็นจริงทางจิตใจ ความรู้สึก ความรัก ความชัง ความเศร้าใจ ถึงแม้ว่า ความรัก ความโกรธ ความเกลียดเหล่านี้ ไม่สามารถพิสูจน์ได้ด้วยการบอกปริมาณ จำนวนสถิติอย่างทางวิทยาศาสตร์ ว่าคนเป็นเอดส์มีจำนวนเท่าไร คนที่เป็นโสเภณีมีมากน้อยเพียงใด แต่วรรณกรรมและบทกวีก็สามารถบอกความเป็นจริงได้ว่า เส้นทางไปสู่ความเป็นเอดส์ของพวกเขาเป็นอย่างไร ชีวิตที่เดินไปสู่ความเป็นผู้หญิงขายตัวเป็นอย่างไร เขาต้องทุกข์ทรมานกับชีวิตของเขาเพียงใด แม้ว่าความเศร้าโศกกับชีวิตอันเลวร้ายที่เกิดขึ้น ไม่สามารถ ชั่ง ตวง วัด ว่ามีปริมาณเท่าใด หรือความรัก ความเสียสละ ที่คนบางคนหยิบยื่นให้คนรัก พ่อ แม่ หรือพี่น้อง มี

ปริมาณเท่าใด แต่เราก็สัมผัสได้ในงานวรรณกรรมหรือบทกวี ซึ่งในชีวิตจริงตัวผู้ประสบการณ่เอง สามารถสัมผัสความจริงในด้านนี้ได้คนเดียวเท่านั้น ไม่มีผู้อื่นเข้าใจลึกซึ้งได้อย่างเขา แต่บทกวีหรือวรรณกรรม สามารถถ่ายทอดชีวิตในมุมนี้ได้ เหมือนความเป็นจริงของชีวิต ขอให้ผู้อ่านลองพิจารณาบทกวีข้างล่างนี้ แล้วถามตนเองว่าเขาพูดถึงเรื่องอะไร ผู้เขียนบทกวีนี้ รู้สึกอย่างไร ในชีวิตจริงนั้น มีความรู้สึกดังกล่าวปรากฏอยู่หรือไม่

*My love is like a red red rose
That's newly sprung in June:
My love is like the melody
That's sweetly played in tune.*

*So fair art thou, my bounie lass,
So deep in love am I :
And I will love thee still, my dear,
Till a' the seas gang dry.*

*Till a' the seas gang dry, my dear,
And the rocks melt wi' the sun:
And I will love thee still my dear,
While the sands o' life shall run.*

*And fare thee weel, my only love,
And fare thee weel awhile!
And I will come again, my love,
Tho' it were ten thousand mile.*

Robert Burns.

เราจะเห็นว่าบทกวีบทนี้ บอกถึงความรักของชายหนุ่มที่มีต่อหญิงสาวมาก ๆ ซึ่งความเป็นจริงดังกล่าว ก็ปรากฏอยู่ในทุกตัวคน เราจะเห็นว่าบทกวีหรือวรรณกรรม จะบอกความจริงในด้านความรู้สึก ความคิด อารมณ์ของมนุษย์ให้กับผู้อ่าน ซึ่งเป็นการเสริมสร้างประสบการณ์ทางอ้อมเกี่ยวกับชีวิต ให้เราเข้าใจความรู้สึกนึกคิดของมนุษย์ได้มากขึ้น เมื่อเราได้ไปประสบความเป็นจริงในชีวิต เราสามารถปรับตัวและแก้ปัญหาได้ดีกว่าและง่ายกว่า เพราะวรรณกรรมหรือบทกวี ก็ได้สะท้อนถึงสาเหตุ ผลของเหตุการณ์ และพฤติกรรมต่าง ๆ ของมนุษย์ ซึ่งจะทำให้เรารู้วิธีแก้ไขและป้องกันมากขึ้น

บทกวีและวรรณกรรม จะถ่ายทอดประสบการณ์ของมนุษย์ ทั้งในด้านที่ประสบความผิดพลาดและประสบความสำเร็จ แต่ก็จะไม่บอกว่า สิ่งนั้นถูกหรือผิด นักกวีและวรรณกรรม ทำหน้าที่เพียงแต่ตีแผ่ข้อมูลให้ผู้อ่านได้รู้ความเป็นจริงต่าง ๆ ของมนุษย์ ของสังคม ของธรรมชาติ ของโลก ว่าเป็นอย่างไร ผู้อ่านจะต้องเป็นผู้เลือกสรร และตัดสินใจเอาเองว่าสิ่งเหล่านั้นเป็นอย่างไร

*I met a traveler from an antique land
Who said; Two vast and trunkless legs of stone
Stand in the desert. Near them, on the sand,
Half sunk, a shattered visage lies, whose frown,
And wrinkle lip, and sneer of cold command,*

*Tell that its sculptor well those passions read
Which yet survive, stamped on these lifeless things,
The hand that mocked them, and the heart that fed:
And on the pedestal these words appear:
"My name is Ozymandias, King of Kings:
Look on my works, Ye mighty and despair!
Nothing beside remains. Round the decay
Of that colossal wreck, boundless and bare
The lone and level sand stretch far away.*

Percey Bysshe Shelley.

เราจะเห็นว่าบทกวีบทนี้ สะท้อนให้เห็นถึงกษัตริย์ผู้เป็นเผด็จการ บ้าอำนาจ ต้องการรักษานามานาจของเขาไว้ แม้ว่าเขาได้เสียชีวิตไปแล้ว แต่ความเป็นจริงอันเป็นสากลในชีวิตก็คือ ไม่มีอำนาจหรือสิ่งใดในชีวิตเรายังยืนถาวร ซึ่งเราทุกคนก็ควรเข้าใจในความเป็นจริงข้อนี้ และสามารถนำมาปฏิบัติในชีวิตประจำวันได้ พร้อมทั้งเป็นการแนะนำ ให้ข้อคิดกับผู้อื่นได้อย่างถูกต้องและเข้าใจชีวิตมากขึ้น

บทกวีและวรรณกรรม ได้สะท้อนความเป็นจริงในชีวิตในทุก ๆ ด้าน ที่วิทยาศาสตร์ไม่สามารถเจาะทะลุทะลวงเข้าไปได้ เมื่อเราอ่านบทกวีเราจึงได้รับรู้ เรียนรู้ความจริงในคำนั้นได้ ลึกซึ้งเข้าสู่ความเป็นจริงที่อยู่ภายในจิตใจของมนุษย์มากขึ้น นักกวีหลายคน ได้เขียนบทกวีเกี่ยวกับความรัก ความรักเป็นสิ่งที่มีความสำคัญประโยชน์กับมนุษย์และสังคมเรา ถ้าหากขาดความรัก โลกนี้คงอยู่ไม่ได้ จะต้องล่มสลาย บั่นบ่วนมาก ที่กล่าวถึงความรักนี้ หมายถึงว่าเป็นความรักที่แท้จริง เราลองพิจารณาบทกวีที่สะท้อนความรักดังต่อไปนี้

Enduring Treasures

*Love views each day
with eager eyes _ _ _
with wonder and surprise,
with fresh delight
in simple pleasures*

*Love dreams its dreams
and dries its tears
and through the busy years:
gathers bright,
enduring treasures.*

Babara Burrows

*Love puts the beauty
in everyday things
The comfort in a touch,
The music in a word,
The warmth in a home,
The joy in a memory,
The "we" in a dream.*

Karen Raun.

มีกวีหลายคนได้เรียกร่องความยุติธรรม ความเสมอภาค เสรีภาพ ซึ่งเป็นปัญหาที่เกิดขึ้นตั้งแต่มีสังคมมนุษย์มาจนถึงปัจจุบันนี้ และมีเสียงสะท้อนทั้งในรูปบทกวีและบทเพลงมากมาย แต่ดูเหมือนว่าคำตอบก็ยังคงอยู่ในสายลม ยังคงเป็นปัญหาที่ไม่จบสิ้น สำหรับมนุษยชาติ บทกวีต่อไปนี้ สะท้อนความรู้สึกของเด็กคนหนึ่ง ที่เขามีต่อความยุติธรรมที่เกิดขึ้นกับเขา ซึ่งปัจจุบันนี้ยังดำรงอยู่ในเรื่อง เกี่ยวกับการแบ่งสีผิว

The Little Black Boy.

*My mother bore me in the southern wild,
And I am black, but O! my soul is white;
White as an angel is the English child,
But I am black, as it bereaved of light.*

*My mother taught me underneath a tree,
And sitting down before the heat of day,
She took me in her lap and kissed me,
And pointing to the east, began to say:*

*"Look on the rising sun : There God does live,
And gives his light, and gives his heat away;
And flowers and trees and beasts and men receive
Comfort in morning, joy in the noonday.*

*"And we are put on earth a little space,
That we may learn to bear the beams of love;
And these black bodies and this sunburn face
Is but a cloud, and like a shady grove.*

*"For when our souls have learn the heat to bear,
 The cloud will vanish; we shall hear his voice,
 Saying : "Come out form the grove, my love and care,
 And round my golden tent like lambs rejoice"
 This did my mother say, and kissed me;

 And this I say to little English boy :
 When I from black and he form white cloud free,
 And round the tent of God like lamb we joy,
 I'll shade him from the heat, till he can bear
 To lean in joy upon our father's knee;
 And then I'll stand and stroke his silver hair,
 And be like him, and he will then love me*

William Blake.

ในชีวิตมนุษย์มีความเป็นจริงที่เป็นสากลดำรงอยู่หลายประการ ความเป็นจริงบางอย่างคนเราไม่ได้ตระหนัก เพราะเป็น
 เส้นผมบังภูเขา อาจจะมองไม่เห็นความเป็นจริงดังกล่าว แต่การเรียนรู้เข้าใจถึงความเป็นจริงดังกล่าวนี้ จะทำให้มนุษย์ตระหนัก
 และระมัดระวังในการใช้ชีวิตมากขึ้น

To Daffodils

Fair daffodils, we weep to see
 You haste away so soon;
 As yet the early - rising sun
 Has not attained his noon.
 Stay, stay,
 Until the hasting day.
 Has run
 But to the even - song.
 And having prayed together, we
 Will go with you along.

 We have short time to stay, as you;
 We have as short a spring,

As quick a growth to meet decay,
 As you, or anything.
 We die.
 As your hours do, and dry
 Away
 Like to the summer's rain,
 Or as the pearls of mornings dew,
 Ne'er to be found again.

Robert Herrick.

กวีได้เปรียบเทียบชีวิตมนุษย์ของเราว่าสั้น เหมือนกับดอกแดฟโฟดิล ที่มีชีวิตอยู่ไม่นาน เช่นเดียวกับน้ำค้างยามเช้า ซึ่งทำให้เราต้องคิดคำนึงว่า เราไม่ได้มีชีวิตยาวนานเลย อันเป็นการเตือนสติ ให้เราได้คิด ได้ใช้ชีวิตอย่างมีสาระ

ในชีวิตของมนุษย์เรา ยังได้ประสบกับหลายสิ่ง หลายอย่าง บางครั้ง เราพบโลกในมุมมืด สกปรกโสโครก แต่บางครั้ง ก็มีมุมที่งดงาม สดใส กวีก็ถ่ายทอดโลกทั้งดงามนี้ให้เราได้ซาบซึ้ง ประทับใจเช่นกัน

I wandered Lonely as a Cloud

I wandered lonely as a cloud
 That floats on high o'er vales and hills,
 When all at once I saw a crowd,
 A host, of golden daffodils;
 Beside the lake, beneath the trees,
 Fluttering and dancing in the breeze.

 Continuous as the stars that shine
 And twinkle on the milky way,
 They stretched in never - ending line
 Along the margin of a bay :
 Ten thousand saw I at a glance,
 Tossing their heads in sprightly dance.

The waves beside them danced; but they
 Out - did the sparkling waves in glee:
 A poet could not but be gay,
 In such a jocund company :
 I gazed - and gazed - but little thought
 What wealth the show to me had brought :

 For oft, when on my couch I lie
 In vacant or in pensive mood,
 They flash upon that inward eye
 Which is the bliss of solitude;
 And then my hearts with pleasure fills,
 And dances with the daffodils.

William Wordsworth.

Wordsworth ได้ถ่ายทอดความงามของดอกไม้ที่ขึ้นเต็มเป็นผืน ยาวทอดตามชายฝั่งทะเลดูงดงาม ไหวโอนอนไปตามสายลม เหมือนกับหัวของคนที่เคยรำโยกเยกไปมาอย่างสนุกสนานรื่นเริง
ประสบการณ์ต่าง ๆ นักกวีมักจะถ่ายทอดให้ผู้อ่านได้คิดและฟัง เพราะบางครั้งเป็นบทเรียนในชีวิตของคนรุ่นก่อน

When I Was One - and - Twenty

When I was one - and - twenty

I heard a wise man say,

"Give crowns and pounds and guineas

But not your heart away;

Give pearls away and rubies

But keep your fancy free."

But I was one - and - twenty,

No use to talk to me.

When I was one - and - twenty

I heard him say again,

"The heart out of the bosom.

Was never given in vain;

"Tis paid with sighs a - plenty

And sold for endless rue."

And I am two - and - twenty,

And oh, 'tis true, 'tis true.

A.E. Housman.

จะเห็นวาทกวีนี้ เตือนคนหนุ่มสาวไม่ให้รักพรำเพ้อกับคนทุกคน แต่จงมอบใจให้กับคนที่พิเศษเท่านั้น แต่ชายหนุ่มไม่เชื่อฟัง เขามีความมั่นใจในตนเอง ไม่เชื่อฟังคนมีประสบการณ์สั่งสอน จึงต้องพบกับความเจ็บปวด ร้าวใจ ประสบการณ์ที่เขาประสบกับตนเอง ก็พบว่าความจริง ซึ่งบางเรื่องก็ไม่สามารถจะเรียกกลับคืนได้อีก มีแต่ผลเสียที่จะเกิดขึ้นตามมา เรื่องนี้จึงสอนเราไม่ให้เป็นคนใจร้อน ต้องฟังคำตักเตือนของผู้ใหญ่บ้าง

กวีบางคนได้เขียนบทกวีขึ้น เพื่อความขบขันและเพื่อเสียดสีมนุษย์ด้วยกัน ซึ่งก็มีความจริงดังกล่าวนั่นอยู่

Resume

*Razors pain you;
River are damp;
Acids stain you;
And drugs cause cramp.*

*Guns aren't lawful;
Nooses give;
Gas smells awful
You might as well live.*

Dorothy Parker.

จะเห็นว่า คนคนนี้พยายามจะฆ่าตัวตาย แต่ก็มีปัญหาเกี่ยวกับวิธีฆ่าตัวตาย เช่น จะใช้มีดโกนก็กลัวเจ็บ กระโดดน้ำตายก็กลัวเปียก ถ้าใช้น้ำกรดก็กลัวว่าจะสกปรก ใช้น้ำก็กลัวปวดท้อง ใช้น้ำเชือกผูกคอ ก็ไม่เอากลัวเชือกจะหลุด ใช้น้ำแก๊สก็กลัวเหม็น ก็เลยไม่ฆ่าตัวตายดีกว่า ผู้อ่านจะเห็นว่า มีความจริงบางอย่างเกี่ยวกับมนุษย์แฝงอยู่ในบทกวีนี้

บทกวียังได้สะท้อนความจริง ความคิดของมนุษย์หลายประการ ที่เราอาจมองไม่เห็น

The Glove and the Lions

*King Francis was a hearty king, and loved a royal sport,
And one day as his lions fought, sat looking on the court;
The nobles filled the benches, and the ladies in their pride,
And 'mongst them sat the Count de Lorge, with one for whom he sighed:
And truly 'twas a gallant thing to see that crowning show,
Valour and love, and a king above, and the royal beasts below.

Ramped and roared the lions, with horrid laughing jaws;
They bit, they glared, gave blows like beams, a wind went with their paws;
With wallowing might and stifled roar they rolled on one another,
Till all the pit with sand and mane was in a thunderous smother;
The bloody foam above the bars came whisking through the air;
Said Francis then, "Faith, gentlemen, we're better here than there."*

*De lorge's love o'erheard the King a beauteous lively dame
With smiling lips and sharp bright eyes, which always seemed the same;
She thought, the Count my lover is brave as brave can be;
He surely would do wondrous things to show his love of me;*

*King, ladies, lovers, all look on; the occasion is divine;
 I'll drop my glove, to prove his love; great glory will be mine.
 She dropped her glove, to prove his love, then looked at him and smiled;
 He bowed, and in a moment leaped among the lions wild:
 The leap was quick, return was quick, he has regained his place,
 Then threw the glove, but not with love, right in the lady's face.
 "By God" said Francis, "rightly done!" and he rose from where he sat:
 "No love, quoth he, "but vanity, sets love a task like that."*

Leigh Hunt.

เราจะเห็นว่า ผู้หญิงคนนี้ ทดสอบความรักของเธอด้วยการโยนถุงมือลงไปในสนาม เพื่อดูว่าคนรักของเธอรักเธอเพียงใด Count de Lorge ได้ลงไปเก็บถุงมือของเธอ ในสนามสู้สิงห์โต แล้วก็โยนถุงมือใส่หน้าผู้หญิงคนนั้น ที่เขาทำเช่นนี้ เพราะเขาเห็นว่า การทดสอบความรักของผู้หญิงคนนั้นไม่ถูกต้อง ซึ่งเขาอาจจะตายในกรงสิงห์โตก็ได้ เธอคิดผิดที่ทดสอบความรักของเขาคือเธอเช่นนั้น

นอกจากนี้ ก็ยังได้สะท้อนอารมณ์ของคนหลายแบบ นอกจากอารมณ์รัก หึง อารมณ์เกลียดก็จะสะท้อนให้เห็นได้ดังในบทกวีบทนี้

A POSION TREE

*I was angry with my friend :
 I told my wrath, my wrath did end.
 I was angry with my foe :
 I told it not, my wrath did grow.
 And I water'd it in fears,
 Night & morning with my tears;
 And I sunned it with smiles,
 And with soft deceitful wiles.*

*And it grew both day and night,
 Till it bore an apple bright;
 And my foe beheld it shine,
 And he knew that it was mine,
 And into my garden stole
 When the night had veil'd the pole:
 In the morning glad I see
 My foe outstretch'd beneath the tree.*

William Blake.

จะเห็นว่าเมื่อเขาโกรธกับเพื่อน เขาก็บอกความในใจกับเพื่อน ความรู้สึกโกรธก็หายไป แต่เขาโกรธกับศัตรู เขาเก็บความโกรธนั้นไว้ภายในจิตใจ วันเวลาผ่านไป ความโกรธก็พอกพูนมากมาย จนเขามาศัตรูของเขาในที่สุด อย่างไรก็ตามอารมณ์โกรธ นอกจากจะทำลายผู้อื่นแล้ว ยังทำลายตนเองอีกด้วย จิตใจก็ไม่มีความสุข มีแต่ความอาฆาตมาดร้ายอยู่เสมอในจิตใจ การให้อภัยและความรัก จะเป็นสิ่งที่ดีที่สุดในชีวิตมนุษย์

ชีวิตมนุษย์เราในโลกนี้ ดำเนินไปท่ามกลางเหตุการณ์มากมายที่เกิดขึ้น แต่สิ่งเหล่านี้ ใ้ว่าผู้คนจะรับรู้ความรู้สึกต่าง ๆ นานาของเรา แต่ละคนอาจจะดำเนินชีวิตไปโดยไม่ได้นึกถึงว่า คนอื่นจะมีความรู้สึกอย่างไรที่มีมากมาย ซึ่งก็เป็นธรรมดาของโลก และสังคม

Break, Break, Break

Break, break, break,

On thy cold gray stones, O Sea!

And I would that my tongue could utter

The thoughts that arise in me.

O well for the fisherman's boy,

That he shouts with his sister at play!

O well for the sailor lad,

That he sings in his boat on the bay!

And the stately ships go on

To their haven under the hill;

But O for the touch of a vanished hand,

And the sound of a voice that is still!

Break, break, break,

At the foot of thy crags, O Sea!

But the tender grace of a day that is dead

Will never come back to me.

Alfred, Lord Tennyson.

จะเห็นว่าชายคนนี้ได้เสียคนที่เขารักไป เขามายืนดูคลื่นที่ซัดเข้าฝั่ง เห็นเด็กชาวประมงที่ตะโกนเล่นอยู่กับพี่สาว หรือหนุ่มชาวประมงร้องเพลง ขณะที่เรือแล่นเข้าฝั่ง คนเหล่านั้นไม่ได้รับรู้ต่อสิ่งที่เกิดขึ้นกับเขาด้วยว่าเขารู้สึกอย่างไร ทุกชีวิตก็ดำเนินไปตามวิถีทางของเขา

บทกวีได้สะท้อนชีวิตของมนุษย์ในมุมต่าง ๆ มากมาย ประสบการณ์ ความคิด ความรู้สึก การอ่านบทกวีก็เหมือนกับเป็นทางลัดในการศึกษาชีวิตของมนุษย์ ให้เข้าใจชีวิตมนุษย์ เข้าใจสังคมมากขึ้น เราสามารถป้องกันความผิดพลาดในการดำเนินชีวิตของเรา ส่งเสริมหนทางที่ดีให้เกิดขึ้นในชีวิต ป้องกันหนทางที่เสียหายไม่ให้เกิดขึ้นได้ การศึกษาบทกวี ควรมีจุดมุ่งหมายดังกล่าว จึงจะช่วยให้ความหมายของการศึกษา มีความหมาย และมีประโยชน์อย่างยิ่งต่อผู้ศึกษา เป็นประโยชน์ต่อการดำเนินชีวิต เสริมสร้างโลกทัศน์ให้กว้าง สร้างประสบการณ์ให้กับเราอย่างมีคุณค่า □□

References

Alexander, L.G. **Poetry and Prose Appreciation for Overseas Students.** London : Longmans, 1966.

Kazin, K.L. **The Portable Blake.** Middlesex : Penguin Books, 1977.

Knickerbocker, K.L. and Reminger, H. Willard. **Interpreting Literature.** New York : Holt, Rinehart and Winston, 1978.

Loots, Babara Kunz. **Happy Anniversary.** New York : Hallmark Cards Inc; 1976.

Murphy, M.J. **Understanding Unseen : An Introduction to English Poetry and English Novel for Overseas Students.** London : George Allen and Unwin, 1972.

Satit Srikhwa. **Selected English Poetry.** Mahasarakham Teachers' College, 1988.

อภินันทนาการ

จาก

สำนักกฎหมายนิติเวชการ

ที่ปรึกษากฎหมายและทนายความ

๕๐๓ อาคารเค เอส แอล ทาวเวอร์ ชั้น ๕ ถนนศรีอยุธยา แขวงถนนพญาไท เขตราชเทวี กรุงเทพฯ ๑๐๔๐๐

โทร. ๖๔๒-๖๑๑๑ - ๓ แฟกซ์ ๖๔๒-๖๑๑๒

Historical Lessons in Ecology.

* Wichai Wisutsimanikun.

Environmental conservation is currently one of the hottest issues widely debated across the disciplines and receiving increasing attention in the government and private sectors. Wherever we go-in urban and rural areas, disturbing signs of environmental degradation and abuse of national resources stare us in the face. The deteriorating conditions came about as the direct consequences of the hectic pace of material and technological progress in the twentieth century, as reflected in the unending spiral of economic growth figures of practically all nations. Although it is still debatable about the critical extent of the situation, the issue cannot but be of serious concern to policymakers as well as ordinary people because the growing menace heavily affects the quality of our life.

At many tourist destinations, for instance, land and water resources are stretched to the limits and worse,

even twisted out of shape while new and virgin spots are being encroached upon daily. Because of environmental ignorance and absence of enlightened management, exploitation is rampant in the name of quick profits without consideration for the generations of tomorrow. Often, local people's rights to share in managing the land and reaping its fruits are violated, revoked or misappropriated through legal and influential channels. The signs and symptoms are familiar : extinction of flora and fauna, destruction of irreplaceable features, pollution, impairment of landscape, poor facilities, social and cultural disruptions, etc. Sadly, the tourist attractions are no longer attracting visitors and nature lovers like they used to. Nowhere is the distressing evidence so palpable as in these places-the last preserves for man's escape from pressures of modern living.

* Lecturer in English, Dhurakijpundit University : M.A. (Philosophy), Kansas University,

It was no surprise therefore that the Earth Summit in Rio de Janeiro in June 1992 came like a wake-up call to mankind to face up to the truth. With accelerating consumption comes responsibility and need for reshaping our values and notions of the environment and economic and social development. Yet nations have a long way to go before they can work out environmental, not economic, strategies and programs of action so that sustainable global development and equitable distribution of benefits can become a reality. Meanwhile, the environmental revolution is now in progress and must be taken seriously.

It is a misconception, however, to suppose that man has only recently wakened up to the revolution. Although the urgency of conservation may have become apparent on a global scale in recent decades, the concept is probably as old as man's existence. Ancient people and communities, despite being considerably less sophisticated than their modern counterparts, displayed amazing sensitivity and understanding of the sound tenets of environmental protection. Here in Asia cases of ancient conservation practices were well-documented in India and China.

In the Book of Vinaya (Discipline) in the Pali Canon (Tri-Pitaka), which dates back to the times of the Buddha over 2,500 years ago, a clear code of environmental ethics was laid down. The injunctions, violation of which constituted a punishable offence, were imposed on monks with the intention of purifying and strengthening their character in preparation for spiritual progress toward enlightenment and thus serving as model for the

emulation by lay disciples. Though appearing in fragmentary form, they had a conservation function. The monastic traditions have been preserved and, as a whole, are still observed by the Sangha community up to the present day. The following is a brief overview of some of the pertinent passages.

In precept 6, Teresakanda, Mahavibhangga, monks were exhorted to refrain from shamelessly mendicant conduct in the demarcation and construction of dwellings which had to be modest and sturdy only. They were commanded to avoid pestering the people, to first seek out abandoned quarters and landplots, and to build their abode with donated or unclaimed recycled cement and soil.

According to precept 1, Bhutagamavagga, Mahavibhangga, cutting trees and grass and even mosses, assigning other people to such action, and all forms of uprooting for any purposes were not allowed. According to precept 5, Ratana-vagga, monks might build a bed or a stool with legs that are no more than eight inches high. It will be noted that similar tree-related prohibitions and suggestions abound in the scripture. All of them were aimed to encourage economical use of wood as well as nurture intimate man-plant relationships that will in turn discourage plundering a forest of its products.

Water and animal conservation measures were also urged in the Buddhist scripture. According to precept 7, Surapa-navagga, monks were not to take too many baths within fortnight time except in hot weather or when sick. According to Bhutagamavagga and Sappanaka-vagga, monks were not to consume or use water with

living things in it and not to pour the water onto grass or soil, or ask other people to have it so poured.

Furthermore (in Sekhiyakanda), monks would, when sound and healthy, not evacuate or make water or spit on green vegetation and waterways. This latter injunction, by way of extension, can be likened to a modern-day waste management program, an absolute necessity in dealing with the aftermath of economic development and prodigal lifestyle.

That these ecological notions are grounded in religious doctrines has not in any way lessened their potential to serve as the framework in which to foster public awareness of the importance of ecosystem preservation. The injunctions arose out of the Buddha's immediate response to lay people's complaints against monks' careless conduct that was found to disturb the continuation and well-being of the local community. Apparently he took it upon himself morally and emotionally to intercede on behalf of the people by requiring accountable conduct from his monk disciples and thus prevent them from becoming coldly detached from the supporting lay community.

Indeed, this important element must be present in any ecological program for it to be efficacious. Knowledge and values (and emotions) cannot be separated because man is an integral part of the real world of nature, outside of which he is meaningless. The task of ecology is to redirect our emotions into the role each of us must play to preserve the optimal order of the biosphere. We cannot save our planet through rational, impersonal decisions, signing an ecological contract with

it on the basis of a cost-benefit analysis.

Some three hundred years later, a unique episode in the history of ecology was being enacted in China, another center of great Asian civilization. In December 1975, archaeological excavations of twelve tombs in Yun Meng district, Hupei province in central China uncovered many sets of official edicts transcribed on bamboo scrolls. One of them, titled Tian Lu (meaning literally 'farmland law'), was found to be fragments of an environmental conservation law, the first of its kind in China or maybe in the world. Proclaimed during the Ch'in dynasty, about 2,200 years ago, it detailed man's concern for preservation and maintenance of the ecological balance of nature and its biological diversity.

According to the legislation, all forest use had to cease from the second month at the start of the spring to the seventh month. Such activities as cutting and burning trees for fuel and other purposes; blocking waterways; poaching young animals, fledgling and eggs; poisoning and trawling fish; trapping and hunting game animals were strictly prohibited. During the breeding season, people were not allowed to take hunting dogs into forest preserves, which were considered the breeding ground. Any hunting dogs, if found to have killed or injured game animals, were exterminated accordingly.

Although we were left with no clear explanation of the circumstances and motive behind these enactments, it is apparent that the legislative effort was aimed at promoting and preserving the harmonious relations between man and the environment. In this respect, the ancient Chinese, despite their humanist bent,

showed remarkable recognition of man's interdependence with nature and kinship with myriad creatures. This attitude underscores one core element of Asian spiritual traditions, Indian or Chinese, which views man and all other living entities as fellow wayfarers in quest of enlightened liberation and sharing in the joys and sorrows in this life. Each and every one of them must learn to live in peaceful co-existence.

Now it looks as if man has completely forgotten the teaching. The most frightening aspect of modern economic miracles is the unrestrained exploitation of the Earth's resources. The pace of environmental destruction and subjugation of nature has been unparalleled in the short span since the Industrial Revolution in the 18th century as against millions of years of the natural evolution of life and its relative constancy in the long past. It is anyone's conjecture how long it will take humanity-through its leaders, governments, cliques to break through the barrier of anthropocentric myopia and see the whole picture. Chief Seattle of the Suquamish Indian tribe said it well, over 140 years

ago: 'Man did not weave the web of life; he is merely a strand in it. Whatever he does to the web, he does to himself.'

The awareness of the world around us and man's oneness with all that is in it must have originated back in the primeval corridor of human consciousness. It grew out of our sense of awe of mysterious powers in nature and our helpless dependence on them. With fear came respect, and slowly it dawns on us, We are the environment and the environment is us, and that all things, living or inanimate, are connected on the Earth.

If the ancients living in the midst of relative natural abundance already displayed active concern for nature conservation, how pressing it must be to modern man to follow suit. The time is ripe for us to begin recognising our limits, to realize that use and conservation are essentially two sides of the same coin: to use without conservation is to commit suicide. Let us follow in the footsteps of our ancestors in working out the kind of programs that suit our times, just as they did with theirs.

REFERENCES

Goldsmith, Edward. *The Way : An Ecological World-View*. London : Rider, 1992.

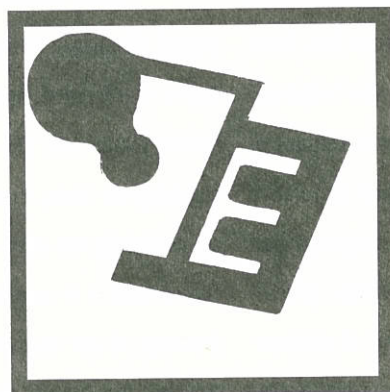
Holister, Geoffery and Andrew Porteous. *The Environment : A Dictionary of the World Around Us*. London : Arrow Books, 1976.

Nanamoli Thera, Ven., tr. *The Patimokkha ; 227 Fundamental Rules of a Bhikkhu*. Bangkok : the Social Science Association Press of Thailand, 1966.

The Tri-Pitaka, Royal Thai Edition, 2514 B.E. "

China's First Environmental Law", Thai Trans. Suriyont Sae Ko. *Xinxian Daily News*, Thursday March 6, 1986.

อภินันทนาการ จาก

บริษัท เอดิสัน เพรส โปรดักส์ จำกัด

EDISON PRESS PRODUCTS CO.; LTD.

๔๖/๒๐ หมู่ที่ ๕ ซอยสง่า ถนนลาดพร้าว แขวงอนุสาวรีย์ เขตบางเขน กรุงเทพฯ ๑๐๒๒๐ โทร. ๙๗๑-๗๐๑๘ - ๒๔ โทรสาร. ๕๒๒-๒๘๓๓

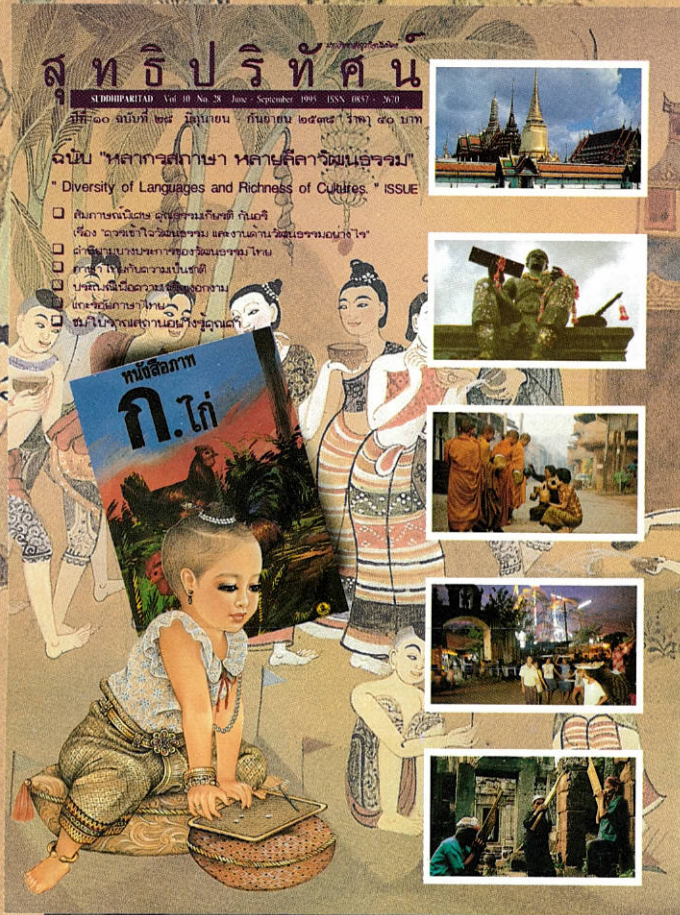
46/20 Moo 5 Soi Sangha Ladplakao Rd. Anusaowaree Bangkhen Bangkok 10220 Tel. 971-7018 - 24 Fax. 522-2833

สุทธิปริทัศน์

SHRIMPRIITAD Vol. 10 No. 28 June - September 1995 ISSN 0837-2670
ปีที่ ๑๐ ฉบับที่ ๒๘ มิถุนายน - กันยายน ๒๕๓๘ วิชา ๕๐ บาท

ฉบับ "หลากหลายภาษา หลายวัฒนธรรม" "Diversity of Languages and Richness of Cultures" ISSUE

- ☐ ศิลปะชนเผ่าชน กลุ่มชนกลุ่มชาติ กลุ่มชาติพันธุ์ "ความเชื่อ วิถีวัฒนธรรม และงานช่าง ของชนเผ่าชนกลุ่มใดกลุ่มหนึ่ง"
- ☐ คำศัพท์ภาษาถิ่น ภาษาของวัฒนธรรมไทย
- ☐ ภาษาถิ่นกับความเป็นชาติ
- ☐ บทกวีพื้นเมือง ความเชื่อ และคติธรรม
- ☐ ประเพณีภาษาถิ่น
- ☐ ขบถในใจและการเมืองในวัฒนธรรม

ภาพปก : ฉบับ "หลากหลายภาษา หลายวัฒนธรรม"

คำบรรยาย : ภาษา เป็นมรดกทางวัฒนธรรมที่สำคัญประการหนึ่งของชาติ เป็นเครื่องชี้ความเจริญ
งอกงาม ความเป็นเอกราชและเอกลักษณ์ของชาติ
วัฒนธรรม คือ ความเจริญงอกงามแห่งวิถีชีวิตของสังคม เป็นเอกลักษณ์แห่งความเชื่อ
ชาติที่บรรพบุรุษได้สั่งสมไว้ให้ลูกหลานได้ยึดกุมใจในวันนี้
วัฒนธรรม คือ สายใยแห่งชีวิตที่ร้อยรัดผู้คนในสังคม ให้ผสมผสานกลมกลืนสิ่งดี ๆ ให้
ไว้ด้วยกัน

ภาษาและวัฒนธรรม จึงเป็นความงามอันพิเศษ

สุทธิปริทัศน์ฉบับหน้า

ขอเสนอบทความ เรื่อง

"การพัฒนาทรัพยากรมนุษย์เพื่อความก้าวไกลของสังคมไทย"

โดย ศาสตราจารย์นายแพทย์ประเวศ วะสี

ในรูปลักษณะของฉบับที่พร้อมพรั่งด้วยบทความ

ในหัวข้อเรื่องทรัพยากรมนุษย์ในอีกหลากหลายรูปแบบ